

Kristián Václav

Stopy praveku v objetí pahorkatiny

B E Š A
B E S E

BEŠA

Stopy praveku v objatí pahorkatiny

PREDSLOV

Vážení čitatelia a milí rodáci!

K najohromujúcejším veciam, ktoré väčšina ľudí počas svojho života zažije, patrí láska. Jednou z jej najkrajších podôb je aj láska k rodnému kraju, kraju kde sme sa narodili, vyrastali a prežili časť svojho života. Veď predsa nikto nám nemôže vziať ten hrejivý pocit pri srdci, keď si spomenieme na malú, ale rozľahanú obec nachádzajúcu sa v nádhernom pahorkatinnom prostredí, kde väčšina z nás chodievala na prechádzky, na huby, sánkovať alebo lyžovať sa, keď si spomenieme na dva kostolíky s červenou a sivou strechou ležiace v strede obce, na močiare v blízkosti železničnej stanice, kde sa väčšina z nás učila korčuľovať, keď si spomenieme na ľudí s ktorými sme vyrastali, keď si spomenieme na ... A takto by som mohol pokračovať ešte veľmi dlho.

Aj táto knižka vznikla z lásky k rodnému kraju, ktorým je malá pahorkatinná obec s nádhernými výhľadmi, ležiaca na rozhraní levického a novozámockého okresu, pre moje srdce najmilšia a najkrajšia obec zo všetkých. Z lásky k Beši.

Hlavným cieľom knižky „*Beša – Stopy praveku v objatí pahorkatiny*“ je predstaviť a priblížiť všetkým čitateľom históriu, zvyky a tradície, život v obci, pamiatky, osobnosti a mnohé zaujímavosti súvisiace s obcou Beša, ležiacou v údolí malebnej pahorkatinnej prírodnej scenérie.

Čo všetko teda môže objaviť na týchto niekoľkých desiatkach stránok? Nájdete tu zosumarizované dostupné fakty, informácie a zaujímavosti o Beši, ktoré poznáme od jej najstarších dejín až po rok 2018. Nájdete v nej základné údaje o obci ako poloha, kataster, demografické štatistiky obyvateľov, heraldické symboly, technická vybavenosť obce, prírodné pomery a iné. Značná časť knihy je venovaná dejinám obce, kde sú spracované dostupné historické údaje až po najdôležitejšie udalosti siahajúce do súčasnosti. Knižka taktiež podrobne zachytáva rôzne oblasti týkajúce sa každodenného života obyvateľov obce ako cirkev, školstvo, zdravotná starostlivosť, doprava, šport, kultúra a spoločenský život, zvyky a tradície, poľnohospodárstvo a iné. Jej súčasťou sú aj rôzne zaujímavosti a články týkajúce sa obce a jej okolia, malý turistický minisprievodca širšieho okolia obce, grafická mapa obce a v neposlednom rade aj rozsiahla fotodokumentácia zachytávajúca obec a život v nej.

Prevažná časť textu knižky bola vydaná v papierovej podobe v roku 2013 ako *Monografia obce Beša „Stopy praveku v objatí pahorkatiny“* v slovenskom aj v maďarskom jazyku. Keďže život mojej najmilšej obce plynie ďalej a množstvo oblastí ešte ani v súčasnosti nie je dostatočne zdokumentovaných, rozhodol som sa, že budem pokračovať v písaní a zhromažďovaní informácií o obci Beša naďalej. Mojm zámerom je aktualizovať knižku o Beši v elektronickej podobe každých 4 až 5 rokov, pričom okrem novo získaných informácií, fotografií a zaujímavostí ako aj aktualizácie a opravy pôvodne chybné uvedeníých údajov bude obsahovať aj tie informácie, ktoré nemohli byť z rôznych kapacitných, ekonomických a iných dôvodov uverejnené v pôvodnej monografii z roku 2013. Týka sa to predovšetkým fotodokumentácie z rôznych oblastí života obce, ktorej je v elektronickej podobe výrazne viac, čo určite poteší všetkých čitateľov, keďže je v nej zachytený život viac generácií obyvateľov obce. Elektronická knižka bude voľne dostupná širokej verejnosti. Bude písaná v slovenskom jazyku, pričom dodatočne sa zabezpečí aj jej maďarský preklad. Aby som uľahčil orientáciu v aktualizácii pôvodnej monografie budú nové, aktualizované a opravené údaje písané červeným podfarbením textu.

Budem naozaj rád, ak sa z nasledovných riadkov dozviete niečo nové, čo ste doteraz o Beši nevedeli a tieto informácie prehĺbia Vašu lásku k nášmu rodnému kraju a k dedičstvu, ktoré nám zanechali naši predkovia. Špeciálne je knižka venovaná rodákovi, ktorí už v obci nežijú, aby si mohli pripomenúť nostalgické spomienky, ktoré ich vrátia do obdobia spätého s obcou Beša.

Ing. Kristián Václav

ZÁKLADNÉ ÚDAJE O OBCI

Poloha obce

Obec Beša sa nachádza na juhozápadnom Slovensku, na území Podunajskej pahorkatiny, presnejšie v západnej časti Hronskej pahorkatiny, v doline Bešianskeho potoka.

Z pohľadu administratívneho členenia Beša leží v Nitrianskom kraji, na rozhraní okresov Levice a Nové Zámky. Nachádza sa v západnej časti okresu Levice, pričom je treťou najzápadnejšou obcou levického okresu. Z historického hľadiska Beša spadala do regiónu Tekov.

Presná geografická poloha stredu obce je 48° 08' severnej šírky a 18° 24' východnej dĺžky.

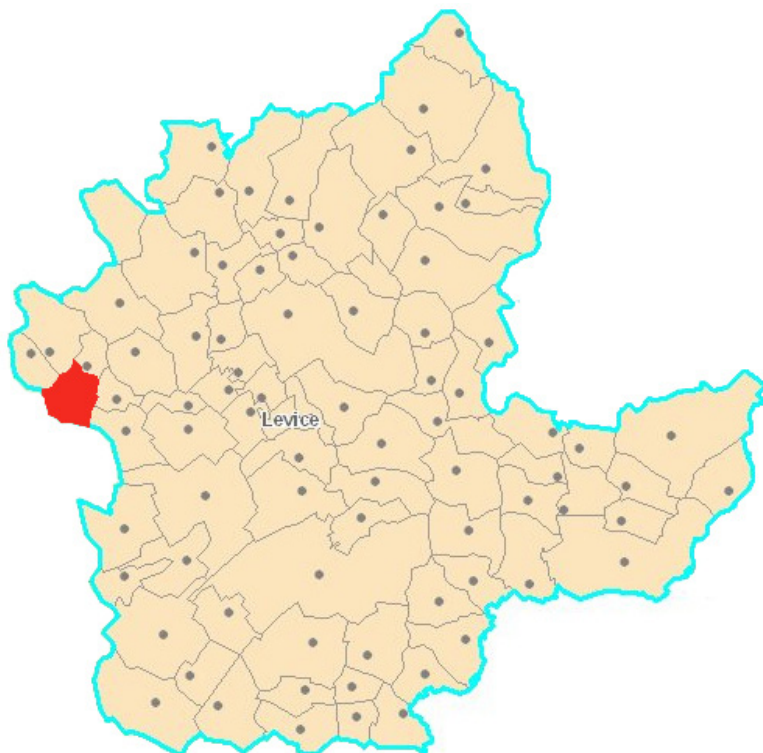
Poloha obce Beša

Najbližším mestom ležiacim v okolí obce Beša je mesto Vráble, vzdialené 15 km. Najbližší hraničný prechod k obci je hraničný prechod Štúrovo (SR) - Ostrihom/Esztergom (Maďarsko), ktorý je vzdialený cca 55 km.

Kilometrická vzdialenosť obce Beša k najvýznamnejším okolitým sídlam je nasledovná:

Podhájska	7 km	Nitra	35 km
Vráble	15 km	Štúrovo	54 km
Šurany	20 km	Komárno	57 km
Levice	21 km	Banská Štiavnica	63 km
Želiezovce	30 km	Trnava	83 km
Nové Zámky	33 km	Banská Bystrica	112 km
Zlaté Moravce	33 km	Bratislava	127 km

Poloha obce v okrese Levice

Erb bývalej tekovskej župy (Tekov)

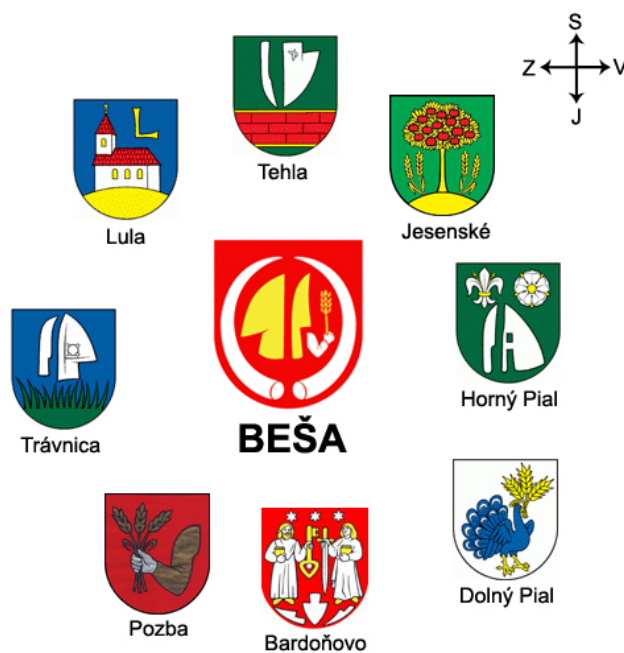

Erb nitrianskeho samosprávneho kraja

Obec Beša „opticky“ susedí s 8 obcami - na východe s obcou Horný Pial, na severovýchode s obcou Jesenské, na severe s obcou Tehla, na severozápade s obcou Lula, na západe s obcou Trávnica, na juhozápade s obcou Pozba, na juhu s obcou Bardoňovo a na juhovýchode s obcou Dolný Pial.

Zaujímavosť:

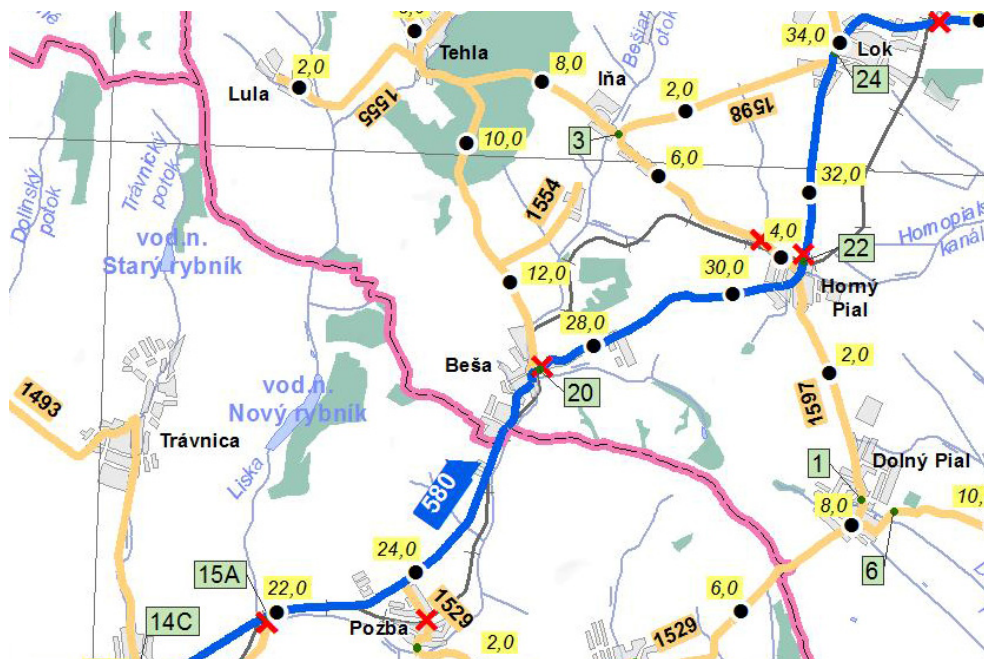
Hoci je „opticky“ susednou obcou Beše aj obec Pozba, z katastrálneho hľadiska s ňou nesusedí, pretože územie medzi Bešou a Pozbou spadá do katastra obce Bardoňovo.

Beša a jej susedné obce (optický pohľad)

Dopravná infraštruktúra obce

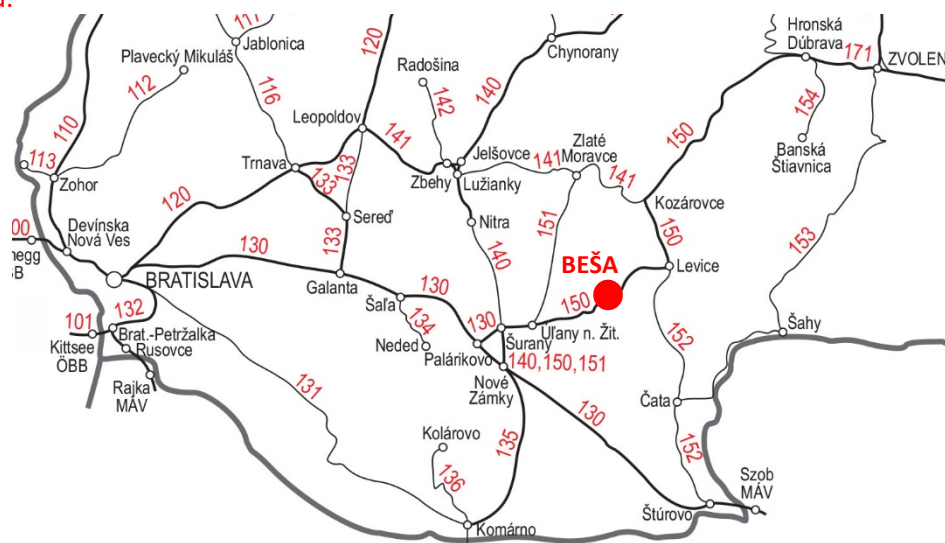
Z pohľadu cestnej dopravnej inštruktúry je Beša prepojená s obcami Horný Pial a Pozba cestou II. triedy č. 580 (Palárikovo – Šurany – Kalná nad Hronom), s obcami Tehla a Jesenské cestou III. triedy č. 1657 (Vráble – Tehla – Beša) a č. 1554 (križovatka s cestou č. 1657 – Jesenské). S ostatnými susednými obcami je spojená s nespevnenými prípadne čiastočne spevnenými poľnými cestami. Najbližšia čerpacia stanica sa nachádza v obci Podhájska (7 km). Podľa celoštátneho sčítania cestnej dopravy z roku 2015 bola v Beši na ceste č. 580 zaznamenaná priemerná denná premávka 1 459 cestných vozidiel, z toho 1 168 osobných vozidiel, 275 nákladných vozidiel a 16 motocyklov.

Mapa cestnej siete v okolí Beše

Žiaľ v posledných rokoch je Beša známa v širokom-dalekom okolí katastrofálnym stavom cesty II. triedy č. 580, predovšetkým v úseku, ktorý prechádza časťou samotnej obce Beša.

Cez obec prechádza aj železničná trať č. 150 (Nové Zámky – Zvolen), ktorá tvorí súčasť takzvaného južného železničného ťahu spájajúceho Bratislavu, Zvolen a Košice. V obci zastavujú všetky osobné vlaky. Najbližšia železničná stanica, kde zastavujú aj vnútroštátne rýchliky je Podhájska (7 km). Najbližšia železničná stanica, kde zastavujú medzinárodné vlaky, je Nové Zámky (32 km), ktoré sú spojniciou medzi Bratislavou a Budapešťou.

Mapa železničnej siete v okolí Beše

Symboly obce

Historický symbol obce Beša poznáme podľa odtlačkov obecného pečatidla z roku 1728. Jeho kruhopis znie „BESEI FALU PECSETJE 1728“ (pečať obce Beša 1728). V strede pečatného poľa vidno poľnohospodársky motív - pluhové radlice a drobné rameno držiace klas. Pečatný symbol na prvý pohľad upozorňuje na poľnohospodársky charakter obce v minulosti.

Rovnaký poľnohospodársky charakter - a teda i veľmi podobnú poľnohospodársku pečatnú symboliku - však mali mnohé obce na Slovensku. Vzhľadom na požiadavku zvýrazniť identifikačnú funkciu erbu ako i vzhľadom na želanie obce zobrazit vo svojom erbe to, čo je pre ňu jedinečné, vložil sa pri heraldickej úprave historického znamenia do erbu tiež motív klov, pripomínajúcich jedinečný nález mamuta v obci Beša v roku 1902. Pridaným motívom sa teda erb obce Beša jednoznačne líši od iných erbov s podobnou tematikou.

Symboly obce Beša sú **od roku 2002** zapísané v Heraldickom registri Slovenskej republiky pod signatúrou B-183/2002. **Autormi heraldických symbolov obce Beša sú Ladislav Vrteľ a Dragica Vrteľová.**

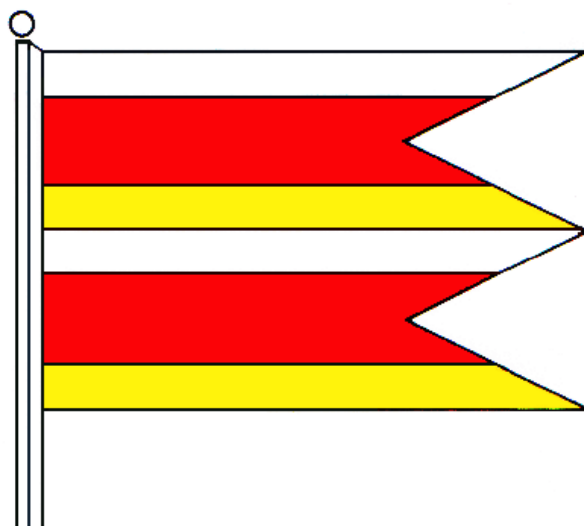
Hlavným iniciátorom myšlienky zahrnúť do bešianskych obecných symbolov nález pozostatkov mamuta z roku 1902 bol bývalý starosta Alexander Kálnay. Samotná realizácia obecných symbolov bola už vykonaná za pôsobenia vtedajšieho starostu Ladislava Drappana.

Erb obce

Heraldický popis:

V červenom štíte zlaté odvrátené radlice - lemeš a čerieslo - sprevádzané vľavo drobným obráteným striebroodetým ramenom držiacim zlatý bezostný klas, to všetko obkolesené dvomi striebornými privrátenými klami.

Vlajka obce*Heraldický popis:*

Vlajka obce Beša pozostáva zo šiestich pozdĺžnych pruhov vo farbách bielej (1/8), červenej (2/8), žltej (1/8), bielej (1/8), červenej (2/8), žltej (1/8). Vlajka má pomer strán 2:3 a ukončená je tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu.

Pečať obce*Heraldický popis:*

Pečať obce Beša je okrúhla, uprostred s obecným symbolom a kruhopolisom OBEC BEŠA. Pečať má priemer 35 mm, čo je v súlade s domácimi zvyklosťami a predpismi o používaní pečiatok s obecnými symbolmi.

Zaujímavosti:

- ❖ Beša je jedinou obcou na Slovensku a pravdepodobne aj v Európe, ktorá má vo svojom erbe mamutie kly.
- ❖ Používanie heraldických symbolov na obecnej úrovni bolo na Slovensku trendom od 90. rokov 20. storočia, predovšetkým však v ich druhej polovici.
- ❖ Beša pôvodne (približne na prelome milénia) používala erb a vlajku, ktoré neboli heraldicky schválené. Pôvodný erb je možné vidieť aj v súčasnosti na „uvítacej“ tabuli pri vstupe do obce od Pozby. Tieto neschválené symboly sú taktiež zobrazené aj na pohľadnici obce zo začiatku 21. storočia (strana 153). Od roku 2002 už obec oficiálne používa nové, heraldicky schválené obecné symboly.

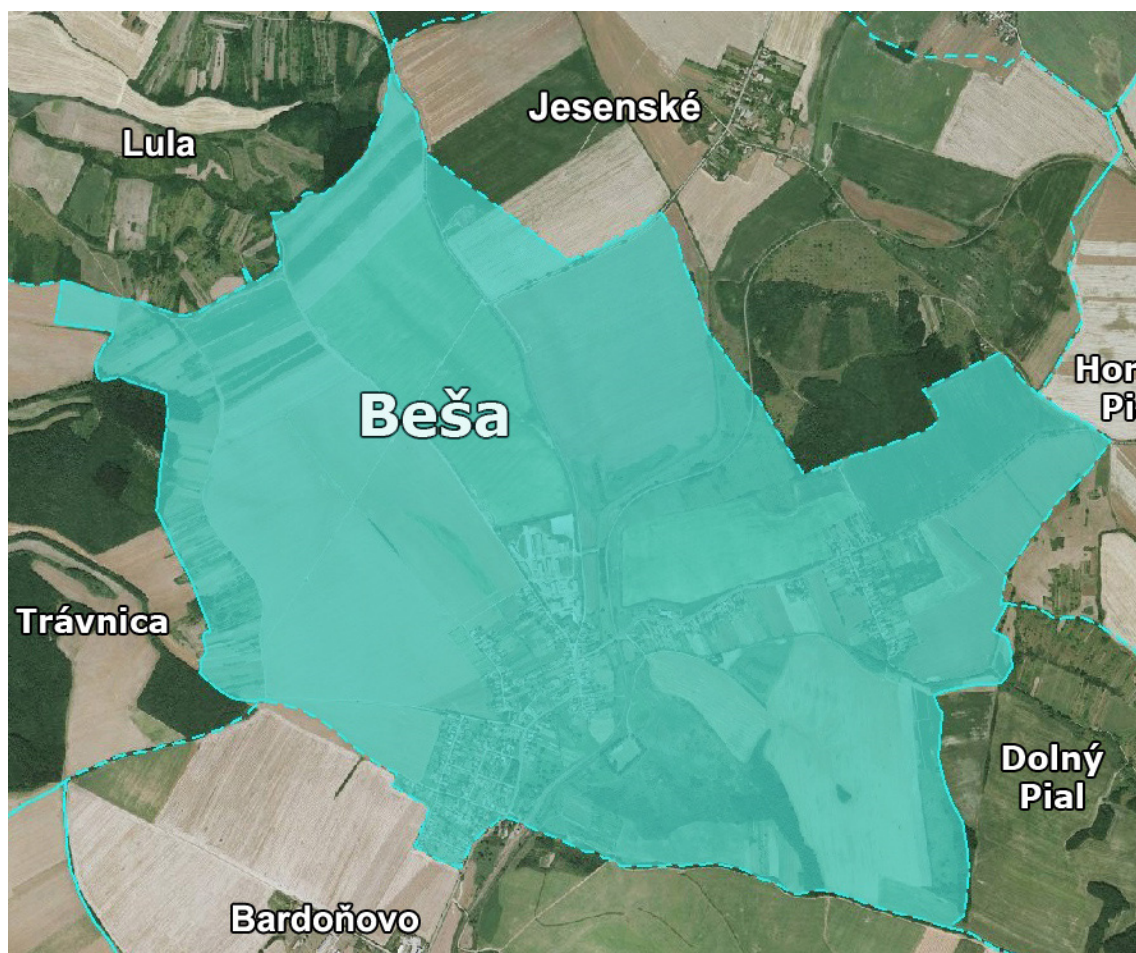
Kataster obce

Kataster obce Beša tvorí mnohouholník s rozlohou 728,2095 hektára. Svojou rozlohou patrí medzi najmenšie katastre obcí v okrese Levice. Z hľadiska veľkosti katastra mu z celkového počtu 88 obcí levického okresu patrí 78. priečka, pričom menšie katastre majú iba obce Hronské Kosihy, Malé Ludince, Starý Hrádok, Vyšné nad Hronom, Horný Pial, Veľké Kozmálovce, Bajka, Iňa, Tlmače a Jesenské.

Z katastrálneho hľadiska susedí obec Beša so siedmymi obcami:

- na východe s katastrami obcí Horný Pial a Dolný Pial,
- na juhu s katastrom obce Bardoňovo,
- na západe s katastrom Trávnice,
- na severozápade s katastrom obce Lula,
- na severe s katastrom obce Tehla,
- na severovýchode s katastrom obce Jesenské.

Zaujímavý je najsevernejší cíp bešianskeho katastra, kde sa stretávajú až štyri katastre obcí, a to: Lula, Tehla, Jesenské a Beša.

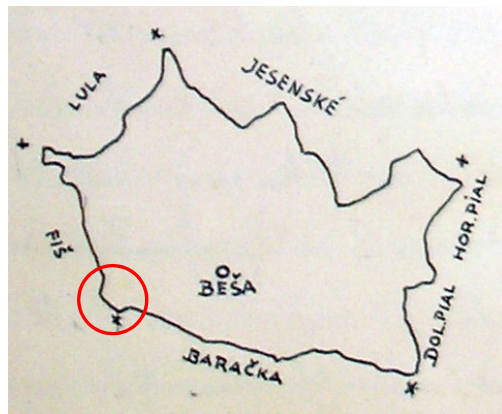

Tvar katastra obce Beša

Z celkovej rozlohy katastra obce Beša zaberá orná pôda 507 ha, trávnatých porastov je 103 ha, vodnej plochy 5 ha, lesnej plochy 4 ha, záhrad 30 ha, viníc 8 ha, zastavanej plochy 65 ha a ostatné plochy tvoria 6 ha.

Zaujímavosť:

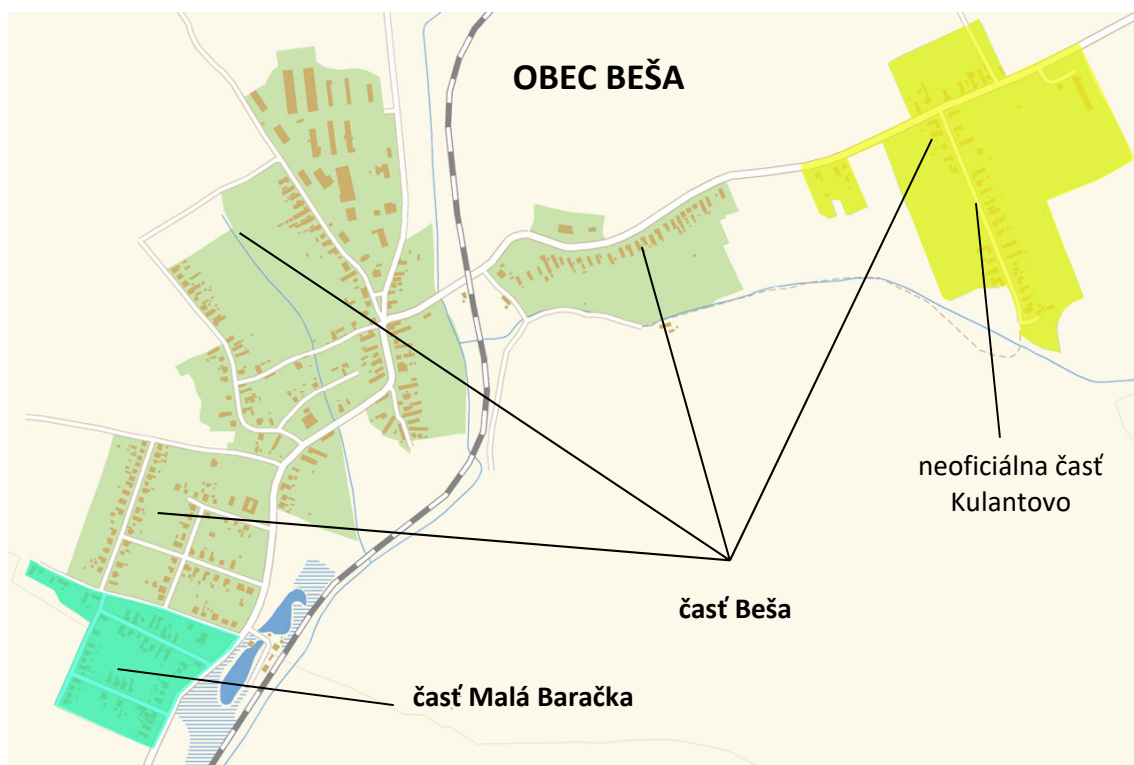
V minulosti kataster obce Beša nezodpovedal súčasnému katastru. Ešte v 40. rokoch 20. storočia časť súčasného územia patrila pod kataster obce Bardoňovo. Hranica tohto územia bola súvislá čiara od železničnej stanice Beša pozdĺž ulicu, kde sa v súčasnosti nachádza obecný úrad, pričom časť uvedenej ulice ležiaca na strane dnešného obecného úradu až po zvyšnú časť obce smerom na Barak resp. Nové Zámky patrila pod kataster obce Bardoňovo. **O hranici katastrov vypovedá aj oficiálny názov železničnej stanice „Beša – Baračka“ (Barsbese – Baracska), ktorý sa používal ešte začiatkom 40. rokov 20. storočia.** Postupne sa toto územie patriace pod Bardoňovo zasídľovalo a rozrastalo a vzhľadom na lepšiu dostupnosť úradov - aby napríklad nemuseli tuňajší obyvatelia chodiť na poštu, k lekárovi alebo k notárovi do oveľa vzdialenejšieho Bardoňova, kam oficiálne patrili, ale do omnoho bližšej Beše - bola táto časť územia v roku 1971 pričlenená do katastra obce Beša. V súčasnosti toto územie tvorí jednu z dvoch oficiálnych častí obce Beša - Malá Baračka (viď obrázok nižšie).

Kataster obce Beša v 30. rokoch 20. storočia

Miestne časti obce

Samotná obec Beša sa skladá z dvoch oficiálnych častí: Beša a Malá Baračka. Neoficiálnou časťou obce je časť Kulantovo, ktorá sa nachádza v severovýchodnej časti obývaného katastra obce Beša.

Miestne časti obce Beša

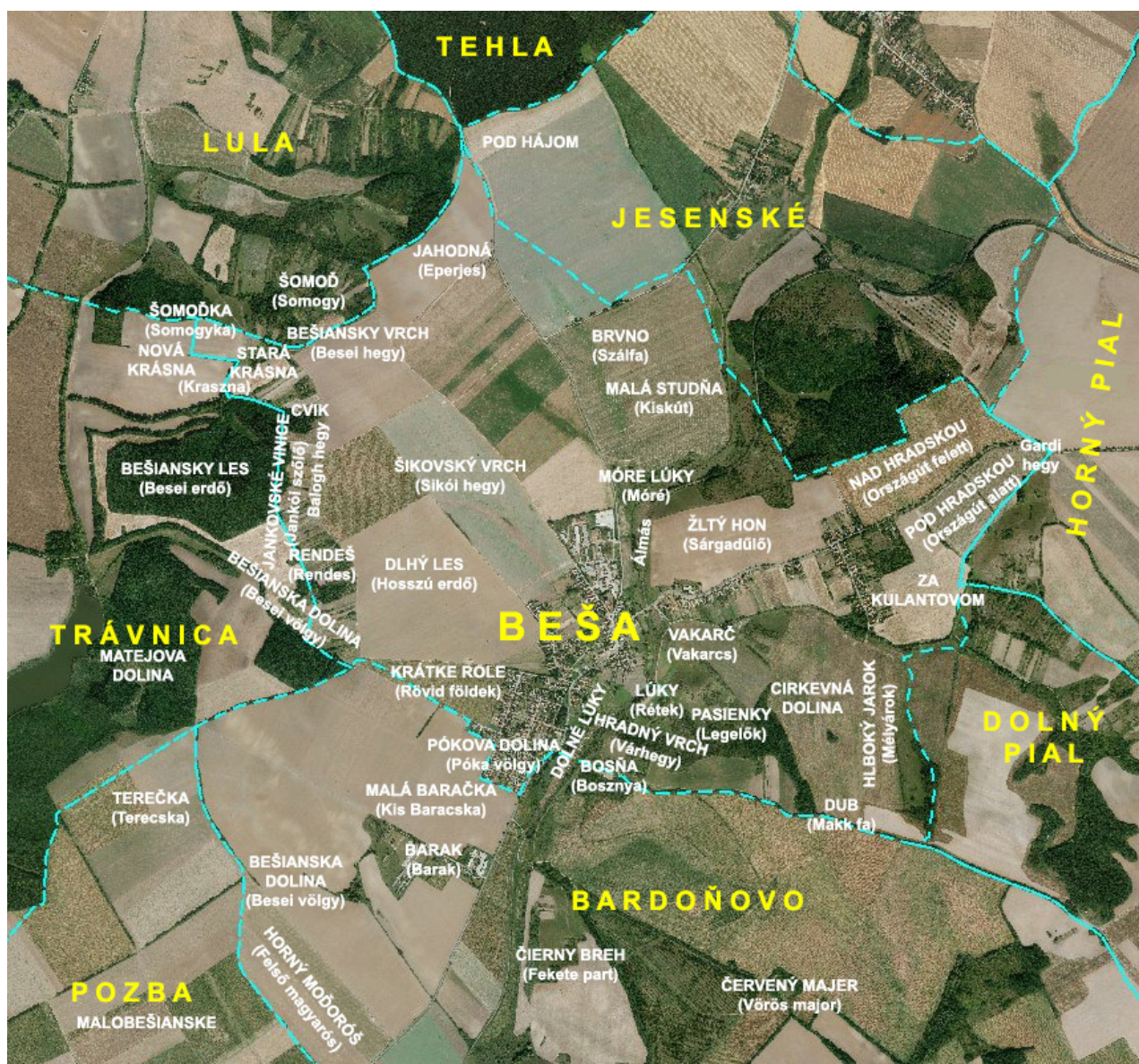
Poznámka: Pomenovanie Kulantovo sa vyvíjalo postupne. Názov vznikol z pôvodného maďarského pomenovania „Kulantó“ respektíve „Kullantó“, pričom pôvodný slovenský názov tejto časti obce používaný v minulosti bol „Kulantov“. Postupným ďalším poslovenčovaním vznikol názov „Kulantovo“, ktorý sa v súčasnosti používa na všetkých katastrálnych mapách.

Pre lepšie odlíšenie jednotlivých pozemkov sa v minulosti postupne vyvinuli rôzne miestne pomenovania parciel a častí katastra. Inak to nebolo ani v prípade katastra obce Beša.

K najznámejším miestnym pomenovaniam parciel a častí katastra obce Beša patria: *Rendeš (Rendes)*, *Malá studňa (Kiskút)*, *Brvno (Szálfa)*, *Móre lúky (Móré)*, *Jahodná (Eperjes)*, *Bešiarsky vrch (Besei hegy)*, *Stará a Nová Krásna (Krászna)*, *Šikovský vrch (Sikói hegy)*, *Pókova dolina (Póka völgy)*, *Lúky (Rétek)*, *Pasienky (Legelő)*, *Bosňa (Bosznya)*, *Žltý hon (Sárgadűlő)*, *Hlboký jarok (Mélyárok)*, *Cirkevná dolina*, *Krátke role* a mnohé ďalšie. Mnohé z týchto názvov sa používajú dodnes, tak ako medzi staršími občanmi, tak i na katastrálnych mapách. Často sa medzi obyvateľmi Beše spomínajú aj pomenovania častí katastrov susedných obcí, kde Bešania vlastnia respektíve vlastnili nejaké pozemky. K najznámejším patria: *Šomod' (Somogy)*, *Šomod'ka (Somogyka)*, *Bešiarska dolina (Besei völgy)*, *Terečka (Terecska)*, *Čierny breh (Fekete part)* a iné.

Jednotlivé pomenovania parciel a ich polohu v rámci katastra obce Beša si môžete prezrieť na nasledujúcej mapke:

Miestne pomenovania častí obce Beša

Zaujímavosť:

Na starých mapách alebo dokumentoch je možné nájsť lokalitu „Malá Beša“ („Kis Bese“). Táto lokalita sa nachádzala v tesnej blízkosti obce Bardoňovo, ležala severozápadne od obce, pričom v minulosti tu bol zriadený majer. Administratívne Malá Beša spadala pod Bardoňovo.

Prírodné pomery

Geomorfologické a geologické pomery

Obec má pahorkatinný charakter, ktorý je tvorený Podunajskou pahorkatinou, presnejšie jej časťou Bešianska pahorkatina. Presné geomorfologické začlenenie reliéfu obce Beša je: sústava Alpsko-himalájska - podsústava Panónska panva - provincia Západopanónska panva - subprovincia Malá dunajská kotlina - oblasť Podunajská nížina - celok Podunajská pahorkatina - podcelok Hronská pahorkatina - časť Bešianska pahorkatina.

Pohľad na pahorkatinný charakter obce Beša

Nadmorská výška v strede obce je 161 metrov nad morom (m.n.m.), v katastri obce sa pohybuje v rozpätí 152 až 231 m.n.m. Najnižšie položený bod katastra obce (152 m.n.m.) sa nachádza v tesnej blízkosti futbalového ihriska, na rovinke, kde sa v súčasnosti tvorí močaristá pôda. **Práve v týchto najnižšie položených miestach katastra sa v rokoch 2013 až 2016 konal hudobný festival Beša Music Fest.** Naopak najvyššie položený bod katastra (231 m.n.m.) leží na rozhraní katastrov Beša a Bardoňovo, v tesnej blízkosti chráneného stromu Bešiansky cer.

Pohľad na najnižšie položený bod katastra obce

Pohľad na najvyššie položený bod katastra obce

Na základe Inžinierskogeologickej rajonizácie väčšina územia katastra obce spadá do rajónu kvartérnych sedimentov, a to sprašových sedimentov a údolných riečnych náplavov. Zvyšná časť katastra sa nachádza v rajóne predkvartérnych hornín - jemnozrnných sedimentov.

Geologickú stavbu katastra Beše tvorí neogénny (neskoré treťohory) podklad tvorený sivými a pestrými ílmi, pieskami a štrkami. Z hľadiska kvartérneho pokryvu územie pokrývajú eolické sedimenty ako spraše a piesčité spraše, vápnité sprašovité a nevápnité sprašové hliny. Ďalej sa tu vyskytujú ostatné bližšie

geneticky nerozlíšené sedimenty, ktoré tvoria nečlenené predkvartálne podložie s nepravidelným pokryvom bližšie nerozlíšených svahovín a sutín.

Z pohľadu neotektonickej stavby patrí územie Beše do podsústavy Panónskej panvy a tvorí pozitívnu jednotku typickú pre nížinné pahorkatiny s veľkým zdvihom. Základnými geochemickými typmi hornín sú tu ílovce a pieskovce.

Zaujímavosť – Bešianska pahorkatina:

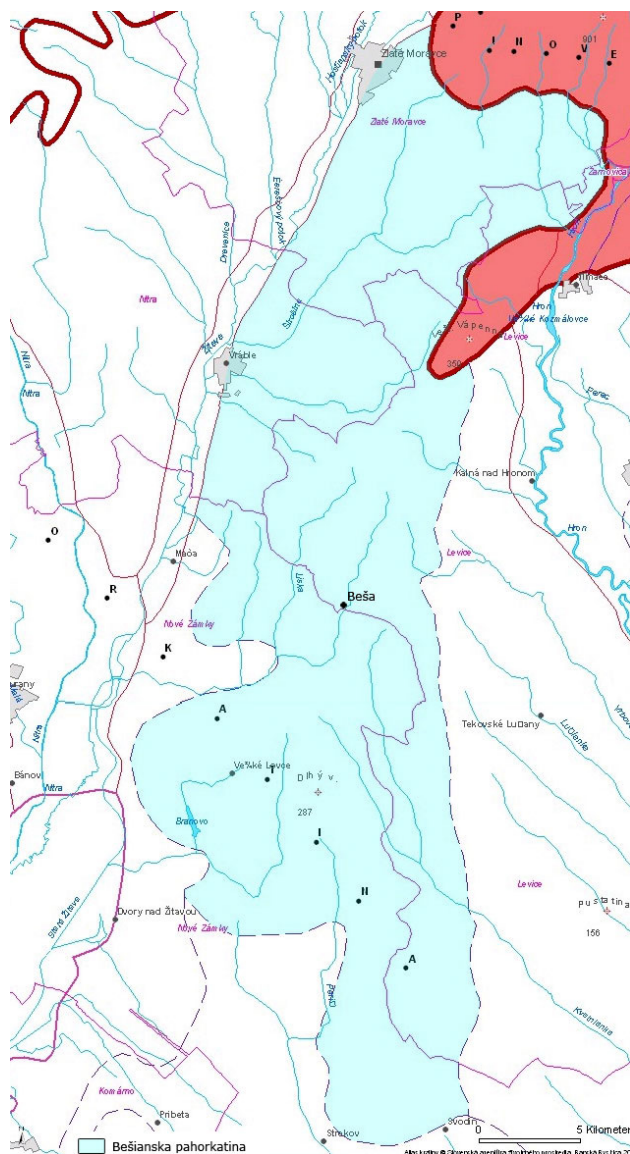
Pomenovanie Bešianska pahorkatina, pravdepodobne vzniklo preto, že obec Beša sa nachádza v geometrickom strede rozlohy pahorkatiny. Bešianska pahorkatina sa nerozkladá iba v okolí obce Beša, ale zaberá plochu dlhú približne 55 kilometrov a širokú 7 až 17 kilometrov. Tiahne sa územím od Pohronského Inovca nachádzajúceho sa v blízkosti Zlatých Moraviec smerom na juh. Južný cíp Bešianskej pahorkatiny sa nachádza pri obciach Strekov a Svodín, pričom uvedené obce do Bešianskej pahorkatiny už nepatria. Západnú hranicu Bešianskej pahorkatiny tvorí z väčšej časti rieka Žitava a na východe je ohraničená rovinatejšou časťou Hronskej pahorkatiny takzvanou Hronskou tabuľou.

Podľa geomorfologického členenia Bešianska pahorkatina susedí na západe so Žitavskou nivou a Hurbanovskými terasami, z južnej časti ju obopínajú Strekovské terasy. Z východnej strany hraničí s už uvedenou Hronskou tabuľou a Štiavnickými vrchmi konkrétnejšie - Kozmálovskými vrškami a Slovenskou bránou. Zo severnej strany ju ohraničuje Pohronský Inovec so svojou časťou Veľký Inovec a na najsevernejšom cípe Žitavská pahorkatina.

Bešianska pahorkatina zasahuje do 4 okresov Nitrianskeho kraja (Zlaté Moravce, Nitra, Levice, Nové Zámky) a do jedného okresu Banskobystrického kraja (Žarnovica). Ku katastrom obcí ležiacich v Bešianskej pahorkatine patria napríklad Dubník, Semerovo, Branovo, Kolta, Čechy, Čaka, Plavé Vozokany, Dedinka, Veľké Lovce, Radava, Trávnica, Podhájska, Pozba, Bardoňovo, Dolný Pial, Beša, Jesenské, Iňa, Tehla, Vráble, Veľký Ďúr, Telince, Čifáre, Mochovce, Tajná, Nevidzany, Červený Hrádok, Malé Vozokany, Veľké Vozokany, Nemčianky, Volkovce, Čierne Kľačany a z malej časti aj Hronský Beňadik.

V Bešianskej pahorkatine vyviera respektíve preteká ňou množstvo vodných tokov. K najvýznamnejším patria Širočina, Rohožnícky potok, Telinský potok, Kováčovský potok, Liska, Bešiansky potok, Trávnický potok, Branovský potok, Paríž a Kvetnianka, nazývaná tiež Keťský potok.

Priemerná nadmorská výška Bešianskej pahorkatiny sa pohybuje okolo 200 - 300 m n.m. a má reliéf mierne členitých, nížinných pahorkatín, ktoré sú tvorené sprašami, sprašovými hlinami a neogénnymi sedimentmi. Typické pre ne je striedanie širokých, plytkých úvalinovitých dolín s plochými chrbtami. Najvyšším bodom Bešianskej pahorkatiny je Dobrica (319,8 m.n.m.) nachádzajúca sa v tesnej blízkosti Atómovej elektrárne v Mochovciach.

Schematická mapa Bešianskej pahorkatiny

Klimatické pomery

Z klimatického hľadiska patrí Beša do teplej klimatickej oblasti s priemerným počtom letných dní v roku 50 a viac, v rámci ktorých je teplota ovzdušia rovná alebo vyššia ako 25 °C. S Končekovým indexom zavlaženia $I_z = -20$ až -40 ďalej spadá do okrsku teplého, suchého s miernou zimou.

Z pozorovania za roky 1961 až 1990 vyplývajú pre Bešu nasledovné klimatické štatistiky:

Priemerná ročná teplota vzduchu: 9 až 10 °C
 Priemerný ročný úhrn zrážok: 500 až 550 mm
 Absolútne mesačné maximum zrážok: menej ako 200 mm
 Priemerná teplota vzduchu v januári: -2 až -3 °C
 Priemerný úhrn zrážok v januári: 30 až 40 mm
 Priemerná teplota vzduchu v júli: 19 až 20 °C
 Priemerný úhrn zrážok v júli: menej ako 60 mm
 Priemerný ročný počet dní s hmlou: 20 až 45 dní
 Priemerný počet dní so snehovou prikrývkou: menej ako 40 dní
 Počet dní s dusným počasím: 20 až 30 dní
 Priemerný počet vykurovacích dní v roku: 210 až 220 dní
 Priemerné ročné hodnoty klimatického ukazovateľa zavlaženia: 150 až 200 mm
 Priemerná ročná hodnota radiačného indexu sucha: viac ako 1,5
 Zataženie územia prízemnými inverziami: mierne inverzné polohy

Počasie v zimných mesiacoch

V posledných desaťročiach dochádza k postupnému klimatického otepľovaniu, ktorý je sprevádzaný častými výkyvmi a extrémami počasia, čo má okrem iného za následok zvýšenie priemernej ročnej teploty vzduchu o cca 1 až 2 °C oproti štatistikám z rokov 1961 až 1990.

Vodstvo

Z pohľadu vodných tokov územie obce Beša, tak ako je tomu takmer aj na celom území Slovenska, pripadá k úmoriu Čierneho mora. Z pohľadu Slovenska územie obce Beša pripadá do povodia rieky Nitra.

Najvýznamnejším vodným tokom pretekajúcim obcou Beša je Bešiansky potok. Často je najmä u starších obyvateľov obce nesprávne prezývaný ako „Liska“. Dĺžka toku Bešianskeho potoka prechádzajúca samotným katastrom obce Beša je cca 2,5 km a jeho nadmorská výška v katastri obce osciluje okolo 155 m.n.m.

Poznámky k Bešianskemu potoku: Bešiansky potok pramení medzi obcami Iňa a Veľký Ďur, pod inianskymi družstevnými vinicami, v nadmorskej výške okolo 200 m.n.m. S celkovou dĺžkou toku cca 12,5 km preteká obcami Iňa, Jesenské, Beša, Pozba a severovýchodne od obce Podhájska tvorí ľavostranný prítok potoka Liska. Smer toku potoka je severojužný, na dolnom toku potoka západný. Bešiansky potok má niekoľko menších prítokov, ku ktorým patria prítoky z Diveckej doliny, z Horných lúk, spod Bašty, od Mariánskej studničky a od Malej Pozby.

Bešiansky potok

Ďalším vodným tokom pretekajúcim katastrom obce Beša je ľavostranný prítok Bešianskeho potoka vyvierajúceho spod Bašty. Tento prítok nenesie žiadny oficiálny ani neoficiálny názov udomácnený medzi

obyvateľmi. Sútok tohto prítoku a Bešianskeho potoka sa nachádza v strede obce, neďaleko požiarnej zbrojnice, v nadmorskej výške 155,0 m.n.m.

Z vôd s pomalým prietokom vody a zo stojatých vôd sa v katastri obce nachádzajú dva močiare nachádzajúce sa v blízkosti železničnej stanice. Vytvárajú priaznivé prostredie pre život vodného živočístva a rastlinstva ako aj pre hniezdenie vtáctva. V zimných mesiacoch sa počas priaznivých klimatických podmienok močiare využívajú pre účely športového vyžitia obyvateľov, v posledných rokoch sa tu začína rozmáhať drobný rybolov.

Močiare v strede obce

Rastlinstvo

Z hľadiska fyto geografického členenia patrí rastlinstvo Beše do oblasti panónskej flóry (Pannonicum), obvodu eupanónskej xerotermej flóry (Eupannonicum) a okresu Podunajská nížina. Rastlinstvo je ovplyvnené pahorkatinným charakterom reliéfu obce a teplou klimatickou oblasťou so suchou a teplou mikroklimou s miernymi zimami. Dominantným prvkom v katastri Beše je síce orná pôda, vzhľadom na značný výskyt lúk, pasienkov, vodných tokov a lesných porastov sú tu však vytvorené veľmi dobré podmienky aj pre rast lesného, lúčneho aj vodného rastlinstva.

Na území lesného porastu prevládajú agátové (agát biely) a dubovo-hrabové lesy a háje. K typickým lesným porastom patria hrab obyčajný, dub letný, dub cerový, javor poľný, jaseň štíhly, jelša lepkavá, topoľ biely, lipa malolistá, baza čierna, jarabina vtáčia, hloh obyčajný a iné.

V lesnom podraze sa najčastejšie vyskytujú blyskáč jarný, cesnak medvedí, fialka lesná, hluchavka purpurová, hrachor jarný, jahoda obyčajná, konvalinka voňavá, kyslička obyčajná, lipkavec marinkový, ostružina ožinová, prhláva dvojdomá, snežienka jarná.

Lúčny porast na Bešianskej pahorkatine

K lúčnemu porastu, ktorý má veľmi dobré podmienky najmä na lúkach a pasienkoch ležiacich na kopcoch Bešianskej pahorkatiny, patria najmä ďatelina lúčna, ďatelina plazivá, dúška materina, hlaváček jarný, hrdobarka obyčajná, hrebienka obyčajná, iskerník prudký, jahoda drúzgavicová, jarva obyčajná, kostrava lúčna, krasovlas bezbyľový, margaréta obyčajná, orlíček obyčajný, pečiarka poľná, prvosienka jarná, psiarka lúčna, psinček tenučký, reznačka laločnatá, ruža šípová, skorocel kopijovitý, slivka trnková, suchokvet ročný, šalvia lúčna, zádušník brečtanovitý, zob vtáčí, zvonček konáristý a iné.

Na poliach a rôznych poľnohospodárskych objektoch sú rozšírené: balota čierna, bažanka ročná, mliečnik drobný, mliečnik kosákovitý, ostrôžka poľná, palina obyčajná, pichliač roľný, praslička roľná, pupenec roľný, pýr plazivý a iné.

Pri vodných tokoch akým je napríklad Bešiarsky potok a stojatých vodách sa najčastejšie vyskytujú bolševník obecný, chmeľ obyčajný, kosatec žltý, lekno biele, lipkavec obyčajný, pálka širokolistá, pálka úzkolistá, trstá obyčajná, veronika potočná, vrba biela, záružlie močiarne, žaburinka menšia a iné.

Rastlinstvo v okolí Bešiarskeho potoka

V katastri obce Beša sa nachádza jediný chránený strom, a to: Bešiarsky cer - dub cerový (*Quercus cerris* L.).

Vďaka svojej vedecko-výskumnej, náučnej a kultúrno-výchovnej hodnote bol v roku 1996 vyhláškou Krajského úradu životného prostredia v Nitre č. 2/1996 z 20. novembra vyhlásený za chránený strom v Nitrianskom kraji, pričom do štátneho zoznamu chránených stromov je zapísaný pod evidenčným číslom S 105. Bešiarsky cer patrí do Správy CHKO Ponitrie a je zaradený do ochranného pásma 2. stupňa. V praxi to znamená, že chránené pásmo Bešiarskeho ceru je územie okolo chráneného stromu v plošnom priemete jeho koruny, ktorý je zväčšený o jeden a pol metra.

Odhadovaný vek Bešiarskeho ceru je cca 200 rokov, dosahuje výšku 18 metrov, obvod kmeňa 282 cm a jeho priemer koruny je cca 12 metrov.

Bešiarsky cer sa nachádza na jednom z najvyššie položených miest Bešiarskej pahorkatiny ohraničenej katastrom obce Beša, presnejšie v poli, v blízkosti rozhrania katastrov obcí Beša, Dolný Pial a Bardoňovo. Je dobre viditeľný z časti obce Kulantovo.

Zaujímavosti:

- ❖ Veľkou motiváciou pre návštevu Bešiarskeho ceru je jeden z najkrajších výhľadov, ktoré ponúka Bešiarska pahorkatina v okolí obce Beša. Za dobrej viditeľnosti môžete vzhliadnuť výbežky Štiavnických vrchov, Pohronského Inovca a Tribeča ako aj mesto Levice, atómovú elektráreň Mochovce a mnohé okolité obce.
- ❖ Počas druhej svetovej vojny v období deportácie Židov sa často pohybovali vtedajší Židia žijúci v obci Beša práve okolo Bešiarskeho ceru, pričom medzi ľuďmi sa povrávalo, že v jeho blízkosti zakopávali časť svojho majetku. Či sa tieto dohady zakladali na pravde nevedno, doteraz oficiálne nikto žiadny "poklad" v okolí Bešiarskeho ceru nenašiel.
- ❖ V bližšom okolí obce Beša sa chránené stromy nachádzajú napríklad v katastroch obcí Trávnica (Biela samota - lipy), Hul (Lipy pri Radave), Kalná nad Hronom (Kalnianske topole), Tekovské Lužany (Dub letný - Medvecké) a na iných miestach.

Bešiarsky cer

Živočíšstvo

Z hľadiska výskytu živočíšnych druhov územie obce Beša patrí k provincii Vnútrokarpatské zníženie, do Panónskej oblasti, juhoslovenského obvodu s dunajským okrskom lužným a pahorkatinným.

Vzhľadom na rôznorodosť bešiarskeho katastra (orná pôda, lúky, pasienky, lesné plochy, vodné plochy) sú vytvorené veľmi dobré podmienky pre rôzne druhy živočíchov, ktoré sú typické pre teplé nížinné oblasti.

K najrozšírenejším voľne žijúcim lesným druhom živočíchov v katastri obce patria: brhlík lesný, diviak lesný, dateľ veľký, havran čierny, jeleň lesný, jež tmavý, krkavec čierny, kuna lesná, kukučka jarabá, liška hrdzavá,

mravec lesný, myšiarka ušatá, okáň bukový, oriešok hnedý, pinka lesná, roháč veľký, soja škriekavá, sova lesná, srnec lesný, veverica hrdzavá a ďalšie iné.

Medzi typické poľné a lúčne živočíchy nachádzajúce sa v katastri obce patria bažant poľovný, hraboš poľný, chrček poľný, chrúst obyčajný, jarabica poľná, jašterica krátkohlavá, kobylka hryzavá, kobylka zelená, koník lúčny, králik divý, križiak pásavý, krt podzemný, lienka sedembodková, modlivka zelená, piskor obyčajný, prepelica poľná, slimák meňavý, slimák pásikový, syseľ pasienkový, škovránok poľný, užovka hladká, vrabec poľný, zajac poľný a iné.

Bažant poľovný

Z dravých vtákov sa na území Beše vyskytuje myšiak lesný a kaňa sivá. Z plazov sa najviac vyskytujú jašterica krátkohlavá, slepúch lámavý a užovka obojková (novší názov pre užovku obyčajnú). V celom katastri obce je rozšírený výskyt rôzneho hmyzu ako sú blanokrídlovce, rovnokrídlovce, sieťokrídlovce, chrobáky, motýle a ďalšie.

Typickými živočíchmi žijúcimi v okolí vodných tokov a stojatých vôd sú bocian čierny, kačica divá, labuť veľká, ondatra pižmová, pakomár, ropucha bradavičnatá, rosnička zelená, slizniak veľký, šidielko obyčajné, užovka obojková, vážka ploská, volavka popolavá, ako aj rôzne druhy mäkkýšov, obojživelníkov a iných živočíchov.

Labute na bešianskom močiarí

V posledných rokoch si na Bešianskom potoku vybudoval svoje teritórium bobor vodný, čo sa prejavilo výrazným zvýšením hladiny Bešianskeho potoka v okolí železničnej stanice. Pre obyvateľov Beše je atrakciou aj niekoľko jedincov nutrie riečnej, ktoré od roku 2018 žijú v okolí močiarov pri železničnej stanici.

V okolí ľudských obydli sa vyskytujú najmä drobné operence ako vrabec domový, lastovička obyčajná, belorítka obyčajná, hrdlička záhradná a iné drobné spevavce, ďalej drobné

hlodavce ako myš domová a potkan hnedý a v neposlednom rade aj rôzne druhy hmyzu a parazitických živočíchov.

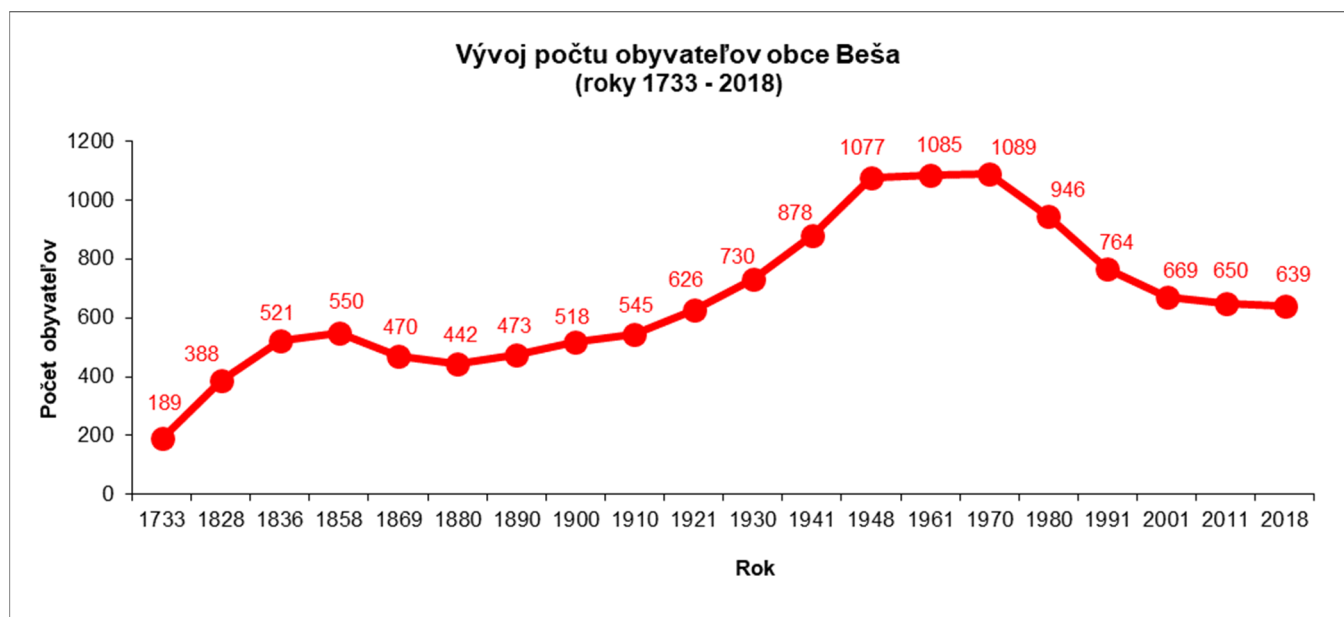
OBYVATEĽSTVO OBCE**Demografické údaje k 31.12.2018**

Z pohľadu počtu obyvateľov sa Beša zaraďuje medzi menšie obce, pričom k 31.12.2018 má celkom 639 obyvateľov. Z celkového počtu obyvateľov je 319 mužov a 320 žien. Priemerný vek obyvateľov obce Beša je 40,94 rokov. **V obci sa nachádzajú 4 bytové domy a 264 rodinných domov, z ktorých 196 je obývaných.**

Podrobné vekové rozdelenie obyvateľov obce Beša je spracované v nasledovnej tabuľke:

Veková kategória	Demografické štatistiky obec Beša - Stav k 31.12.2018			
	od - do	Počet obyvateľov	%-ny podiel	z toho mužov
				z toho žien
	0 - 10	64	10,0	37
	11 - 20	65	10,2	31
	21 - 30	97	15,2	48
	31 - 40	83	13,0	46
	41 - 50	111	17,4	61
	51 - 60	86	13,5	46
	61 - 70	64	10,0	30
	71 - 80	46	7,2	17
	81 - 90	22	3,4	2
	nad 90 rokov	1	0,2	1
	Spolu	639		319
				320

Vývoj počtu obyvateľov obce Beša od roku 1733 po rok 2018 je spracovaný v nasledovnom grafe:

Pzn.: Vývoj počtu obyvateľov v rokoch 1733 až 2011 je spracovaný na základe súpisu obyvateľov resp. sčítania ľudu, počet obyvateľov za rok 2018 je spracovaný k 31.12.

Demografickú špičku dosiahla obec Beša v 60. a 70. rokoch 20. storočia, kedy mala Beša až 1 089 obyvateľov, odvtedy dochádza k stagnácii obyvateľstva, ktoré bolo spôsobené najmä odlivom obyvateľstva do miest a osamostatnením časti Jesenské. V uvedených údajoch sú započítané aj počty obyvateľov za časť Šetétkút respektíve Jesenské Údolie, ktorá v rokoch 1892 - 1926, 1938 - 1945 a 1950 - 1992 tvorila oficiálnu miestnu časť obce Beša.

Národnostné zloženie obyvateľov

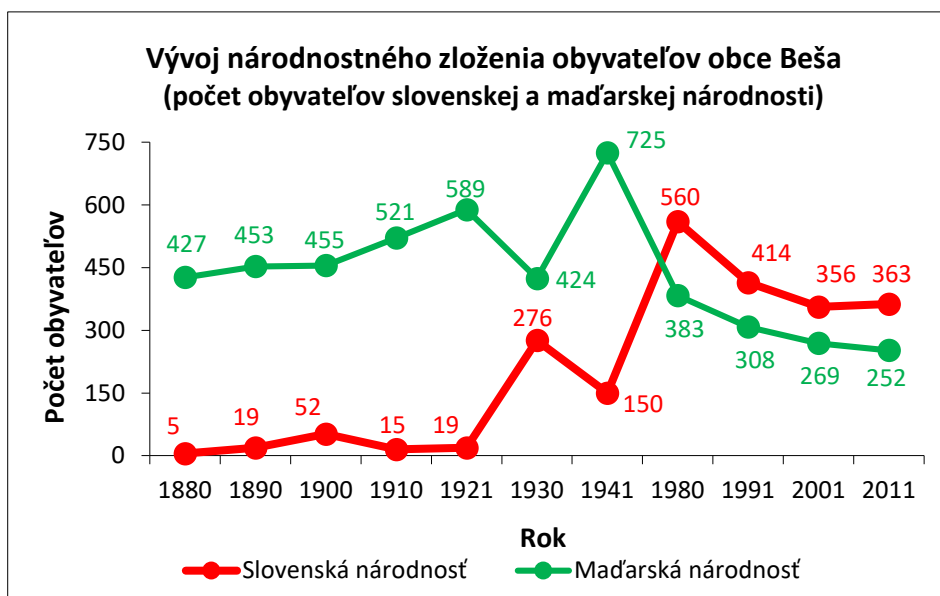
Z pohľadu národnostného zloženia obyvateľov v Beši už niekoľko storočí prevládajú dve národnosti, a to obyvatelia slovenskej a maďarskej národnosti. V posledných desaťročiach pribúda obyvateľov rómskej národnosti, ktorí boli v predchádzajúcich rokoch v štatistikách vedení ako príslušníci maďarskej respektíve slovenskej národnosti.

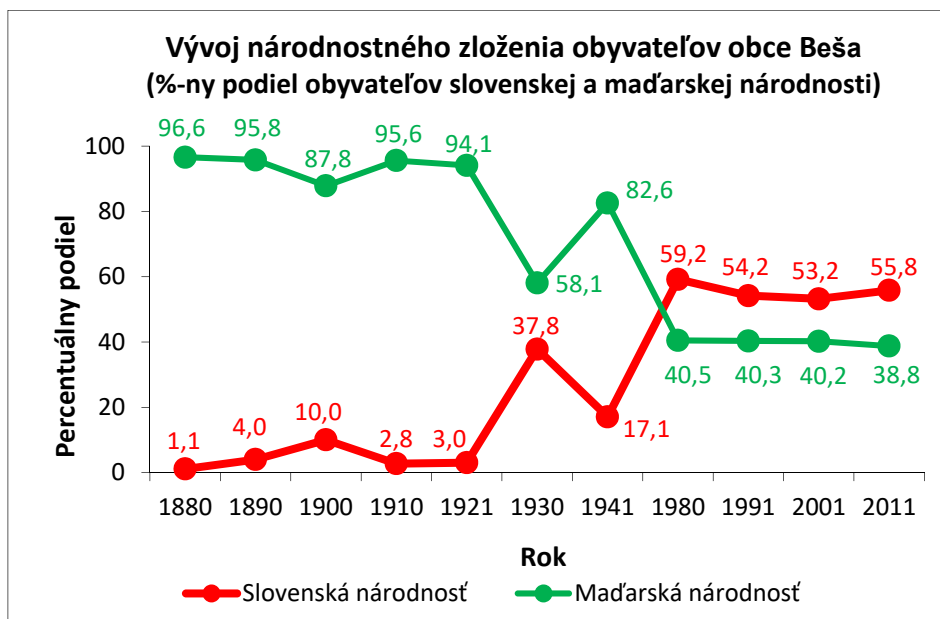
Vývoj národnostného zloženia obyvateľov obce Beša je spracovaný v nasledovnej tabuľke:

Národnosť	Rok sčítania obyvateľov										
	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1941	1980	1991	2001	2011
Slovenská	5	19	52	15	19	276	150	560	414	356	363
%	1,1	4,0	10,0	2,8	3,0	37,8	17,1	59,2	54,2	53,2	55,9
Maďarská	427	453	455	521	589	424	725	383	308	269	252
%	96,6	95,8	87,9	95,6	94,1	58,1	82,6	40,5	40,3	40,2	38,8
Rómska	-	-	-	-	-	-	-	-	40	37	-
%	-	-	-	-	-	-	-	-	5,2	5,5	-
Česká	-	-	-	-	-	-	-	3	2	4	2
%	-	-	-	-	-	-	-	0,3	0,3	0,6	0,3
Ukrajinská	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,3	0,3
Nemecká	-	1	11	-	1	2	-	-	-	-	-
%	-	0,2	2,1	-	0,2	0,3	-	-	-	-	-
Židovská	-	-	-	-	10	10	-	-	-	-	-
%	-	-	-	-	1,6	1,4	-	-	-	-	-
Ostatné, nezistené	10	-	-	9	7	18	3	-	-	1	31
%	2,3	-	-	1,7	1,1	2,5	0,3	-	-	0,2	4,8
Spolu	442	473	518	545	626	730	878	946	764	669	650

Pzn.: Uvedené štatistiky zohľadňujú aj počty obyvateľov za časť Šetétkút respektíve Jesenské Údolie, ktorá v rokoch 1892 - 1926, 1938 - 1945 a 1950 - 1992 tvorila oficiálnu miestnu časť obce Beša. Samostatná rómska národnosť sa sleduje až od roku 1991.

Vývoj počtu a podielu obyvateľov slovenskej a maďarskej národnosti v obci Beša je znázornený na nasledovných grafoch:

Náboženské vyznanie obyvateľov

Z pohľadu náboženského vyznania obyvateľov v obci Beša už niekoľko storočí prevládajú obyvatelia rímskokatolíckeho a reformovaného kresťanského vyznania. Značná časť obyvateľov obce je bez akéhokoľvek vyznania, menšia časť obyvateľov je evanjelického vyznania.

Vývoj náboženského vyznania obyvateľov obce Beša je spracovaný v nasledovnej tabuľke:

Náboženské vyznanie	Rok sčítania obyvateľov										
	1733	1836	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1991	2001	2011
Rímskokatolícka cirkev	38	340	247	208	249	301	311	400	385	357	367
%	20,1	65,3	52,6	47,1	52,6	58,1	57,1	63,1	50,4	53,4	56,5
Reformovaná kresťanská cirkev	142	181	187	209	199	200	213	215	175	155	139
%	75,1	34,7	39,8	47,3	42,1	38,6	39,1	34,4	22,9	23,2	21,4
Evanjelická cirkev augsbur. vyznania	9	-	3	-	3	-	-	-	53	36	25
%	4,8	-	0,6	-	0,6	-	-	-	6,9	5,4	3,9
Jehovovi svedkovia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	14
%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,5	2,2
Židovská cirkev	-	-	33	25	22	17	21	10	-	-	-
%	-	-	7,0	5,7	4,7	3,3	3,9	1,6	-	-	-
Gréckokatolícka cirkev	-	-	-	-	-	-	-	-	7	6	5
%	-	-	-	-	-	-	-	-	0,9	0,9	0,8
Evanjelická cirkev metodistická	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,5
Kresťanské zbory	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,2
Pravoslávna cirkev	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,2	-
Bez vyznania	-	-	-	-	-	-	-	-	78	100	53
%	-	-	-	-	-	-	-	-	10,2	15,0	8,2
Ostatné, nezistené	-	-	-	-	-	-	-	1	66	4	43
%	-	-	-	-	-	-	-	0,2	8,6	0,6	6,6
Spolu	189	521	470	442	473	518	545	626	764	669	650

Pzn.: Uvedené štatistiky zohľadňujú aj počty obyvateľov za časť Šetétkút respektíve Jesenské Údolie, ktorá v rokoch 1892 - 1926, 1938 - 1945 a 1950 - 1992 tvorila oficiálnu miestnu časť obce Beša. Náboženská príslušnosť sa v rokoch 1950 až 1990 nesledovala.

Vývoj počtu obyvateľov dvoch najvýznamnejších náboženských vyznaní v obci Beša - rímskokatolíckeho a reformovaného kresťanského vyznania - je znázornený na nasledovnom grafe:

Vzdelanostná úroveň obyvateľov

Na základe výsledkov z posledného Sčítania ľudu, domov a bytov z roku 2011 je vzdelanostná úroveň obyvateľov obce Beša nasledovná:

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie	Podiel obyvateľov	%-ny podiel
Základné	199	30,6
Účňovské (bez maturity)	103	15,8
Stredné odborné (bez maturity)	70	10,8
Úplné stredné učňovské (s maturitou)	21	3,2
Úplné stredné odborné (s maturitou)	87	13,4
Úplné stredné všeobecné	16	2,5
Vyššie odborné	10	1,5
Vysokoškolské bakalárske	9	1,4
Vysokoškolské mag., inž., dokt.	29	4,5
Vysokoškolské doktorandské	1	0,2
Bez vzdelania	95	14,6
Nezistené	10	1,5
Spolu	650	

Priezviská obyvateľov

K 31.12.2018 sa v Beši najčastejšie vyskytovali nasledovné priezviská obyvateľov:

- Banda - výskyt 16x
- Bandová – 15x
- Starčeková, Szabó, Szabóová – 12x
- Besse – 11x
- Kálnay – 9x
- Bahík, Kotlárová – 8x
- Majer, Slaničan – 7x
- Bahíková – 6x
- Besseová, Černák, Füri, Havlíková, Hladiček, Hladičeková, Horváthová, Kálnayová, Kotlár, Majerová, Néma, Schmidt, Starček – 5x

Pre porovnanie vývoja priezvisk uvádzam rok 1995, kedy boli v obci najčastejšie tieto priezviská: Szabó 23x, Szabóová 16x, Banda 16x, Starčeková 12x, Kotlár 10x, Kálnay 10x, Bandová 10x, Horváthová 9x, Besse 9x, Potančok 9x, Kálnayová 9x, Bahík 9x, Potančoková 8x, Kálnai 8x, Starček 8x, Horváth 8x, Besseová 7x, Hladičeková 7x, Kotlárová 7x, Deményová 6x, Demény 6x, Polák 6x, Hladiček 5x, Michač 5x, Federičová 5x, Magyarová 5x, Néma 5x, Bahíková 5x, Schmidtová 5x, Poláková 5x, Majerová 5x, Havlík 5x, Lehocký 5x, Lehocká 5x, Hroncová 4x, Michačová 4x, Drappanová 4x, Federič 4x, Hancková 4x, Majer 4x, Hanczková 4x, Hanckó 4x, Hladicseková 4x, Hancko 4x, Szabová 4x, Štiglinc 4x, Lokšová 4x, Konkolyová 4x, Bogdán 4x, Lasáková 4x, Zöld 4x, Ondrejková 3x, Karika 3x, Farkaš 3x, Lüle 3x, Schmidt 3x, Bogdánová 3x, Henteková 3x, Danková 3x, Kováč 3x, Drappan 3x, Varga 3x, Skačan 3x, Prčeková 3x, Pompos 3x, Vince 3x, Knoteková 3x, Hanczko 3x, Némová 3x, Lüleiová 3x, Pieter 3x, Kováčová 3x, Kučerová 3x, Harča 3x, Hlinková 3x, Lukáčová 3x, Hladicsek 3x, Vinceová 3x, Ťapušík 3x, Tóth 3x, Vincze 3x, Jancsek 3x, Szaloczi 3x, Kálnaiová 3x, Salociová 3x, Ivanová 3x, Hronec 3x, Hlinka 3x, Lokša 3x, Schmiedlová 3x, Mazúrová 3x, Toman 3x, Kosár 3x, Uhrin 3x, Slaničan 3x, Szabo 3x, Šafárová 2x, Baťalíková 2x, Baka 2x, Černák 2x, Pomposová 2x, Purgatová 2x, Belja 2x, Trnková 2x, Konkoly 2x, Vengrinová 2x, Ondrejko 2x, Václav 2x, Václavová 2x, Szemerédy 2x, Tengeri 2x, Bahik 2x, Gálová 2x, Buzáši 2x, Pólya 2x, Bielik 2x, Baková 2x, Bogdanová 2x, Magnová 2x, Sklenárová 2x, Streda 2x, Lenthárová 2x, Bokorová 2x, Gányovics 2x, Tureková 2x, Predajnianská 2x, Lázár 2x, Gányovicsová 2x, Havlíková 2x

Známí rodáci z obce

Je potešiteľné, že aj Beša má niekoľko svojich rodákov, ktorí robili respektíve robia našej obci vynikajúce meno a ktorí sú za hranicami našej obce, okresu a v nejednom prípade aj štátu považované za významné osobnosti.

K takýmto najvýraznejším osobnostiam obce Beša, ktorí si zaslúžia úctu nás všetkých patria:

Imre Beluch Besey

1881 - 1958, učiteľ, osvetár

Imre Beluch sa narodil v Beši dňa 26. septembra 1881 v učiteľskej rodine. Jeho otec Antal Beluch bol v Beši 33 rokov učiteľom a poštovým úradníkom. Po ukončení štúdií na benediktínskom gymnázium v Ostrihome, piaristickom gymnázium v Leviciach a na štátnom učiteľskom ústave v Leviciach začal pôsobiť ako učiteľ vo Veľkých Ludinciach a od roku 1904 v Ondrejovciach. Na prelome rokov 1905 a 1906, keď mu zomrel otec, odišiel do Beše a zastupoval svojho otca, učil a vykonával prácu organistu v kostole. Od 1. septembra 1906 opäť nastúpil ako učiteľ v Ondrejovciach, s ktorými je spájaná prevažná časť jeho aktívneho života. Imre Beluch videl ťažký život obyvateľov v Ondrejovciach, preto sa rozhodol všemožne pomáhať tu žijúcim ľuďom. Robil to tak, že sa sám vzdelával, potom získané vedomosti odovzdal svojim spoluobčanom. V rokoch 1907 až 1910 tu aktívne pomáhal pri výstavbe novej katolíckej ľudovej školy, založil „Hospodársky krúžok“, mužský a neskôr aj zmiešaný spevácky zbor. Imre Beluch urobil kus práce nielen v Ondrejovciach, ale aj v okolitých obciach. Usporadúval prednášky, kurzy, organizoval zbierky pre sociálne slabšie deti,

založil divadelnú skupinu, ktorá vystupovala nielen v okolitých obciach ale aj na viacerých miestach Slovenska. Bol zakladajúcim členom a okresným predsedom Spolku maďarských učiteľov na Slovensku, zakladajúcim členom a podpredsedom Štátneho spevokolu maďarských učiteľov a bol aj predsedom miestnej organizácie Maďarského kultúrneho spolku na Slovensku. V rokoch 1939 až 1941 pracoval ako okresný školský inšpektor, v roku 1941 odišiel do dôchodku. V tom istom roku bol pasovaný na hodnosť „vitéz“ (bohater), pri tejto príležitosti prijal meno svojej rodnej obce - Besey. V roku 1945 sa odsťahoval do Maďarska, kde sa so svojou rodinou usadil v obci Tát. Zomrel 22. júla 1958 v Budapešti, pochovaný je v Táte. Imre Beluch Besey obdržal za svoju činnosť veľa pochvalných uznaní a vyznamenaní. Najvýznamnejším vyznamenaním je cena Wodianer, ktorú od Maďarskej akadémie vied dostal za svoju dlhoročnú pedagogickú činnosť.

Miroslav Potančok

1942 - 2006, novinár, scenárista

Miroslav Potančok, pochádzajúci z časti Kulantovo, sa narodil 3. novembra 1942. Po ukončení baníckej priemyslovky v meste Handlová išiel študovať na Vysokú školu muzických umení (VŠMU) v Bratislave, ale štúdium musel zo zdravotných dôvodov prerušiť. Jeho spolužiakom na VŠMU bol napríklad Stano Dančiak. Po príchode do Bratislavy v 70. rokoch 20. storočia, nastúpil do redakcie denníka Smena. Neskôr ako novinár pracoval v redakciách Pravda, Profit a Obecné noviny. V rokoch 1981 až 1986 pracoval ako vedúci oddelenia klubov Obvodného kultúrneho a spoločenského strediska (ObKaSS) Bratislava-Staré Mesto. Napísal množstvo humoristických scenárov pre rozhlas a televíziu. K jeho rukopisu patrí napríklad zábavná rozhlasová relácia „Tak si tu žijeme“. V roku 1992 založil Devínske noviny a redakciu viedol do roku 2001. Zomrel vo veku nedožitých 64 rokov, dňa 20. januára 2006. Pochovaný je v miestnom cintoríne v časti Kulantovo. Po štyroch rokoch od úmrtia Miroslava Potančoka bola vydaná v roku 2010 jeho knižka „Správy zo samosprávy“, ktorá je výberom z humoristických materiálov uverejňovaných v celoslovenskom týždenníku Obecné noviny v rokoch 1997 až 1999, ktorých bol autorom.

Krátka ukážka z knižky Správy zo samosprávy:

„Aj Hornú Dolnú prikvačila zima. Keďže splynofikovaná bola iba štvrtina dediny, ľudia sa začali zimy obávať. Najskôr pocítili chlad školské deti, ktorým pre krátenie dotácie na teplo vypli kúrenie. Ani v úrade nemali na zaplatenie faktúry, a tak musel starosta zvolať obecné zastupiteľstvo do krčmy. Tu ich hriala spolupatričnosť s občanmi a borovička.

- *Ako prežiť zimu? - opýtal sa starosta poslancov po tretej borovičke.*
- *Naši predkovia si v horách na zimu obkladali chalúčky až po okná maštalným hnojom a do izby si brávali zvieratá - zaspomínal penzista Očenáš.*
- *Lenže dnes zoženieš skôr metrák uhlia ako maštalný hnoj - zamudroval predseda-podnikateľ Bekeš-Leňochod, ktorý kvôli zime a borovičke vôbec nedriemal.“*

Arnold Pompos

1971 - profesor, fyzik, vedec

Profesor Arnold Pompos sa narodil dňa 6. mája 1971. Po absolvovaní gymnázia v Leviciach, ukončil v roku 1994 vysokoškolské štúdium na katedre teoretickej fyziky, Matematicko-fyzikálnej fakulty Karlovej Univerzity v Prahe. Svoje doktorandské štúdium so zameraním na experimentálnu fyziku vysokých energií ukončil v roku 2002 na univerzite Purdue, v štáte Indiana, v USA. Predniesol množstvo odborných prednášok z oblasti fyziky v Európe aj v USA. Postgraduálnu výskumnú činnosť so zameraním na vysokoenergetickú fyziku absolvoval na univerzite v Oklahome ako súčasť projektu D0 vo Fermiho Národnom Laboratóriu (Fermilab) v Chicagu a neskôr v oblasti medicínskej fyziky v lekárskom centre (Medical Centre) Nebraska univerzity v Omaha, v USA. V roku 2009 spojil svoju výskumnú činnosť s lekárskeym centrom texasekej univerzity (University of Texas Southwestern Medical Center) v Dallase. V súčasnosti sa venuje výskumu v oblasti liečenia rakoviny pomocou urýchlených nabitých častíc a štúdiu pravdepodobnosti vzniku zhubných nádorov ako dôsledok galaktického žiarenia, ktorému sú vystavení kozmonauti pri medziplanetárnych a orbitálnych misiách.

Ján Baťalík

1964 - lekár

MUDr. Ján Baťalík sa narodil dňa 6. mája 1964. V roku 1989 ukončil štúdium na Lekárskej fakulte Karlovej Univerzity. Je uznávaným odborníkom v oblasti myoskeletálnej medicíny zameranej na funkčné poruchy pohybového systému. Je špecialistom v odbore chirurgia, manuálna medicína, všeobecné a telovýchovné lekárstvo. Od roku 1996 prednáša na Slovenskej zdravotníckej univerzite, kde vedie samostatné kurzy pre lekárov zamerané na diagnostiku a liečbu porúch pohybového systému a chrbtice. Od roku 2007 prednáša aj základy informačnej a energetickej medicíny v zdravotníctve. Aktívne sa venuje oblasti vrcholového športu, najmä futbalu. Je niekoľkoročným reprezentačným lekárom mládežníckych kategórií slovenskej futbalovej reprezentácie a členom odbornej zdravotnej komisie. Od roku 2012 do októbra 2018 pôsobil v realizačnom tíme „A“ mužstva slovenskej futbalovej reprezentácie ako lekár.

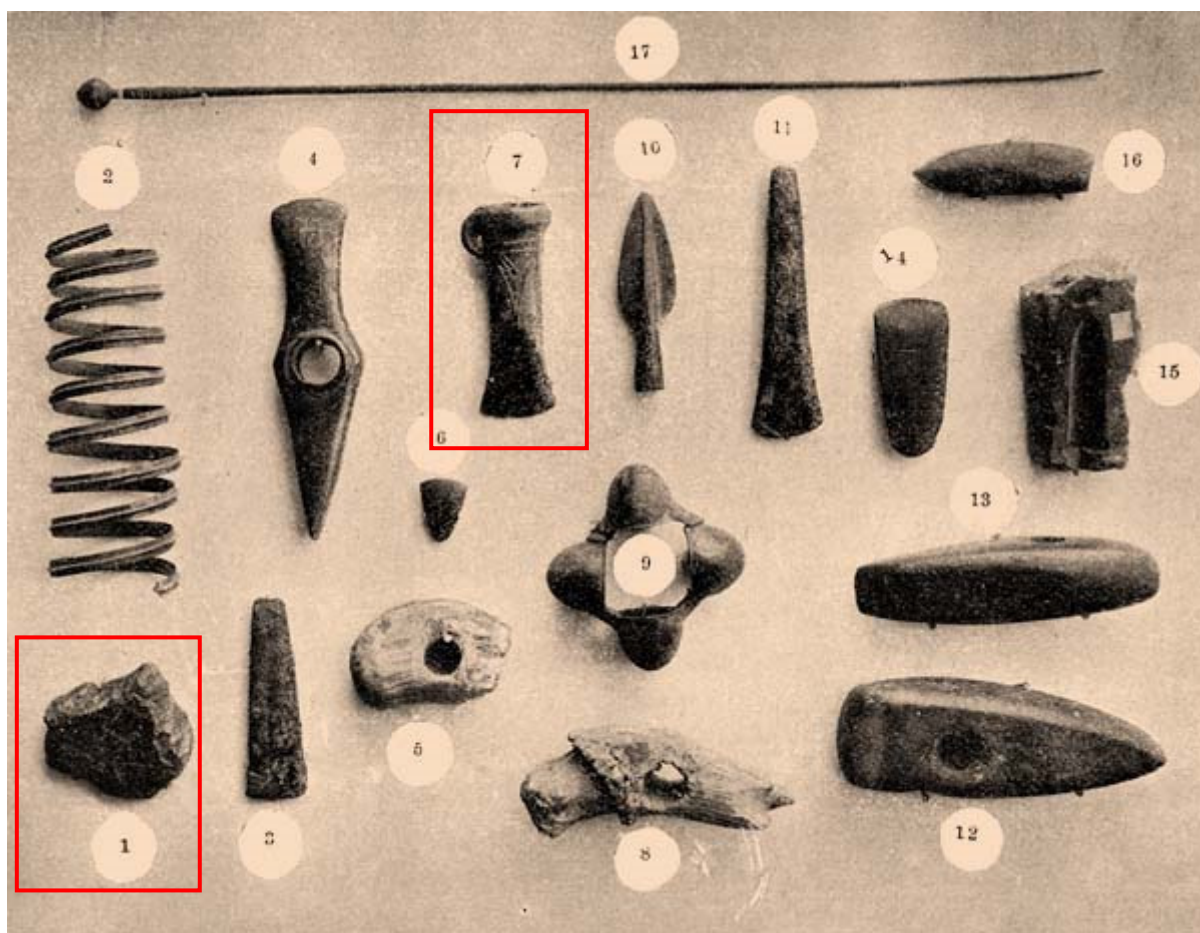
DEJINY OBCE

Najstaršie dejiny obce

Prvotné osídlenie a archeologické nálezy v katastri obce

O význame a dávnom osídlení územia na ktorom sa nachádza Beša svedčí samotný kataster obce, ktorý je bohatý na mimoriadne archeologické nálezy. Medzi výnimočné nálezy nájdené v obci Beši patrí približne 14 kilogramový hromadný nález bronzov z mladšej doby bronzovej (1 250 - 1 000 pred Kristom), ktorý bol objavený pri orbe bielešmi grófa Ladislava Hunyadiho v neznámej bešianskej lokalite v roku 1871. V období objavenia nálezu patrila v rámci širokého okolia k významnejším archeologickým nálezom z mladšej doby bronzovej.

Hromadný nález tvorili bronzové predmety, ich zlomky a kusy bronzoviny. Našlo sa niekoľko sekier s tuľajkou, 124 milimetrov dlhý nôž so zahnutou čepeľou a s trňom na rukoväti, fragment ďalšieho noža, štyri kosáky vo fragmentálnom stave (typ s jazykovitou rukoväťou), ihlica s dvojkónickou hlavou a dvoma prstencami na krčku, zlomok ihlice s kužeľovitou hlavou, fragment dláta, zlomky drôtu, zlomky bronzovej tyčinky a kusy bronzoviny.

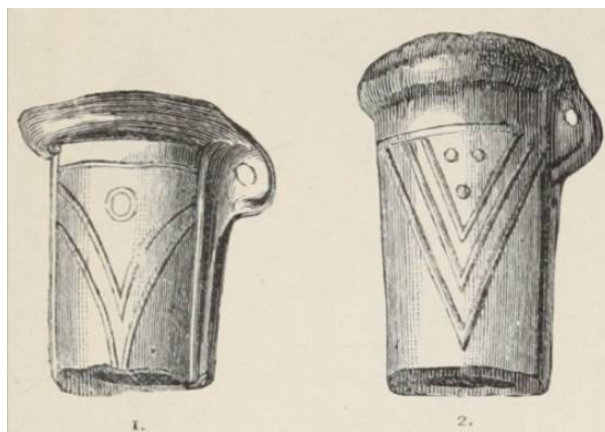

Archeologické nálezy vystavené v Tekovskom stoličnom múzeu v Zlatých Moravciach

1 - kus bronzoviny z náleziska v Beši

7 - bronzová sekerka s tuľajkou, nález z Beše

Nález sa následne dostal do zbierok dolnopíalskeho grófa Ladislava Hunyadiho a zanieteneho vrábelského archeológa Alexandra Dillesza, hlavného zástupcu Tekovskej stolice a zároveň zakladateľa Stoličného múzea v Zlatých Moravciach. O význame tohto nálezu hovorí aj skutočnosť, že časť nálezu sa dostala na medzinárodnú archeologickú výstavu - VIII. medzinárodný archeologický a antropologický kongres, ktorý sa konal v roku 1876 v Budapešti. Gróf Hunyadi na výstavu prispel 8 kusmi a Alexander Dillesz 18 kusmi zo svojej bešianskej zbierky. Časť z nálezu sa následne dostala do zbierok Tekovského stoličného múzea v Zlatých Moravciach a najhodnotnejšia časť do Národného múzea (Magyar Nemzeti Múzeum) v Budapešti.

Zlomky sekier s tulajkou z Beše z roku 1871, ktoré boli súčasťou výstavy antropologického kongresu konaného v roku 1876 (zbierka A. Dillesza)

Z ďalších archeologických nálezov pochádzajúcich z obce Beša sa do Národného múzea v Budapešti dostal bronzový meč s rytou výzdobou na rukoväti o dĺžke 657 mm, bronzový čakan s modrozelenou

patinou o dĺžke 216 mm, jeden bronzový krúžok a bronzový úlomok o najväčšej dĺžke 6 cm a najväčšej šírke 4,5 cm. Presná lokalita ani dátum objavenia týchto nálezov nie sú známe.

Bešiansky mamut na výstave v roku 2006

Jednoznačne najvýznamnejším archeologickým nálezom spätým s obcou Beša je nález pozostatkov kostry mamuta (*Mammuthus primigenius*), ktoré objavili začiatkom roku 1902 robotníci pracujúci pri kopaní pivnice v dome židovského obchodníka Árona Kréna v strede obce. Pozostatky kostry mamuta boli uložené v hĺbke 3,40 až 4,55 metra a merali približne 7 metrov.

Uvedený nález vyvolal značný ohlas v širokom okolí až sa správa o tomto vzácnom náleze celoštátneho významu dostala do Budapeštianskeho národného múzea, na základe ktorého bol do Beše vyslaný kustód múzea Dr. August Frangenan, ktorý ale z dôvodu vysokých finančných nákladov na obnovu o pozostatky bešianskeho mamuta neprejavil záujem. O pozostatky kostry mamuta nakoniec prejavil eminentný záujem Andrej Kmeť - katolícky kňaz, známy zberateľ a prispievateľ do Museálnej Slovenskej Spoločnosti - ktorý ich odkúpil od majiteľa domu a teda aj majiteľa pozostatkov mamuta Árona Kréna za 600 korún. Andrej

Kmeť následne v roku 1903 daroval pozostatky bešianskeho mamuta do Museálnej Slovenskej Spoločnosti (vtedajšieho Slovenského národného múzea v Martine).

V súčasnosti sú uložené zachované pozostatky bešianskeho mamuta v depozitári Slovenského národného múzea (SNM) - Prírodovedného múzea v Bratislave. Jedna rekonštruovaná stehenná kosť a jedna vrchná stolička sa nachádza v Múzeu Andreja Kmeťa (Kmetianium) v Martine.

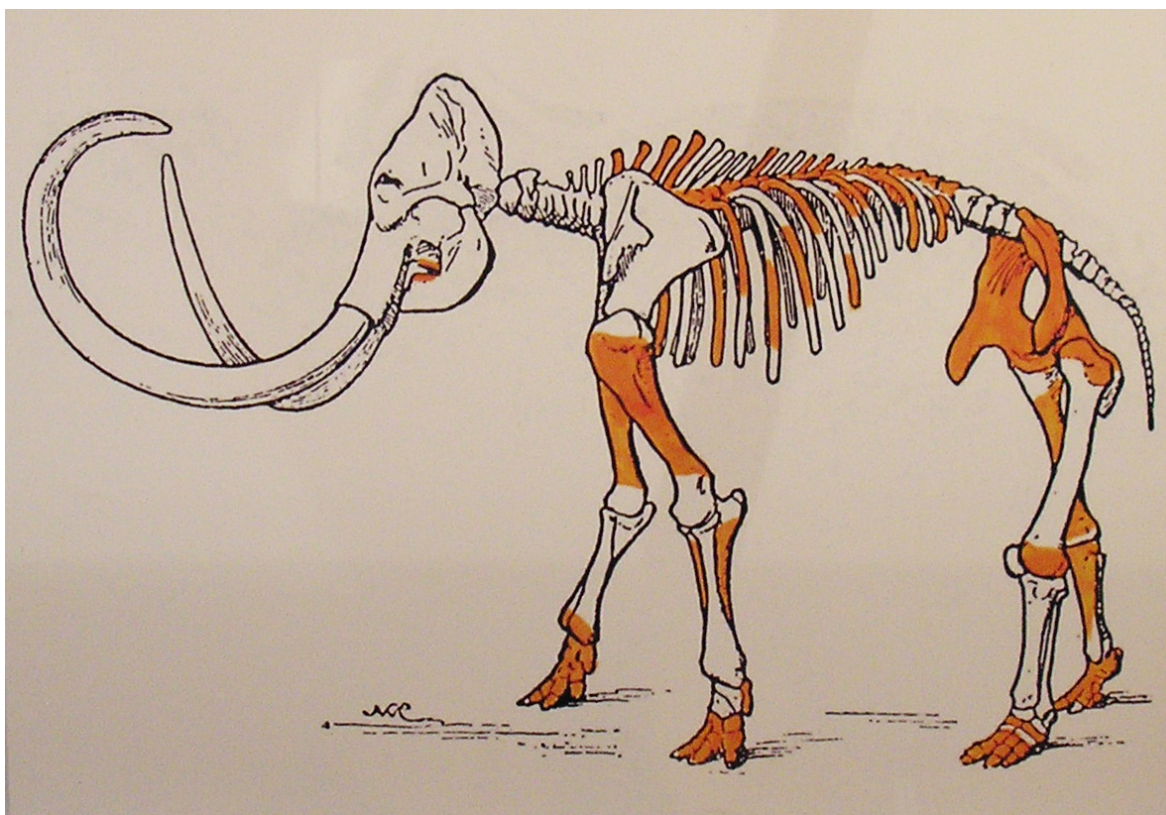

Bešiansky mamut – Zub

Pozostatky Bešianskeho mamuta na výstave „Stratený svet mamutov“ v roku 2006 - SNM Bratislava

Schematický nákres nájdených pozostatkov Bešianskeho mamuta uverejnený na výstave „Stratený svet mamutov“ v roku 2006 - SNM Bratislava

Udalosti a fakty ohľadom bešianskeho mamuta sú najkomplexnejšie spracované v článku „Mamut z Beše - legenda a skutočnosť“, ktorého autorkou je RNDr. Anna Ďurišová, odborná pracovníčka Prírodovedného múzea SNM v Bratislave.

RNDr. Anna Ďurišová - Mamut z Beše - legenda a skutočnosť

O bešianskom mamutovi sa veľa popísalo, veľa diskutovalo najmä v múzejných kruhoch. V tomto príspevku ozrejmieme niektoré menej známe skutočnosti o náleze a uvedieme na správnu mieru drobné nepresnosti, ktoré sa v súvislosti s ním objavili v tlači.

Nález sa stal slávny už v čase svojho objavu, pretože išlo o pomerne zachovaný, hoci zďaleka nie úplnú kostru mamuta. Vyvolal rozruch aj v odborných kruhoch, pretože v tom čase nemalo ešte žiadne múzeum v strednej Európe kompletnú kostru tohto najznámejšieho vyhynutého živočícha poslednej ľadovej doby. Prvú tlačovú správu o náleze priniesli Národné noviny v apríli 1902. O objave mamuta v tom čase už vedeli odborníci v Budapešti. Kustód Národného múzea v Budapešti, dr. August Frangenan po obhliadnutí nálezu usúdil, že vykopanie a preparovanie mamuta by bolo finančne veľmi náročné a neprejavil snahu o jeho záchranu. Tekovská župa, do ktorej lokalita patrila, tiež nejavila o mamuta záujem, hoci majiteľ pozemku, na ktorom bol nález odkrytý, ho ponúkal na odpredaj. Ešte na jeseň roku 1902 bol nález v zemi. O tom sa dozvedel A. Kmeť. Jeho aktivita na získanie mamuta pre slovenské múzeum bola podnetom pre miestne kruhy, ktoré sa "zrazu prebudili" a začali sa o nález zaujímať.

Bešiansky mamut - Kosti laby

Rokovania o osude mamuta trvali takmer dva mesiace. Hoci ešte nebolo rozhodnuté či mamut skončí v slovenskom múzeu, začal 23. novembra 1902 A. Kmeť kopať. V chladných, daždivých jesenných mesiacoch usmerňoval záchranu zvyškov mamuta, ktoré boli niekoľko mesiacov odkryté a veľmi poškodené pôsobením poveternostných podmienok. Telesná námaha a sychravé jesenné počasie zanechali na Kmeťovom zdraví stopy. Napriek chorobe, veľkému telesnému vyčerpaniu a so značnou vlastnou finančnou podporou doviezol 29. novembra 1902 mamuta do svojho bydliska v Prenčove.

Boj o jeho záchranu sa týmto neskončil. Záujem o nález stúpol najmä po jeho vykopaní, očistení a čiastočnom preparovaní. Tlak na A. Kmeťa vyvíjala maďarská tlač, maďarské vedecké aj politické kruhy, ktoré chceli získať mamuta do hlavného múzea v Pešti, pod zámienkou lepšej prístupnosti nálezu na ďalší vedecký výskum. Andrej Kmeť zisťoval právne náležitosti zabezpečenia nálezu pred odvezením do Pešti. Chcel čo najrýchlejšie vystaviť nález v slovenskom múzeu, predstaviť ho verejnosti, aby bol škandál väčší, ak by nás predsa olúpili.

Koncom roku 1902 sa objavila v Časopise MSS krátka správa o veľmi vzácnom prírastku v zbierkach MSS, ktorý bol darom A. Kmeťa. V skutočnosti odoslal A. Kmeť kosti do múzea MSS ako depozit až 27. júla 1903 so sprievodným listom J. Petrikovichovi, kde mamutha Bešianskeho, ktorého akožto svoj vlastný majetok osobný do opatery Museálnej Slovenskej Spoločnosti sťa deposit oddávam a odporúčam. Svedčí o tom i zápis v prírastkovej knihe zo dňa 4. augusta 1903 (Archív Slovenského národného múzea v Martine). Andrej Kmeť dúfal, že týmto zabráni alebo sťaží premiestnenie nálezu do Pešti.

Starosti A. Kmeťa o mamuta neskončili jeho záchranou z miesta nálezu. Vykopané kosti boli značne poškodené, preto ich bolo treba urýchlene očistiť a konzervovať. Cieľom A. Kmeťa bolo zostaviť kostru mamuta. Požiadaval o radu a pomoc viacerých odborníkov. Napokon sa skontaktoval so známym moravským preparátorom kostrového materiálu Jánom Kniesom, ktorý v tom čase pôsobil ako učiteľ v Rogendorfe u

Blanska. Ten mu ochotne poradil ako čistiť, konzervovať a reštaurovať kosti a ako postupovať pri zostavovaní kostry. Počas veľkonočných sviatkov v roku 1903 pravdepodobne A. Kmeť navštívil, ale pri konzervovaní a rekonštrukcii kostí sa osobne nezúčastnil. Úsilie A. Kmeťa o zostavenie kostry mamuta nebolo úspešné. Bola to práca nad jeho reštaurátorské schopnosti aj fyzické sily.

Bešiarsky mamut - Femur

Z korešpondencie A. Kmeťa i z jeho úvodného príhovoru na X. valnom zhromaždení Muzeálnej slovenskej spoločnosti je zrejmé množstvo i stupeň zachovalosti kostí mamuta z Beše: dva neúplné kly, jeden vrchný zub, polovica sánky s jedným zubom, 18 hrudných stavcov s celkovou dĺžkou 160 cm, neúplná hrudná kosť, asi 24 porušených rebier, úlomok

jednej lopatky, dve neúplné ramenné kosti, dve neúplné panvové kosti, neúplná stehenná kosť, z druhej stehennej kosti len úlomky dolného a horného kĺbu, z ostatných dlhých kostí končatín len úlomky, a to najmä kĺbových častí. Takmer kompletne a v dobrom stave sa zachovali kosti prednej a zadnej nohy (laby). Andrej Kmeť si bol vedomý, že kostra nie je celá, ale dúfal, že keď budú zreštaurované a dorobené jednotlivé časti, bude zostavená. Svojho sna sa nedožil.

O osude niektorých kostí sa v tlači objavili malé nepresnosti, ktoré sa neskôr preberali do ďalších príspevkov o "Kmeťovom" mamutovi. V Národných novinách z 30. decembra 1902 je správa, že kly boli odvezené do Budapešti ešte pred zakúpením mamuta A. Kmeťom. Túto správu popiera sám A. Kmeť slovami: A kde vzali do nej udanie, že kly sú v maďarskom pešt. múzeu, neviem. Skutočnosť, že kly zostali na Slovensku, potvrdzuje aj list A. Kmeťa A. Halašovi z 27. júla 1902, v ktorom ho upozorňuje na opatrnosť pri vybalovaní, menovite z dlhých nových bedien, kde nachádzajú sa kly (po jednom) .... Žiaľ, kly sa doteraz nezachovali, pravdepodobne zvetrali a rozpadli sa. Pri prevode prírodovedných zbierkových predmetov v roku 1960 z múzea v Martine do vtedajšieho Prírodovedného odboru Slovenského národného múzea v Bratislave sa medzi materiálom kly nenachádzali.

Doposiaľ sa za najlepšie zachovanú časť z bešiarskeho mamuta považovala kompletná, neporušená sánka s dvoma zubami. Po štúdiu Kmeťovej korešpondencie v Archíve Slovenského národného múzea v Martine musíme konštatovať, že táto sánka nepochádza z bešiarskeho mamuta. A. Kmeť v snahe zrekonštruovať sánku z Beše, z ktorej sa zachoval len kus spodnej sánky s jedným zubom a mnoho zlomkov" prosil A. Halaša o zaslanie spodnej čeľuste, ktorú majú v múzeu. 22. marca 1903 píše o tom Jánovi Kniesovi: Ufal som sa, že spodniu čeľusť rekonštruujem zo zlomkov, ku ktorému cieľu dal som si poslať z nášho múzea čeľusť neporušenú z Donu, ale vidím, že zlomkov je primálo. Preto je pravdepodobné, že kompletná sánka, ktorá sa doteraz spájala s bešiarskym mamutom, je spomínanou sánkou "z Donu". Ku zámene mohlo dôjsť, ak A. Kmeť poslal do Martina s kosťami mamuta aj zapožičanú sánku pochádzajúcu z Ruska.

Bešiarsky mamut – Časť chrbtice

Dnes sú kostrové pozostatky mamuta z Beše uložené v depozitári Slovenského národného múzea - Prírodovedného múzea v Bratislave. Len rekonštruovaná stehenná kosť, z ktorej boli pôvodne zachované úlomky kĺbových častí a jedna vrchná stolička, sa nachádza v zbierkach Slovenského národného múzea - Múzea A. Kmeťa v Martine.

Dva zuby, jeden z vrchnej čeluste a jeden zo sánky, boli predané miestnemu múzeu v Zlatých Moravciach. Žiaľ, dnes sa tieto zuby v Mestskom múzeu v Zlatých Moravciach, ktoré je pokračovateľom bývalého tekovského múzea, nenachádzajú.

Najlepšie zachovanými časťami kostry sú chrbtica (zachovalo sa 17 stavcov) a kosti prednej a zadnej nohy, najmä z pravých končatín. Zrealizovať sen A. Kmeťa o zostavení kostry zo zachovaných zvyškov by bolo i v súčasnosti veľmi náročné, a to nielen finančne, ale aj technicky, pretože najdôležitejšie časti kostry - lebku, sánku, zuby, lopatky a väčšinu dlhých kostí končatín, by bolo potrebné znovu vyrobiť.

Hoci kostra bešianskeho mamuta už nie je najkompletnejším nálezom tohto druhu na Slovensku (v roku 1961 bola objavená neúplná kostra mamuta v Senci), svoje prvenstvo, odborný a najmä historický význam nikdy nestratí.

Ďalšie zaujímavosti o bešianskom mamutovi:

- ❖ Na dome, v objekte ktorého boli objavené pozostatky kostry mamuta bola za účasti Matice Slovenskej dňa 28. novembra 1993 slávnostne odhalená pamätná tabuľa s textom: "Pri výstavbe tohoto domu bola vykopaná kostra mamuta, ktorú v roku 1902 zachránil Andrej Kmeť pre Slovenské národné múzeum v Martine." (V roku 2017 tento dom prešiel komplexnou rekonštrukciou, pričom došlo aj k premiestneniu pamätnej tabule z prednej strany na bočnú stranu domu.)
- ❖ Tento významný nález zohľadnila aj heraldická komisia pri tvorbe obecných symbolov obce Beša - Beša je jedinou obcou na Slovensku a pravdepodobne aj v Európe, ktorá má v erbe mamutie kly.

Pamätná tabuľa z roku 1993

Bešiansky mamut na výstave v roku 2006

❖ V mesiacoch máj až august 2006 pripravilo Prírodovedné múzeum SNM v Bratislave najväčšiu výstavu venovanú mamutom na Slovensku pod názvom "Stratený svet mamutov - Mamuty na Slovensku", na ktorej jedným z najvýznamnejších exponátov boli práve pozostatky Kmeťovho mamuta pochádzajúceho z Beše. Vystavené boli jeho najzachovalejšie časti, a to časť chrbtice, panvová kosť a časti láb. K exponátom Kmeťovho mamuta bol pripojený text: "Na jar v roku 1902 v obci Beša pri Leviciach kopali robotníci pre Árona Kréna pivnicu. Pri kopaní narazili na veľké kosti. Spočiatku im nevenovali pozornosť. Neskôr, keď rozbili lebku a narazili na veľké kly, si Á. Krén uvedomil, že našli zvyšky mamuta. Snažil sa ho speňažiť a až do jesene hľadal bohatého záujemcu, ale márne. O nález prejavil záujem Andrej Kmeť, farár z Prenčova pod Sitnom. S veľkým zanietením a vlastnou finančnou podporou ho v novembri 1902 vykopal."

❖ Bešiansky mamut je námetom viacerých knížiek celoslovenského významu. Zmienky o ňom nájdete napríklad aj v knižke „Prvá kniha o Bratislave“ od známeho historika Pavla Dvořáka.

❖ V 20. storočí boli objavené drobné pozostatky mamutov aj v okolitých obciach (Trávnica, Podhájska), ale zďaleka nie takého významu ako nález z roku 1902 v Beši, ktorý bol do roku 1961 najlepšie zachovalým pozostatkom kostry mamuta na Slovensku.

K ďalším archeologickým nálezom v katastri Beše patrí hromadný nález z roku 1934, ktorý objavil miestny roľník Ondrej Sztreda pri orbe nad kopcami. Nález pozostával z približne 200 kusov črepín rôznej veľkosti ako

aj iných predmetov medzi ktorými boli napríklad malý čakan, dve polovice náramku, jedna ihla na pletenie a jedna z pálenej hliny prevrtnaná guľa, ktorá bola pravdepodobne pozostatkom náhrdelníka. Presné obdobie, z ktorého nález pochádza však nie je známe. V roku 1961 boli objavené v záhrade rodinného domu O. Szaba (č.d.193) pri kopaní základov hospodárskej budovy črepy hrubých zásobnicových nádob s drsným olemovaným povrchom, zdobené plastickou presekávanou páskou, okrajový črep džbánka s malým lalokovitým výčnelkom, vytiahnutým z okraja ústia, okrajové črepy z mís s dobre vyhladeným povrchom a zlomok džbánka z rozhrania hrdla a tela so širokým pásikovým uchom. Nález predstavuje sídliskový materiál maďarovskej kultúry, ktorá spadá do staršej doby bronzovej (cca 1 450 pred našim letopočtom).

Z uvedených nálezov je možné skonštatovať, že územie Beše bolo osídlené minimálne už v období staršej doby bronzovej, t.j. v rokoch 1 450 pred našim letopočtom. Je veľmi pravdepodobné, že bolo osídlené už omnoho skôr. Keďže v Beši boli objavené pozostatky mamuta, ktorý zväčša slúžil ako potrava, je dosť pravdepodobné, že sa v jeho okolí vyskytovali aj jeho lovci. K uvedeným skutočnostiam sa však nezachovali žiadne rukolapné dôkazy.

Zaujímavosť:

V mnohých encyklopédiách a odbornej literatúre sa v súvislosti s obcou Beša môžete dočítať, že sa v jej katastri našlo slovanské kostrové pohrebisko z 10. až 11. storočia. V súčasnosti sa jedná o nepresnosť, pričom uvedený fakt bol v skutočnosti pravdivý iba do 31. januára 1992, t.j. do posledného dňa kedy oficiálne časť Jesenské Údolie patrila pod obec Beša. V roku 1955 bolo totiž v Jesenskom Údolí (v tom čase súčasť obce Beša) pri výkope základov rodinného domu rozrušených 7 kostrových hrobov, čo bolo podľa odborníkov posúdené ako nález slovanského pohrebiska približne z 10. až 11. storočia, z ktorého boli zachránené otvorený bronzový prsteň, bronzová náušnica a bronzový náramok v zlomkoch.

Keďže okolie juhozápadného Slovenska patrilo v minulosti dlhodobo k najosídlenejším častiam Slovenska, je vysoko pravdepodobné, že územie súčasnej obce Beša malo približne rovnaký historický vývoj ako územie celého okolitého regiónu. K najvýznamnejším historickým udalostiam okolitého regiónu do obdobia prvej písomnej zmienky obce Beša patrili:

- príchod Keltov (prvý písomnosťami doložený národ na našom území) – 4. až 1. storočie pred Kristom
- príchod germánskych kmeňov, najmä Markomanov a Kvádov. Prebiehajúce boje medzi susednou Rímskou ríšou a germánskymi kmeňmi – 1. až 4. storočie
Prechod Rimanov cez územie Beše by mohol dokazovať nález z roku 1934, ktorý sa našiel na vyvýšenine nad obcou. Práve takéto vyvýšeniny nad okolitým terénom používali rímske vojská pre utáborenie.
- veľká migrácia etnických národov, takzvané sťahovanie národov – 4. až 6. storočie
- príchod Slovanov, prebiehajúce boje so susednou Avarskou ríšou – 5. až 7. storočie
- územie Beše bolo súčasťou Samovej ríše, neskôr súčasťou Nitrianskeho kniežatstva a Veľkomoravskej ríše – 7. storočie až začiatok 10. storočia
- príchod starých Maďarov, ktorí postupne prechádzali z koristníckeho spôsobu života na poľnohospodársky – koniec 9. storočia až 10. storočie
- územie Beše bolo súčasťou Uhorského kráľovstva, prijatie kresťanstva ako jediného náboženstva – 10. storočie až začiatok 11. storočia
- prijatie Kumánskych kmeňov (stredoveké turkické kmene) do Uhorska a ich postupná asimilácia s pôvodným obyvateľstvom – od roku 1239
- ničivý vpád mongolských kmeňov – roky 1241 - 1242

Pomenovanie obce

V súvislosti s pomenovaním obce Beša existuje viac teórií, ako vznikol názov obce, no nie je možné určiť jeho presný vznik. K najčastejšej teórii patrí tvrdenie, že pôvodný maďarský názov obce - Bese - pravdepodobne vznikol zo starého turkicko-maďarského mužského krstného mena Bese, čo v preklade znamená druh dravého jastrabovitého vtáka. Najpravdepodobnejšie ním bola haja alebo krahulec. **Je veľmi pravdepodobné,**

že to bolo meno prvého vlastníka pozemkov v Beši, a teda aj jej obyvateľov, ktoré získal za určité zásluhy od panovníka, prípadne od vysokých feudálov. Vzhľadom na turkicko-maďarské krstné meno sa mohlo jednať o vlastníka turkického, napríklad kumánskeho pôvodu, ktorí na územie Uhorska prišli v roku 1239. V tom čase sa používali iba krstné mená, priezviská, tak ako ich poznáme dnes ešte neexistovali. Zaujímavosťou je, že neskôr po zavedení priezvisk, časť obyvateľov obce niesla priezvisko Bese/Besse, čo trvá až do súčasnosti.

Haja tmavá

Krahulec obyčajný (jastrab krahulec)

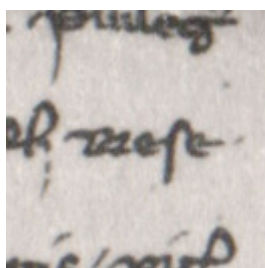
Slovenský názov obce - *Beša* - najpravdepodobne vznikol poslovenčením pôvodného maďarského názvu *Bese*, čiže je omnoho mladší ako pôvodný maďarský názov obce. Iná, menej pravdepodobná, teória hovorí, že pomenovanie *Beša* je spojené so slovom „*bes*“, ktoré predstavuje démona respektíve zlého ducha v slovanskej mytológii.

Zaujímavosť:

V súčasnosti pomenovanie obce „*Beša*“ nesú na Slovensku až dve obce. O názov „*Beša*“ sa naša obec spoločne delí s malou východoslovenskou obcou s približne 370 obyvateľmi z okresu Michalovce, ležiacej v sútoku riek Latorica a Laborec. Úradne názov *Beša* prijala naša obec až v roku 1920 za Československej republiky (ČSR) v rámci hromadného poslovenčovania pôvodných maďarských názvov obcí. Východoslovenská *Beša* svoj súčasný názov používa od roku 1927. Predtým používala svoj pôvodný maďarský názov „*Bés*“ a po vzniku ČSR a už spomenutom hromadnom poslovenčovaní maďarských názvov obcí v roku 1920 až do roku 1927 používala názov „*Bíš*“.

Prvá písomná zmienka obce

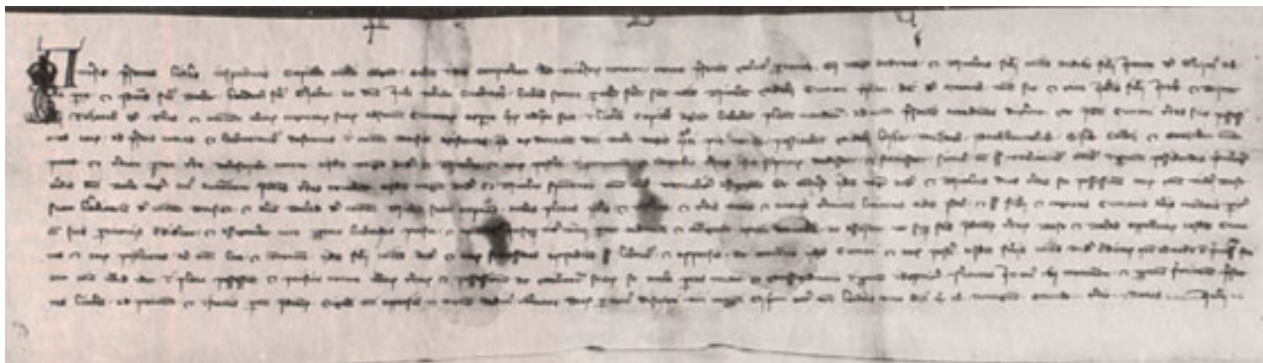
„Bese“ na prvej písomnej zmienke

Jedným z najdôležitejších štatistických ukazovateľov každej obce súvisiacich s jej históriou je prvá písomná zmienka. Vo všeobecnosti však „*prvú písomnú zmienku*“ vôbec nemožno stotožňovať so skutočným vznikom osídlenia obce, pričom v drvivej väčšine prípadov obce majú omnoho starší pôvod než je dátum ich prvej písomnej zmienky. Keďže ľudia majú radi pevné rukolapné dátumy, zaužívala sa spoločenská dohoda a zvyk, že obce počítajú svoj vek respektíve oslavujú výročia vzniku práve na základe dátumu najstaršej známej písomnej zmienky, t.j. v listine, v ktorej sa prvýkrát objavuje názov tej ktorej obce.

Jednou veľkou skupinou listín z minulosti, ktoré sú zdrojom mnohých prvých písomných zmienok obcí nielen na Slovensku sú rôzne záznamy a svedectvá kapitul a kláštorov. Kapituly a kláštory totiž u nás vykonávali až do 18. storočia funkciu akoby verejných notárov, vydávali obyvateľom verejné odpisy prinesených listín, potvrdzovali súkromné zmluvy o zmene vlastníctva a pod. Práve k tejto skupine listín patrí aj listina, pochádzajúca z 5. júla 1292, v ktorej sa nachádza prvá písomná

zmienka o obci Beša a ktorá je vlastne svedectvom ostrihomskej kapituly o určitej majetkovej zámene medzi synmi komesa Andreja a viacerými členmi kresťanských Kumánov z Moraviec. Obec Beša sa v tomto dokumente objavuje ako "Bese", čo je aj v súčasnosti používaný maďarský názov obce.

Prvá písomná zmienka obce Beša

Pôvodné znenie listiny v latinskom jazyku je nasledovné:

A B C

*Universis presentes litteras inspecturis Capitulum Ecclesie Strigoniensis salutem in Domino sempiternam. Ad vniuersorum noticiam tenore presencium volumus peruenire, quod Magister Andreas et Nicolaus filij Comitiss Andree filij Joance de Guymer ab una parte, et Petrus filius Beler, Koldech filius Gyalma, ac domina Julia relicta Cuchmek, habens secum paruulum filium suum nomine Nicolaum, videlicet Cumani Christiani dicti de Morouth, nomine suo et vice Johannis filij Itek, et Byter filij Tezaneh de Thos, et omnium aliorum cognatorum suorum, absencium Cumanorum, ex parte quorum ad hoc factum in litteris Capituli Agriensis habebant plenum mandatum, ad nostram presenciam accedentes dixerunt; vt predicti Cumani terras siue possessiones eorum, ad presens uacuas et habitatoribus destitutas, in Comitatu Borsiensi existentes, quas ex donacione domini Bele Regis Quarti pie memorie possidebant, videlicet Hyzer, Buzech, Pathbanteluk, Sylk, Colbaz, et Wezekem nuncupatas, et terciam partem terre Rohosnycha uocate, eisdem Magistro Andree et Nicolao, et eorum posteris in permutacione et concambio terrarum infrascriptarum dedissent et statuissent, simul cum suis vtilitatibus omnibus in perpetuum possidendas, priuilegium eiusdem domini Bele Regis, cuius auctoritate predictas terras tenebant, eisdem Magistro Andree et Nicolao spontanee coram nobis manualiter assignantes; et e conuerso ijdem Magister Andreas et Nicolaus duas terras seu possessiones eorum, vnam videlicet **Bese** suam hereditariam de Comitatu Borsiensi, et aliam Belad de Comitatu Nitriensi suam empticiam, amhas plenas populis et refertas, et certis 535metis et antiquis terminis limitatas, eidem Petro et suis fratribus et cognatis Cumanis alijs memoratis, pariter cum suis pertinencijs tradiderunt et assignauerunt iure perpetuo habendas pacifice et tenendas. Insuper inter utramque partem ordinatum et obligatum extitit amicabilem ac assumptum, vt super factis predictarum terrarum **Bese** et Belad appellatarum eosdem Cumanos et eorum posteritates ab omni lite et contencione ijdem filij Comitiss Andree et eorum successores expedient suis laboribus et expensis; et e contrario ijdem Cumani et eorum posteri eisdem filiis Comitiss Andree traditarum, quemadmodum est premissum, facient eciam illud idem in plena possessione et pacifica tenuta illarum terrarum et possessionum ac vtilitatum suarum, se ambe partes mutuo et vicissitudinarie in perpetuum indempniter conseruantes. In cuius rey memoriam et perpetuam firmitatem presentes litteras ad petitionem et instanciam parcium predictarum sigilli nostri appositione et munimine dedimus roboratas. Datum per manus discreti viri Magistri Cypriani Ecclesie nostre Lectoris anno Domini M^oCC^o nonagesimo secundo, tercio nonas Julij.*

Preklad listiny do slovenského jazyka:

A B C

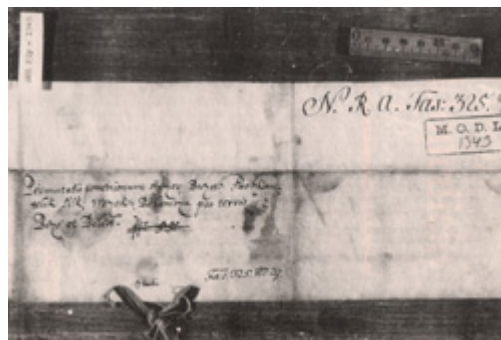
Všetkým, ktorí nahliadnu do prítomnej listiny kapitula ostrihomská večný pozdrav v Pánovi. Na pozornosť všetkým obsahom tejto listiny chceme dať, že majster Andrej a Mikuláš, synovia comesa Andreja, syna Jána z Gemera na jednej strane, a Peter syn Belera, Koldech syn Gyalma a pani Julia vdova Cuchmeka majúca so

sebou svojho maličkého syna Mikuláša, totiž Kumáni¹ zvaní kresťanskí z Moraviec v mene svojom a z poverenia Jána, syna Iteka, a Bytera, syna Tezaneka a všetkých jeho ostatných neprítomných pokrvných príbuzných Kumánov, od ktorých na tento úkon v listine egerskej kapituly majú plné poverenie, pred nás predstúpia žiadali: aby uvedení Kumáni svoje zeme alebo usadlosti v súčasnosti prázdne a obyvateľmi opustené, ležiace v Tekovskej stolici, ktoré vlastnili donáciou pána kráľa Belu IV. blahej pamäti, totiž Chyzerovce², Buzech³, Pathbantelek⁴, Sylk⁵, Colbaz⁶ a Vozokany⁷ nazývané, a tretiu časť zeme nazývanej Rohožnica⁸, tomuže majstrovi Andrejovi a Mikulášovi a ich nasledovníkom výmenou a zámenou za doleuvedené zeme spolu so všetkými úžitkami dali a ustanovili do večného vlastníctva, privilégium tohože pána kráľa Belu IV., mocou ktorého menované zeme mali v držbe, tomuže majstrovi Andrejovi a Mikulášovi dobrovoľne pred nami z rúk do rúk odovzdajúc; a naopak tíže majster Andrej a Mikuláš dve zeme alebo usadlosti svoje, jednu totiž svoju dedičnú **Bešu** v Tekovskej stolici, a druhú kúpenú Beladice⁹ v Nitrianskej stolici, obyvateľmi naplnené a plné, a ohraničené určenými 535 metrami a starými hranicami, tomuže Petrovi a jeho bratom a ostatným menovaným príbuzným spolu s ich príslušenstvami odovzdajú a ustanovia do mierumilovného vlastníctva a držby večným právom. Navyše oboma stranami ustanovené a zmluvne zaviazané a priateľsky prijaté bolo, aby vo veci vykonaných úkonov s uvedenými zemami nazývanými **Beša** a Beladice tíže synovia comesa Andreja a ich nasledovníci pomohli oným Kumánom a ich potomkom od všetkých svárov a sporov svojou vlastnou prácou a na svoje náklady. A naopak tíže Kumáni a ich potomkovia, tak ako bolo sľúbené, onýmže synom comesa Andreja tiež toto urobia v celej usadlosti; a obe strany sa navzájom a vzájomne naveky neodstrániteľne zachovávajú v pokojnej držbe oných odovzdaných zemí a usadlostí a ich úžitkov. Na pamäť a večnú platnosť tejto veci prítomnú listinu na žiadosť a naliehanie uvedených strán sme dali na ochranu opatriť našou pečaťou. Dané rukou urodzeného muža majstra Cypriána lektora cirkvi našej roku Pána 1292 v tretej nóne júlovej. (5. júla 1292)

- 1 Kumáni - známi tiež ako Plavci, Polovci boli stredoveký turkický kmeň - Kypčakovia, pôvodne žili asi v povodí Amuru. Na začiatku 11. stor. časť Kumánov prenikla do Čiernomoria a na severný Kaukaz, neskôr aj do strednej a južnej Európy (Bulharsko, Krym), v 13. stor. tzv. bieli Kumáni ušli pred Tatármi do Uhorska, kde ich aj s vládcom Kutenom prijal Belo IV. a usadil medzi Dunajom a Tisou. V predmetnej listine sa jedná práve o zástupcov bielych Kumánov.
- 2 Chyzerovce, dnes časť Zlatých Moraviec
- 3 maď. Buzsic, sídlo sa pravdepodobne nachádzalo v strednej časti Tekovskej stolice v okolí Zlatých Moraviec
- 4 maď. Patkánytelek, sídlo sa pravdepodobne nachádzalo v blízkosti Chyzeroviec
- 5 maď. Zselyk, sídlo sa pravdepodobne nachádzalo v blízkosti Chyzeroviec
- 6 maď. Kolbász, sídlo sa pravdepodobne nachádzalo v okolí Zlatých Moraviec
- 7 Malé a Veľké Vozokany, okr. Zlaté Moravce
- 8 Rohožnica, časť obce Nemčíňany, okr. Zlaté Moravce
- 9 Beladice, okr. Zlaté Moravce

Originál uvedenej listiny je uložený v Maďarskom krajinšom archíve (A Magyar Országos Levéltár) v časti Diplomatically archív (A Diplomatikai Levéltár) pod signatúrou DL 1343.

Ako vyplýva z textu listiny obec Beša bola už v roku 1292 "obyvateľmi naplnená a plná", čo len potvrdzuje slová o omnoho staršom osídlení obce v porovnaní s dátumom objavujúcim sa na 1. písomnej zmienke.

Listina prvej písomnej zmienky Beše

Zaujímavosti:

- ❖ Mnoho čitateľov je možno zvedavých, čo znamenajú tajomné písmená A B C v úvode listiny. Listiny sa spravidla zhotovovali v dvoch vyhotoveniach, a aby sa zabránilo rôznemu falšovaniu listín, často sa na každú z nich dopisovali rôzne symboly resp. znaky, ktorých časť sa nachádzala na každej z dvoch listín, pričom pri vzájomnom priložení listín tvorili súvislé symboly resp. text. Takto sa vzájomným priložením oboch listín zistilo, či znaky na oboch listinách tvorili súvislé symboly, text atď. - listiny boli pravé, respektíve

znaky nevytvárali ucelený text, symboly ai. - listiny boli sfaľšované. V prípade tejto listiny to boli práve symboly A B C.

- ❖ V porovnaní so susednými obcami sa Beša objavuje v listinách najneskôr, pričom najstaršou susednou obcou je Trávnica. Pre porovnanie uvádzam dátumy 1. písomných zmienok všetkých susedných obcí obce Beša: Trávnica (1075), Lula (1226), Pozba (1245), Tehla (1250), Dolný Pial (1251), Horný Pial (1251), Jesenské (1251) a Bardoňovo (1269).
- ❖ Z roku 1292 pochádza prvá písomná zmienka mesta Stará Ľubovňa **ale aj obcí Dolné Lovčice (okres Trnava), Granč-Petrovce (okres Levoča) a Klátovská Nová Ves (okres Partizánske).**

Od prvej písomnej zmienky do 20. storočia

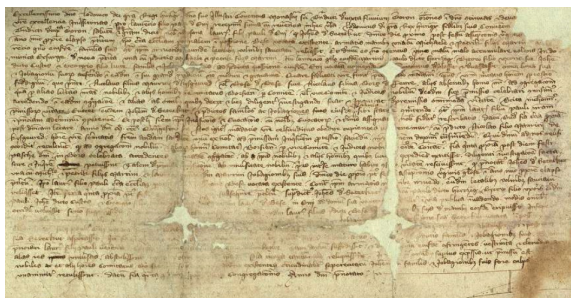
Zo života obce Beša v období stredoveku sa nám okrem niekoľkých listín, svedectiev a zoznamov vyberačov pápežských desiatok nezachovali žiadne bližšie informácie. Podobne ako tomu bolo aj v prípade iných obcí a usadlostí, kráľ daroval Bešu ako pôvodný kráľovský majetok po určitých zásluhách osobám, väčšinou z vážených rodov, ktoré sa stali jej majiteľmi. **Postupne dochádzalo k zmene vlastníkov po vzájomne dohodnutej majetkovej zámene alebo pod rôznym nátlakom ako to bolo často za vládnutia Matúša Čáka. Aj prvá písomná zmienka o obci Beša je vlastne listina o majetkovej zámene.**

Beša bola vzhľadom na svoj prírodný charakter odjakživa poľnohospodárskou obcou, čo ovplyvňovalo život všetkých jej obyvateľov aj v ďalekej minulosti. Ich život bol spätý predovšetkým s poľom a prácami na poli, pretože iba dostatočná úroda zabezpečovala prežitie jednotlivých obyvateľov. Až do roku 1848 sa tvrdo uplatňoval feudálny systém - pôdu mohol vlastníť iba vlastník „urodeného“ pôvodu, ktorý ju následne prenajímal za peňažnú, naturálnu a pracovnú odplatu ostatným obyvateľom obce, takzvaným „poddaným“. Hoci aj medzi samotnými poddanými boli veľké sociálne rozdiely (sedliaci, želiari a podželiari) život stredovekého poddaného bol vo všeobecnosti neskutočne ťažký, tvrdý a plný utrpenia. Okrem ťažkej každodennej práce, veľkej chudoby, katastrofálnych hygienických a zdravotných podmienok, vykorisťovania a rôznych nespravodlivostí a obmedzení zo strany svojho zemepána ho znepríjemňovali časté vojny, násilné vpády cudzích národov alebo povstania, ktoré mali priamy dopad práve na najchudobnejších obyvateľov. Výrazný vplyv na životy obyvateľov obce Beša mala cirkev, ktorá okrem duchovnej stránky plnila najmä v stredoveku prostredníctvom kapitul a kláštorov aj funkciu súčasných verejných notárov a sudcov. Život Bešanov však cirkev výrazne ovplyvňovala aj v novoveku, kedy prebehla vlna reformácie, protireformácie a rekatolizácie.

Beša v stredovekých listinách

K stredovekým listinám, v ktorých sa Beša najčastejšie vyskytuje patria najmä listiny a svedectvá, ktoré hovoria o rôznych majetkoprávných úkonoch, ale aj o sporoch a sťažnostiach, ktoré vznikali predovšetkým ohľadne majetkových vzťahov na pozemkoch, ktoré sa nachádzajú v Beši a jej blízkom okolí. K takýmto majetkovým sporom často patrili spory medzi Bešanmi a Baračanmi.

Jednou z prvých listín, v ktorých sa vyskytuje názov obce Beša je listina ostrihomskej kapituly z roku 1298. V listine je Beša uvedená ako *Besse* a okrem názvu obce sa tu spomína aj v spojitosti s menom osoby, ktorou je *Vito de Besse* (*Vito z Beše*). V roku 1321 sa na listine Beša uvádza ako *Besey* (*Pet. de Besey*) a v roku 1330 ako *Bese*.

Prepis listiny z roku 1352 vyhotovený v roku 1452

Listina z roku 1352 vyjadruje sťažnosť Vavrinca, syna Pavla z Ine, podľa ktorej ho v Beši, v blízkosti cirkevných majetkov, napadli a do bezvedomia zbili Ján zo Šetértkútu spolu s jeho ozbrojenými sluhami. Beša je v dokumente uvedená ako *Bese*.

Ďalšou listinou v ktorej je spomenutá Beša je listina ostrihomskej kapituly z roku 1359, v ktorej je Beša uvedená ako *Bese*.

V listine z roku 1470 žiada kráľ Matej I. (Matej Korvín) svätobenedický konvent, aby vyslal svojho zástupcu, ktorý Mikuláša a Lukáša Besseovcov za prítomnosti kráľovského človeka uvedie ako nových vlastníkov kráľovského majetku v Beši. V listine je Beša uvedená ako *Besse*.

Listina z roku 1482 hovorí o žiadosti na prešetrovanie sťažnosti Bartolomeja a Jakuba z Baračky (terajšie Bardoňovo), podľa ktorej Ján Olah, Peter Libady, Ján a Lukáš Manyiovci spolu s bešianskymi poddanými na podnet bešianskych šľachticov bezprávne odohnali poddaných Bartolomeja a Jakuba z Baračky z pozemkov v časti Barok (terajší majer Barak), bezprávne narúbali drevo v lese a bezprávne pokosili a skrmili lúky.

V roku 1522 podáva sťažnosť Ignác Besse voči Baračanom – Säre, vdove po Jakubovi a jej synovi – že mu spolu s ich poddanými a rodinnými príslušníkmi zabrali časť pozemku v časti „sub monte Warhegh“ (Hradný vrch, Várhegy). V listine je Beša uvedená ako Besse a táto listina je zároveň jediná oficiálna zmienka o bešianskom Hradnom vrchu, ktorá sa zachovala.

Ďalšou z listín, v ktorých sa vyskytuje obec Beša, je potvrdzujúca listina od uhorského a českého kráľa Ferdinanda II. z roku 1628, ktorou Peter Dilles (Dillesz) a jeho synovia, získali potvrdenie na časti statku vo Veľkých Šárovciach, v Beši a vo viacerých lokalitách Trenčianskej župy.

13. - 15. storočie

Kedže sa okrem uvedených záznamov v stredovekých listinách nezachovali konkrétne informácie o živote v Beši v 13. až 15. storočí, môžeme iba predpokladať, že Beša mala približne rovnaký historický vývoj ako územie celého okolitého regiónu. K najvýznamnejším historickým udalostiam okolitého regiónu v tomto období patrili:

- Od 2. polovice 13. storočia dochádza ku zmene správnych jednotiek v krajine. Dochádza k zániku komitátov a vznikajú šľachtické župy (stolice). Tento vývoj priamo súvisel s radikálnym zmenšením rozsahu kráľovských majetkov. Beša bola súčasťou Tekovskej šľachtickej stolice, ktorá sa vyvinula z Tekovského komitátu v 14. storočí.
- Po úmrtí posledného uhorského kráľa z rodu Arpádovcov – Ondreja III. v roku 1301 nastáva feudálna anarchia. Jednou z osobností ktorá z nej najviac vyťažila bol palatín a oligarcha Matúš Čák, ktorý následne často násilným spôsobom ovládol celé západné Slovensko a časť stredného Slovenska. Na vrchole svojej moci, okolo roku 1311, sčasti alebo úplne ovládal 14 stolíc a približne 50 hradov a panstiev, ktoré sa v súčasnosti prezývajú aj „Matúšova zem“.
- V 20. a 30. rokoch 15. storočia začali koristnícke vpády Husitov pochádzajúcich z Českých zemí na územie Slovenska, ktoré volali „spanilé jazdy“. V roku 1431 sa Husiti dostali do okolia Levíc, v roku 1434 do okolia Šurian. Bešu pravdepodobne priamo neohrozili.

Matúš Čák (1260 – 1321)

16. - 17. storočie - Obdobie tureckej nadvlády, reformácie a stavovských povstaní

Obdobie 16. a 17. storočia bolo plné bojov, ktoré si medzi obyvateľmi vyžiadali mnohé obete a priniesli veľké utrpenie. Nespôsobovali ho iba Turci ale aj cisárski žoldnieri a uhorskí stavovskí povstanci, ktorí bojovali za dodržiavanie práv a privilégií uhorskej šľachty a náboženskú slobodu v Uhorsku.

Jedným z negatívnych zlomových bodov pre obyvateľov Uhorska, ktorý neskôr výrazne zasiahol aj do života všetkých obyvateľov obce Beša, bol rok 1526. V tomto roku sa 29. augusta odohrala bitka pri Moháči, pri ktorej bolo porazené uhorské vojsko kráľa Ľudovíta II. Jagelovského tureckým vojskom vedeným sultánom

Süleymanom I. Táto zdruvujúca porážka, pri ktorej zahynul aj samotný uhorský kráľ, otvorila Turkom cestu k ovládnutiu Uhorska. Už okolo roku 1530 začali prvé ničivé vpády a koristnícke výpravy Turkov na územie súčasného juhozápadného Slovenska, ktorým sa s veľkou pravdepodobnosťou nevyhla ani Beša. **Turci pri týchto vpádoch prepadávali obce i osady, vynucovali si platenie daní a rozličných poplatkov, unášali ľudí, najmä deti, pálili domy, odvádzali dobytok.** V roku 1541 Turci obsadili Budín, v roku 1543 Ostrihom, čím sa neustále približovali aj k územiu juhozápadného Slovenska. Turecké ničivé vpády systematicky pokračovali a

Tureckí bojovníci

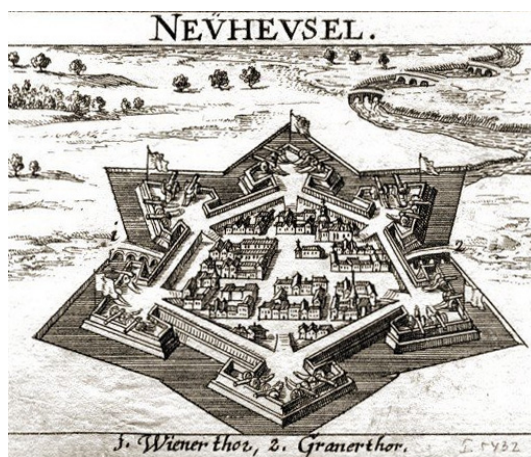
Turci postupne zväčšovali svoje územie. Pohraničné obce, ku ktorým patrila aj Beša, museli okrem ničivých vpádov Turkov pretrpieť aj ďalšiu veľkú porobu, keď museli platiť dvojité dane - Turkom aj uhorskej strane.

Z tureckého súpisu daňových poplatníkov z roku 1570 vyplýva, že Beša mala 6 domov a celkovú ročnú daň cca 3000 akcí platilo 17 daňových poplatníkov, ktorými boli nasledovní Bešania: *Pavol Baraki, jeho syn Ján, jeho syn Beňadik, Tomáš Vas, jeho syn Štefan, jeho syn Blažej, jeho brat Ján, Albert Szabó, Jakub Farkas, jeho syn Šimon, jeho syn Michal, Ambrus Kis,*

jeho syn Gregor, jeho syn Beňadik, jeho brat Albert, Tomáš Olasz a Fabián Pásztor. V zozname nie sú uvedené mená žien ani detí, keďže dane platiť nemuseli. Dane platili iba muži, a to už od dovŕšenia 15 veku.

Aby sa obyvatelia uchránili pred nájazdmi Turkov, budovali sa rôzne ochranné podzemné chodby a úkryty. Takéto stavby sa nachádzali aj v Beši. O ich existencii svedčí aj podzemná chodba, ktorá sa nachádza aj v súčasnosti v priestoroch rímskokatolíckej farskej budovy. Podzemná chodba viedla centrom obce pravdepodobne do blízkeho okolia obce. Podľa obecných historiek viedla až k Hradnému vrchu. Častou ochranou obyvateľov pred Turkami bol aj únik do okolitých lesov. Ničivému nájazdu Turkov sa obyvatelia Beše s veľkou pravdepodobnosťou nevyhli ani v roku 1573, keď sa podľa záznamov Turci objavili v neďalekom Šetétkúte, kde spôsobili veľké škody. Turecké vpády do okolia Beše neprestávali ani po podpísaní viacerých mierových dohôd. Dôkazom toho bola aj skutočnosť, že si Turci v období okolo 20. až 30. rokov 17. storočia násilne podrobili Bešu spolu s obcami Bešeňov, Húl, Dolný Ohaj, Radava, Vlkaš, Pozba, Iňa, Veľká Maňa, Veľké Lovce, Šetétkút, Senča a Belek, a to aj napriek platnej Žitavskej mierovej dohode z roku 1606. Ničivým tureckým vpádom sa Beša nevyhla ani v roku 1634, kedy bola poplatná Turkom a Turci vypálili časť obce.

Časté spory a drobné konflikty na uhorsko-tureckej hranici prerástli do novej vojny, ktorá vypukla v roku 1663. Jej dôsledkom bola aj kapitulácia uhorskej pevnosti Nové Zámky s jej kapitánom Adamom Forgáčom, ktorá podľahla niekoľko týždňovému náporu a obliehaniu tureckých vojsk vedených veľkovezírom Köprülüpašom Ahmedom pašom. Adam Forgáč aj so zvyškom posádky opustil Nové Zámky dňa 24. septembra 1663 a pevnosť ovládli Turci. Turkom sa v ďalších mesiacoch podarilo dobiť ďalšie pevnosti ako Nitra, Levice, Šurany, Novohrad a Hlohovec. Koncom roka 1663 poslal Husejn paša, turecký veliteľ pevnosti Nové Zámky, obyvateľom okolitých obcí výzvu, aby uznali tureckú zvrchovanosť a poddali sa im, inak budú zničené. Medzi obcami, ktoré sa Turkom poddali bola aj Beša, v tom čase spadajúca do Novozámockého ejáletu (najväčšia správna jednotka, provincia) a do náhije (najmenšia správna jednotka, obvod) Barš.

Pevnosť Nové Zámky

V roku 1664 sa v rámci Novozámockého ejáletu vykonal daňový súpis - defter - v ktorom boli zapísaní všetci poddaní, ktorí museli Turkom odvádzať dane. V daňovom súpise bola zahrnutá aj Beša, v rámci ktorej bolo zapísaných 32 mien „džizjepovinných“ osôb, ktoré museli platiť takzvanú „daň z hlavy“.

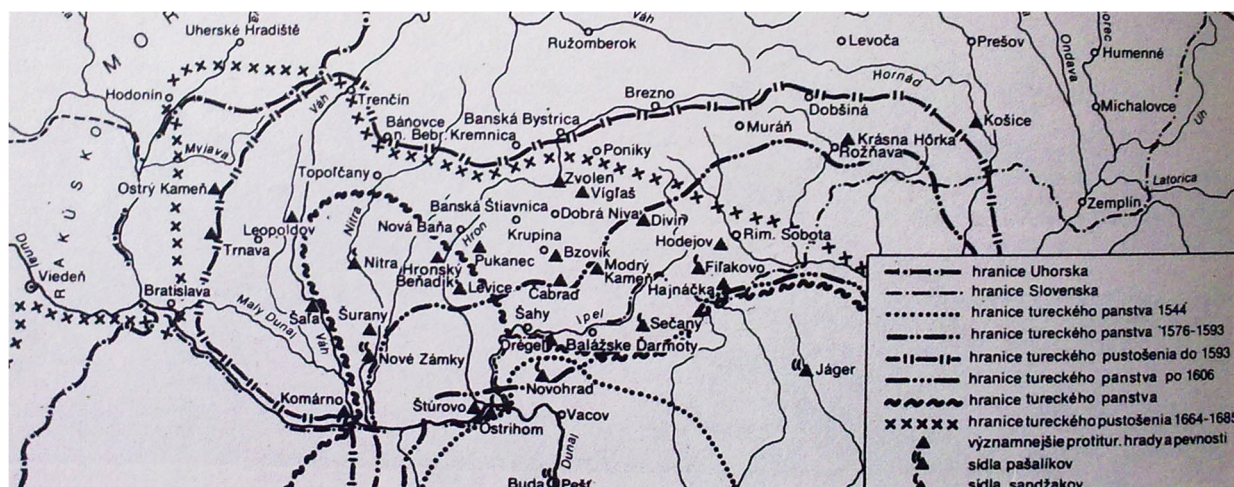
Boli nimi: *Michal Gábor, Ondrej Gábor, jeho slobodný syn Michal, Ištók Nagy, Ján Gál, jeho slobodný syn Gadži, Ondrej Varga, Ištók Gábor, jeho slobodný brat Michal, Ištók Bajkai, Štefan Ördök, Michal Vince, Michal Pap, Ján Ördök, Ján Tót, Ištók Tóth, Mihók Tót, František Varga, Michal Koca, Ján Tót, Ondrej Bese, Ištók Bese, Ondrej Diják, jeho slobodný syn Gadži, Štefan Bodor, jeho slobodný syn Štefan, Ján Bese, Štefan Bese, Ján Nemes, jeho slobodný brat Albert, slobodný Ištók Nemes, Ján Kis*. Podobne ako v súpise z roku 1570 v zozname nie sú mená žien a detí, keďže neboli daňopovinné. Dane platili iba muži, a to už od dovŕšenia 15 veku. Je pravdepodobné, že množstvo z uvedených mien bolo tureckými zapisovateľmi skomolených, avšak niektoré z priezvisk (napríklad Vince, Varga, Bese, Tóth) sa však vyskytujú v Beši aj v súčasnosti.

Príjem Turkov z desiatkov a daní bol nasledovný:

25 domácností po 50 akčí - 1250 akčí,
 desiatok zo pšenice, 122 kejlov - 2440 akčí,
 desiatok zo zmiešaného obilia, 90 kejlov - 900 akčí,
 desiatok z muštu, 90 pintov - 450 akčí,
 desiatok z úľov - 550 akčí,
 hájovné a daň z pasenia - 375 akčí,
 daň za drevo a seno - 800 akčí,
 daň z oviec - 33 akčí
 daň za nevesty a sudy - 65 akčí,
 pozemková daň a príležitostné dávky - 125 akčí,
 daň z ošípaných - 150,
 Spolu to činí 7 138 akčí.

Pzn.: akča = drobná turecká minca. Daň za domácnosť mal platiť každý po 50 akčí, kto mal majetok aspoň 300 akčí (dom, vinica, orná pôda, dobytok, zariadenie, víno v sudoch). Uvedená daň sa platila v 2 termínoch po 25 akčí, na svätého Juraja (24. IV.) a na svätého Demetera (26.X.).

Po nevydarenom útoku Turkov na Viedeň v roku 1683, pri ktorom Turci utrpeli združujúcu porážku, bola v roku 1684 pod záštitou pápeža Inocenta XI. vytvorená takzvaná „Svätá liga“, v rámci ktorej sa v boji proti Turkom spojili Rímsko-nemecká ríša, Benátky, Poľsko a ďalšie krajiny. Následne kráľ a cisár Leopold I. zorganizoval veľkú medzinárodnú armádu vedenú Karolom Lotrinským, ktorej cieľom bolo dobytie tureckej pevnosti v Nových Zámkoch a postupné vytlačanie Turkov z ríše. Aj vplyvom lepšieho technického pokroku bojovej techniky a zmenou bojovej taktiky sa spojeneckému vojsku „Svätej ligy“ 19. augusta 1685 podarilo dobyť pevnosť v Nových Zámkoch a v roku 1686 oslobodiť od Turkov Budín. Takto sa približne po 150 rokoch skončilo v našom okolí nebezpečenstvo a útlak, ktorý bol vyvolávaný Turkami a ich vládnutím v Uhorsku. Turecká moc sa nenávratne stratila, spomienky na ňu však medzi obyvateľmi zostali ešte po dlhé obdobie.

Mapa tureckej okupácie

V roku 1514 prebehlo na území dnešného Maďarska a Rumunska veľké sedliacke povstanie pod vedením Juraja Dóžu za zlepšenie životných podmienok poddaných, ktoré bolo namierené voči šľachte. Ešte v tom istom roku bolo toto povstanie násilne potlačené a šľachta na uhorskom sneme prijala zákony, podľa ktorých bol poddaný ľud zbavený posledných zvyškov slobody (napríklad zákaz voľného sťahovania sa, zmeny povolania a pod.) a bol uvrhnutý do večného, dedičného nevoľníctva. Postavenie poddaných voči šľachte vymedzoval zákonník Opus tripartitum, ktorého autorom bol Štefan Verbőci. Toto nariadenie platilo vyše 300 rokov, až do roku 1848, kedy došlo v Uhorsku k (čiastočnému) zrušeniu nevoľníctva. Aj medzi poddanými boli veľké rozdiely. „Najbohatšiu“ vrstvu tvorili sedliaci, ktorí užívali usadlosť alebo aspoň jej jednu osminu. Želiari vlastnili dom a menej ako 1/8 usadlosti. Najchudobnejšou skupinou boli podželiari (dedinská chudoba), tí nevlastnili ani dom a bývali na šľachtických majeroch alebo u „bohatých“ sedliakov.

V prvej polovici 16. storočia vznikli v Západnej Európe, v nemeckých krajinách, myšlienky reformácie, ktorých účelom bola obnova katolíckej cirkvi. Tieto myšlienky neobišli ani Uhorsko, kde sa predovšetkým u maďarsky hovoriacich obyvateľov, kam patrila aj Beša, uplatnil kalvinizmus. K reformácii prešla z náboženských alebo majetkových dôvodov časť šľachty a pod jej vplyvom aj ich poddaní. Naproti tomu vládnuca dynastia Habsburgovcov bola prísne katolícka a presadzovala katolícku cirkev na úkor reformovaných cirkví.

Začalo obdobie protireformácie a rekatolizácie, ktoré bolo charakteristické nepokojmi a násilnosťami medzi katolíkmi a reformovanými veriacimi, ktoré neobišli ani Bešu.

„Otec reformácie“ Martin Luther

V 17. storočí sa do protireformácie výrazne zapojili aj kráľovské orgány, ktoré neraz presadzovali násilné metódy odstraňovania reformačných tendencií – zaberali reformované kostoly a modlitebne, vyhánali reformovaných učiteľov a kňazov a neskôr odoberali majetky vysokej šľachty, ktorá nechcela opustiť reformovanú vieru. Zintenzívnilo sa prenasledovanie reformovaných aj zo strany vysokej šľachty, ktorá bola buď z náboženských dôvodov od začiatku katolícka alebo zo zištných materiálnych dôvodov a spoločenských výhod, ktoré im poskytoval panovník opäť prechádzala spolu s jej poddanými na katolícku vieru.

Táto situácia spojená s porušovaním stavovských slobôd a výhrad najvyššej šľachty nebola akceptovateľná predovšetkým pre protestantských veľmožov a magnátov, najmä v Sedmohradsku, čo vyústilo do niekoľkých národných stavovských povstaní a vojen voči vládnucim katolíckym Habsburgovcom, ktorých záujmy hájila žoldnierska cisárska armáda. Tieto stavovské povstania (povstanie Štefana Bocskaja v rokoch 1604 - 1606, Gabriela Bethlena v rokoch 1619 - 1622, povstanie Juraja I. Rákociho v rokoch 1643 - 1645, povstanie Imricha Tököliho v rokoch 1678 - 1686) sa odohrávali prevažne na území Slovenska a mali výrazný negatívny vplyv na obyvateľov. Dochádzalo k rôznym rabovačkám a násilnostiam zo strany jedného alebo druhého vojska, pôda bola často neobrobená a opustená, čo malo priamy vplyv na výrazné obmedzenie obživy a zvýšenú úmrtnosť vtedajších obyvateľov. Beše a jej blízkeho okolia sa pravdepodobne najviac dotklo stavovské povstanie Gabriela Bethlena, ktorého vojská prechádzali tesným okolím Beše v roku 1619.

18. storočie - Protireformácia, rekatolizácia a osvietenecké reformy

Obdobie 18. storočia bolo výrazne ovplyvnené cirkvou a cirkevným životom. Typickým pre toto obdobie je zriaďovanie cirkevných farností ako aj budovanie kostolov a iných stavieb slúžiacich pre cirkevné účely, ktoré vznikali vo väčších aj v menších sídlach. Aj toto obdobie však bolo obdobím reformácie, protireformácie a rôznych sporov medzi katolíkmi a reformovanými veriacimi, pričom nátlak a násilie pociťovali predovšetkým reformovaní veriaci. Tieto udalosti žiaľ neobišli ani Bešu, v ktorej žili tak katolícki ako aj reformovaní veriaci. Zlepšenie nastáva v 2. polovici 18. storočia, kedy vznikajú rôzne osvietenecké reformy, ktoré majú pozitívny dopad na všetkých obyvateľov.

Podľa súpisu z roku 1733 mala Beša 189 obyvateľov, pričom až 142 z nich bolo reformovaného kalvínskeho vyznania. Počty a priezviská obyvateľov podľa jednotlivých vierovyznaní boli nasledovné:

Vyznanie obyvateľov	Počet obyvateľov	Priezviská obyvateľov
Reformovaní veriaci (kalvíni)	142	Pompos, Dora, Kálnai, Besse, Czudor, Solya, Gál, Szabo, Gábor, Ferencz, Ördög
Katolíci	38	Laktis, Dupi, Juhász, Hajdu, Briksza, Okolocsányi, Borbély
Reformovaní veriaci (evanjelici)	9	Takács, Baranovetz

189

V roku 1716 sa bešianskym reformovaným veriacim kalvínskeho vyznania podarilo v obci vybudovať farskú budovu. Ešte v tom istom roku bolo sídlo reformovanej farnosti presunuté do Beše, keďže predtým Beša ako filiálka spadala pod reformovanú farnosť v Šetétküte a neskôr pod Iľu. Kostol však reformovaní veriaci v Beši nemali, pravdepodobne mali iba modlitebňu.

Rímskokatolícka farnosť bola v Beši zriadená od roku 1733 a boli k nej pričlenené filiálky Šetétkút, Iľa, Pozba a Bardoňovo. Je možné, že modlitebňa, ktorú používali katolícki veriaci pred výstavbou kostola patrila pôvodne reformovaným veriacim a bola im násilne odobratá. V roku 1753 bol v obci vybudovaný rímskokatolícky kostol, ktorý bol zasvätený svätej Anne. **Dal ho postaviť gróf Nepomucén Hunyady z Mojmíroviec. Patrónmi kostola a katolíckej cirkvi v Beši boli katolícki vlastníci tunajších pozemkov, predovšetkým Hunyadyovci, ktorí mali sídlo v susednom Dolnom Piali.** Následky protireformácie sa postupne prejavili aj v Beši, význam reformovanej cirkvi v Beši postupne oslabil a od roku 1784 vystupuje Beša už iba ako filiálka reformovanej farnosti v Pozbe.

Kereszt és Vezeték Nevek.	Jobbágy Helynek Minősége.				Jobbágy Helynek.		Ezrendőbéli Szolgálat avagy Robot.	Kilenczed	Adózások.							Belső ház-hely, és Rétek foglalkozásának helyrehozás, a melyből kilenczed nem adatik.	
	Pofonyi Mérére való.	Szántó Föld Hold.	Rét Ember Vagó	Belső Külső		Mivolta.	Marvás Robot. <i>1200 Mar</i> <i>3000</i>		Vagy E helett kézi Szolgálat.	Ezrendőbéli Arenda.	Tűze való Fa.	Fonyás.	Ki főzött Vay.	Kappany.	Csérke.		Tojás.
No.	Nap.	Flor.	öly.	Funt.	lcze.	No.	Hold Nró.										
<i>Gáál János</i>	<i>16 32</i>	<i>11⁵</i>	<i>2</i>	<i>26</i>	<i>52</i>	<i>n</i>	<i>1</i>	<i>16</i>	<i>3</i>	<i>16</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>6</i>	<i>28</i>			
<i>Erdeő Andráš</i>	<i>12</i>	<i>1</i>	<i>8</i>	<i>2</i>	<i>19¹⁶</i>	<i>39</i>	<i>1</i>	<i>12</i>	<i>28</i>	<i>12</i>	<i>24</i>	<i>24</i>	<i>40</i>	<i>28</i>			
<i>Ferenczy Andráš</i>	<i>16</i>	<i>24</i>	<i>10²⁴</i>	<i>2</i>	<i>26</i>	<i>52</i>	<i>1</i>	<i>16</i>	<i>3</i>	<i>16</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>6</i>	<i>28</i>			

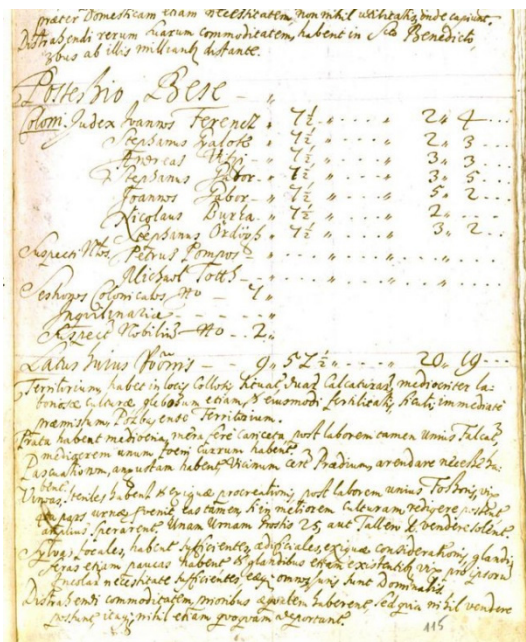
Detail z tereziánskeho urbára z roku 1767

Za účelom zlepšiť hospodársku, ekonomickú a spoločenskú situáciu v Uhorsku boli v druhej polovici 18. storočia prijaté viaceré osvietené reformy, čo výrazne ovplyvnilo aj obec Bešu a jej obyvateľov. K najvýznamnejším reformám patrilo prijatie urbárskeho patentu v roku 1767, ktorý stanovoval jednotnú maximálnu hranicu poddanských dávok a povinností voči zemepánom v závislosti od veľkosti usadlosti a obhospodarovanej pôdy. **Podľa urbára poddaný hospodáriaci na jednej usadlosti bol povinný odpracovať pre svojho zemepána 52 dní so záprahom alebo 104 dní pešo ročne. Tí, ktorí hospodárili na polovici usadlosti, štvrtine, osmine, robotovali alebo platili úmerne menej. Želiari s domom boli povinní odpracovať na panskom 18 dní, bez domu 12 dní ročne. Za „domový grunt“ – záhradu a pozemok, na ktorom stál dom – platili poddaní zemepánovi 1 zlatý ročne. Ďalej boli poddaní povinní odvádzať deviatok z celej úrody svojmu zemepánovi a**

desiatok z úrody cirkvi. Okrem toho mal poddaný dávať zemepánovi od usadlosti ročne 2 sliepky, 2 kapúnov (vykastrovaných kohútov chovaných na mäso), 12 vajec a holbu masla (približne 0,9 litra). 30 poddaných spolu dávalo jedno teľa. Naturálne dávky bolo možné zmeniť na roboty alebo peniaze.

Prevratnou reformou bola aj školská reforma Ratio Educationis z roku 1777, na základe ktorej malo nárok na vzdelanie každé dieťa, bez ohľadu na pôvod, miesto bydliska alebo pohlavie. Takto bola aj Beša v poslednej štvrtine 18. storočia zriadená katolícka škola a následne aj samostatná reformovaná (kalvínska) škola, v ktorej sa žiaci učili čítať, písať a počítať. Presný dátum ich vzniku sa však nezachoval. K výrazným reformám patrili aj takzvaný Tolerančný patent z roku 1781, na základe ktorého došlo k ukončeniu protireformácie v Uhorsku a teda k výraznému uvoľneniu vzťahov medzi katolíkmi a reformovanými cirkvami.

Z rôznych súpisov, urbárov a listín je možné získať časť priezvisk obyvateľov, ktoré sa vyskytovali v obci Beša v priebehu 17. a 18. storočia. K vlastníkom, ktorí mali v rokoch 1600 až 1800 majetky v Beši, patrili nasledovné rody a rodiny: Taynay, Móré, Demeter, Lüleý, Zavodsky, Custos, Pompos, Kálnay, Ágh, Szunyogh, Póka, Berchényi, Hunyadi, Gaál, Okolicsányi, Kelecsényi, Csányi, Varga a Dilles. Do celouhorského daňového súpisu z roku 1715 boli v rámci Beše zapísaní deväť daňoví poplatníci. Boli nimi: Ján Ferencz, Štefan Gyalok, Ondrej Viszi, Štefan Gabor, Ján Gabor, Mikuláš Burka, Štefan Ördögh, Peter Pompos a Michal Totth. Podľa dokladu z roku 1744 medzi poddaných patrili: Michal Solya, Gregor Kreko, Ondrej Saroveczky.

Detail daňového súpisu z roku 1715

Do celouhorského daňového súpisu z roku 1715 boli v rámci Beše zapísaní deväť daňoví poplatníci. Boli nimi: Ján Ferencz, Štefan Gyalok, Ondrej Viszi, Štefan Gabor, Ján Gabor, Mikuláš Burka, Štefan Ördögh, Peter Pompos a Michal Totth. Podľa dokladu z roku 1744 medzi poddaných patrili: Michal Solya, Gregor Kreko, Ondrej Saroveczky.

Z tereziánskeho urbára z roku 1767 je možné vyčítať nasledovné priezviská vlastníkov majetkov a „hláv rodín“ ich poddaných v Beši:

- Zemepáni: Ján Hunyadi (počet poddaných rodín: 5, z toho 2 sedliaci a 3 želiari), vdova po Gaálovi (počet poddaných rodín: 4, z toho 1 sedliak a 3 želiari) a vdova po Jurajovi Okolicsányim (počet poddaných rodín: 4, z toho 1 sedliak a 3 želiari)
- Sedliaci: Ján Gaál, Ondrej Ördögh, Ondrej Ferencz, Štefan Gábor
- Želiari: Michal Csezbenyánsky, František Sollya, Ján Szabo, Štefan Szabo, Andrej Juhász, Andrej Hajdu, Ján Brixá, Ján Jónás a Štefan Sollya

Mená a priezviská podželiarov (dedinskej chudoby) nie sú v urbári uvedené. Z dokumentu je ďalej možné vyčítať, že richtárom v obci bol Ján Brixá.

Keďže sa v urbároch väčšinou nevyskytovali mená a priezviská najchudobnejšej časti obyvateľov (podželiarov), ktorí pracovali na majeroch zemepána alebo si ich najímali na prácu „bohatší“ sedliaci, majú tieto listiny len čiastočnú vypovedaciu hodnotu o priezviskách v Beši v tomto období. Avšak aj napriek tomu je možné skonštatovať, že časť z uvedených priezvisk (Szabó, Kálnay, Varga, Kreko, Solya, Pompos, Saroveczky, ...) sa v Beši vyskytuje aj v súčasnosti, respektíve sa vyskytovala v blízkej minulosti.

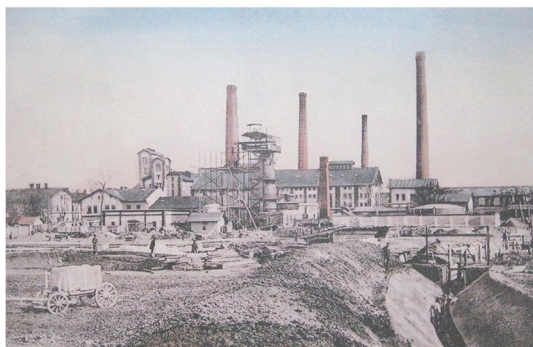
V knižnom diele *Magyar országnak leírása* (Opis Maďarska) od autora Andrása Vályiho, ktoré bolo vydané v roku 1796 je Beša opísaná nasledovne: „Zmiešaná obec v Tekovskej stolici, jej držiteľmi sú rôzni páni, jej obyvatelia sú katolíci, nachádza sa jeden a pol míle od Vrábľa, spadá do Ostrihomského arcibiskupstva, úrodné vlastnosti sú tu také ako na Beleku (pozn. dnes súčasť Podhájskej) - prvej kategórie.“

19. storočie - Zrušenie poddanstva

Hoci sa ani z 19. storočia v súvislosti s Bešou nezachovalo veľké množstvo historických údajov a informácií, je možné povedať, že toto storočie prinieslo niekoľko významných zlomov a zmien, ktoré sa pozitívne zapísali do životov všetkých ľudí. K tým najvýznamnejším zmenám jednoznačne patrilo zrušenie poddanstva a ďalších iných feudálnych povinností a obmedzení. **V okolí obce sa postupne začína budovať priemyselná výroba, napríklad veľký cukrovar v Šuranoch. Život bežných obyvateľov Beše je však aj po zrušení poddanstva naďalej spojený predovšetkým s poľnohospodárstvom, kde prevládali drobní roľníci.**

V roku 1828 mala Beša podľa záznamov 55 domov a 388 obyvateľov. V tom istom roku bola v centre obce postavená drevená zvonica slúžiaca veriacim reformovanej katolíckej cirkvi na zvolávanie omší.

Cukrovar v Šuranoch v roku 1854

V roku 1831 vo veľkom rozsahu vypukla na celom území súčasného Slovenska epidémia cholery. Toto prudké črevné infekčné ochorenie, ktoré sa šírilo najmä medzi obyčajnými chudobnými ľuďmi neobišlo ani Bešu a jej okolie, počet osôb, ktoré v Beši podľahli tejto zákernej chorobe však nie je známy. Napríklad v neďalekom Huli si vyžiadala 39 obetí, v Úľanoch nad Žitavou 41 a vo Veľkom Cetíne až 131 ľudí. **Príčinou cholery boli predovšetkým katastrofálne hygienické podmienky, najmä u najchudobnejších vrstiev spoločnosti, pričom zdrojom**

nákazy bola väčšinou pitná voda znečistená výkalmi. Je zaujímavé, že aj napriek vypuknutej cholere mala Beša podľa záznamov z roku 1836 celkom 521 obyvateľov, čo je oproti roku 1828 prírastok až o 133 osôb. Reálny dôvod takéhoto veľkého nárastu obyvateľov nie je nikde podchytený, pravdepodobne do tohto údaju boli započítané aj okolité osady, majere prípadne samoty ležiace v blízkosti Beše. V roku 1858 mala Beša 550 obyvateľov a v roku 1869 z neznámych príčin počet obyvateľov poklesol na 470.

V roku 1848 prebehla celou Európou revolučná vlna, ktorá neobišla ani Uhorsko. K hlavným cieľom revolucionárov v Uhorsku patrilo odstránenie poddanstva, zrušenie daní odvádzaných zemepánovi a cirkvi, sloboda tlače, rozšírenie volebného práva na všetkých, zrušenie absolutizmu a vytvorenie nezávislej uhorskej vlády. Viaceré z požiadaviek vrátane čiastočného zrušenia poddanstva, vytvorenia vlastnej uhorskej vlády a zrovnoprávnenia Uhorska sa revolucionárom podarilo splniť vo forme takzvaných „marcových zákonov“, ktoré podpísal rakúsky panovník dňa 11. apríla 1848. V ďalšom období sa vplyvom silnejúcich snáh Uhorska o svoju nezávislosť vyostрили spory medzi Rakúskom a Uhorskom, čo viedlo k viacerým ozbrojeným konfliktom, ktoré boli ukončené až definitívnou porážkou uhorských revolucionárov, ktorá sa uskutočnila 13. augusta 1849 pri Világoši. Hoci sa ozbrojené strety medzi uhorskou honvédsou armádou a cisárskym rakúskym vojskom odohrali aj v blízkosti Beše, najmä v okolí Tekovských Lužian, Bešu našťastie obišli. V krátkom čase od víťaznej bitky uhorskej armády pri Tekovských Lužanoch, ktorá sa uskutočnila dňa 19. apríla 1849, prišlo do Beše niekoľko uhorských vojakov z brigády veliteľa Guyona, aby strážili obec pred ustupujúcim cisárskym vojskom, ktoré smerovalo z Tekovských Lužian ku Dedinke a ďalej na juh.

Znak Rakúsko-Uhorska

Zrušenie poddanstva obyvateľov prebehlo v Uhorsku postupne. Zákon o zrušení poddanstva z roku 1848 sa vzťahoval len na poddaných s pôdou zapísanou v tereziánskych urbároch, čo nebolo ani 50 % zo všetkých poddaných. Zákon z roku 1853 sa týkal zrušenia poddanstva pre zmluvných poddaných, ktorí sa mohli vykúpiť, ak hospodárili aspoň 20 rokov. Všetci poddaní boli definitívne oslobodení až v roku 1896, ale museli zložiť 20 násobok ceny ročného výnosu. Peniaze im

požičal štát a potom ich museli splácať. Tento 20 násobok dostal bývalý zemepán, čím získal kapitál a zároveň nič nestratil z politického a ekonomického vplyvu.

Mapa Uhorska v rokoch 1867 - 1918

Ostatné politické a hospodárske záležitosti si spravovali jednotlivé časti samostatne. Beša spadala pod Uhorsko, pod Tekovskú župu a pod okres Vrábľa.

Z pohľadu demografickej štatistiky bol významným rokom rok 1869, kedy sa konalo prvé moderné sčítanie ľudu. Na základe výsledku sčítania mala Beša 78 domov, 101 rodín a 450 obyvateľov, z ktorých bolo 221 mužov a 249 žien. 247 obyvateľov bolo rímskokatolíckeho vyznania, 187 reformovaného vyznania, 33 židovského vyznania a 3 boli evanjelici. V sčítacom dokumente bola označená ako „Besse“. Okrem základných demografických štatistík tento dokument obsahoval aj informácie o mene a priezvisku jednotlivých obyvateľov, ich mieste narodenia, povolania, majetkových pomerov a napríklad aj to, či vedeli čítať a písať.

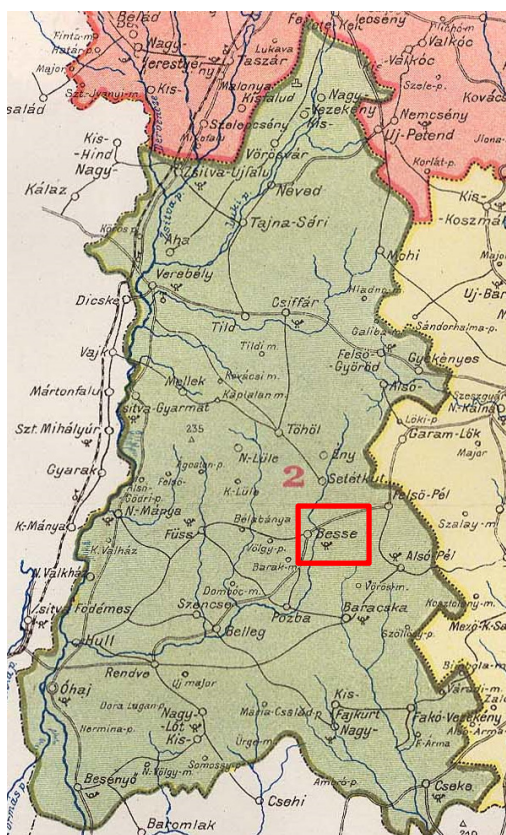
Z tohto sčítania ľudu je možné vyčítať nasledovné priezviská, ktoré sa vyskytovali v Beši v roku 1869:

Číslo domu	Ulica	Priezvisko "hlavy" rodiny *	Všetky priezviská v dome **	Počet ľudí v dome	Katolíci	Kalvíni	Židia	Evanjel.
1	Hlavná (Fő)	Lulicsek (katolícky kňaz)	Lulicsek, Artman, Bugár, Lukacsek, Kopreda, Laktis	6	6			
2	Hlavná (Fő)	Notár	Notár	3	3			
3	Hlavná (Fő)	Varga	Varga, Kis, Mikhalka, Sztreda, Bese, Laszák	10	2	6		2
4	Hlavná (Fő)	Kohn	Kohn, Szlavka	7	1		6	
5	Hlavná (Fő)	Laszák	Laszák	7		7		
6	Hlavná (Fő)	Bese	Bese	6		6		
7	Hlavná (Fő)	Neuman	Neuman, Zsirka	6	1		5	
8	Hlavná (Fő)	Veiner	Veiner	5			5	
9	Hlavná (Fő)	Smid	Smid, Lüley	4	4			
10	Hlavná (Fő)	-	-	-				
11	Hlavná (Fő)	Bogdán, Juhász, Kosztolányi, Batyalik	Bogdán, Juhász, Lehoczki, Kosztolányi, Batyalik	16	16			
12	Hlavná (Fő)	Styevár, Markovics	Styevár, Gimesi, Markovics	9	9			
13	Trávnická (Füsi)	Handel, Csontó	Handel, Kálnai, Csontó	8		5	3	
14	Trávnická (Füsi)	Adorján	Adorján	3		3		
15	Rozmarinay	Dömén	Dömén	6		6		
16	Rozmarinay	Szabó	Szabó, Ördög	4		4		
17	Rozmarinay	Grosz	Grosz	5			5	
18	Rozmarinay	Bahík	Bahík, Dömötör	7		7		

Číslo domu	Ulica	Priezvisko "hlavy" rodiny *	Všetky priezviská v dome **	Počet ľudí v dome	Katolíci	Kalvíni	Židia	Evanjel.
19	Rozmarinay	Pompos, Pompos	Pompos	7		7		
20	Rozmarinay	Pompos, Kopcsányi	Pompos, Bihary, Kopcsányi	7	3	4		
21	Egyenes Rozsa	Bese	Bese	1				1
22	Egyenes Rozsa	Polya, Iván	Polya, Iván, Kolár, Balogh	10	6	4		
23	Egyenes Rozsa	Kálnay	Kálnay, Bahík	7		7		
24	Egyenes Rozsa	Sztreda	Sztreda	7	7			
25	Egyenes Rozsa	Polya	Polya	4		4		
26	Egyenes Rozsa	Kálnay	Kálnay	4		4		
27	Rozmarinay	Bugár	Bugár	4	4			
28	Rozmarinay	Recht	Recht	2	2			
29	Rozmarinay	Varga	Varga, Veres, Kurucz	10	2	8		
30	Rozmarinay	Bese	Bese, Revaicsik	2	1	1		
31	Egyenes Rozsa	Gál	Gál, Solya	4		4		
32	Egyenes Rozsa	Póka, Hambalik	Póka, Hambalik	6	2	4		
33	Egyenes templom	Bese, Kálnay	Bese, Kálnay	9		9		
34	Egyenes templom	Bese	Bese	3		3		
35	Egyenes templom	Koncsal	Koncsal	3	2	1		
36	Egyenes templom	Jenisz	Jenisz, Melisek	5	5			
37	Egyenes templom	Szabó	Szabó	4		4		
38	Egyenes templom	Bese	Bese	3		3		
39	Egyenes templom	Dömötör, Hajdu	Dömötör, Hajdu, Agacs	7	5	2		
40	Egyenes templom	Madarász	Madarász, Melisek	5	1	4		
41	Egyenes templom	Mészáros, Lehoczki	Mészáros, Lehoczki	6	6			
42	Egyenes templom	Podoba, Szerszám	Podoba, Szerszám, Styevlik	9	9			
43	Görbe templom	Sztreda	Sztreda	5	5			
44	Hlavná (Fő)	Szabó, Szabó	Szabó, Szabó	7		7		
45	Hlavná (Fő)	Gál	Gál	4		4		
46	Hlavná (Fő)	Végh	Végh	3	3			
47	Hlavná (Fő)	Mego, Mankoviczki	Mego, Bene, Mankoviczki, Bitner, Szlavik	10	10			
48	Hlavná (Fő)	Buzási, Czudor	Buzási, Czudor	7	3	4		
49	Hlavná (Fő)	Mankoviczki	Mankoviczki	5	5			
50	Hlavná (Fő)	-	-	-				
51	Hlavná (Fő)	Galambos	Galambos, Zalezsák	5	1	4		
52	Hlavná (Fő)	Solya	Solya, Galambos	4		4		
53	Hlavná (Fő)	Bencsik	Bencsik, Kosztolányi, Kis	9	9			
54	Hlavná (Fő)	Dömén	Dömén, Poka	5		5		
55	Hlavná (Fő)	Laszák	Laszák	3		3		
56	Hlavná (Fő)	Sároveczky	Sároveczky, Simon	5	5			
57	Hlavná (Fő)	Kurucz, Kurucz	Kurucz	10	10			
58	Hlavná (Fő)	Lévai, Zálezsák	Lévai, Laktis, Zálezsák	8	8			
59	Hlavná (Fő)	Menyhei	Menyhei	4	2	2		
60	Hlavná (Fő)	Szabó	Szabó	4		4		

Číslo domu	Ulica	Priezvisko "hlavy" rodiny *	Všetky priezviská v dome **	Počet ľudí v dome	Katolíci	Kalvíni	Židia	Evanjel.
61	Hlavná (Fő)	Szabó	Szabó	5		5		
62	Hlavná (Fő)	Birman, Solya	Birman, Solya	11	6	1	4	
63	Hlavná (Fő)	Szabó	Szabó	5		5		
64	Hlavná (Fő)	Starcssek, Federics, Havran	Starcssek, Federics, Havran, Styevo, Csernák	15	15			
65	Hlavná (Fő)	Vindholz	Vindholz, Veisz, Engel, Bergel, Szlanka	6	1		5	
66	Hlavná (Fő)	Czehanovicz	Czehanovicz	3	3			
67	Hlavná (Fő)	Bahík	Bahík	6		6		
68	Hlavná (Fő)	Dankovics	Dankovics, Sáfár, Pintes	4	4			
69	Hlavná (Fő)	Lehoczki, Kubis	Lehoczki, Kubis, Vasicsek	11	11			
70	Hlavná (Fő)	Leviczki	Leviczki	5	4	1		
71	Hlavná (Fő)	Dénes	Dénes	4		4		
72	Hlavná (Fő)	Blestyák	Blestyák	6	6			
73	Pialská (Péli)	Horváth, Szlastyan	Horváth, Szlastyan	9	9			
74	Pialská (Péli)	Svoika	Svoika, Lauko, Klopacs	5	5			
75	Pialská (Péli)	Varga, Boros, Csernák, Poskaleszki, Sáfár	Varga, Boros, Csernák, Poskaleszki, Sáfár, Streda	15	15			
76	Pialská (Péli)	Szikszay, Horváth, Rosko, Koszák	Szikszay, Németh, Horváth, Rosko, Koszák	12	10	2		
77	Rozmarinay	Bahík	Bahík	3		3		
78	Trávnícká (Füsi)	Bahík	Bahík	6		6		
				470	247	187	33	3

Okres Vrábľa na konci 19. storočia

* - v prípade, že je uvedených viac mien v jednom dome bývalo viacero rodín

** - priezviská, ktoré boli odlišné od priezviska „hlavy rodiny“ predstavovali väčšinou služobníctvo a správcov, ktorí sa starali o chod domácnosti. Ďalej to mohli byť opatrovaní rodičia z manželkinej strany prípadne „vyženené“ deti alebo deti v opatrovníctve.

Pôsobenie rímskokatolíckeho kňaza Izidora Lulicseka v Beši v rokoch 1868 až 1897 malo výrazný vplyv na oblasť skvalitnenia školstva v obci, keď bola na jeho podnet postavená nová budova rímskokatolíckej školy. Presný dátum výstavby školskej budovy nie je známy.

Z archeologického pohľadu bol významný rok 1871, kedy sa v obci našiel hromadný nález bronzových predmetov, ich zlomkov a bronzoviny, ktorý v období objavenia nálezu patrila v rámci širokého okolia k významnejším archeologickým nálezom z mladšej doby bronzovej. Časť z tohto nálezu bola vystavená na medzinárodnom archeologickom a antropológickom kongrese, ktorý sa konal v roku 1876 v Budapešti.

V roku 1884 bol v Beši, rovnako ako v susedných obciach Dolný Pál a Bardoňovo, zriadený poštový úrad. V roku 1892 bol k obci Beša pripojený Šetértút, ktorý bol dovtedy

samostatnou osadou. O tri roky neskôr - v roku 1895 - bol v Beši zriadený notariát, pod ktorý spadali obce Beša, Pozba, Tehla a Lula. **Prvým notárom v obci bol Štefan Skarka.** Rok 1895 bol významný aj z pohľadu veriacich reformovanej cirkvi. V tomto roku boli obnovené školské priestory reformovanej cirkvi, ktoré plnili aj funkciu modlitebne reformovaných veriacich.

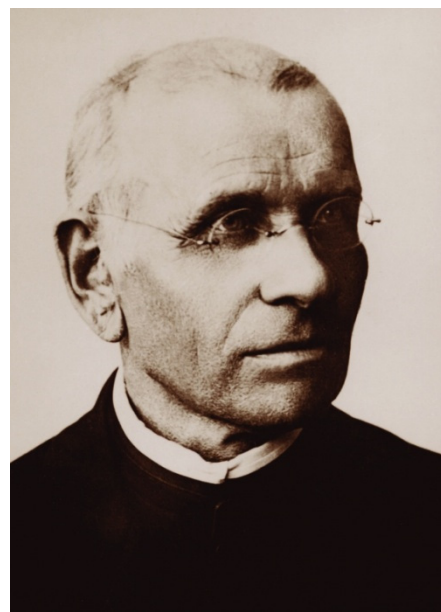
K vlastníkom pozemkov v Beši v 19. storočí patrila najmä rodina Kelecsényiovcov, **ktorí mali sídlo v susednom Bardoňove.** Pred rokom 1848 patril tunajší majetok Žigmundovi Kelecsényimu a začiatkom 20. storočia Rafaelovi Kelecsényimu.

Beša v 20. storočí

V histórii obce Beša, ktorá má vidiecky a poľnohospodársky charakter, malo najvýznamnejší vplyv na celkový rozmach obce práve 20. storočie, ktoré je charakteristické všeobecným hospodárskym, sociálnym ako aj technickým pokrokom. Počas tohto storočia nastáva v obci najväčší rozvoj v jej histórii, boli vybudované mnohé významné objekty a zariadenia slúžiace pre obyvateľov obce a v nejednom prípade aj obyvateľom širokého okolia. Sociálne zabezpečenie a istoty obyvateľov ako napríklad zdravotníctvo, školstvo a pod. boli na výrazne vyššej úrovni ako v minulých storočiach, čoho následkom bol zaznamenaný aj najvyšší nárast a počet obyvateľov obce. Obdobie 20. storočia však so sebou prinieslo aj niekoľko negatívnych období, ktoré sa dotkli aj obyvateľov Beše. Patrili k nim najmä dve svetové vojny ako aj rôzne represívne opatrenia vládnych režimov.

Prvé roky 20. storočia

Začiatok 20. storočia je spätý s jednou z najvýznamnejších udalostí v histórii obce Beša, ktorá obec výrazne preslávila. V roku 1902 objavili robotníci pracujúci pri kopaní pivnice v dome židovského obchodníka Árona Kréna, nachádzajúceho sa v strede obce Beša, približne 7 metrov dlhé pozostatky kostry mamuta. Ešte v tom istom roku Áron Krén predal tento nález známemu zberateľovi Andrejovi Kmeťovi, ktorý ho po jeho obnove daroval do Museálnej Slovenskej Spoločnosti.

Andrej Kmeť (1841 - 1908)

V prvých rokoch 20. storočia prenikali do širokého okolia myšlienky zakladania potravných družstiev a úverových spolkov. Jednotliví členovia si mohli v družstve ukladať svoje úspory a požičiavať si peniaze na

svoje investície a na splácanie starých pôžičiek za výhodnejšie úroky ako im ich poskytovali banky alebo miestni židovskí krčmári. Tieto myšlienky neobišli ani Bešu, kde bolo v roku 1911 na základe iniciatívy miestneho rímskokatolíckeho učiteľa Jána Klačanského založené potravné družstvo, ktoré pozostávalo okrem iného aj z družstevnej predajne s potravinami a zmiešaným tovarom. Družstevná predajňa bola prvýkrát otvorená dňa 13. augusta 1911 a obsahovala zásoby tovaru v hodnote 1 324 vtedajších zlatých korún. Predsedom správy družstva sa stal Dávid Kálnay, účtovníkom Ján Klačanský a vedúcim bešianskej družstevnej predajne bol Ľudovít Starček.

Prvá budova potravného družstva

Beša a železnica

Neustály hospodársky, priemyselný a ekonomický rozvoj prinášal so sebou zavádzanie nových technických prostriedkov a technologických postupov. Jedným z najvýznamnejších technických vynálezov na prelome 19. a 20. storočia bola železnica, ktorá výrazne zvyšovala hospodársky a spoločenský význam danej lokality. Je len potešiteľné, že aj Beša bola jednou z obcí, ktorá bola projektantom vybratá za obec, ktorá bude ležať na miestnej železnici spájajúcej mestá Levice a Šurany.

Koncesiu na výstavbu a prevádzkovanie železnice medzi stanicami Levice a Šurany získala stavebná firma Fried a Adorján so sídlom v Budapešti nariadením MO č. 94714/913.XII.17. Pre realizáciu svojho zámeru využila medzi Šuranmi a Fedýmešom nad Žitavou (dnešné Úľany nad Žitavou) trať miestnej železnice v údolí Žitavy, v zvyšnom úseku postavila novú železnicu. Jej súčasťou bola tiež vlečka v Dolnom Ohaji do tamojšieho liehovaru. Prvé železničné spojenie v tomto okolí sa začalo vymeriavať začiatkom roku 1912, konečné práce traťového úseku Levice - Fedýmeš nad Žitavou boli dokončené a pre verejnú dopravu trať bola daná do prevádzky v roku 1914, pričom prvý vlak po dostavanej železnici a teda aj cez obec Beša prešiel 25. septembra 1914. **Železničná stanica ležala na**

katastrálnom okraji obce v blízkosti časti Malá Baračka, ktorá oficiálne spadala pod obec Baračka (dnešné Bardoňovo). Aj preto oficiálny názov stanice bol „Barsbese – Baracska“ (Tekovská Beša – Baračka). Cesta vlakom do Levíc trvala približne 1 hodinu.

Pečiatka koncesionára stavby železnice

dlhej železnice nevyžiadala rozsiahle zemné práce. Napriek tomu boli stavebné náklady v dôsledku výstavby 99 mostov a priepustov celkovej dĺžky 301 m i potrebnej úpravy koncových staníc pomerne vysoké - 4 852 000 korún. Najdlhší most dĺžky 78 m cez Hron mal oceľovú konštrukciu. Na trati bolo 9 staníc (**Horná Seč, Veľká Kalná, Hronský Lok, Horný Pial, Tekovská Beša – Baračka, Pozba, Senča, Ohaj – Hul a Fedýmeš nad Žitavou**), 1 zastávka (**Radava**), 8 strážnych stanovišť a 62 úrovňových priecestí, z ktorých však boli iba 3 kryté závorami.

1. svetová vojna a jej následky

Hospodársky, spoločenský a politický vývoj neprináša so sebou vždy iba pozitívne udalosti a dôsledky. K tým najmenej pozitívnym patria rôzne ozbrojené konflikty, ktoré sprevádzajú ľudstvo už od počiatku jeho vývoja.

Takýmto ozbrojeným konfliktom bol aj vojnový konflikt medzi Rakúskom-Uhorskom a Srbskom vyvolaný úspešným atentátom na arcivojvodu a následníka rakúsko-uhorského trónu Františka Ferdinanda d'Este v Sarajeve v roku 1914. Tento konflikt vyvolal reťazovú reakciu vedúcu k vojne dvoch veľkých koalícií - na jednej strane štátov Dohody (Francúzsko, Rusko a Spojené kráľovstvo, neskôr aj Taliansko a USA) a na druhej ústredných veľmocí (Rakúsko-Uhorsko, Nemecko, neskôr Osmanská ríša a Bulharsko), ktoré mali za následok rozšírenie vojny nielen po celej Európe ale aj v Afrike, na Blízkom východe a inde. Uvedený ozbrojený konflikt, neskôr označovaný ako 1. svetová vojna, trvajúci vyše štyroch rokov - od 28. júla 1914 do 11. novembra 1918, bol dovtedy najväčší vojnový konflikt v dejinách ľudstva.

Vom 1. Mai 1916.

233 II. Nagysurány – Léva.

9 30		2 00		(ab Budapest 2 p.u.)		9 40		6 40	
81-3		P1-3		Km.		81-3		P1-3	
7812		7804				7811a		7803	
ab Nagysurány 233e, fan						7 14 10 14			
Zsitvaúdsémes 233f						7 02 10 32			
Ohaj Hull						6 34 10 22			
Rendve						x6 23 x10 11			
Szenese						6 15 10 03			
Pozba						6 08 9 51			
Barsbese-Baracska						5 53 9 41			
Felsőpál						5 29 9 17			
Garamlók						5 18 9 00			
Nagyková						5 07 8 55			
Felsőszenese						4 59 8 47			
an Léva 233g						4 48 8 36			

Výňatok zo železničného cestovného poriadku z roku 1916

Hoci sa žiadne boje 1. svetovej vojny v Beši neodohrali, vojna mala priamy negatívny vplyv na všetkých jej obyvateľov. Koncom júla 1914 bola vyhlásená všeobecná mobilizácia na základe, ktorej museli nastúpiť do armády schopní muži vo veku do 50 rokov. Narukovaní následne bojovali predovšetkým na ruskom, balkánskom a talianskom fronte.

Podľa dostupných záznamom počas 1. svetovej vojny zahynulo 9 obyvateľov obce. Boli to: *Ján Magyar, Jozef Kreko, Jozef Pišta, Ján Hambalík, Alexander Szabó, Ondrej Kálnay, Ladislav Bahík, Ladislav Kálnay a Ján Federics*. Niekoľkí ďalší boli zranení a vrátili sa domov ako vojnoví invalidi s podlomeným zdravím, často s amputovanou končatinou. Ich presné počty nie sú známe.

Zhoršené hospodárske pomery však cítili všetci obyvatelia obce. Bežnou praxou bolo úradné zhabanie (rekvirovanie) majetku obyvateľov pre potreby vojska. Rekvirovalo sa predovšetkým obilie a úžitkové zvieratá ako kone a hovädzí dobytok. Za obeť rekvirácie padli aj dva zvony z kostola svätej Anny, ktoré si vzala armáda. Bežným javom v domácnostiach bolo, že ukrývali svoju skromnú úrodu pred rekviračnými komisiami, keďže

sa postupne začal prejavovať nedostatok základných existenčných potrieb napríklad múky, cukru, mydla, soli, zápaliak a podobne. Z tohto dôvodu bol zavedený i prídelový systém. Keďže muži boli narukovaní, polia museli obrábať starci, ženy a deti. Deti boli v čase jarých, a jesenných prác oslobodzované zo školskej dochádzky.

Malý štátny znak ČSR

Prvá svetová vojna, ktorá zanechala za sebou veľa materiálnych aj morálnych škôd bola oficiálne ukončená až po 4 rokoch trvania, dňa 11. novembra 1918, a to porážkou ústredných veľmocí, ku ktorým patrilo aj Rakúsko-Uhorsko.

Významným dôsledkom 1. svetovej vojny bol rozpad Rakúsko-uhorskej monarchie a vznik samostatnej Československej republiky (ČSR), ktorá bola vyhlásená 28. októbra 1918 a prijatá Slovenskou národnou radou vo forme Deklarácie slovenského národa dňa 30. októbra 1918. Po vymedzení hraníc medzi Maďarskom a ČSR na základe Trianonskej zmluvy sa obec Beša stala súčasťou

Československa. Obyvatelia Beše, ktorí boli v drivej väčšine maďarskej národnosti (v tom čase cca 96 %) a slovenčinu alebo češtinu takmer nikto neovládal, neboli zo vzniku ČSR nadšení, ale zmenu niesli vo väčšine prípadov pokojne.

Mapa a veľký štátny znak Československa (ČSR)

ČSR a medzivojnové obdobie

Po ukončení 1. svetovej vojny sa do obce vrátil klúd a obyvatelia si žili pokojným poľnohospodárskym životom. Tento pokoj narušil až vpád maďarských bolševických povstalcov vedených Bélom Kúnom, ktorí násilne vpadli na územie ČSR 30. mája 1919 a v krátkom čase obsadili približne tretinu slovenského územia. Žiaľ, neobišli ani Bešu, kde okrem iných represíí na obyvateľstve, zlikvidovali aj množstvo cenných archívnych a cirkevných materiálov a zápisov. Posledné maďarské bolševické povstalecké jednotky opustili územie Slovenska 4. júla 1919 a po ich odchode v Beši opäť nastal pokojný vidiecky život. **V roku 1920 obec prijala oficiálny názov „Beša“, ktorý sa používal v úradnom styku. V 20. rokoch 20. storočia sa v úradnom styku používal aj názov „Tekovská Beša“.**

Kolonizácia - Kulantovo, Jesenské

S cieľom oslabiť postavenie šľachty vznikli v Československu v rokoch 1919 a 1920 pozemkové reformy, ktorých účelom bolo obmedziť pôvodným vlastníkom veľkých pozemkov disponovanie s pôdou a vyhradiť štátu právo tento majetok vyvlastniť a prideliť. Štát si mohol podľa potreby podržať zabratý majetok, prípadne ho použiť na všeobecne užitočné účely. Zvyšok pôdy sa mal za úhradu prideliť. Jedným z hlavných účelov pozemkovej reformy bola aj vnútorná kolonizácia, ktorej úlohou bolo osídliť najmä pohraničné oblasti republiky s redším osídlením, ale aj osídliť málo zaľudnené oblasti ku ktorým patrila aj oblasť Podunajskej nížiny. Kolonizátormi boli najmä obyvatelia oblastí, kde v povojnových časoch nebolo takmer úrodnej pôdy a ani žiadneho priemyslu, kde by sa obyvateľstvo mohlo zamestnať. **Veľkou nespravodlivosťou samotnej realizácie pozemkovej reformy, ktorú veľmi zle vnímali aj pôvodní domáci obyvatelia Beše, bola skutočnosť, že zabrané pozemky ležiace v katastri Beše si nemohli odkúpiť pôvodní domáci obyvatelia, ale bola určená iba pre kolonizátorov.**

Takto boli na základe horeuvedenej pozemkovej reformy a vnútornej kolonizácie v roku 1921 osídlené aj časti obce Kulantovo a vtedajšia časť obce Šetétkút. V Kulantove boli štátom zabraté pozemky pôvodne patriace grófovi Františkovi Hunyadimu odkúpené 17 rodinami slovenského pôvodu, ktoré sa sem prisťahovali zo stredného Slovenska z okolia Banskej Bystrice, konkrétne z obcí Povrazník, Šajba (terajšie Strelníky), Lihotka-Poniky a Priechoda. Kolonizátormi v Šetétkúte boli taktiež obyvatelia slovenského pôvodu, ktorí pochádzali najmä z okolia Liptovského Mikuláša (Bobrovec, Hutý, Trstené) ale aj z neďalekých Úľan nad Žitavou. K majetku sa dostali parceláciou pozemkov grófa Rafaela Kelecsényiho. Kolonizátori sa venovali najmä poľnohospodárstvu a postupne sa asimilovali s pôvodným obyvateľstvom. Obyvatelia kolónie Šetétkút sa na rozdiel od Kulantovčanov postupom času snažili osamostatniť od materskej Beše, čo sa im podarilo v roku 1927, kedy zároveň dochádza k premenovaniu už samostatnej obce na nový názov Jesenské. Bližšie informácie ohľadne kolonizácie v Kulantove a v Šetétkúte sú spracované, v časti Zaujímavosti a články o obci Beša, v článkoch „Kulantovo“ a „Jesenské ako bývalá súčasť obce Beša.“

V medzivojnovom období 20. a 30. rokov 20. storočia, ktoré sa vyznačovalo aj veľkou svetovou hospodárskou krízou, pokračovali mnohé spoločné hospodárske aktivity obyvateľov obce. V roku 1925 bolo založené v obci lesnícke a pasienkové družstvo. V roku 1929 bola vybudovaná nová budova potravného družstva, ktorá spĺňala nové požiadavky na obchodné, spoločenské a skladovacie priestory. Po jej výstavbe sa všetok kultúrno-spoločenský život obce (rôzne zábavy, divadelné predstavenia a iné) presunul práve sem. V časti „Pókova dolina“ bola v roku 1933 zriadená štátna slovenská škola, ktorá bola filiálkou štátnej školy v Bardoňove. Taktiež vznikali aj aktivity v oblasti cirkevného života obyvateľov, keď bola v roku 1928, presne 100 rokov od jej vzniku, obnovená drevená zvonica reformovanej cirkvi nachádzajúca sa v strede obce.

Nová budova potravného družstva

Z cirkevného pohľadu boli významné aj roky 1936 až 1937, kedy bola vybudovaná nová farská budova rímskokatolíckej cirkvi, ktorá bola jednou z dominant obce a pýchou obyvateľov Beše. Vývoj na Beši nezastal

ani v železničnej doprave. V roku 1936 bola vykonaná prestavba koľajiska, pričom pribudla nová koľaj a začalo sa s výstavbou vodárne pre účely zbrojenia parných rušňov, ktorá bola daná do ostrej prevádzky 7. mája 1937. Dôležitým obdobím v kronikárstve obce boli roky 1935 až 1938, kedy bola spracovaná Pamätná kniha obce Beša. Jej hlavným autorom bol riaditeľ cirkevnej reformovanej školy Imrich Schmidt a od decembra 1937 v kronikárskej činnosti pokračoval Štefan Pešty, učiteľ na štátnej slovenskej škole.

Úradné pečiatky obce v 30. rokoch 20. storočia

Viedenská arbitráž - Opätovné pripojenie k Maďarsku

V druhej polovici 30. rokov 20. storočia sa politicko-spoločenská situácia v Európe zhoršila, zosilneli rôzne národnostné vášne, pričom výrazne vzrástol vplyv Nemecka vedeného Adolfom Hitlerom, ktoré sa snažilo posilniť si svoju moc aj na úkor iných štátov a mocností. Jedným z týchto opatrení Hitlera malo byť rozbitie Československa, ktoré sa mu podarilo dosiahnuť na úrovni európskych veľmocí na základe takzvanej Mníchovskej dohody z 30. septembra 1938, v zmysle ktorej Československo muselo odstúpiť Nemecku „Sudety“, t.j. pohraničné územie osídlené prevažne Nemcami. Ďalším výrazným opatrením, ktoré sa priamo týkalo už aj obce Beša, bola takzvaná Viedenská arbitráž z 2. novembra 1938, na základe ktorej sa Československo muselo vzdať svojho južného územia v línii *Senec - Galanta - Vráble - Levice - Lučenec - Rimavská Sobota - Rožňava - Košice - Veľké Kapušany - Užhorod - Mukačevo - hranice s Rumunskom* v prospech Maďarska. Slovensko tak prišlo o vyše štvrtinu svojho územia a obec Beša bola pripojená k Maďarsku. Ešte v tom istom roku bola zrušená štátna slovenská škola, ktorá bola zriadená v časti „Pókova dolina“ od roku 1933, k Beši bola opätovne pripojená obec Jesenské, ktorá tvorila jej oficiálnu časť „*Setétkút*“ (*Šetétkút*) a obec dostala oficiálny názov „*Barsbese*“ (Tekovská Beša), ktorý sa používal v úradnom styku.

Časť hranice medzi Maďarskom a Slovenským štátom po Viedenskej arbitráži

**Pamätník v roku 1939
„Országzászló“**

Keďže obyvatelia Beše boli vo väčšine prípadov maďarskej národnosti, pripojenie obce k Maďarsku väčšina obyvateľov srdečne vítala. Dôkazom toho je aj skutočnosť, že na počesť pripojenia Beše k Maďarsku vybudovali občania v roku 1939 v strede obce pomník, v rámci ktorého bola **v decembri 1939 aj za prítomnosti ministra pre potreby opätovne pripojených území k Maďarsku Andora Jarossa** slávnostne rozvinutá vlajka maďarského štátu. Odvtedy sa medzi ľuďmi hovorí bešianskemu pomníku „Országzászló“, čo v preklade znamená „**štátna vlajka**“. Pripojenie k Maďarsku a následné represie maďarských vládnych orgánov však veľmi ťažko brali obyvatelia slovenského pôvodu, ktorí bývali v častiach obce Kulantovo a Šetétkút. Tí vo veľkom počte, predovšetkým v časti Šetétkút, opúšťali svoje domovy a odsťahovali sa na územie novo vzniknutého Slovenského štátu.

Z adresára prinavrátených území k Maďarsku, ktorý vydal v roku 1939 Maďarský kráľovský štatistický úrad je možné o živote v Beši na konci 30. rokov 20. storočia zistiť nasledovné údaje:

Beša, ktorej úradný názov bol „Barsbese“, spadala do župy Tekov-Hont, do okresu Vrábľa. S počtom

obyvateľov 768 patrila medzi malé obce. Z celkového počtu obyvateľov žilo 136 obyvateľov v časti Kulantovo a 60 obyvateľov v časti Šetétkút. Obec mala 151 domov a rozlohu 721,6 hektára (1 255 katastrálnych holdov). Uvedené údaje sú vrátane osady „Šetétkút“, ktorá bola v rokoch 1927 až 1938 samostatnou obcou „Jesenské“, pričom po novembrovej arbitráži v roku 1938 bola opätovne súčasťou obce Beša. V obci sa nachádzal notariát, poštový úrad s telefónnou ústredňou a železničná stanica „Barsbese-Baracska“, ktorá ležala na katastrálnom okraji obce v blízkosti časti Malá Baračka, ktorá oficiálne spadala pod Bardoňovo. Najbližšia policajná stanica bola v Dolnom Piali, daňový úrad a okresný súd vo Vrábľoch, najbližšia lekáreň vo Veľkej Kalnej (dnes súčasť Kalnej nad Hronom).

Obvodným notárom bol Koloman Bálint, obvodným lekárom Dr. Raimund Mucha, obvodným zverolekárom Dr. Ladislav Csóka, starostom Pavol Kálnay, rímskokatolíckym farárom Arpád Rakita, riaditeľom rímskokatolíckej základnej školy Ladislav Poór, riaditeľom reformovanej základnej školy Imrich Schmidt, prednostom železničnej stanice Andor Pázmándy a poštmajstrom Lenka Magyarová. Remeselníkmi v obci

**Budova bešianskeho obecného úradu
a notariátu v 30. až 40. rokoch 20. storočia**

**Bešianski školáci v druhej polovici
30. rokov 20. storočia**

boli stolár René Pagáč, obuvník Jozef Baťalík, kováči Ladislav Dvarákovics a Ladislav Smicskó a krajčírka Helena Vojnarovszká. Obchodníkom s hydinou bol Jakub Huber, obchodníkom s múkou Štefan Drappan a obchodníkom so zmiešaným tovarom František Krén. Služby spojené s mlátením a mletím obilia poskytoval Štefan Gulis. K vlastníkom pôdy v Beši patrili: Albert Bahík, Štefan Bahík, Ondrej Brzala, Štefan Buzási, Štefan Harcsa, Ondrej Hronec, vdova po Ondrejovi Kálnayovi, Arpád Kálnay, Ernest Kálnay, Ľudovít Kálnay, Pavol Kálnay, vdova po Alexandrovi Kálnayovi, Ján Koncsal, Július Kosiba, Jozef Kurucz, Ondrej Magna, Pavol Majer, Jozef Mankoviczky, Ladislav Nagy, Pavol Ondrejko, Ján Pompos, Pavol Pompos, Ján Potančok, Július Sároveczky, vdova po Jánovi Szabóvi, vdova po

Kolomanovi Szabóvi, Karol Szabó, vdova po Ladislavovi Szabóvi, vdova po Žigmundovi Szabóvi, Ondrej Sztreda, Ondrej Géczi Tóth, Žigmund Géczi Tóth, manželka Arpáda Václava a Jozef Varga.

Významná spoločenská udalosť sa udiala dňa 30. apríla 1939, kedy prešiel po železničnej trati medzi Novými Zámkami a Levicami „zlatý vlak“, ktorý prepravoval relikvie Svätého Štefana. Beša bola jednou z mála obcí, kde zlatý vlak na niekoľko minút zastavil. Viac informácií o tejto udalosti je spracovaných v časti Zaujímavosti a články o obci Beša, v článku „*Relikvie svätého Štefana v Beši*“.

2. svetová vojna a jej následky

Politicko-národnostné napätie v Európe čoraz viac silnelo, až vyvrcholilo do vojny, ktorú 1. septembra 1939 rozpútalo nacistické Nemecko vpádom do Poľska. Do vojny sa postupne zapojili všetky európske a svetové mocnosti a ich pridružené štáty, vrátane Maďarska, kam spadala aj Beša, ktoré vstúpilo do vojny v roku 1941 a bojovalo po boku Nemecka. Vojna výrazne ovplyvnila aj pokojný chod obce a samotných obyvateľov. Aj z Beše muselo narukovať do maďarskej armády množstvo mužov, ktorí bojovali predovšetkým na východnom fronte, na území Ukrajiny a Ruska. Žiaľ 11 Bešanov sa z vojny nevrátilo a stali sa jej obeťou. Boli nimi: *Ondrej Bahík, Jozef Bahík, Ján Csajági, František Hladicsek, Jozef Magyar, Ernest Szabó, Jozef Varga, Ondrej Predajniansky, Matúš Potančok, Elemír Húber a Alexander Kósa*. Niekoľkí ďalší boli zranení a vrátili sa domov ako vojnoví invalidi s podlomeným zdravím. Ich presné počty však nie sú známe. Vojna mala priamy vplyv aj na životy všetkých židovských obyvateľov obce Beša, ktorí museli dňa 8. mája 1944 opustiť svoje domovy a boli vysťahovaní do ghetta vo Vrábľoch. Následne boli premiestnení do Levíc, skadiaľ boli 13. júna 1944 deportovaní do Oswiečimu, kde drvivá väčšina z nich násilne zahynula. Bližšie informácie ohľadne Židov v obci sú spracované v časti Zaujímavosti a články o obci Beša, v článku „*Osudy bešianskych Židov*“.

Bešianski „leventisti“

Vládne represie a teror na obyvateľoch obce prebiehal najmä za vládnutia maďarskej fašistickej strany Šípové kríže medzi ľuďmi prezývanými ako „*Nyilas*“, ktorá sa k moci dostala 15. októbra 1944 a ktorá sa vyznačovala cieľom vyvraždiť všetkých Židov a úplnou podporou fašistického Nemecka. Jedným z jej opatrení bola aj úplná vojenská mobilizácia mužov, ktorá sa v Beši vďaka vtedajšiemu bešianskemu notárovi Kolomanovi Bálintovi podarila čiastočne prekaziť, pričom z Beši na rozdiel od okolitých obcí príslušníci Šípových krížov neodviedli žiadneho člena spolku Levente „leventistu“ (mladého chlapca vo veku 12 až 14 rokov pripravujúceho sa na vojnu).

Priamy kontakt s vojnovými bojmi mala Beša najmä v rokoch 1944 až 1945. V auguste 1944 bolo okolie obce bombardované americkými jednotkami, našťastie všetky zhodené bomby dopadli do poľa mimo obec. Na jeseň 1944 prišli do obce maďarskí vojaci, ale týchto po krátkom čase vystriedali Nemci, ktorí tu mali zriadenú aj poľnú nemocnicu. Nemeckí vojaci boli v obci až do 27. marca 1945, kedy boli vytlačení Červenou armádou a Beša bola oslobodená. Pri strete nemeckých vojakov s Červenou armádou sa boje preniesli aj do centra obce, 4 domy vplyvom bojov vyhoreli a v uličných bojoch bolo vyradených viac sovietskych tankov. Beša však našťastie nebola miestom dlhotrvajúcich ťažkých bojov a front našou obcou prešiel rýchle. Určitou zaujímavosťou je, že v našej obci mal svoj hlavný stan aj známy sovietsky maršal Rodion Jakovlevič Malinovskij.

Vojna, ktorá bola dovtedy najničivejšou a najmasovejšou v histórii ľudstva, bola v Európe ukončená približne po 6 rokoch trvania, dňa 8. mája 1945, kapituláciou hitlerovského Nemecka a jeho pridružených štátov, teda Slovenska aj Maďarska. Do dejín vstúpila ako 2. svetová vojna.

Povojnové obdobie

Po ukončení 2. svetovej vojny došlo ešte v roku 1945 k opätovnému vzniku Československa, ktoré malo geografickú a administratívnu podobu ako pred rokom 1938. Beša sa znova stala súčasťou Československa, čo privítali najmä obyvatelia slovenského pôvodu v častiach Kulantovo a Šetátkút, ktorí sa mohli vrátiť do svojich pôvodných domov, ktoré boli nútení opustiť po roku 1938.

Ukončením vojny sa vrátil do Beši pokojný vidiecky život, ktorý bol však narušený viacerými povojnovými národnostnými napätiami medzi obyvateľmi. Vláda Československa na čele s prezidentom Benešom chcela vytvoriť v Československu národnostný štát Čechov a Slovákov a taktiež chcela obmedziť vplyv nemeckej a maďarskej menšiny. Jedným z jej nástrojov boli takzvané Benešové dekréty z roku 1946, ktoré okrem iných hospodárskych a národnostných opatrení ako napríklad zamedzenie volebného práva maďarskej a nemeckej menšiny, upravení odsun, vzájomnú výmenu obyvateľov a konfiškáciu majetku Nemcov a Maďarov v Československu. K priamemu odsunu a nútenému vysťahovaniu maďarského obyvateľstva z obce Beša v zmysle Benešových dekrétov nedošlo. Nútený odsun obyvateľov do Maďarska alebo na práce do Čiech respektíve prisun maďarských Slovákov zastal v blízkosti obce Lok a následne bol pozastavený a zrušený. Pokračoval však proces takzvanej reslovakizácie obyvateľov maďarskej národnosti.

Stred obce v polovici 20. storočia

Od roku 1948 je oficiálnym úradným pomenovaním obce názov *Beša*, názvy ako Barsbese, Bese, Tekovská Beša sa v úradnom styku prestali používať. Osada Šetértút sa po vojne na krátky čas osamostatnila od Beše, v roku 1950 bola opäť pripojená k obci Beša, pričom dochádza ku zmene názvu osady na Jesenské Údolie. V roku 1949 dochádza k zmene administratívneho členenia v Československu. Na Slovensku bolo zrušené krajinské riadenie, pričom bolo nahradené krajinami. Beša spadala po novom do Nitrianskeho kraja a bola začlenená do okresu Šurany.

Obdobie komunizmu - prudký rozmach obce

Vo februári 1948 nastala v Československu vládna kríza. Prezident Beneš po silnom nátlaku, ktorý bol vyvolaný masovými demonštráciami komunistov a vznikom rôznych ozbrojených komunistických jednotiek

Komunistické prvomájové sprievody

(ľudových milícií) a Akčných výborov národného frontu, prijal 25. októbra 1948 demisiu nekomunistických ministrov a novú vládu doplnil členmi Komunistickej strany. Takto sa komunisti ujali moci a začalo sa obdobie totalitného komunistického režimu v celom Československu, ktorý bol pod silným vplyvom Sovietskeho zväzu. V rámci komunistickej propagandy boli tieto udalosti často nazývané ako „Vítazný február“ alebo „Februárový puč“. Pre prvé roky komunistického režimu v Československu bolo typické obdobie politických procesov, prenasledovanie režimu nepohodlných osôb, prenasledovanie cirkvi a zatváranie kláštorov. Na druhej strane sa začali robiť opatrenia na zvýšenie sociálnych istôt, národnostné menšiny v štáte získali rovnoprávnosť,

prebehlo znárodnenie súkromného majetku, začalo sa s budovaním nových závodov a objektov, to všetko za účelom zlepšenia životnej úrovne bežných obyvateľov, ktoré neskôr výrazne pocítili aj obyvatelia obce Beša.

Na jeseň roku 1948 bola v obci zriadená materská škola, ktorej prvým vyučovacím dňom bol 21. september 1948. Výrazný zlom v živote obyvateľov obce Beša nastáva dňa 9. júna 1949, kedy bola Beša slávnostne pripojená na elektrickú sieť. V tom istom roku bol v obci založený futbalový klub Sokol Beša. Medzi obyvateľmi malo veľký ohlas zriadenie štátneho kina „Dukla“, ktoré bolo dané do prevádzky 3. decembra 1949. Prvým odohraným filmom bola sovietska dráma „Roky dozrievania“. V roku 1950 bol za predsedu miestneho národného výboru (MNV) zvolený Štefan Šafár. Miestna pobočka maďarského kultúrneho a spoločenského zväzu Csemadok bola v Beši založená dňa 19. novembra 1950, jej prvým predsedom bol Ľudovít Demény.

Komunistický režim kládol v oblasti poľnohospodárstva veľký dôraz myšlienke spoločného hospodárenia a vytvárania poľnohospodárskych družstiev. Výnimkou nebola ani poľnohospodársky zameraná obec Beša, kde bolo 27. júna 1950 založené Jednotné roľnícke družstvo (JRD) majúce 51 členov, z ktorých väčšina pochádzala z časti Kulantovo. Zvyšní hospodári v obci neboli myšlienkou združšťevňovania naklonení a až na hrubý nátlak a represie orgánov KSČ museli v auguste 1957 nedobrovoľne podpísať členstvo už v celo obecnom JRD. Hoci sa množstvo ľudí po násilnom združšťevnení ich majetku cítilo byť oprávnené ukrivdených, výhody, pozitívne výsledky a finančné výnosy spoločného hospodárenia pocítili v neskorších rokoch.

Družstevné práce v JRD Beša

Štátny znak ČSSR

Od 50. rokov 20. storočia nastáva v obci postupný rozvoj, ktorý výrazne zvyšuje komfort a životnú úroveň obyvateľov obce. Dôkazom toho je napríklad oblasť zdravotníctva, keďže v roku 1951 sa Beša stala sídlom obvodného lekára a v roku 1953 bola v obci zriadená aj zubná ambulancia. Pre lepšiu prepojitelnosť s okolitými obcami bola v roku 1958 vybudovaná nová bezprašná cesta medzi Bešou a Jesenským Údolím. Pozitívne zmeny sa zrealizovali aj v oblasti obchodu a služieb. V roku 1960 bolo v strede obce dokončené a dané do prevádzky nákupné stredisko, kde bola umiestnená predajňa potravín a priemyselného tovaru. V roku 1962 bola v centre obce zriadená predajňa textilu a mäsa. V tom istom roku bol pre obyvateľov v časti Kulantovo zriadený bufet.

V roku 1960 dochádza v Československu ku zmene ústavy, v rámci ktorej dochádza aj ku zmene pomenovania štátu na Československú socialistickú republiku (ČSSR). V tom istom roku dochádza aj ku zmene administratívneho členenia, pričom Beša po novom spadá pod Západoslovenský kraj a okres Levice. V roku 1964 bol za predsedu

miestneho národného výboru (MNV) zvolený Ľudovít Štiglinc, ktorý vo funkcii vystriedal Jána Olerínyho mladšieho zvoleného v roku 1960.

Hoci komunistický režim nepodporoval cirkev ani cirkevný život, bešianskym reformovaným veriacim sa aj napriek tomu podarilo v roku 1963 vybudovať dlhoočakávaný kostol. Kostol, ktorý bol postavený na mieste bývalého obecného úradu a notariátu, bol spočiatku bez veže, tú sa podarilo dostaviť v roku 1966.

Rok 1966 sa výrazne zapísal do histórie Beše aj v oblasti školstva. Po niekoľkoročnom úsilí sa obyvateľom obce konečne podarilo vybudovať dlhoočakávanú novú školskú budovu, ktorej slávnostné odovzdávanie spolu aj s odovzdaním učiteľskej bytovky sa konalo 5. septembra 1966. Nová školská budova bola moderná poschodová stavba, v jej hornej časti bola umiestnená škola s vyučovacím jazykom slovenským a v dolnej časti škola s vyučovacím jazykom maďarským. V tom istom roku bol v obci vybudovaný obecný park. Pre skvalitnenie cestnej dopravy bola v roku 1967 vybudovaná bezprašná cesta prechádzajúca obcou Beša a spájajúca mestá Šurany a Levice.

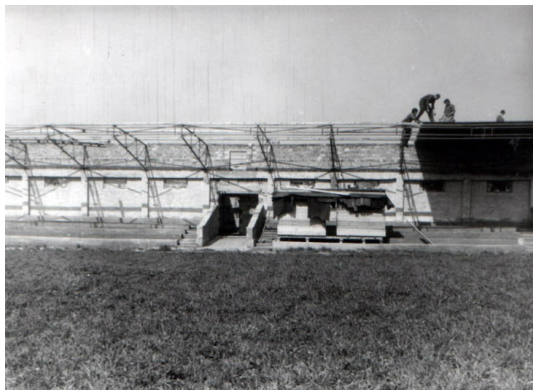
Prvá polovica roku 1968 priniesla obyvateľom Československa, teda aj Bešanom, uvoľnenie politického a spoločenského tlaku, cenzúry a napätia, ktorý so sebou prinášal vtedajší totalitný komunistický režim.

Začali sa prijímať rôzne reformy, ktoré viedli k myšlienke „socializmu s ľudskou tvárou“. Tieto pokrokové myšlienky neboli prijateľné pre Sovietsky zväz, na podnet ktorého v rámci vojenskej operácie „Dunaj“ násilne

Výstavba v strede obce

vpadli z 20. na 21. augusta 1968 vojenské jednotky piatich krajín Varšavskej zmluvy na územie Československa a začalo sa obdobie tvrdej komunistickej normalizácie, ktorá mala priamy dopad aj na životy všetkých obyvateľov obce Beša. Jedinou útechou v tejto situácii bola skutočnosť, že pri vojenskej intervencii vojsk východného bloku nebol zranený žiadny obyvateľ Beše.

Výstavba športového areálu

Prelom 60. rokov a 70. rokov 20. storočia je pre Bešu významný aj z demografického pohľadu. Práve v tomto období dosahuje Beša spolu aj s jej časťou Jesenské Údolie historicky najvyšší počet obyvateľov. Rekordným je údaj o počte obyvateľov zo sčítania ľudu v roku 1970, na základe ktorého v obci žije celkom 1 089 obyvateľov. Od tohto roku však začína neustály pokles obyvateľov, ktorý je zapríčinený najmä odlivom mladých ľudí do miest.

V roku 1971 bola na základe územnej zmeny k Beši pričlenená časť Malá Baračka, ktorá dovtedy administratívne aj katastrálne patrila pod obec Bardoňovo. Táto zmena uľahčila „život“ obyvateľov Malej Baračky, ktorí

dovtedy museli chodiť k lekárovi a na miestne úrady do omnoho vzdialenejšieho Bardoňova. V 70. rokoch 20. storočia nastávajú v Beši významné zmeny v oblasti poľnohospodárstva. Od 1. januára 1973 bolo k JRD Beša pripojené JRD Iňa a vzniká nový názov JRD Úsvit Beša. V tom istom roku bola v Beši, dňa 3. novembra, daná do prevádzky nová administratívna budova JRD. Od 1. januára 1974 bolo k JRD Úsvit Beša pripojené JRD Jesenské Údolie a od 1. januára 1975 aj JRD Tehla a JRD Lula.

Výstavba nových objektov v obci v polovici 70. rokov 20. storočia neobišla ani oblasť športových aktivít obyvateľov. Po neúnavnom snažení viacerých futbalových funkcionárov, z ktorých vynikal najmä Ladislav Baka, v obci úspešne prebehla dňa 28. septembra 1974 kolaudácia športového areálu a novopostavených šatní s tribúnou.

Najvýznamnejšou stavbou, ktorú sa podarilo zrealizovať v Beši v 70. rokoch 20. storočia a ktorá Bešu zaradila medzi spádoviskové obce levického okresu, bola výstavba objektu Obvodného zdravotného strediska. Obvodné zdravotné stredisko v Beši s ordináciami obvodného, zubného a detského lekára bolo dané po 5 rokoch výstavby do užívania dňa 1. novembra 1979 a poskytovalo základnú zdravotnú starostlivosť pre obce Beša, Dolný Pial, Horný Pial, Tehla a Lula. V rámci výstavby zdravotného strediska bola postavená aj dvojbytovka slúžiaca pre ubytovanie lekárov.

Výstavba chodníkov v strede obce

S budovaním spoločenských objektov sa v obci pokračovalo aj v 80. rokoch 20. storočia. V roku 1980 bola v priestoroch miestneho národného výboru zriadená sobášna sieň.

V roku 1981 dochádza ku zmene vo vrcholnom vedení obce. Za nového predsedu miestneho národného výboru (MNV) bola zvolená Alžbeta Pánisová, ktorá vo funkcii nahradila dlhoročného predsedu Ľudovíta Štiglinca, ktorý funkciu predsedu MNV v Beši vykonával 17 rokov.

Dňa 1. novembra 1982 bol daný do užívania dom smútku vybavený mraziacim boxom. Najvýznamnejšou stavbou obce, ktorá sa vybudovala v 80. rokoch 20. storočia bol však dlhoočakávaný moderný kultúrny dom, ktorý bol po dvoch rokoch stavebných prác slávnostne odovzdaný do užívania dňa 10. júna 1988. Novopostavený kultúrny dom sa hneď zaradil medzi významné dominanty obce a je často využívaný obyvateľmi Beše ako aj obyvateľmi okolitých obcí.

Obdobie po páde komunizmu

„Nadšenie“ z normalizátorského komunistického režimu v Československu, ktorý so sebou prinášal aj mnohé cenzúry a represie na bežných obyvateľoch, začalo výrazne slabnúť koncom 80. rokov 20. storočia až sa prenieslo do celoštátnych masových demonštrácií, do takzvanej „Nežnej revolúcie“, ktorá sa uskutočnila v novembri 1989. Nežná revolúcia mala za následok pád komunistického režimu a zmenu politického systému na demokratický, ktorý so sebou priniesol zrušenie komunistickej cenzúry, represíí a výrazne zvýšenie

Jeden zo symbolov komunizmu - Pionieri

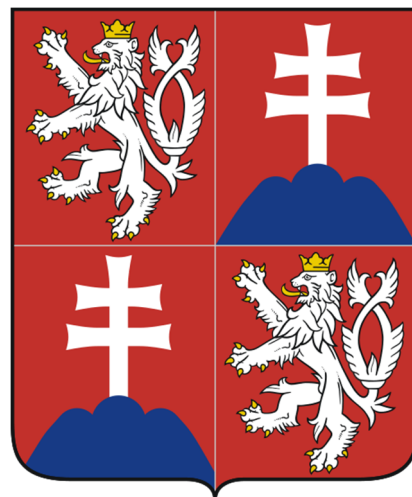
osobných slobôd obyvateľov. Na druhej strane zmena politického systému so sebou priniesla výrazné zníženie sociálnych istôt a (spočiatku) nižšiu životnú úroveň obyvateľov, čo sa prejavilo napríklad výrazným zvýšením cien a stratou zamestnania, čo pocítilo aj množstvo obyvateľov obce Beša. Taktiež zanikli aj mnohé kultúrne, športové a spoločenské podujatia a činnosti.

Od 23. apríla 1990 dochádza ku zmene oficiálneho názvu štátu na Česká a Slovenská Federatívna republika (ČSFR) a taktiež bolo zrušené administratívne delenie Slovenska podľa krajov. Prvé slobodné parlamentné voľby sa konali v dňoch 8. a 9. júna 1990. V Beši s výrazným náskokom vyhrala politická strana „Spolužitie - Maďarské

kresťanskodemokratické hnutie“. V tom istom roku sa v dňoch 23. a 24. novembra konali aj komunálne voľby, v ktorých bol za starostu obce Beša zvolený Alexander Kálnay, ktorý vo funkcii vystriedal Alžbetu Pánisovú.

Dňa 12. júla 1991 sa v Beši konalo miestne referendum ohľadne odčlenenia časti Jesenské Údolie. Referenda sa zúčastnilo iba približne 25 % zo všetkých oprávnených voličov, drvivá väčšina z nich však hlasovala za odčlenenie. Opätovné miestne referendum sa konalo dňa 12. októbra 1991, ale iba v časti Jesenské Údolie, na ktorom hlasovala výrazná väčšina oprávnených voličov za osamostatnenie od materskej obce Beša. K odčleneniu časti Jesenské Údolie od Beše došlo k 1. februára 1992, kedy sa Jesenské Údolie osamostatnilo na samostatnú obec Jesenské.

Ďalšie parlamentné voľby sa v Československu uskutočnili v dňoch 5. a 6. júna 1992, v Beši opäť s výraznou prevahou vyhrala politická strana „Spolužitie - Együttélés - Maďarské kresťanskodemokratické hnutie“.

Štátny znak ČSFR

Rok 1992 bol významným aj z pohľadu histórie obce, keďže práve v tomto roku Beša oslavovala 700. výročie prvej písomnej zmienky o obci. Z tejto príležitosti sa dňa 21. júna 1992 prvýkrát v jej histórii konali veľké celoobecné oslavy k okrúhlemu výročiu prvej písomnej zmienky. V rámci celoobecných osláv bola na pomníku v strede obce slávnostne odhalená nová časť pomníka, ktorá bola venovaná 11 padlým obyvateľom Beše v 2. svetovej vojne.

Oslavy 700. výročia obce v roku 1992

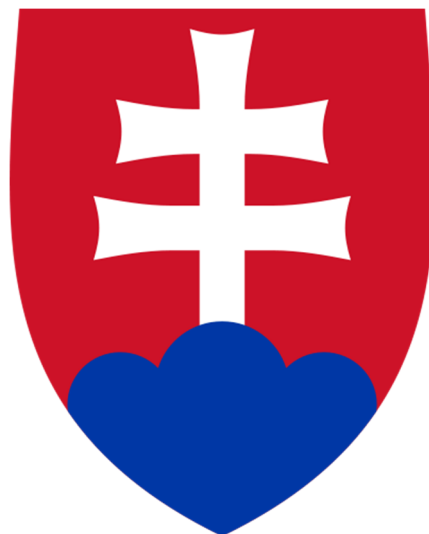
Rok 1992 bol významným rokom aj z pohľadu ďalšieho vývoja v Československu. Slovenská národná rada na svojom zasadnutí dňa 17. júla 1992 schválila Deklaráciu o zvrchovanosti Slovenskej republiky, dňa 1. septembra 1992 bola schválená Ústava Slovenskej republiky a následne bol prijatý Ústavný zákon o zániku ČSFR z 25. novembra 1992, čím boli vytvorené všetky legislatívne podmienky pre vznik samostatnej Slovenskej republiky.

Vznik Slovenskej republiky a druhá polovica 90. rokov 20. storočia

Samostatná Slovenská republika, ktorej súčasťou je aj obec Beša, vznikla 1. januára 1993. Hoci myšlienke rozpadu Československa a vzniku samostatného Slovenska neboli naklonení všetci obyvatelia, zmeny prijali ľudia pokojne. Horšie však brali skutočnosť, že aj v osamostatnenom Slovensku v porovnaní s minulým režimom stále pretrvávalo výrazné zníženie sociálnych istôt ako aj pokles pracovných príležitostí, pričom kúpischopnosť obyvateľstva a ich životná úroveň stúpala len veľmi pomaly. V Beši to bolo výrazne cítiť najviac u obyvateľov zamestnaných v oblasti poľnohospodárstva a vo veľkých štátnych podnikoch, ktoré sa odlivom odberateľov a ich nízkou platobnou schopnosťou borili v ekonomických problémoch.

K výnimočným udalostiam, ktoré sa odohrali v roku 1993 v obci Beša patrí najmä slávnostná udalosť, keď bola 28. novembra 1993 za účasti zástupcov Muzeálnej slovenskej spoločnosti, Matice Slovenskej a vedenia obce slávnostne odhalená pamätná tabuľa na objekte domu, kde boli v roku 1902 nájdené pozostatky kostry mamuta.

Štátny znak Slovenskej republiky

Rok 1994 bol volebným rokom. Voľby do Národnej rady Slovenskej

republiky sa konali v dňoch 30. septembra a 1. októbra 1994 a ich víťazom sa v Beši stala s veľkou prevahou politická strana „Maďarská koalícia - Magyar Koalíció“. Komunálne voľby sa konali v dňoch 18. a 19. novembra 1994 a za starostu obce bol opätovne zvolený Alexander Kálnay.

Pamätná tabuľa z roku 1993

Od roku 1994 sa začali oficiálne používať aj názvy obcí v jazyku národnostných menšín, ktoré tvorili podiel minimálne 20 % z celkového počtu obyvateľov danej obce. V Beši sa to prejavilo predovšetkým umiestnením nových dopravných tabúľ s označením maďarského názvu obce „Bese“, ktoré dopĺňali pôvodné dopravné značky slovenského názvu obce „Beša“ pri vstupe a výstupe z obce. Dôsledkom nacionalistických vášní, ktoré rozduchávali niektorí vysokopostavení politickí činitelia v 90. rokoch 20.

storočia bola časť tabúľ s maďarským názvom obce niekoľkokrát poškodená alebo úplne odcudzená, predovšetkým v časti Kulantovo.

Od 1. júla 1996 vzniklo na Slovensku nové administratívne členenie, pričom Beša spadá pod Nitriansky samosprávny kraj a pod okres Levice.

Druhá polovica 90. rokov 20. storočia je v obci spojená najmä s výstavbou obecného vodovodu, ktorého kolaudácia úspešne prebehla v roku 1996 ako aj s celoobecnou plynofikáciou dokončenou v roku 1998. Rok 1998 bol zároveň ďalším volebným rokom, kedy sa na Slovensku uskutočnili parlamentné (25. a 26. septembra) aj komunálne (18. a 19. decembra) voľby. Víťazom parlamentných volieb sa v Beši stala politická strana „Strana maďarskej koalície - Magyar Koalíció Pártja“ a na úrovni komunálnych volieb bol za nového starostu obce zvolený Ladislav Drappan.

Dopravné tabule s dvojazyčným názvom obce

Beša v 21. storočí - Súčasnosť obce

V prvých rokoch 21. storočia sa životná úroveň obyvateľov Beše mierne zlepšovala, boli však prijímané mnohé nepopulárne opatrenia najmä ekonomického charakteru. Jedným z nich bolo napríklad zrušenie autobusových spojov v Beši počas víkendov, ktoré presadil prevádzkovateľ autobusovej dopravy od roku 2000. Zároveň sa na úrovni obce nerealizovali žiadne výrazné investície a nové veľké projekty, vykonávali sa iba najnevyhnutnejšie opravy a rekonštrukcie alebo projekty menšieho významu. K nim možno zaradiť aj tvorbu obecných symbolov, ktoré boli prijaté, schválené a následne zapísané do Heraldického registra Slovenskej republiky v roku 2002.

Drevená zvonica z roku 2006

v Beši stala politická strana „Strana maďarskej koalície - Magyar Koalíció Pártja“ a víťazom komunálnych volieb konaných dňa 2. decembra sa stal Ladislav Drappan.

Od roku 2005 bola prevádzkovaná internetová stránka o obci Beši, ktorú vytvoril a pravidelne aktualizoval Ing. Kristián Václav. Spočiatku bola umiestnená na doméne www.obecbesa.szm.sk a neskôr na doméne www.besa.sk. Internetová stránka bola prevádzkovaná do roku 2009. Po niekoľkých rokoch bola obnovená, pričom ju už spravuje Obecný úrad v Beši.

V roku 2006 sa obci podarilo presadiť projekt „Úprava centrálnych plôch obce Beša a výstavba drevenej zvonice“ v rámci ktorého sa v roku 2006 v strede obce, na mieste bývalej drevenej zvonice reformovanej cirkvi, vybudovala maketa drevenej zvonice a v roku 2007 sa výrazne obnovilo okolie pomníka a zároveň bola vybudovaná nová murovaná autobusová zastávka „Beša - Jednota“.

Preteky Off Road Beša

Oslavy 715. výročia prvej písomnej zmienky obce Beša v roku 2007

S rokom 2007 sa v Beši spájajú najmä kultúrne a spoločenské akcie. Dňa 11. augusta 2007 sa v katastri obce, v blízkosti futbalového ihriska, konali prvé preteky a stretnutie terénnych áut a motoriek Off Road Beša, ktorého hlavným organizátorom bol Ladislav Macák ml.

Ešte výraznejšou kultúrno-spoločenskou akciou boli veľkolepé celoobecné oslavy z príležitosti 715. výročia prvej písomnej zmienky obce Beša, ktoré sa konali dňa 1. septembra 2007 a ktoré boli zároveň doteraz najväčšou kultúrno-spoločenskou udalosťou v histórii obce organizovanou obecným úradom.

Z hľadiska spoločenského významu sa výrazne do povedomia všetkých obyvateľov obce zapísal aj 2. ročník stretnutia terénnych áut a motoriek konaný v dňoch 5. a 6. júna 2008, ktorý bol zároveň aj malým hudobným festivalom. Na Festivale Off Road Beša vystúpili mnohé známe slovenské hudobné skupiny a zúčastnilo sa ho približne 1 500 návštevníkov z rôznych častí Slovenska. Stretnutia terénnych áut a motoriek Off Road pokračovali aj v ďalších rokoch, od roku 2010 sa konali vo výrazne menšom rozsahu až po niekoľkých rokoch úplne zanikli.

Nové bytové jednotky v strede obce

Od roku 2008 sa v obci po dlhšom čase podarili zrealizovať aj výraznejšie a finančne náročnejšie investície. V rokoch 2009 až 2010 bola dokončená dlhoočakávaná výstavba dvoch nových štvorbytových jednotiek a v rokoch 2008 až 2009 prebehla výrazná obnova rímskokatolíckej farskej budovy. Pri príležitosti obnovy farskej budovy bol v roku 2009 prijatý a slávnostne vysvätený erb rímskokatolíckej farnosti Beša.

Oslavy 720. výročia 1. písomnej zmienky (2012)

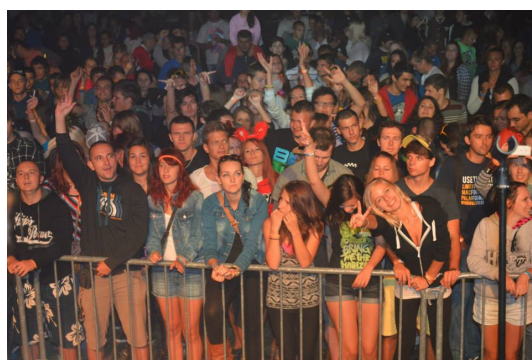
Rok 2010 bol opäť volebným rokom, kedy sa konali parlamentné aj komunálne voľby. Víťazom parlamentných volieb konaných dňa 12. júna 2010 sa v Beši stala politická strana „Most - Híd“. V rámci komunálnych volieb uskutočnených dňa 27. novembra 2010 bol za nového starostu obce Beša zvolený Miroslav Černák.

Rok 2011 bol úspešným rokom predovšetkým zo športového hľadiska, kedy bešianski futbalisti vyhrali svoju futbalovú súťaž a podarilo sa im po 15 rokoch postúpiť do vyššej súťaže, ktorou bola II. trieda Oblastného futbalového zväzu Levice. Vo vyššej súťaži odohrali jeden ročník po ktorom opäť zostúpili do nižšej futbalovej triedy.

S voľbami bol spätý aj rok 2012, kedy sa dňa 10. marca 2012 konali predčasné parlamentné voľby. Ich víťazom sa v obci Beša stala politická strana „Smer - sociálna demokracia“.

Rok 2012 bol zároveň rokom 720. výročia prvej písomnej zmienky o obci Beša. Z tejto príležitosti sa v obci konali 1. septembra 2012 celo obecné oslavy s bohatým kultúrnym a spoločenským programom.

Do kultúrnospoločného života obce a širokého okolia sa výrazne zapísal dátum 16. a 17. august 2013, kedy sa v Beši za účasti známych i menej známych slovenských a maďarských hudobných skupín konal prvý ročník dvojdnového hudobného festivalu Beša Music Fest. Jeho hlavným organizátorom bol Ľuboš Skačan s rodinou. **Ďalšie ročníky hudobného festivalu Beša Music Fest sa konali v dňoch 18. - 19. júla 2014, 17. - 18. júla 2015 a 15. júla 2016. Počas 4 festivalových rokov na Beši vystúpili hudobné skupiny ako Desmod, Hex, Horkýže Slíže, Gladiátor, Iné Kafe, Polemic, Vidiek a iné. Od roku 2017 sa festival v Beši neorganizuje.**

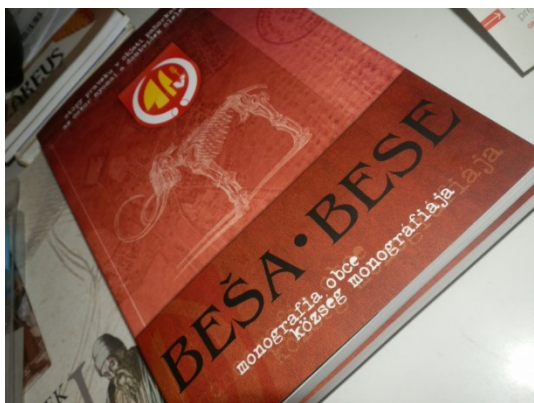

Beša Music Fest 2013

V roku 2013 bola s nákladom 200 kusov vydaná monografia obce Beša „Stopy praveku v objatí pahorkatiny“, ktorá bola spracovaná v slovenskom aj v maďarskom jazyku. Monografiu vydal Obecný úrad v Beši, jej autorom je Ing. Kristián Václav a preklad do maďarského jazyka zabezpečil PhDr. Béla Hajtman. Slávnostný krst knihy sa konal 11. mája 2014.

Monografia obce Beša

V roku 2014 bola dokončená výstavba detského ihriska v obecnom parku. Roky 2013 až 2016 boli späté predovšetkým s obnovou peších chodníkov v obci – v rokoch 2013 a 2014 prebehla obnova peších chodníkov v okolí cesty II. triedy v smere od Pozby po centrálnu časť obce, v roku 2015 sa zrealizovala výstavba chodníka na Kulantovo a v roku 2016 sa zrealizovala výstavba chodníka v areáli obecného parku. Zároveň sa v rokoch 2014 až 2018 realizovali viaceré rekonštrukcie a úpravy na obecnom majetku napríklad výmena celej kotolne, dobudovanie

rozvodu plynu, výmena okien, osvetľovacích telies a rekonštrukcia sociálnych zariadení v budove základnej a materskej školy, výmena okien a rekonštrukcia vnútorných priestorov v budove obecného úradu, čiastočná rekonštrukcia futbalovej tribúny a jej vnútorných priestorov, rekonštrukcia okien v budove zdravotného strediska a v budove školskej bytovky, rekonštrukcia sociálnych zariadení v budove kultúrneho domu, výsadba zelene v centre obce a líniovo popri chodníku na Kulantovo a iné. V roku 2015 sa zrealizovala montáž kamerového systému v strede obce a v rokoch 2017 až 2018 komplexná rekonštrukcia vonkajšej časti budovy zdravotného strediska s novým parkoviskom pred budovou zdravotného strediska.

Rekonštrukcia budovy zdravotného strediska

Volebným rokom na parlamentnej úrovni bol rok 2016. Parlamentné voľby sa konali 5. mája 2016 a víťazom volieb sa v obci stala politická strana „Strana maďarskej komunity – Magyar Közösség Pártja (SMK - MKP)“. Na komunálnej úrovni bol volebným rokom rok 2018. Víťazom volieb za starostu obce, ktoré sa konali dňa 10. novembra 2018, sa opätovne stal Miroslav Černák.

Tabuľkový prehľad najvýznamnejších historických udalostí obce

Vývoj pomenovania obce

Obdobie	Pomenovanie obce	Obdobie	Pomenovanie obce
Rok 1292	Bese	1873 - 1888	Bese
Rok 1298	Besse	1892 - 1902	Besse
Rok 1321	Besey	1907 - 1913	Barsbese
Rok 1330	Bese	1920 - 1938	Beša, Bese
Rok 1773	Besse, Bessa	1938 - 1945	Barsbese
Rok 1786	Besche	1945 - 1948	Beša, Bese
Rok 1808	Bese, Bëssa	1948 - 1994	Beša
Rok 1869	Besse	od roku 1994	Beša, Bese

Vývoj počtu obyvateľov obce

Obdobie	Počet obyvateľov	Obdobie	Počet obyvateľov	Obdobie	Počet obyvateľov
Rok 1733	189	Rok 1900	518	Rok 1961	1 085
Rok 1828	388	Rok 1910	545	Rok 1970	1 089
Rok 1836	521	Rok 1919	599	Rok 1980	946
Rok 1858	550	Rok 1921	626	Rok 1991	764
Rok 1869	470	Rok 1930	730	Rok 2001	669
Rok 1880	442	Rok 1941	878	Rok 2011	650
Rok 1890	473	Rok 1948	1 077	Rok 2018	639

Administratívny vývoj obce

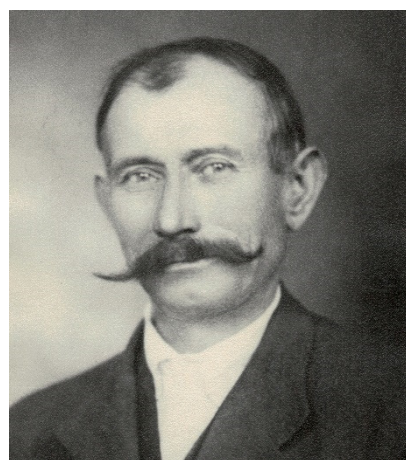
Obdobie	Administratívne začlenenie obce
11. storočie - 14. storočie	Uhorsko, Tekovský komitát
14. storočie - 1848	Uhorsko, Tekovská stolica, slúžny okres Vráble
1849 - 1860	Uhorsko, Tekovská župa, slúžny okres Vráble
1860 - 1867	Uhorsko, Tekovská stolica, slúžny okres Vráble

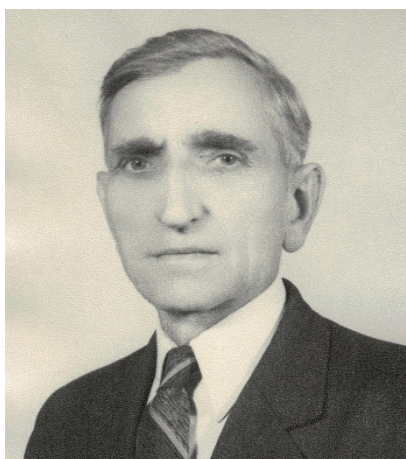
Obdobie (pokračovanie)	Administratívne začlenenie obce
1867 - 1918	Rakúsko-Uhorsko, Tekovská župa, okres Vráble
1918 - 1922	ČSR, Tekovská župa, okres Vráble
1923 - 1928	ČSR, Nitrianska (veľ)župa, okres Vráble
1928 - 1938	ČSR, Krajina slovenská, okres Vráble
1938 - 1945	Maďarsko, župa Tekov-Hont, okres Vráble
1945 - 1948	ČSR, Krajina slovenská, okres Vráble
1949 - 1960	ČSR, Nitriansky kraj, okres Šurany
1960 - 1990	ČSSR, Západoslovenský kraj, okres Levice
1990 - 1992	ČSFR, okres Levice
1993 - 1996	Slovensko, okres Levice
1996 - súčasnosť	Slovensko, Nitriansky samosprávny kraj, okres Levice

Zoznam starostov obce od 20. rokov 20. storočia

Obdobie	Meno starostu, komisára obce (1945 – 1948) resp. predsedu MNV (1948 - 1990)
- 1923	Ján Pompos
1924 - 1925	Ján Koncsal
1925 - 1931	Imrich Kurucz
1931 - 1938	Ľudovít Kálnay
1938 - 1945	Pavol Kálnay
1945 - 1950	Štefan Mankovecký, Ján Horňák, Ján Kováč
1950 - 1960	Štefan Šafár
1960 - 1964	Ján Oleríny ml.
1964 - 1981	Ľudovít Štiglinc
1981 - 1990	Alžbeta Pánisová
1990 - 1998	Alexander Kálnay
1998 - 2010	Ladislav Drappan
2010 - súčasnosť	Miroslav Černák

Pavol Kálnay
(1938 - 1945)

Štefan Šafár
(1950 - 1960)

Ľudovít Štiglinc
(1964 - 1981)

Alžbeta Pánisová
(1981 - 1990)

Alexander Kálnay
(1990 - 1998)

Ladislav Drappan
(1998 - 2010)

Miroslav Černák
(2010 - súčasnosť)

Výsledky parlamentných volieb v obci

Rok volieb	Počet zapísaných voličov	Počet odovzd. obálok	Volebná účasť (%)	Vítaz volieb	Počet hlasov	% hlasov
1990	574	543	94,6	Spolužitie - Maďarské kresťanskodemokratické hnutie	234	43,9%
1992	531	475	89,4	Maďarské kresťanskodemokratické hnutie, Együttélés - Spolužitie	197	42,7%
1994	538	440	81,8	Maďarská koalícia - Magyar Koalíció (MK)	199	46,2%
1998	519	439	84,6	Strana maďarskej koalície – Magyar Koalíció Pártja (SMK - MKP)	180	41,5%
2002	528	363	68,8	Strana maďarskej koalície – Magyar Koalíció Pártja (SMK - MKP)	184	51,4%
2006	526	295	56,1	Strana maďarskej koalície – Magyar Koalíció Pártja (SMK - MKP)	150	51,2%
2010	520	273	52,5	MOST - HÍD	77	28,5%
2012	519	282	54,3	SMER - sociálna demokracia	91	32,5%
2016	542	311	57,4	Strana maďarskej komunity – Magyar Közösség Pártja (SMK - MKP)	79	26,2%

Najvýznamnejšie udalosti obce

- 5. júl 1292 - Prvá písomná zmienka o obci Beša. Beša je v listine uvedená ako „Bese“
- Rok 1298 - Beša vystupuje v listine pod názvom Besse
- Rok 1470 - Majiteľmi obce sa stávajú Besseovci
- Rok 1570 - Obec mala 6 domov
- Rok 1573 - Okolie obce bolo spustošené tureckými nájazdmi
- Rok 1600 - Obec mala 16 domov
- Rok 1634 - Beša bola poplatná Turkom, ktorí vypálili časť obce
- Rok 1715 - Obec mala vinice a 9 daňovníkov
- Rok 1716 - Bola postavená farská budova reformovanej cirkvi a Beša sa stala sídlom reformovanej farnosti
- Rok 1733 - Beša sa stala sídlom rímskokatolíckej farnosti. Od tohto roku sa vedú aj cirkevné matriky
- Rok 1753** - Bol postavený rímskokatolícky kostol zasvätený svätej Anne
- Rok 1828 - Obec mala 55 domov a 388 obyvateľov

	- V centre obce bola postavená drevená zvonica slúžiaca na zvolávanie veriacich reformovanej cirkvi
Rok 1871	- V obci sa našiel hromadný nález bronzových predmetov, ich zlomkov a bronzoviny
Rok 1884	- V obci bol založený poštový úrad
Rok 1892	- K obci Beša bola pripojená osada Šetétkút (dnešné Jesenské)
Rok 1895	- Bol v obci zriadený notariát
	- Boli obnovené školské priestory reformovanej cirkvi, ktoré zároveň plnili aj funkciu modlitebne reformovaných veriacich
Rok 1902	- Pri kopaní pivnice v dome židovského obchodníka Árona Kréna boli objavené pozostatky kostry mamuta
Rok 1911	- Bolo založené Potravné družstvo
13. august 1911	- Bola v rámci Potravného družstva v Beši otvorená družstevná predajňa
r.1912 - 1914	- Bola vybudovaná a daná do prevádzky železničná trať Levice - Fedýmeš nad Žitavou
Rok 1914	- Bola postavená budova železničnej stanice Beša
25. september 1914	- Obcou Beša prešiel prvý vlak
Roky 1914 - 1918	- Obdobie 1. svetovej vojny, ktorá sa dotýkala každodenného života obyvateľov obce Beša a vyžiadala si 9 padlých obyvateľov obce
28. október 1918	- Vznik Československa, ktorého súčasťou bola aj obec Beša
30. máj - 4. júl 1919	- Vpád maďarských bolševických povstalcov do obce Beša a jej obsadenie
Rok 1920	- Oficiálny názov obce je „Beša“, neskôr v 20. rokoch 20. storočia sa používal aj názov „Tekovská Beša“
Rok 1921	- Osada Kulantovo bola osídlená prisťahovalcami zo stredného Slovenska
Rok 1925	- Bolo založené lesnícke a pasienkové družstvo
Rok 1927	- Osada Šetétkút sa osamostatnila od obce Beša
Rok 1928	- Bola obnovená drevená zvonica v centre obce
Rok 1929	- Bola vybudovaná nová budova potravného družstva (dnešný hostinec v strede obce)
Rok 1933	- V časti „Pókova dolina“ bola zriadená štátna slovenská škola, ktorá bola filiálkou štátnej školy v Bardoňove
Rok 1935 - 1938	- Bola spracovaná Pamätná kniha obce Beša
Rok 1936	- V obvode železničnej stanice bola realizovaná prestavba koľajiska, doplnenie ďalšej koľaje a predĺženie všetkých koľají
Roky 1936 - 1937	- Bola vybudovaná nová farská budova
7. máj 1937	- Bola dokončená a daná do prevádzky vodáreň pri železničnej stanici Beša
Rok 1938	- Na základe rozhodnutia Viedenskej arbitráže z 2. novembra 1938 bola obec Beša pripojená k Maďarsku
	- Oficiálny názov obce je Barsbese (Tekovská Beša)
	- K obci Beša bola opätovne pripojená osada Šetétkút, ktorá bola od roku 1927 samostatnou obcou Jesenské
	- Zánik štátnej slovenskej školy zriadenej v roku 1933
Rok 1939	- V strede obce bol vybudovaný kamenný pomník
December 1939	- Slávnostné odhalenie maďarskej zástavy na novom kamennom pomníku
Roky 1939 - 1945	- Obdobie 2. svetovej vojny, ktorá sa dotýkala každodenného života obyvateľov obce Beša a vyžiadala si 11 padlých obyvateľov obce
27. marec 1945	- Beša bola oslobodená Sovietskou armádou
Rok 1945	- Obec Beša bola opätovne súčasťou Československa
Rok 1948	- Oficiálny názov obce je Beša
21. september 1948	- Prvý deň riadneho vyučovania v novo zriadenej materskej škole
Rok 1949	- Bol založený futbalový klub Sokol Beša (dnešná TJ Klas Beša)
	- Zmena okresného mesta - z Vrábľa na nové okresné mesto Šurany
9. jún 1949	- Beša bola slávnostne pripojená na elektrickú sieť
3. december 1949	- Bolo dané do prevádzky štátne kino „Dukla“

Rok 1950	- K Beši bola opätovne pripojená osada Jesenské, ktorá bola premenová na „Jesenské Údolie“
27. jún 1950	- Bolo založené Jednotné roľnícke družstvo
19. november 1950	- Bolo v obci založené miestne združenie maďarského kultúrneho a spoločenského zväzu CSEMADOK
Rok 1951	- Beša sa stala sídlom obvodného lekára
Rok 1953	- V obci bola zriadená zubná ambulancia
Rok 1958	- Výstavba novej cesty medzi Bešou a Jesenským Údolím
Rok 1960	- Bolo dokončené a dané do prevádzky Nákupné stredisko (potravínarska a priemyselná predajňa)
	- Na pomník v strede obce bola vsadená pamätná tabuľa na znak vďaka Sovietskej armáde za oslobodenie obce
	- Zmena okresného mesta - zo Šurian na nové okresné mesto Levice
	- Poštový úrad bol presťahovaný do budovy súčasného obecného úradu
Rok 1962	- Bola vybudovaná predajňa textilu a mäsa
	- Bol vybudovaný bufet na Kulantove
Rok 1963	- Bol vybudovaný nový kostol reformovanej kresťanskej cirkvi
Rok 1966	- Bol vybudovaný obecný park
	- Bola postavená veža na kostole reformovanej kresťanskej cirkvi
5. september 1966	- Bola slávnostne odovzdaná do prevádzky škola aj s učiteľským bytom
Rok 1967	- Bola vybudovaná bezprašná štátna cesta smer Levice - Nové Zámky
Rok 1971	- Na základe územnej zmeny bola Malá Baračka pripojená k obci Beša
1. január 1973	- Bolo k JRD Beša pripojené JRD Iňa a vzniká nový názov JRD Úsvit Beša.
3. november 1973	- Bola daná do prevádzky administratívna budova JRD Beša
1. január 1974	- K JRD Úsvit Beša bolo pripojené JRD Jesenské Údolie
28. september 1974	- Úspešne prebehla kolaudácia športového ihriska a novopostavených športových šatní s tribúnou
1. január 1975	- K JRD Úsvit Beša bolo pripojené JRD Tehla a JRD Lula
1. november 1979	- Bolo dané do užívania Obvodné zdravotné stredisko v Beši
Rok 1980	- V budove miestneho národného výboru (MNV) bola zriadená sobášna sieň
1. november 1982	- Bol daný do užívania dom smútku
10. jún 1988	- Bol slávnostne odovzdaný do užívania kultúrny dom
21. december 1991	- Obcou Beša prešiel prvý elektrický vlak
Rok 1992	- Bola dokončená generálna oprava požiarnej zbrojnice
1. február 1992	- Osada Jesenské Údolie sa osamostatnila na samostatnú obec Jesenské
21. jún 1992	- Konali sa celoobecné oslavy 700. výročia prvej písomnej zmienky obce Beša
	- Na pomníku v strede obce bola odhalená nová časť pomníka - pomník padlým hrdinom obce v II. svetovej vojne.
1. január 1993	- Obec Beša je súčasťou novovzniknutého štátu - Slovenskej republiky
28. november 1993	- Bola slávnostne odhalená pamätná tabuľa na objekte domu, kde boli nájdené pozostatky kostry bešianskeho mamuta
Rok 1996	- Úspešne prebehla kolaudácia celoobecného vodovodu
Rok 1998	- Úspešne prebehla kolaudácia celoobecnej plynofikácie
Rok 2002	- Boli vytvorené a schválené heraldické symboly obce Beša, ktoré sú zapísané do Heraldického registra Slovenskej republiky pod signatúrou B-183/2002
Rok 2006	- V strede obce bola postavená nová drevená zvonica
Rok 2007	- V strede obce bola postavená nová murovaná autobusová zastávka „Beša - Jednota“
11. august 2007	- V obci sa konali prvé preteky a stretnutie terénnych áut a motoriek Off road Beša
1. september 2007	- Konali sa celoobecné oslavy 715. výročia prvej písomnej zmienky obce Beša
	- Na pomníku v strede obce bol osadený mramorový erb obce Beša a bola zrealizovaná obnova pomníka
Roky 2008 - 2009	- Prebehla výrazná obnova rímskokatolíckej farskej budovy

Rok 2009	- Bol prijatý a vysvätený erb rímskokatolíckej farnosti Beša
Rok 2010	- Bola dokončená výstavba dvoch nových štvorbytových jednotiek
1. september 2012	- Konali sa oslavy k 720. výročiu prvej písomnej zmienky obce Beša
16.-17. august 2013	- Konal sa prvý ročník hudobného festivalu Beša Music Fest
11. máj 2014	- Krst monografie obce „Beša – Stopy praveku v objatí pahorkatiny“, vydanej v slovenskom aj v maďarskom jazyku
Rok 2014	- Bola dokončená výstavba detského ihriska v obecnom parku
Rok 2015	- Bol vybudovaný chodník pre chodcov do Kulantova
Rok 2018	- Bola dokončená rekonštrukcia vonkajšej časti budovy zdravotného strediska a pred zdravotným strediskom sa vybudovali nové parkoviská

ŽIVOT V OBCI

Cirkev

Náboženstvo v rôznych podobách sprevádza ľudstvo od jeho samého počiatku. Výnimkou nie je ani Beša, v ktorej už niekoľko storočí, tak ako je tomu aj na celom území Slovenska respektívne na území celej Strednej Európy, prevláda kresťanská cirkev.

Beša, vzhľadom na zmiešaný charakter národnostného zloženia obyvateľstva ako aj z jej z historického vývinu (napríklad príchod nových obyvateľov v 20. rokoch 20. storočia), nebola obcou, v ktorej je zastúpená iba jedna cirkev ako je tomu napríklad v niektorých okolitých obciach (Maňa, Trávnica, Podhájska a mnohé iné).

V súčasnosti k najvýznamnejším cirkevným združeniam v Beši patria:

- Rímskokatolícka cirkev - k tejto cirkvi sa hlási najväčší počet obyvateľov obce Beša (cca 56 %), vyznavači rímskokatolíckej cirkvi sú tak slovenského ako aj maďarského národnostného zloženia obyvateľstva
- Reformovaná kresťanská cirkev - druhá najvýznamnejšia cirkev v obci Beša z pohľadu počtu veriacich (cca 21 % obyvateľov obce), vyznavači reformovanej kresťanskej cirkvi sú v drivej väčšine obyvatelia maďarského národnostného zloženia
- Evanjelická cirkev augsburského vyznania - tretia najvýznamnejšia cirkev v obci Beša z pohľadu počtu veriacich (cca 4 % obyvateľov obce). Je to cirkev, ktorú do obce priniesli noví obyvatelia, ktorí sa do obce prisťahovali v 20. rokoch 20. storočia v rámci tzv. vnútornej kolonizácie. Vyznavači evanjelickej cirkvi augsburského vyznania sú výhradne obyvatelia slovenského národnostného zloženia z neoficiálnej časti obce Kulantovo.

Rímskokatolícka cirkev

Rímskokatolícka cirkev je z pohľadu počtu veriacich najvýznamnejšou a najrozšírenejšou cirkvou v obci Beša. O jej význame v obci hovorí aj najstaršia a zároveň najcennejšia zachovalá pamiatka obce Beša - kostol svätej Anny z roku **1753** a skutočnosť, že Beša je sídlom farského úradu, ktorý zastrešuje okrem samotnej obce aj niektoré okolité obce. O výraznom význame rímskokatolíckej cirkvi v živote našej obce vypovedá napríklad aj skutočnosť, že celoobecné „hody“, čo je vlastne sviatok patróna rímskokatolíckeho kostola (svätá Anna), oslavujú všetci obyvatelia Beše bez akéhokoľvek náboženského rozlíšenia.

Z histórie rímskokatolíckej cirkvi v Beši

Katolícka cirkev bola už v minulosti (s výnimkou obdobia reformácie) najrozšírenejšou cirkvou v obci, no nie je známy presný dátum odkedy sa kresťanstvo v Beši vyznávalo ako aj kde sa vykonávali sväté omše a cirkevné obrady pred výstavbou kostola svätej Anny.

Je však možné skonštatovať, že počiatky kresťanstva v Uhorsku a teda aj na území okolia Beše, siahajú do prvej polovice 11. storočia, kedy uhorský kráľ svätý Štefan, ktorý vládol v rokoch 997 – 1038, prijal kresťanstvo ako oficiálne náboženstvo v Uhorsku. Na základe jeho nariadenia malo každých 10 obcí postaviť kostol. Kde bol tento kostol v okolí Beše postavený, nie je známe, s určitosťou však možno povedať, že Beša to nebola. Najpravdepodobnejšie bol tento kostol v Trávnici alebo vo Vrábľoch. Je však možné, že to bol súčasný románsky kostol ležiaci v Hornom Piali.

Kostol svätej Anny

Podľa legendy, ktorá sa povrávala medzi ľuďom, patrónom katolíckej cirkvi v Beši bol dolnopialský barón Hunyadi. Barón Hunyadi sa zaľúbil do krásnej Anny Besseovej, ktorú si vzal aj za ženu. Anna, aby sa svojmu manželovi zavďačila, potajomky nechala postaviť terajší rímskokatolícky kostol a pri jeho vysviacke prijala katolícku vieru za svoju a stala sa katolíčkou. Pravdepodobne aj výber patróna kostola úzko súvisel s menom Anny Besseovej, keďže kostol v Beši bol zasvätený matke Panny Márie - svätej Anne. Je to však iba legenda, ktorá nie je nikde podložená žiadnymi oficiálnymi faktami.

Úryvok z farskej kroniky zo začiatku
19. storočia

katolíckej cirkvi v Beši boli katolícki vlastníci tunajších pozemkov, predovšetkým Hunyadyovci, ktorí mali sídlo v susednom Dolnom Piali.

K bešianskej farnosti boli pričlenené filiálky Šetétkút (dnešné Jesenské), Iňa, Pozba a Bardoňovo, čo potvrdzuje aj spis „*Canonica Visitatio*“ z roku 1779.

Prvým rímskokatolíckym farárom v Beši bol od roku 1733 Jozef Madarász. Po ňom nasledovali Pavol Kuna, Jozef Nagy a František Frummer. Práve za pôsobenia Františka Frummera, ktorý v našej obci pôsobil v rokoch 1750 až 1759, bol postavený kostol svätej Anny. Pravdepodobne

Barokový kostol sv. Anny
s neskoršími úpravami

bola z bezpečnostných dôvodov zbúraná.

Beša spočiatku nebola sídlom farského úradu, bola iba obyčajnou filiálkou inej farnosti, pravdepodobne Dolného Pialu. Samostatná farnosť s vlastným farárom bola v Beši zriadená od roku 1733. Od tohto roku sa viedla aj cirkevná matrika. V tom čase sa pravdepodobne nachádzala v Beši iba modlitebňa, ktorá slúžila pre potreby bešianskych veriacich a bola predchodcom kostola svätej Anny. Je možné, že modlitebňa mohla patriť veriacim reformovanej cirkvi a v období protireformácie bola zabratá katolíkmi, pričom na jej mieste bol postavený katolícky kostol.

Kostol svätej Anny bol postavený v roku 1753 v barokovom štýle. Dal ho postaviť gróf Nepomucén Hunyady z Mojmíroviec. Spočiatku bol bez veže, tú postavili neskôr. Patrónom kostola a

Bešianski farníci pred kostolom
- 60. roky 20. storočia

v druhej polovici 70. rokov 18. storočia bola v Beši zriadená katolícka škola, čomu nasvedčuje záznam, že v roku 1779 bol postavený katolíckymi veriacimi nový učiteľský byt.

V roku 1843 dostáva kostol súčasnú podobu. Tvorí ho jednolod'ová stavba so segmentovo zakončeným presbytériom zaklenutým pruskou klenbou. Loď má tiež pruské klenby. Sakristia a priestor pod vežou sú zaklenuté plackou. Vonkajšia architektúra kostola je členená lizénovým rámovaním. Kamenné ostie vstupného portálu bolo v minulosti datované rokom 1770, v súčasnosti sa však tento dátum vzhľadom na rôzne rekonštrukcie vstupného portálu nezachoval.

K významným farárom pôsobiacim v obci Beša patrili farár Izidor Lulicsek, ktorý prišiel do obce v roku 1868. Za jeho pôsobenia sa vykonali rôzne opravy na kostole a fare a bola vybudovaná cirkevná škola, ktorej budova vydržala až do 60.-tych rokov 20. storočia kedy

Podľa záznamov bol v roku 1875 kostol sv. Anny značne poškodený víchricou. V tom istom roku v kostole pribudol zvon, ktorý vážil 51 kg. Dal ho zhotoviť za približne 100 forintov vtedajší farár Izidor Lulicsek a bol na ňom nápis *"Boldogságos Szűz Mária könyörögjér értünk"* (Blahoslavená Panna Mária oroduj za nás). Zvon bol vysvätený v Ostrihome a prvýkrát bol použitý na sviatok Ducha Svätého.

V roku 1897 prišiel na faru Dr. Ján Zelenyák, ktorý bol v širokom okolí preslávený svojim homeopatickým spôsobom liečenia a prezývali ho „lekárom chudobných“, keďže liečil zásadne bez finančnej odmeny.

Z pohľadu pútnického miesta Pozba-Studnička, ktoré spadalo pod bešiarsky farský úrad, bolo dôležitým medzníkom pôsobenie farára Jozefa Hariša, inak doteraz najdlhšie slúžiaciho rímskokatolíckeho farára v obci Beša, ktorý na tunajšej fare odslúžil 23 rokov. Počas jeho pôsobenia bola v Pozbe-Studničke v roku 1914 obnovená chátrajúca kaplnka zasvätená Sedembolestnej panne Márii a v roku 1926 bola postavená druhá kaplnka, ktorá bola zasvätená Panne Márii.

Interiér kostola sv. Anny

Počas 1. svetovej vojny vzala z kostola dva zvony armáda, ktoré boli následne roztavené a použité na výrobu vojenskej výzbroje. Nové zvony boli zakúpené až v roku 1935 v počte dvoch kusov. Významnou epochou pre bešiarsku cirkevnú obec bolo pôsobenie farára Tibora Janoviča. Za jeho pôsobenia sa v roku 1937 zrealizovala oprava kostola a

v rokoch 1936 až 1937 sa vybudovala nová farská budova.

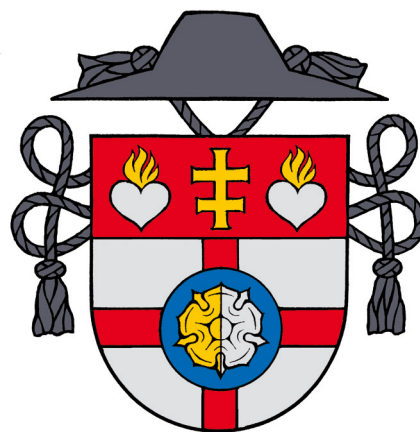
Lurdská kaplnka pri kostole

V druhej polovici 20. storočia sa vykonali rôzne udržiavacie opravy menšieho aj väčšieho rozsahu na kostole a na farskej budove. Netradičný pohľad sa obyvateľom obce naskytl v roku 1990, keď bol následkom víchrice strhnutý kríž z veže kostola. Oprava veže bola vykonaná ešte v tom istom roku, a to nasadením nového kríža. Dňa 16. februára 1991 bola v rímskokatolíckom kostole vykonaná elektrifikácia zvonov. Posledná väčšia rekonštrukcia kostola svätej Anny sa konala v rokoch 2000 až 2003 za pôsobenia Jozefa Markoviča a posledná komplexná rekonštrukcia farskej budovy bola zrealizovaná v rokoch 2008 až 2009 za pôsobenia Františka Kovácsa. V rámci vysviacky zrekonštruovanej farskej budovy

bol v roku 2009 vysvätený aj erb bešiarskej farnosti. **Výrazná obnova okolia kostola a farskej budovy bola zrealizovaná v rokoch 2014 – 2018 za pôsobenia Ioana Gondeca. V tomto období bola z podnetu Ioana Gondeca vybudovaná aj Lurdská kaplnka v tesnej blízkosti kostola.**

Vysvetlenie erbu farnosti Beša:

„Je zaužívanou praxou, že v erbe farnosti sa odzrkadľuje heraldický symbol diecézy ako aj príslušného dekanátu. V bešiarskom erbe sa nachádzajú tieto symboly v hornej tretine erbového štítu (v takzvanej hlave štítu). Dvojkriž pochádza z erbu nitrianskej diecézy, plamenné srdcia sú symbolom benediktínskej rehole, ktorá založila kláštor vo Svätom Beňadiku. Dekanát Hronský Beňadik, kam farnosť patrí, je takto symbolizovaný. Svätá Anna nemá vlastný heraldický atribút avšak zvykne sa rozličným spôsobom stvárňovať zoskupenie troch biblických postáv - Ježiša Krista, jeho matky blahoslavennej Panny Márie a jej matky, svätej Anny. Svätá Anna je v tejto súvislosti označovaná ako „samotretia“. Jedným z často aplikovaných mariánskych symbolov je ruža. Symbolom Ježišovým

Erb rímskokatolíckej farnosti Beša

je kríž. Spojenie týchto troch prvkov vo farskom erbe je riešené tak, že v strede Ježišovho kríža sa nachádza ruža, z jednej polovice zlatá, z druhej strieborná, ako symbol dvoch svätíc, Svätej Anny a jej dcéry Matky Božej. Erb rímskokatolíckej farnosti Beša je zapísaný v Heraldickom registri Slovenskej republiky pod signatúrou W-146/2009.“

Erb Nitrianskej diecézy

Farnosť Beša patrila v stredoveku i v novoveku v cirkevnej organizácii pod správu Ostrihomskej arcidiecézy. Po vzniku Československej republiky (ČSR), po podpísaní zmluvy „Modus vivendi“ medzi Vatikánom a vládou ČSR v roku 1922 a následnej apoštolskej konštitúcii v roku 1937 bola farnosť Beša začlenená do Trnavskej apoštolskej administratúry, ktorá bola priamo podriadená Svätej stolici vo Vatikáne. V roku 1977 bola pápežom Pavlom VI. ustanovená prvýkrát v histórii samostatná Slovenská cirkevná provincia a farnosť Beša spadala pod Trnavskú arcidiecézu. V roku 1995 po reorganizácii rímskokatolíckej cirkvi na Slovensku farnosť Beša spadala do Západnej cirkevnej provincie a pod Bratislavsko-trnavskú arcidiecézu. Posledná zmena v reorganizácii diecéz na Slovensku prebehla v roku 2008, pričom farnosť Beša bola preradená z Bratislavsko-trnavskej arcidiecézy do Nitrianskej diecézy.

Erb dekanátu Hronský Beňadik

V roku 1894 spadala farnosť Beša v rámci Ostrihomskej arcidiecézy pod Tekovský arcidekanát a pod dekanát Vráble. Pod dekanát Vráble bola začlenená farnosť Beša až do začiatku roka 1952, kedy bola od 1. februára 1952 preradená pod Dekanát Šurany. Neskôr po zmene hraníc politických okresov bola začlenená pod Dekanát Levice, kde spadala až do roku 2008, kedy bola na základe reorganizácie diecéz na Slovensku preradená pod Dekanát v Hronskom Beňadiku.

Celkovo sa v Beši až dodnes vystriedalo **41** správcov farnosti v tomto chronologickom poradí:

Jozef Madarász (1733 - 1740)
 Pavol Kuna (1740 - 1742)
 Jozef Nagy (1742 - 1750)
 František Frummer (1750 - 1759)
 Michal Jávor (1759 - 1764)
 Ján Szóják (1764 - 1770)
 Jozef Józsa (1770 - 1784)
 Jozef Najman (1784 - 1788)
 Anton Kovács (1788 - 1801)
 Mikuláš Kulifay (1801 - 1803)
 František Ribeczky (1803 - 1811)
 Jozef Andaházy (1811 - 1821)
 Michal Dobiáš (1821 - 1831)
 Ján Benedek (1831 - 1839)
 Ján Jurza (1839 - 1861)
 Ján Dónay (1861 - 1862)
 Ignác Kleinhans (1862 - 1868)
 Izidor Lulicsek (1868 - 1897)
 Dr. Ján Zelenyák (1897 - 1903)
 Viliam Cziky (1903 - 1909)

Arpád Rakita (1939 - 1945)

Vojtech Noll (1961 - 1966)

František Procházka (1973 - 1977)

Ladislav Šálka (1977 - 1990)

Jozef Hariš (1. september 1909 - 15. október 1932)
 Leopold Adamčík (16. október 1932 - 15. august 1933)
 Tibor Janovič (16. august 1933 - 10. november 1938)
 František Morvai (1. január 1939 - 31. marec 1939)
 Július Hollós (1. apríl 1939 - 31. júl 1939)
 Árpád Rakita (1. august 1939 - 31. október 1945)
 Ladislav Bruckner (1. november 1945 - 15. marec 1948)
 Ladislav Végh (16. marec 1948 - 15. máj 1951)
 Imrich Timár (16. máj 1951 - 31. október 1953)
 Anton Nagy (1. november 1953 - 28. február 1957)
 Jozef Takács (1. marec 1957 - 31. júl 1957)
 Imrich Kátai (1. august 1957 - 31. august 1961)
 Vojtech Noll (1. september 1961 - 30. jún 1966)
 Aurel Košinár (1. júl 1966 - 31. júl 1973)
 František Procházka (1. august 1973 - 1977)
 Ladislav Šálka (1977 - 1990)
 Imrich Ešše (1990 - 1997)
 Jozef Markovič (2000 - 31. jún 2008)
 František Kovács (1. júl 2008 – 31. máj 2013)
 Gabriel Nagy (1. jún 2013 – 30. jún 2014)
 Ioan Gondec (1. júl 2014 – súčasnosť)

V rokoch 1997 - 2000 bola farnosť Beša vyprázdnená a bola spravovaná z farnosti Kálna nad Hronom Karolom Wenym.

František Kovács (2008 - 2013)

Súčasný bešiansky kňaz Ioan Gondec

Aurel Košinár (1966 - 1973)

Pohreb v 70. rokoch 20. storočia (František Procházka)

Imrich Ešše (1990 - 1997)

Jozef Markovič (2000 - 2008)

Sviatosť birmovania, vľavo kňaz Ioan Gondec

Rímskokatolícky farský úrad

Súčasnosť

Cirkevný život rímskokatolíckej cirkvi zastrešuje tunajší Farský úrad na čele so správcom farnosti, ktorého sídlo sa nachádza vo farskej budove ležiacej v tesnej blízkosti kostola svätej Anny. Kostol svätej Anny má celkovo tri elektrifikované zvony, interiér kostola je vybavený bežným inventárom typickým pre rímskokatolícke kostoly ako sú lavice pre veriacich, chórus, organ, spovednica, sochy svätých, ikony krížovej cesty ako aj všetkými bežnými liturgickými pomôckami. **Kostol však pomaly chátra a potreboval by výraznejšiu obnovu.**

Rímskokatolícky farský úrad v Beši spadá do Nitrianskej diecézy v rámci ktorej je ďalej začlenený do Dekanátu Hronský Beňadik a zastrešuje okrem samotnej Beše aj filiálky:

- Bardoňovo (*kostol sv. Bartolomeja z roku 1782*),
- Pozba vrátane pútnického miesta Pozba - Studnička (*kaplnka Sedembolestnej Panny Márie (1914) a kaplnka Panny Márie (1926)*),
- Iňa (*kostol Ružencovej Panny Márie (1866)*),
- Jesenské (*kostol sv. Václava (1938)*).

Sväté omše sa v Beši vykonávajú prevažne v slovenskom jazyku. Najväčší sviatok farnosti Beša, t.j. sviatok patróna kostola, medzi ľuďmi známejší ako hody, sa každoročne oslavuje v období okolo 26. júla, čo je podľa liturgického kalendára katolíckej cirkvi sviatok svätej Anny.

Od mája do septembra je vyhľadávaným miestom cirkevného života širokého okolia mariánske pútnické miesto Pozba-Studnička, ktoré sa nachádza medzi obcami Pozba a Dedinka. **V uvedenom období sa každú nedeľu konajú mariánske sväté omše a rôzne tematické púte – Púť motorkárov; Púť Ordinariátu ozbrojených síl, ozbrojených zborov a zdravotníkov; Púť rodín; Púť žiakov,**

Pozba - Studnička

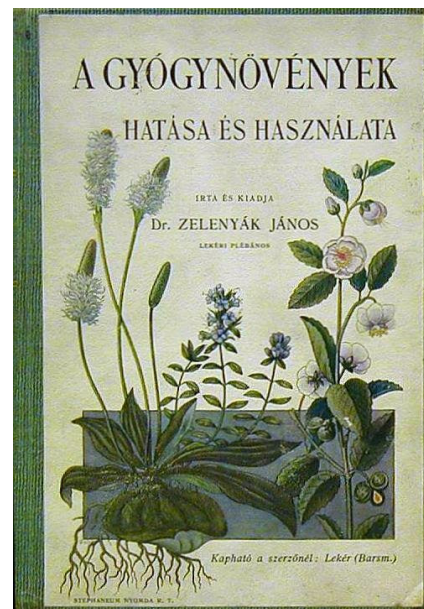
študentov a učiteľov; Púť onkologicky chorých, trpiacich, vozíčkárov a starých ľudí; Púť k Sedembolestnej Panne Márii a iné. V posledných rokoch bolo toto pútnické miesto postupne obnovované, najvýraznejšie za pôsobenia súčasného farára Ioana Gondeca.

Vývoj počtu rímskokatolíckych veriacich v obci Beša je spracovaný v nasledovnej tabuľke:

Kalendárny rok	Počet veriacich	Podiel (%)	Kalendárny rok	Počet veriacich	Podiel (%)
1733	38	20,1	1900	301	58,1
1828	213	54,9	1910	311	57,1
1836	340	65,3	1921	400	63,9
1858	350	63,6	1991	385	50,4
1869	247	52,6	2001	357	53,4
1880	208	47,1	2011	367	56,5
1890	249	52,6			

Zaujímavosti:

- ❖ Svätej Anne je na Slovensku zasvätených množstvo rímskokatolíckych kostolov a kaplniek. „Hlavné“ kostoly zasvätené tejto patrónke nájdeme napríklad v Rožňave (hlavný kostol), v Šenkviaciach (okres Pezinok), v Oravskej Lesnej (okres Námestovo), v Čiernom Brode (okres Galanta), vo Veľkom Grobe (okres Galanta) ako aj na iných rôznych miestach predovšetkým v podobe kostolov, kostolíkov a kaplniek menšieho významu.
- ❖ V rôznej literatúre je rok vzniku bešianskeho kostola svätej Anny uvádzaný ako rok 1770. Jedná sa o nepresnosť, ktorá pravdepodobne vznikla preto, že v minulosti na kamennom ostení vstupného portálu kostola bol zobrazený dátum 1770. Rok 1770 bol pravdepodobne rok prvej väčšej opravy alebo rekonštrukcie kostola. Podľa historickej kroniky farnosti z roku 1801 ako aj iných cirkevných dokumentov je reálnym rokom vzniku kostola rok 1753.
- ❖ Pod kostolom svätej Anny sa nachádza krypta. Je v nej napríklad pochovaný farár Mikuláš Kulifay, ktorý v Beši pôsobil v rokoch 1801 až 1803.
- ❖ V rokoch 1897 až 1903 pôsobil v Beši ako kňaz Dr. Ján Zelenyák. Tento rodák z Jablonova na Spiši bol vynikajúci odborník na liečivé bylinky a prírodné liečiteľstvo. Už počas pôsobenia v Beši bol známy ako vynikajúci homeopat, ktorého navštevovalo množstvo chorých zo širokého okolia a nielen preto, že liečil zásadne bez finančnej odmeny. Z bešianskej farnosti bol v roku 1903 preradený do Lekéru (dnes súčasť Hronoviec). Práve počas pôsobenia v Lekéri sa Dr. Zelenyák preslávil najviac, keď vydal niekoľko odborných knížiek o bylinkách a prírodnom liečiteľstve ale aj o dôležitosti hygiény, v ktorých zhrnul svoje niekoľkoročné skúsenosti. V Uhorsku bol považovaný za jedného z najväčších odborníkov, výskumníkov a propagátorov na prírodné liečiteľstvo. V rokoch 1910 až 1918 bol aktívny aj politicky, keď bol poslancom v parlamente za volebný okrsok Novej Bane. Zomrel v roku 1929 ako 69-ročný na zlyhanie srdca v rýchliku medzi Bratislavou a Viedňou.
- ❖ K tradičným priezviskám obyvateľov Beše, ktorí sú už niekoľko storočí rímskokatolíckeho vyznania patria resp. patrili priezviská Sztréda, Sároveczky, Buzási, Horváth, Bogdán, Mankoviczky, Hambalik a iní.

Kniha J. Zelenyáka o bylinkách

- ❖ Podľa dostupných informácií zatiaľ jediným rímskokatolíckym kňazom pochádzajúcim z obce Beša bol Jozef Horváth, ktorý sa v Beši narodil dňa 3.11.1912. Ordinovaný bol 18.6.1939. Jeho pôsobiská: 1939 kaplán Vráble, 1941 Dvory nad Žitavou, 1944 Szentendre, 1945 Balos. V roku 1947 odišiel do Maďarska a jeho ďalšie pôsobiská nie sú známe.
- ❖ Súčasný bešiansky kňaz Ioan Gondec je veľký fanúšik motoriek. Na jeho podnet sa pravidelne konajú v pútnickom mieste Pozba-Studnička v máji a v septembri Púte motorkárov, ktorých súčasťou je aj hromadný prechod zúčastnených motoriek od farskej budovy v Beši do Pozby-Studničky.

Začiatok púte motorkárov

Reformovaná kresťanská cirkev

Z pohľadu počtu veriacich druhou najrozšírenejšou cirkvou v obci Beša je reformovaná kresťanská cirkev, medzi ľuďmi hovorovo prezývaná kalvínska. Myšlienky reformácie, ktoré vznikli v prvej polovici 16. storočia

Ján Kalvín

za účelom obnovy katolíckej cirkvi, neobišli ani Uhorsko a teda ani Bešu. Spočiatku sa uplatňuje Lutherov smer reformácie, od roku 1529 sa v celom Uhorsku uplatňuje švajčiarsky reformačný smer Zwingliho a od roku 1550 sa presadzuje druhý švajčiarsky reformačný smer podľa Kalvína, Bezu a Bullingera. So západným Slovenskom je Kalvínova reformácia spojená najmä s rokom 1592, kedy bolo na synode v Galante prijaté Druhé helvétske vyznanie a v tom istom roku vznikol aj Tekovský seniorát.

Od druhej polovice 17. storočia začínajú v Uhorsku katolícki Habsburgovci upevňovať svoju moc, a súčasne silnie tlak katolíckych mníšskych rádov (najmä Jezuitov) proti protestantom. V zmysle zásady z roku 1648 „*Cuius regio, eius religio*“ - čie panstvo, toho náboženstvo - začalo prenasledovanie reformovaných zo strany vysokej šľachty. Jezuiti sa totiž sústredili na získanie grófov a iných zemepánov pre katolicizmus. Darilo sa im to najmä pre hmotné a spoločenské výhody, ktoré konvertitom poskytoval cisár. Grófi zase pre získanie priazne vo Viedni a pre záchranu obrovských

majetkov, rad-radom prijali katolícku vieru a prevádzali na svojich panstvách rekatolizáciu. Veľmi ťažkým obdobím pre reformovaných veriacich bolo aj obdobie 18. a 19. storočia vyznačujúce sa protireformáciou, kedy bolo najmä za panovania Karola III. (1711 - 1740) a Márie Terézie (1740 - 1780) okrem iných represíí násilím odobraných mnoho reformovaných kostolov, ktoré následne obsadili katolíci. K výraznému uvoľneniu vzťahov medzi jednotlivými cirkvami dochádza až v roku 1781, za vlády Jozefa II, prijatím takzvaného Tolerančného patentu, ktorým bola bola ukončená protireformácia.

Tolerančným patentom bola vyhlásená obmedzená náboženská sloboda a občianska rovnoprávnosť pre stúpencov evanjelického, augsburského (luteránskeho), reformovaného helvétskeho (kalvínskeho) a pravoslávneho (ortodoxného) vyznania s rímskymi katolíkmi. Stúpenci týchto vyznaní mohli vlastniť majetok, venovať sa remeslám, stať sa občanmi miest, získať akademické

Zvonica reformovanej cirkvi

hodnosti a zastávať verejné funkcie, no katolícke náboženstvo zostalo jediným verejným a štátnym náboženstvom a bohoslužby týchto vyznaní sa museli konať v skromných modlitebniach, odlišných od katolíckych kostolov. Preto v tom čase množstvo kalvínskych kostolov nemohlo mať veže.

Kostol reformovanej cirkvi v roku 1963

O presnom dátume odkedy sa v Beši vyznáva reformovaná kresťanská cirkev sa nezachovali žiadne bližšie informácie. Napomohla tomu aj skutočnosť, že veľká časť dokumentov bola zničená v roku 1919 pri vpáde maďarských bolševikov do obce. Beša bola až do konca 17. storočia filiálkou farnosti v Šetétküte (dnešné Jesenské). Po oslabení a zániku farnosti v Šetétküte spadala Beša ako filiálka pod farnosť v Ini. Z historických dokumentov tohto obdobia sa môžeme dozvedieť, že v roku 1701 podávajú bešianski reformovaní veriaci oficiálnu sťažnosť voči kazateľovi Zalányimu kvôli jeho opilstvu a žiadajú za neho náhradu ako aj to, že v roku 1707 sa ponúkol farár Boldizsár Kecskeméti, že ak dostane

primerané bývanie zostane i naďalej slúžiť v Beši.

Neskôr, pravdepodobne až v roku 1716 sa reformovaným veriacim podarilo postaviť farskú budovu a zároveň bolo sídlo farnosti presunuté do Beše, kde bola pravdepodobne zriadená aj modlitebňa. Zaujímavou je skutočnosť, že podľa súpisu ľudu z roku 1733 bolo v Beši z celkového počtu 189 obyvateľov až 142 obyvateľov reformovaného vyznania.

Následky protireformácie s viacerými represiami katolíkov neobišli ani reformovanú farnosť v Beši a jej reformovaných veriacich. **Je možné, že pôvodne reformovanú modlitebňu násilne prevzali katolíci.** Význam reformovanej cirkvi v Beši postupne oslabil, čo sa prejavilo aj tým, že od roku 1784 spadá Beša už ako filiálka pod farnosť v Pozbe.

V roku 1793 darovali reformovanej cirkvi tri rodiny - Szabó, Dora, Kálnay - pozemky, na ktorých sa mal vybudovať kostol, školská trieda a učiteľský byt. (Pzn.: Tieto pozemky sa nachádzali **na mieste bývalej národnej školy, vedľa domu č. 152 a č. 154**). Stavba školskej triedy a učiteľského bytu započala,

veriaci však nemali dostatok finančných prostriedkov na výstavbu kostola. V niektorých prameňoch sa uvádza skutočnosť, že základy kostola a učiteľského bytu sa položili v roku 1829, v skutočnosti boli pravdepodobne postavené už oveľa skôr. Presný dátum ich dokončenia nie je však známy, z pôvodne plánovaného kostola sa však stala iba modlitebňa. Učiteľský byt pozostával z jednej malej izby bez podlahy. Školská trieda bola taktiež malých rozmerov, bola široká asi 3,5 metra a mala jedno okno.

Kostol reformovanej cirkvi

V roku 1828 bola postavená pre účely zvolávania veriacich reformovanej cirkvi na cirkevné obrady drevená zvonica, ktorá bola umiestnená v strede obce. Mala jeden zvon a vážila približne 2 metráky (200 kilogramov). Na zvonici bol nápis: „1828. Me fudit Vilh. Bernhard Schemnitii“. Obnovená bola presne o 100 rokov v roku 1928. Je pravdepodobné, že bešianski reformovaní veriaci mali už aj pred rokom 1828 staršiu zvonnicu, ktorá bola nahradená práve touto drevenou zvonnicou.

Konfirmácia v 2. polovici 20. storočia

vľavo farárka Ilona Tóth Kiss

Na konci 19. storočia sa bešianski reformovaní veriaci rozhodli, že vystavajú nové školské priestory, učiteľský byt ako aj nový kostol, ktorý by nahradil pôvodnú modlitebňu, ktorá bola vo veľmi zlom stave. V tejto súvislosti je významným rokom rok 1895, kedy sa reformovaným veriacim podarilo vybudovať učiteľský byt aj so školskými priestormi, nový kostol vzhľadom na vysoké náklady sa im zrealizovať nepodarilo a pristúpilo sa iba k oprave pôvodnej modlitebne. **V 20. storočí sa do výstavby nového kostola vykonávali cirkevné obrady reformovanej cirkvi v priestoroch reformovanej školy, ktorá slúžila aj ako škola aj ako modlitebňa. Učiteľský byt učiteľa reformovanej cirkvi tvoril jednu z miestností budovy pôvodného obecného a notárskeho úradu ležiaceho v strede obce.**

Interiér kostola

Kostola sa bešianski reformovaní veriaci konečne dočkali až v roku 1963, po zániku budovy pôvodného obecného a notárskeho úradu, kedy bol veriacimi na jej mieste postavený kostol, ktorý bol bez veže. Veža kostola sa postavila o tri roky neskôr, v roku 1966 a vtedajšia podoba kostola sa až na malé úpravy z roku 1983 zachovala dodnes. V súčasnosti má kostol reformovanej cirkvi tri elektrifikované zvony. Prvý zvon na kostole bol pôvodný zvon z drevenej zvonice, ktorá po výstavbe kostola reformovanej cirkvi v roku 1963 nebola potrebná a následne zanikla. Druhý zvon si zadovážili veriaci reformovanej cirkvi v roku 1983 z obce Horša. Tretí zvon bol pre kostol reformovanej cirkvi dodaný a zabudovaný dňa 1. mája 1984 zo zanikajúcej obce Mochovce. V kostole sa ďalej nachádza harmónium, kazateľňa, okrúhly oltár, chórus, lavice pre veriacich a všetky ostatné liturgické pomôcky, ktoré sa používajú pri cirkevných obradoch reformovanej kresťanskej cirkvi.

Kostol reformovanej cirkvi

Zoznam doteraz známych duchovných reformovanej kresťanskej cirkvi pôsobiach v Beši je nasledovný:

Kecskeméti Boldizsár (1707)
 Ráckövi János (1714)
 Szentgyörgyi Mihály (1724)
 Fogthüi Pál (1733)
 Pap János (1784 - 1791)
 Tóth István (1791 - 1815)
 Török József (1815 - 1831)
 Kiss Károly (1831 - 1842)
 Tolnay István (1843 - 1870)
 Szentkúti Kiss Károly (1870 - 1882)
 Bartha Gyula Viktor (1883 - 1892)
 Kirváts László (1893 - 1895)
 Bihari Kálmán (1896 - 1937)
 Tóth Imre (1937 - 1938)
 Szaszák Bertalan (1938 - 1954)
 Császár László (1954 - 1981)
 Nátek Sándor (1981 - 1982)
 Kiss Tóth Ilona (1982 - 1999)
 Tóth Árpád (1999 - 2011)
 Dukon András (2011 - súčasnosť)

Súčasný duchovný András Dukon

Z administratívneho hľadiska cirkevný zbor v obci Beša v súčasnosti spadá pod Tekovský seniorát a bližšie je zaradený pod Farský úrad reformovanej cirkvi v obci Pozba, pričom Beša tvorí jeho filiálku (dcérocirkev). Ďalšou filiálkou spadajúcou pod Farský úrad v Pozbe je Bardoňovo. Bohuslužby sa v Beši vykonávajú výhradne v maďarskom jazyku. Kurátorkou bešianskych veriach je Ružena Pomposová.

**Erb reformovanej kresťanskej cirkvi
na Slovensku**

Erb tekovského seniorátu

Vývoj počtu veriach reformovanej kresťanskej cirkvi v obci Beša je spracovaný v nasledovnej tabuľke:

Kalendárny rok	Počet veriach	Podiel (%)	Kalendárny rok	Počet veriach	Podiel (%)
1733	142	75,1	1900	200	38,6
1828	175	45,1	1910	213	39,1
1836	181	34,7	1921	215	34,4
1858	200	36,4	1991	175	22,9
1869	187	39,8	2001	155	23,2
1880	209	47,3	2011	139	21,4
1890	199	42,1			

Zaujímavosti:

- ❖ Zatiaľ jediným kňazom reformovanej kresťanskej cirkvi narodeným v Beši, bol Arpád Lányi, ktorý sa narodil 14. februára 1878. Jeho matka, Berta Beseová, pochádzala z Beše, rodina Lányiovcov však neskôr žila predovšetkým v Zalabe. Teologické štúdiá absolvoval v Banskej Štiavnici a v Pápe (dnes súčasť Maďarska). Kňazské pôsobiská: Malé Ludince (pomocný kňaz, 1901), Levice (zastupujúci kňaz 1901 – 1903), Bory (1904 – 1906) a Hontianska Vrbica (1906 – 1941). Počas 1. svetovej vojny pôsobil pol roka ako posádkový kňaz na poľsko-ruskom fronte.
- ❖ K tradičným priezviskám obyvateľov Beše, ktorí sú už niekoľko storočí reformovaného kresťanského vyznania patria priezviská Szabó, Bese/Besse, Kálnay/Kálnai a Pompos.
- ❖ V roku 2013 oslavovali reformovaní kresťanskí veriaci 50. výročie od výstavby a vysvätenia kostola v Beši. Z tejto príležitosti sa konala 6. októbra 2013 slávnostná bohoslužba v rámci ktorej bol v tesnej blízkosti kostola odhalený vyrezávaný drevený pamätník (v Maďarsku nazývaný „kopjafa“) a v interiéri kostola umiestnená pamätná tabuľa, ktorú dal vyhotoviť miestny veriaci Tibor Szabó.

**Vyrezávaný drevený pamätník
pred kostolom**

Evanjelická cirkev

Z pohľadu počtu veriacich je tretou najvýznamnejšou cirkvou v obci Beša evanjelická cirkev augsburského vyznania, taktiež prezývaná ako luteráni. Evanjelická cirkev v Beši je spätá najmä s príchodom nových obyvateľov obce do časti obce Kulantovo, ktorí sa sem v roku 1921 prisťahovali v rámci vnútornej kolonizácie zo stredného Slovenska. Títo noví obyvatelia obce boli výhradne slovenského pôvodu a evanjelického vyznania.

**Symbol evanjelickej cirkvi a.v.
na Slovensku**

Pred príchodom nových obyvateľov nemala nikdy evanjelická cirkev v histórii obce Beša silné postavenie. Hoci sa v rámci reformácie v prvej polovici 16. storočia spočiatku uplatňuje Lutherov smer, už onedlho drvivá väčšina reformovaných veriacich v Beši konvertovala na reformovanú kresťanskú cirkev. Taktiež z dostupných sčítaní a súpisov ľudu sa dozvedáme, že v Beši bolo v roku 1733 deväť osôb evanjelického vyznania, v rokoch 1869 a 1890 sa k evanjelickej cirkvi priznávajú už iba 3 osoby.

Rozkvet evanjelickej cirkvi v obci Beša nastáva až s príchodom kolonistov do Kulantova v roku 1921. Kolonistov tvorilo 17 rodín zo stredného Slovenska, ktoré boli evanjelického vyznania. Spočiatku chodievali bešianski evanjelici na bohoslužby do okolitých evanjelických farností, najmä do Plavých Vozokán. Od roku 1947, spadali do omnoho bližšej Kálnice (dnes súčasť Kalnej nad Hronom) kde bol zriadený samostatný cirkevný zbor. Matkocirkvou zboru boli obce Kálnica a Kalná, fíliami obce Lok, Dolná Seč, Horná Seč, Nový Tekov, Marušová (dnes súčasť obce Nový Tekov), Malé Kozmálovce, Beša a Tekovský Hrádok. Zaujímavosťou zboru bolo, že sa jednalo o presídlenecský zbor, ktorého väčšinu členov tvorili presídlenci slovenského pôvodu z maďarských miest Nyíregyháza a Szarvas do Kálnice. Toto presídlenie sa realizovalo na základe plnenia Benešových dekrétov, ktoré boli prijaté po 2. svetovej vojne. Zbor patrila pôvodne do Hontianskeho seniorátu, ale od jesene 1948 bol na vlastnú

Evanjelická modlitebňa v Beši

Oltár v modlitebni

žiadost' preradený do Dunajského seniorátu so sídlom v Modre, ktorý bol zriadený kvôli presídlenecským zborom. Prvým farárom zboru bol Ján Križan, ktorý bol vymenovaný biskupským úradom za administrátora dňa 1. septembra 1947 a v zbore pôsobil do roku 1974. Ďalšími zborovými farármi boli Darina Basáriková (1974 – 1981), Alena Kováčiková (1981 – 1995), Ján Ondrejčin, Slavomíra Košťálová a Mgr. Ján Jančo, ktorý je súčasným zborovým farárom.

Aby nemuseli bešianski veriaci dochádzať na bohoslužby do iných obcí v 2. polovici 20. storočia bola v prenajatých domoch zriadená modlitebňa aj v Kulantove. Dnes sa evanjelická modlitebňa nachádza vo vynovených vnútorných priestoroch budovy bývalého bufetu, v tesnej blízkosti autobusovej zastávky „Beša, Kulantovo“.

V súčasnosti bešianski evanjelici spadajú do Dunajsko-nitrianskeho seniorátu a bližšie pod Evanjelický cirkevný zbor augsburského vyznania (a. v.) v Kalnej nad Hronom. Služby Božie sa v bešianskej modlitebni konajú pravidelne každú tretiu nedeľu v mesiaci

a vykonávajú sa výhradne v slovenskom jazyku.

Vývoj počtu evanjelických veriacich v obci Beša je spracovaný v nasledovnej tabuľke:

Kalendárny rok	Počet veriacich	Podiel (%)	Kalendárny rok	Počet veriacich	Podiel (%)
1733	9	4,8	1991	53	6,9
1869	3	0,6	2001	36	5,4
1890	3	0,6	2011	25	3,9

Školstvo

Významný vplyv na školstvo na území celej habsburskej monarchie a teda aj v obci Beša malo prijatie školskej reformy Márie Terézie - Ratio Educationis (Organizačný školský poriadok), ktorý bol vydaný v roku 1777. Na základe uvedenej reformy malo nárok na vzdelanie každé dieťa na území habsburskej monarchie, bez ohľadu na pôvod, miesto bydliska alebo pohlavie. V každej dedine sa mala založiť škola, v ktorej sa deti mali učiť takzvané trivium, teda čítať, písať a počítať, čím sa položili základy všeobecnej gramotnosti. Reforma taktiež zaviedla povinnú šesťročnú školskú dochádzku pre deti od 6 do 12 rokov.

*Budova reformovanej školy
v 20. rokoch 20. storočia*

Ľudové, cirkevné, národné a základné školy

*Budova rímskokatolíckej školy
v 30. rokoch 20. storočia*

Uvedená reforma sa uplatnila aj v Beši, kde bola v poslednej štvrtine 18. storočia zriadená katolícka škola a následne aj samostatná reformovaná (kalvínska) škola, no nie je známy presný dátum ich vzniku. V Beši, tak ako aj vo väčšine menších obcí, bola zriadená takzvaná ľudová triviálna škola, v ktorej sa deti učili čítať, písať, počítať a náboženstvo. Tieto školy boli jednotriedne a vyučoval v nich jediný učiteľ.

Za pôsobenia rímskokatolíckeho farára Izidora Lulicseka bola v druhej polovici 19. storočia vybudovaná nová rímskokatolícka škola, ktorá sa nachádzala v blízkosti kostola sv. Anny (vedľa domu číslo 99). Používala sa až do roku 1949, kedy bola zo zdravotných a bezpečnostných dôvodov odsúdená k zániku. V 60-ich rokoch 20. storočia

bola zbúraná. Nová reformovaná škola, v ktorej sa učilo do polovice 60. rokov 20. storočia bola vybudovaná reformovanými veriacimi v roku 1895 a okrem školy plnila aj funkciu modlitebne. Budova školy sa nachádzala v časti obce nazývanej „Pažiť“ (vedľa domu č. 152 resp. č. 154). Po vybudovaní novej školy slúžila istý čas ako kultúrny dom, neskôr bola dlhý čas vo veľmi zlom technickom stave, až bola v roku 2017 zbúraná a ustúpila výstavbe nového rodinného domu.

Z Pamätnej knihy obce Beša, ktorú napísal Imrich Schmidt je možné zistiť nasledovné údaje a štatistiky o živote školákov v Beši:

Rímskokatolícka škola:

Obdobie	Poznámka
1901 - 1917	Ročný priemer 51 žiakov, najnižší počet žiakov 36, najvyšší počet 69 žiakov.
1917 - 1923	Ročný priemer 49 žiakov, najnižší počet žiakov 47, najvyšší počet 53 žiakov.
1923 - 1925	Počet žiakov 30 respektíve 68 žiakov. Vyšší počet žiakov tvorili deti prisťahovalcov z Kulantova, ktorí sem prešli z reformovanej školy a ktorí neskôr v roku 1924 prešli do novovytvorenej školy v Šetétküte (dnešnom Jesenskom)
1925 - 1926	V rímskokatolíckej škole sa kvôli chýbajúcemu učiteľovi nevyučovalo. Časť detí navštevuje reformovanú školu, zvyšok sa túla.

Obdobie	Poznámka
1926 - 1932	Ročný priemer 59 žiakov, najnižší počet žiakov 33, navyšší počet 84 žiakov. Najnižší počet 33 žiakov bol zaznamenaný v školskom roku 1926/27, keď sa kvôli chýbajúcemu učiteľovi začalo s vyučovaním až od druhého školského polroka.
1932 - 1933	Z 84 zapísaných žiakov 22 prestúpilo počas školského roku do štátnej slovenskej školy zriadenej v časti Pókova dolina.
1933 - 1935	Počet žiakov 57 až 64.

Reformovaná škola:

Obdobie	Poznámka
1872 - 1884	Najnižší počet žiakov 10, najvyšší počet 21 žiakov.
1884 - 1893	Najnižší počet žiakov 15, najvyšší počet 26 žiakov.
1896 - 1901	Najnižší počet žiakov 23, najvyšší počet 39 žiakov.
1901 - 1917	Najnižší počet žiakov 27, najvyšší počet 37 žiakov.
1917 - 1923	V roku 1921 pribudli žiaci, ktorí boli deťmi prisťahovalcov z Kulantova.
1923 - 1925	Počet žiakov 24 respektíve 25. Deti prisťahovalcov z Kulantova prestupujú do rímskokatolíckej školy.
1925 - 1926	38 riadnych žiakov, 10 žiakov opakujúcich ročník. Pribudla časť detí, ktorí sem prestúpili z rímskokatolíckej školy, ktorá nemala učiteľa.
1926 - 1932	Ročný priemer 33 žiakov, najnižší počet žiakov 32, navyšší počet 32 žiakov. Bola zavedená 8 ročná povinná školská dochádzka.
1932 - 1933	Z celkového počtu 41 zapísaných žiakov 4 žiaci prestúpili do štátnej slovenskej školy zriadenej v časti Pókova dolina.

Okrem cirkevných škôl bola v roku 1933 v časti Pókova dolina zriadená **v jednej z miestností domu** zosnulého Alexandra Hancku (v súčasnosti dom číslo 302) štátna škola slovenská, ktorá bola filiálkou štátnej školy v Bardoňove. Táto škola zanikla v roku 1938 po Viedenskej arbitráži, na základe ktorej Beša pripadla Maďarsku.

V druhej polovici 40. rokov 20. storočia boli v obci zriadené dve školy - rímskokatolícka ľudová škola a reformovaná škola. Poštátnením a reorganizáciou školstva v ČSR v roku 1948 vznikla v obci jednotná škola - škola Národná s 5-mi postupnými ročníkmi.

Národná škola na „Pažiti“

Po zániku budovy bývalej rímskokatolíckej školy v roku 1949 bola v obci len jedna škola s jednou učebňou, ktorá sa nachádzala na „Pažiti“ v budove bývalej reformovanej školy,

Slávnostné odovzdanie novej školskej budovy v roku 1966

kde sa vo vyučovaní striedala Národná škola s vyučovacím jazykom slovenským s Národnou školou maďarskou. Tesne pred výstavbou novej školy bola škola na niekoľko rokov umiestnená do bývalej budovy notárskeho a obecného úradu, na ktorého mieste je dnes umiestnený kostol reformovanej cirkvi. **Od školského roku 1960/61 dochádza k reorganizácii školstva, národné školy sú zrušené a sú nahradené základnými deväťročnými školami (ZDŠ).**

Pôvodné školské priestory však boli postupom času nevyhovujúce a bolo potrebné vybudovať novú školu, ktorá bude spĺňať všetky požiadavky kladené na kvalitnú výučbu. Z tohto dôvodu bolo prijaté rozhodnutie, že sa v Beši postaví nová školská budova. Stavebné práce na základnej

škole v Beši sa začali 23. júna 1965. Škola bola vybudovaná dodávateľským spôsobom, staval ju Okresný stavebný podnik Levice a bola postavená s celkovým nákladom 1 413 000 Kčs za dobu 15 mesiacov. Kolaudácia budovy úspešne prebehla 29. augusta 1966 a slávnostné odovzdávanie školy aj s učiteľským

bytom do prevádzky sa uskutočnilo 5. septembra 1966. Nová škola bola moderná poschodová budova, v ktorej v hornej časti bola umiestnená škola s vyučovacím jazykom slovenským a v dolnej časti škola s vyučovacím jazykom maďarským. Od 1. septembra 1971 sa otvorila Školská družina bez stravovania, stravovacie zariadenie bolo vybudované v roku 1973.

Pôvodne bolo po vybudovaní novej školskej budovy v Beši zriadených 5 vyučovacích ročníkov - 1. až 5. ročník. Po dovŕšení 5. ročníka chodili žiaci s vyučovacím jazykom slovenským do vyšších ročníkov na základné školy do Ine a Levíc, neskôr od 80. rokov 20. storočia do Dolného Pialu. Žiaci s maďarským vyučovacím jazykom chodili do vyšších ročníkov najčastejšie do Levíc prípadne do susednej Pozby. Znížením počtu detí dochádza postupne aj k zníženiu počtu ročníkov. Školský rok 1977/78 bol posledným kedy sa vyučuje v Beši aj v maďarskom jazyku, od školského roku 1978/79 základná škola s vyučovacím jazykom maďarským pre nízky počet detí zanikla. Zníženie počtu detí sa nevyhlo ani škole s vyučovacím jazykom slovenským. Už v roku 1978 boli zriadené iba 4 vyučovacie ročníky, neskôr boli zriadené iba tri vyučovacie ročníky. Od prvej polovice 90. rokov boli v závislosti od počtu prihlásených žiakov zriadené striedavo 3 alebo 4 vyučovacie ročníky. **Od školského roku 1984/85 sú zrušené základné deväťročné školy (ZDŠ), ktoré sú nahradené základnými školami (ZŠ) s 8 ročníkmi. Od školského roku 1990/91 sú základné školy opäť deväťročné.**

Budova školy v súčasnosti

Z dostupných štatistík sa dajú vyčítať nasledovné údaje o počte žiakov navštevujúcich základnú školu v Beši:

Rok *	Počet žiakov	z toho so slovenským vyučovacím jazykom		z toho s maďarským vyučovacím jazykom	
		žiacov	%	žiacov	%
1968	117	74	63,2	43	36,8
1969	117	74	63,2	43	36,8
1970	104	65	62,5	39	37,5
1971	98	66	67,3	32	32,7
1972	93	69	74,2	24	25,8
1973	93	59	63,4	34	36,6
1974	87	60	69,0	27	31,0
1975	84	58	69,0	26	31,0
1978	33	33	100,0	-	-
1983	37	37	100,0	-	-
1984	31	31	100,0	-	-
1985	23	23	100,0	-	-
1986	22	22	100,0	-	-
1987	25	25	100,0	-	-
1988	22	22	100,0	-	-
1989	17	17	100,0	-	-
1990	27	27	100,0	-	-
1991	27	27	100,0	-	-
1992	27	27	100,0	-	-
1993	32	32	100,0	-	-
1994	32	32	100,0	-	-
1995	31	31	100,0	-	-

Rok *	Počet žiakov	z toho so slovenským vyučovacím jazykom		z toho s maďarským vyučovacím jazykom	
		žiacov	%	žiacov	%
1997/98	24	24	100,0	-	-
1998/99	18	18	100,0	-	-
1999/00	14	14	100,0	-	-
2000/01	19	19	100,0	-	-
2001/02	14	14	100,0	-	-
2002/03	15	15	100,0	-	-
2003/04	17	17	100,0	-	-
2004/05	13	13	100,0	-	-
2005/06	11	11	100,0	-	-
2006/07	18	18	100,0	-	-
2007/08	15	15	100,0	-	-
2008/09	16	16	100,0	-	-
2009/10	11	11	100,0	-	-
2010/11	14	14	100,0	-	-
2011/12	17	17	100,0	-	-
2012/13	19	19	100,0	-	-
2013/14	19	18	100,0	-	-
2014/15	18	18	100,0	-	-
2015/16	17	17	100,0	-	-
2016/17	15	15	100,0	-	-
2017/18	12	12	100,0	-	-
2018/19	13	13	100,0	-	-

* - údaje sú vo väčšine prípadov vzťahované ku koncu daného kalendárneho roka, od roku 1997 k začiatku školského roka

Od zriadenia novej školskej budovy v roku 1966 pôsobili v škole so slovenským vyučovacím jazykom

**Učiteľky ZŠ, MŠ a pracovníčky jedálne
v školskom roku 1974/75**

nasledovní učiteľia a vychovávatelia: Mária Gáliková, Margita Bónová, Margita Červenová, Vojtech Bogdán, Karol Drienovský, Mária Golianová, Katarína Valachová, Mária Belová, Mária Szulinová, Tatiana Gašparová, Jana Hlôšková, Drahomíra Figecká, Elena Gáliková, Marta Náterová, Soňa Melišková, Mária Bednárová, Hilda Šelingerová, Anna Šebová, Vieroslava Lukáčová, Marcela Matejovová, Andrea Schmidtová, Erika Rosenbergová, Alica Hnilická, Eva Krajčiová, Denisa Mumperová, Veronika Vácziová, Eva Čižmanská, Martina Benčová, Martina Szoboňová, Mária Mészárosová a ďalší. **Najdlhšie pôsobiacou učiteľkou a vychovateľkou v slovenskej škole bola Mária Belová, ktorá v Beši pôsobila 25 školských rokov (na fotografii**

z roku 1974/75 druhá zľava). V škole s maďarským vyučovacím jazykom najdlhšie, 25 rokov, pôsobil ako učiteľ a zároveň aj ako riaditeľ Ľudovít Géczi Tóth **(na fotografii zo školského roku 1968/69 druhý sprava).** Ďalšími učiteľmi a vychovateľmi pôsobiacimi v Beši od konca 50. rokov 20. storočia boli Magda Drapáková, Anna Molnárová, Helena Rákócziová, Ružena Tottszerová, Matilda Bogyová, Mikuláš Juhász, Gabriela Mlynáriková a iní.

Učiteľský zbor ZŠ Beša – Školský rok 1968/69

Z množstva učiteľov pôsobiach v Beši do zriadenia novej školskej budovy sa v obci najvýraznejšie zapísali najmä Ján Klačanský (rímskokatolícky učiteľ, iniciátor založenia Potravného družstva v Beši), Imrich Schmidt (učiteľ v reformovanej škole, autor Pamätnej knihy obce Beša), Anton Beluch (rímskokatolícky učiteľ, dlhoročný poštový úradník). **Od polovice 19. storočia do roku 1910 pôsobili v Beši ako učiteľia v reformovanej škole: Benjamín Bolyos, Pavol Józsa, Július Madarász, Štefan Kálnay (najdlhšie pôsobiaci, roky 1873 – 1894), Karol Konkoly (1895), Vojtech Kenessey (1897), Gejza Antal (1898), Gejza Vikár (1900), Ľudovít Tóth (1901), Alexander Magaródy (1902), Vojtech Mozgay (1903-1906), Barnabás Nagy (1907-08), Ján Vizi (1909-10).** Okrem vyššie uvedených učiteľov v 20. storočí do zriadenia novej školy v roku 1966 ako učiteľia rímskokatolíckych (rk), reformovaných (ref) a štátnych (št) škôl v Beši pôsobili napríklad Imrich Beluch (rk), Imrich Virsik (ref), Ladislav Poór (rk), Ondrej Dékay (rk), Štefan Pešty (št), Imrich Hirner (št) a iní.

Vývoj učiteľského zboru základnej školy od školského roku 1958/59:

Školský rok	Meno učiteľa	Školský rok	Meno učiteľa
1958/59	Národná škola - slovenská: Imrich Hirner - riaditeľ a učiteľ	1959/60	Národná škola - slovenská: Imrich Hirner - riaditeľ a učiteľ
	Národná škola - maďarská: Ľudovít Géczi Tóth - riaditeľ a učiteľ		Národná škola - maďarská: Ľudovít Géczi Tóth - riaditeľ a učiteľ
1960/61	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Imrich Hirner - riaditeľ a učiteľ	1961/62	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Mária Gáliková - riaditeľka a učiteľka
	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczi Tóth - riaditeľ a učiteľ		Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczi Tóth - riaditeľ a učiteľ Magda Drapáková - učiteľka

Školský rok	Meno učiteľa	Školský rok	Meno učiteľa
1962/63	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Mária Gáliková - riaditeľka a učiteľka Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczí Tóth - riaditeľ a učiteľ Irma Kürthyová - učiteľka	1963/64	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Mária Gáliková - riaditeľka a učiteľka Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczí Tóth - riaditeľ a učiteľ Anna Molnárová - učiteľka
1964/65	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Oľga Subová - učiteľka Priska Orbánová - učiteľka Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczí Tóth - riaditeľ a učiteľ Anna Molnárová - učiteľka	1965/66	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Mária Wendlová - učiteľka Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczí Tóth - riaditeľ a učiteľ Helena Rákócziová - učiteľka
1966/67	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Mária Gáliková - učiteľka Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczí Tóth - riaditeľ a učiteľ Helena Tótszerová - učiteľka	1967/68	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Margita Bónová - učiteľka Margita Červenová - učiteľka Vojtech Bogdán - učiteľ Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczí Tóth - riaditeľ a učiteľ Helena Tótszerová - učiteľka
1968/69	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Margita Bónová - učiteľka Mária Szulinová - učiteľka Vojtech Bogdán - učiteľ Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczí Tóth - riaditeľ a učiteľ Helena Tótszerová - učiteľka	1969/70	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Margita Bónová - učiteľka Margita Červenová - učiteľka Vojtech Bogdán - učiteľ Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczí Tóth - riaditeľ a učiteľ František Svarba - učiteľ Ján Hagyon - učiteľ
1970/71	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Margita Červenová - učiteľka Vojtech Bogdán - učiteľ Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczí Tóth - riaditeľ a učiteľ Helena Tótszerová - učiteľka	1971/72	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Vojtech Bogdán - učiteľ Katarína Valachová - vychovávateľka Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczí Tóth - riaditeľ a učiteľ Helena Tótszerová - učiteľka Matilda Bogyová - vychovávateľka
1972/73	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Elena Gáliková - riaditeľka a učiteľka Vojtech Bogdán - učiteľ Mária Belová - vychovávateľka Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczí Tóth - riaditeľ a učiteľ Matilda Bogyová - vychovávateľka	1973/74	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Elena Gáliková - riaditeľka a učiteľka Drahomíra Figecká - učiteľka Tatiana Gašparová - učiteľka Mária Belová - vychovávateľka Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczí Tóth - riaditeľ a učiteľ Matilda Bogyová - učiteľka Gabriela Mlynáriková - vychovávateľka

Školský rok	Meno učiteľa	Školský rok	Meno učiteľa
1974/75	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Elena Gáliková - riaditeľka a učiteľka Tatiana Gašparová - učiteľka Mária Golianová - učiteľka Mária Belová - vychovávateľka Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczí Tóth - riaditeľ a učiteľ Matilda Bogyová - vychovávateľka	1975/76	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Elena Gáliková - riaditeľka a učiteľka Drahomíra Figecká - učiteľka Tatiana Gašparová - učiteľka Jana Hlôšková - vychovávateľka Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczí Tóth - riaditeľ a učiteľ Matilda Bogyová - vychovávateľka
1976/77	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Elena Gáliková - riaditeľka a učiteľka Drahomíra Figecká - učiteľka Tatiana Gašparová - učiteľka Marta Náterová - vychovávateľka Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczí Tóth - riaditeľ a učiteľ Mikuláš Juhász - vychovávateľ	1977/78	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Elena Gáliková - riaditeľka a učiteľka Drahomíra Figecká - učiteľka Tatiana Gašparová - učiteľka Marta Náterová - vychovávateľka Základná deväťročná škola (ZDŠ) - maďarská: Ľudovít Géczí Tóth - riaditeľ a učiteľ Mikuláš Juhász - vychovávateľ
1978/79	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Karol Drienovský - riaditeľ a učiteľ Soňa Melišková - učiteľka Marta Náterová - vychovávateľka Maďarská ZDŠ pre nízky počet žiakov zanikla.	1979/80	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Karol Drienovský - riaditeľ a učiteľ Soňa Melišková - učiteľka Marta Náterová - vychovávateľka
1980/81	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Karol Drienovský - riaditeľ a učiteľ Soňa Melišková - učiteľka Mária Belová - vychovávateľka	1981/82	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Karol Drienovský - riaditeľ a učiteľ ??? - učiteľka Mária Belová - vychovávateľka
1982/83	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Karol Drienovský - riaditeľ a učiteľ ??? - učiteľka Mária Belová - vychovávateľka	1983/84	Základná deväťročná škola (ZDŠ) - slovenská: Karol Drienovský - riaditeľ a učiteľ Mária Bednárová - učiteľka Mária Belová - vychovávateľka
1984/85	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Anna Šebová - riaditeľka a učiteľka Hilda Šelingerová - učiteľka Mária Belová - vychovávateľka	1985/86	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Anna Šebová - riaditeľka a učiteľka Mária Belová - vychovávateľka
1986/87	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Anna Šebová - riaditeľka a učiteľka Mária Belová - vychovávateľka	1987/88	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Anna Šebová - riaditeľka a učiteľka Mária Belová - vychovávateľka
1988/89	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Vieroslava Lukáčová - riaditeľka a učiteľka Mária Belová - vychovávateľka	1989/90	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Vieroslava Lukáčová - riaditeľka a učiteľka Mária Belová - vychovávateľka
1990/91	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Vieroslava Lukáčová - riaditeľka a učiteľka Mária Belová - vychovávateľka	1991/92	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Vieroslava Lukáčová - riaditeľka a učiteľka Mária Belová - vychovávateľka
1992/93	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Vieroslava Lukáčová - riaditeľka a učiteľka Mária Belová - učiteľka Marta Brozmanová - vychovávateľka	1993/94	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Vieroslava Lukáčová - riaditeľka a učiteľka Mária Belová - učiteľka Eva Jakubíková - vychovávateľka
1994/95	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Vieroslava Lukáčová - riaditeľka a učiteľka Mária Belová - učiteľka Eva Jakubíková - vychovávateľka	1995/96	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Vieroslava Lukáčová - riaditeľka a učiteľka Mária Belová - učiteľka Eva Jakubíková - vychovávateľka

Školský rok	Meno učiteľa	Školský rok	Meno učiteľa
1996/97	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Vieroslava Lukáčová - riaditeľka a učiteľka Mária Belová - učiteľka Eva Jakubíková - vychovávateľka	1997/98	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Vieroslava Lukáčová - riaditeľka a učiteľka Mária Belová – učiteľka Andrea Schmidtová - vychovávateľka
1998/99	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Vieroslava Lukáčová - riaditeľka a učiteľka Mária Belová - učiteľka Andrea Schmidtová - vychovávateľka	1999/00	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Vieroslava Lukáčová - riaditeľka a učiteľka Mária Belová - učiteľka Andrea Schmidtová - vychovávateľka
2000/01	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Vieroslava Lukáčová - riaditeľka a učiteľka Mária Belová - učiteľka Andrea Schmidtová - vychovávateľka	2001/02	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Vieroslava Lukáčová - riaditeľka a učiteľka Mária Belová - učiteľka Andrea Schmidtová - vychovávateľka
2002/03	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Marcela Matejovová - riaditeľka a učiteľka Andrea Schmidtová - vychovávateľka	2003/04	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Marcela Matejovová - riaditeľka a učiteľka Andrea Schmidtová - vychovávateľka
2004/05	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Vieroslava Lukáčová - riaditeľka a učiteľka Andrea Schmidtová - vychovávateľka	2005/06	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Andrea Schmidtová - riaditeľka a učiteľka Alica Hnilická-Nedorolíkova - učiteľka
2006/07	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Marcela Matejovová - riaditeľka a učiteľka Andrea Schmidtová - učiteľka a vychovávateľka Erika Rosenbergová - asistent učiteľa	2007/08	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Marcela Matejovová - riaditeľka a učiteľka Eva Krajčiová - učiteľka a vychovávateľka Erika Rosenbergová - asistent učiteľa
2008/09	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Eva Krajčiová - riaditeľka a učiteľka Denisa Mumperová - vychovávateľka	2009/10	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Eva Krajčiová - riaditeľka a učiteľka Denisa Mumperová - vychovávateľka
2010/11	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Eva Krajčiová - riaditeľka a učiteľka Denisa Mumperová - vychovávateľka	2011/12	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Eva Krajčiová - riaditeľka a učiteľka Veronika Vácziiová - vychovávateľka Dominika Lüleiová - vychovávateľka
2012/13	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Eva Čižmanská - riaditeľka a učiteľka Martina Benčová - učiteľka	2013/14	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Eva Čižmanská - riaditeľka a učiteľka Martina Benčová - učiteľka
2014/15	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Eva Čižmanská - riaditeľka a učiteľka Martina Benčová - učiteľka	2015/16	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Eva Krajčiová - riaditeľka a učiteľka Mária Mészárossová - učiteľka
2016/17	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Eva Krajčiová - riaditeľka a učiteľka Martina Szoboňová - učiteľka	2017/18	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Eva Krajčiová - riaditeľka a učiteľka Martina Szoboňová - učiteľka
2018/19	Základná škola (ZŠ) - slovenská: Eva Krajčiová - riaditeľka a učiteľka Martina Szoboňová - učiteľka		

Poznámka: učiteľský zbor v niektorých školských ročníkoch môže byť neúplný. Týka sa to predovšetkým slovenskej školy v rokoch 1961/62 až 1966/67 a 1981/82 až 1982/83.

Materská škola

Materská škola bola v obci Beša prvýkrát zriadená v školskom roku 1948/49, pričom riadne vyučovanie začalo od 21. septembra 1948. Materská škola bola umiestnená do provizórnych priestorov - do jednej z miestností bývalej budovy notárskeho a obecného úradu, ktorá bola majetkom reformovanej cirkvi. Prvou učiteľkou materskej školy bola Terézia Hirnerová. Po 3 rokoch jej pôsobenia sa novou učiteľkou stala Lujza Potančoková, ktorá tu pôsobila až do roku 1975. Od školského roku 1966/67 bola materská škola

Budova materskej školy v roku 1949

presťahovaná do nových priestorov, do bývalého učiteľského bytu (v súčasnosti číslo domu 99).

Ďalšie sťahovanie materskej školy nastáva v školskom roku 1972/73, kedy sa dňa 16. septembra 1972 presťahovala do novej školskej budovy. Dňom 13. júna 1973 sa stala celodennou so stravovaním. Od školského roka 1978/79, po zrušení školy s vyučovacím jazykom maďarským, sa materská škola premiestnila do dolnej časti novej školskej budovy, kde sídli až do súčasnosti.

**Najdlhšie pôsobiaca učiteľka v MŠ Beša
Iveta Fabiánová (školský ročník 2002/03)**

K najdlhšie pôsobiacim učiteľkám v materskej škole patrili respektíve patria Iveta Fabianová (29 školských rokov, od školského roku 1985/86 okrem obdobia materskej dovolenky nepretržite až do súčasnosti), Lujza Potančoková (24 školských rokov), Viola Lehocká (21 školských rokov), Vlasta Lacková (14 školských rokov) a Alžbeta Pánisová (9 školských rokov).

Vývoj učiteľského zboru a počtu žiakov v bešianskej materskej škole je spracovaný v nasledovnej tabuľke:

Školský rok	Učiteľský zbor	Počet žiakov (počet chlapcov/dievčat)
1948/49	Terézia Hirnerová - učiteľka	37 žiakov (chl. - 21, diev. - 16)
1949/50	Terézia Hirnerová - učiteľka J. Hornáková - pestúnka	36 žiakov (chl. - 13, diev. - 23)
1950/51	Terézia Hirnerová-Svobodníková - riaditeľka a učiteľka	32 žiakov (chl. - 12, diev. - 20)
1951/52	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	25 žiakov (chl. - 10, diev. - 15)
1952/53	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	26 žiakov (chl. - 9, diev. - 17), neskôr počet žiakov 40
1953/54	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	20 žiakov (chl. - 7, diev. - 13)
1954/55	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	21 žiakov (chl. - 8, diev. - 13)
1955/56	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	24 žiakov (chl. - 11, diev. - 13)
1956/57	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	28 žiakov (chl. - 12, diev. - 16)
1957/58	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	34 žiakov (chl. - 14, diev. - 20)
1958/59	Lujza Potančoková - riaditeľka Mária Michalčíková - učiteľka	32 žiakov (chl. - 12, diev. - 20)
1959/60	Lujza Potančoková - riaditeľka Margita Slováková - učiteľka	33 žiakov (chl. - 19, diev. - 14)
1960/61	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	35 žiakov (chl. - 17, diev. - 18)
1961/62	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	24 žiakov (chl. - 10, diev. - 14)
1962/63	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	32 žiakov (chl. - 12, diev. - 20)
1963/64	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	31 žiakov (chl. - 17, diev. - 14)
1964/65	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	32 žiakov (chl. - 15, diev. - 17)
1965/66	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	34 žiakov (chl. - 16, diev. - 18)
1966/67	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	30 žiakov (chl. - 13, diev. - 17)
1967/68	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	26 žiakov (chl. - 14, diev. - 12)
1968/69	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	30 žiakov (chl. - 15, diev. - 15)
1969/70	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	29 žiakov (chl. - 16, diev. - 13)
1970/71	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	30 žiakov (chl. - 20, diev. - 10)
1971/72	Lujza Potančoková - riaditeľka a učiteľka	32 žiakov (chl. - 23, diev. - 9)

Školský rok	Učiteľský zbor	Počet žiakov (počet chlapcov/dievčat)
1972/73	Lujza Potančoková - riaditeľka Alžbeta Kurčinková - učiteľka	30 žiakov (chl. - 20, diev. - 10)
1973/74	Lujza Potančoková - riaditeľka Alžbeta Kurčinková - učiteľka	30 žiakov (chl. - 19, diev. - 11)
1974/75	Lujza Potančoková - riaditeľka Alžbeta Kurčinková - učiteľka	28 žiakov (chl. - 17, diev. - 11)
1975/76	Elena Repková - riaditeľka Alžbeta Kurčinková - učiteľka	27 žiakov (chl. - 16, diev. - 11)
1976/77	Júlia Capcarová - riaditeľka Alžbeta Kurčinková - učiteľka	28 žiakov (chl. - 15, diev. - 13)
1977/78	Júlia Capcarová - riaditeľka Alžbeta Kurčinková - učiteľka	28 žiakov
1978/79	Júlia Capcarová - riaditeľka Alžbeta Kurčinková - učiteľka	31 žiakov
1979/80	Júlia Capcarová - riaditeľka Alžbeta Kurčinková - učiteľka	30 žiakov
1980/81	Júlia Capcarová - riaditeľka Alžbeta Kurčinková - učiteľka Viola Purgatová - učiteľka	30 žiakov
1981/82	Viola Purgatová - riaditeľka Lýdia Haluzová-Horváthová - učiteľka	32 žiakov (chl. - 15, diev. - 17)
1982/83	Viola Purgatová - riaditeľka Eleonóra Budinská - učiteľka	35 žiakov
1983/84	Viola Purgatová - riaditeľka Eleonóra Budinská - učiteľka	30 žiakov
1984/85	Viola Purgatová - riaditeľka Etele Búrová - učiteľka	31 žiakov
1985/86	Viola Purgatová - riaditeľka Iveta Fabianová - učiteľka	24 žiakov
1986/87	Erika Tóthová - riaditeľka Katarína Hotáková - učiteľka	24 žiakov
1987/88	Viola Purgatová-Lehocká - riaditeľka Ingrid Lüleiová - učiteľka	28 žiakov
1988/89	Viola Lehocká - riaditeľka Iveta Fabianová - učiteľka	26 žiakov
1989/90	Viola Lehocká - riaditeľka Ingrid Lüleiová-Siracká - učiteľka	27 žiakov
1990/91	Viola Lehocká - riaditeľka Edita Lengyelová - učiteľka	?? žiakov
1991/92	Kvetoslava Pichňová - riaditeľka Viola Lehocká - učiteľka	20 žiakov
1992/93	Iveta Fabianová - riaditeľka Viola Lehocká - učiteľka	?? žiakov
1993/94	Iveta Fabianová - riaditeľka Viola Lehocká - učiteľka	26 žiakov

Školský rok	Učiteľský zbor	Počet žiakov (počet chlapcov/dievčat)
1994/95	Iveta Fabianová - riaditeľka Viola Lehocká - učiteľka	24 žiakov
1995/96	Iveta Fabianová - riaditeľka Viola Lehocká - učiteľka	24 žiakov
1996/97	Iveta Fabianová - riaditeľka Viola Lehocká - učiteľka	26 žiakov
1997/98	Iveta Fabianová - riaditeľka Viola Lehocká - učiteľka	25 žiakov
1998/99	Iveta Fabianová - riaditeľka Viola Lehocká - učiteľka	19 žiakov
1999/00	Iveta Fabianová - riaditeľka Viola Lehocká - učiteľka	20 žiakov
2000/01	Iveta Fabianová - riaditeľka Viola Lehocká – učiteľka	?? žiakov
2001/02	Iveta Fabianová - riaditeľka Viola Lehocká - učiteľka	?? žiakov
2002/03	Iveta Fabianová - riaditeľka Monika Lenárthová - učiteľka	18 žiakov (chl. - 4, diev. - 14)
2003/04	Iveta Fabianová - riaditeľka Ingrid Homolová - učiteľka	14 žiakov (chl. - 4, diev. - 10)
2004/05	Iveta Fabianová - riaditeľka Ingrid Homolová - učiteľka	15 žiakov (chl. - 3, diev. - 12)
2005/06	Iveta Fabianová - riaditeľka Vlasta Lacková - učiteľka	17 žiakov (chl. - 6, diev. - 11)
2006/07	Iveta Fabianová - riaditeľka Vlasta Lacková - učiteľka	15 žiakov (chl. - 8, diev. - 7)
2007/08	Iveta Fabianová - riaditeľka Vlasta Lacková - učiteľka	20 žiakov (chl. - 13, diev. - 7)
2008/09	Iveta Fabianová - riaditeľka Vlasta Lacková - učiteľka	21 žiakov (chl. - 12, diev. - 9)
2009/10	Iveta Fabianová - riaditeľka Vlasta Lacková - učiteľka	22 žiakov (chl. - 12, diev. - 10)
2010/11	Iveta Fabianová - riaditeľka Vlasta Lacková - učiteľka	19 žiakov (chl. - 9, diev. - 10)
2011/12	Iveta Fabianová - riaditeľka Vlasta Lacková - učiteľka	21 žiakov (chl. - 12, diev. - 9)
2012/13	Iveta Fabianová - riaditeľka Vlasta Lacková - učiteľka	18 žiakov (chl. - 13, diev. - 5)
2013/14	Iveta Fabianová - riaditeľka Vlasta Lacková - učiteľka	18 žiakov (chl. - 13, diev. - 5)
2014/15	Iveta Fabianová - riaditeľka Vlasta Lacková - učiteľka	20 žiakov (chl. - 13, diev. - 7)
2015/16	Iveta Fabianová - riaditeľka Vlasta Lacková - učiteľka	24 žiakov (chl. - 13, diev. - 11)
2016/17	Iveta Fabianová - riaditeľka Vlasta Lacková - učiteľka	16 žiakov (chl. - 8, diev. - 8)
2017/18	Iveta Fabianová - riaditeľka Vlasta Lacková - učiteľka	18 žiakov (chl. - 10, diev. - 8)

Školský rok	Učiteľský zbor	Počet žiakov (počet chlapcov/dievčat)
2018/19	Iveta Fabianová - riaditeľka Vlasta Lacková - učiteľka	21 žiakov (chl. - 14, diev. - 7)

Zbierka ročníkových fotografií z dostupných školských ročníkov základných a materských škôl v Beši sa nachádza v časti knihy *Fotodokumentácie obce – Školské a predškolské časy*.

Technická vybavenosť školy

Školská jedáleň

Pre účely stravovania detí zapísaných do základnej a materskej školy ako aj pre učiteľský zbor bola v Beši od roku 1973 zriadená školská jedáleň. Nachádza sa v spoločnej budove materskej a základnej školy, na jej spodnom poschodí, a je vybavená bežným zariadením typickým pre školské jedálne. V súčasnosti zabezpečuje stravu pre približne 40 strávníkov. Prvou vedúcou školskej jedálne bola Alžbeta Pánisová, po nej funkciu prebrali Zlatica Potančoková, Mária Kosárová a od roku 2018 Katarína Majerová. K zamestnancom školskej jedálne v minulosti patrili Anna Majerová, Zita Federičová, Irena Gányovicsová, Dionýza Géczi Tóthová, Mária Drienovská, Gizela Bogdánová a iní. Súčasnou hlavnou kuchárkou je Anna Konkolyová.

***Školské kuchárky v roku 1976
(D. Géczi-Tóthová, I. Gányovicsová)***

K ďalším zamestnancom školy patrili školník a upratovačka. Najdlhšie pôsobiacim školníkom bol Vojtech Šlézinger. Dlhoročnou upratovačkou

bola Mária Šlézingerová. Po nich pracovala ako školníčka resp. upratovačka Dana Tomanová a Ružena Pomposová. Kuričmi boli Tibor Starček a Dezider Besse.

Školská štvorbytovka v roku 1966

Školská bytovka a areál školy

Súčasťou školského areálu je okrem budovy základnej školy aj bytový dom s učiteľskými bytmi a školské ihrisko. Školská bytovka so štyrmi bytmi pre učiteľov bola postavená a skolaudovaná v roku 1966. Boli v nej ubytovaní napríklad učitelia Ľudovít Geczi Tóth, Mária Belová, Vojtech Bogdán a iní. Na školskom ihrisku sú umiestnené detské preliezky, hojdačka a pieskovisko. V budove školy sa nachádza malá telocvičňa.

Od 1. júla 2002 obec Beša prebrala materskú a základnú školu, školský klub detí a zariadenie školského stravovania do svojich kompetencií. Odvtedy sa na budove školy vykonali za príspevku obecného úradu v Beši ako aj iných sponzorov viaceré rekonštrukcie a opravy menšieho alebo stredného rozsahu ako napríklad výmena celej kotolne, dobudovanie rozvodu plynu, výmena okien, podlahy, osvetlovacích telies, obnova sociálnych priestorov a iné.

Areál školského ihriska

Kultúra a spoločenský život v obci

Kultúrny a spoločenský život je dôležitou súčasťou každej obce a jej obyvateľov. Bolo tomu tak v minulosti a je tomu tak aj v súčasnosti. O kultúrnom a spoločenskom živote v Beši v jej dávnej minulosti neexistujú žiadne konkrétne informácie, predpokladá sa, že keďže obyvatelia obce boli zväčša poddaní, ktorí museli každodenne ťažko pracovať a odrábať si svoje poddanské povinnosti voči vrchnosti, veľa príležitostí na kultúrne a spoločenské podujatia nemali. K typickým príležitostiam, kedy sa obyvateľom obce naskytl aký taký spoločenský život boli svadby a rôzne oslavy späté s cirkvou a poľnohospodárskym životom ako napríklad dožinky (oslava ukončenia žatvy) alebo hody (slávnosť patróna kostola). Situácia sa trochu zlepšila po zrušení poddanstva v roku 1848, výrazné zlepšenie kultúrneho a spoločenského života obce Beša nastáva v 20. storočí, pričom za zlatý vek z pohľadu kvantity kultúrno-spoločenského života v Beši možno považovať obdobie od 2. polovice 20. storočia, predovšetkým obdobie komunizmu. K častým kultúrnym podujatiam v prvých desaťročiach 20. storočia patrili

Divadelné predstavenie - 30. roky 20. stor.

predovšetkým rôzne divadelné hry, ktoré si pripravili žiaci tunajších škôl spolu s ich učiteľmi respektíve amatérski herci z obce. Výrazný vplyv na kultúrny a spoločenský život v obci mal aj miestny maďarský kultúrny a spoločenský zväz Csemadok, založený v roku 1950, ktorého členovia organizovali a pripravovali mnohé divadelné predstavenia, prednášky, zájazdy a iné kultúrno-spoločenské podujatia. K najúspešnejším divadelným hrám, v ktorých pod hlavičkou Csemadoku vystúpili bešianski ochotníci patrili „Aranylanc“ (Zlatá reťaz), „Csikós“ (Pastier koní), „Parasztkisasszony“ (Sedliacka slečinka), „Zsuzsi“ (Zuzka) a „Aranyember“ (Zlatý človek). K hlavným organizátorom a aktérom kultúrneho a spoločenského života v Beši po roku 1949 patrili Ľudovít Starček, Ľudovít Demény, Schmidt Imréné, Štefan Lúley, Ľudovít Géczy Tóth, Viliam Búzasi, Karol Sztreda, Alexander Kálnay, Ľudovít Kálnay, Štefan Hladicsek, Alexander Sárovecký, Marta Szabová, Marta Besseová, učiteľka materskej a základných škôl a mnohí ďalší.

Divadelné predstavenie - 60. roky 20. stor.

Pred výstavbou dnešného kultúrneho domu sa kultúrny a spoločenský život obce v 20. storočí sústreďoval do budovy bývalej národnej školy na „Pažiti“ (budova dnes už neexistuje, ležala vedľa domu číslo 152) a budovy potravného družstva (dnes pohostinstvo v strede obce), kde sa konali rôzne zábavy, divadelné predstavenia, premietania filmov, oslavy, výstavy a schôdzky. V letných mesiacoch sa mnohé zábavy a podujatia uskutočnili aj v areáli futbalového ihriska prípadne v areáli hája pri Jesenskom Údolí. Tieto budovy a areály však neboli

Divadelné predstavenie - 60. roky 20. stor.

komplexne vybavené a boli obmedzené určitou kapacitou, preto bola snaha vybudovať nový kultúrny dom, ktorý bude spĺňať všetky moderné požiadavky kladené na kultúrno-spoločenský život. S výstavbou kultúrneho domu sa začalo v roku 1986 a do užívania bol slávnostne odovzdaný v roku 1988. Odvtedy sa kultúrny dom v Beši používa na kultúrno-spoločenské udalosti nielen občanov obce Beša ale aj pre širokú verejnosť blízkeho okolia.

Po roku 1989 kultúrno-spoločenský život v obci trochu upadol, v posledných rokoch je snaha o oživenie kultúrneho a spoločenského života obce. Pravidelne sa v období plesovej sezóny organizuje ples starostu obce, fašiangový a maškarný ples, v máji stávanie mája a Majáles, v období bešianskych hodov sa konajú tradičné hodové diskotéky a zábavy. Pre deti sa v júni organizuje Deň detí a v decembri Mikuláš a pre najstarších obyvateľov

obce stretnutie so seniormi. Príležitostne sú organizované aj obecné zabíjačky. Výraznými kultúrno-spoločenskými udalosťami obce boli oslavy k výročiam prvej písomnej zmienky obce Beša konaných v roku 1992 (700. výročie), v roku 2007 (715. výročie) a v roku 2012 (720. výročie).

Festival Off Road Beša v roku 2008

Z pohľadu širokej verejnosti k najvýznamnejším kultúrno-spoločenským podujatiam organizovaných v obci Beša patrili stretnutia a preteky terénnych vozidiel a špeciálov, ktoré sa v obci konali v rokoch 2007 - 2010. Z nich vynikol najmä „Festival Off Road Beša 2008 - II. ročník stretnutia terénnych áut a motoriek“, ktorého sa počas dvoch dní jeho konania zúčastnilo približne 1 500 návštevníkov z rôznych kútov Slovenska. K ďalšej výrazne masovej kultúrno-spoločenskej akcii v Beši patril hudobný festivalu Beša Music Fest, ktorý sa konal v obci celkom 4 krát, a to v rokoch 2013 - 2016.

Zaujímavosť – Kultúrny dom:

Počiatky kultúrneho domu v Beši siahajú do roku 1983, keď rada Okresného národného výboru (ONV) v Leviciach na svojej schôdzi konanej 22. februára 1983 schválila výstavbu klubu mládeže v obci Beša v hodnote 1,721 milióna Kčs v rámci takzvanej akcie "Z". Zároveň uložila rade Miestneho národného výboru (MNV) v Beši úlohu zabezpečiť spracovanie a schválenie projektovej dokumentácie stavby a predložiť ho Rade ONV do 29. júla 1983, čo sa aj uskutočnilo. Výstavba kultúrneho domu sa mala uskutočniť na stavenisku určenom Smerným územným plánom obce Beša, ktorý plánoval s výstavbou na pozemkoch, ktorých majiteľmi boli Alexander Demény, Helena Havlíková, Ľudovít Demény, Ondrej Géczi Tóth a Milan Banda. Od týchto občanov boli následne vykúpené pozemky aj s príslušnými stavbami. Pred zahájením výstavby boli zbúrané 4 domy, priestranstvo bolo očistené a pripravené k zahájeniu výstavby. Ponechaný bol iba dom Ľudovíta Deménya, ktorý sa využíval na skladovanie stavebného materiálu. Stavebné práce na kultúrnom dome sa zahájili 14. júna 1986 výkopom základov. Následne sa začalo betónovanie základov nad zemou a murovanie. Ešte pred zimou sa objekt zastrešil. V roku 1987 sa vykonalo okožovanie, nahodenie brizolitu, osadenie okien, dverí, elektro a vodoinštalácie práce. V prvých mesiacoch roku 1988 sa osadili osvetľovacie telesá, boli položené parkety a zapojili sa vykurovacie telesá. Pri realizácii náročnejších stavebných prác sa podieľali podniky OSP Levice, OSP Komárno, Smrečina Banská Bystrica, JRD Beša a JRD Dolný Pial. Kolaudácia stavby bola úspešne vykonaná 26. marca 1988, slávnostné odovzdanie kultúrneho domu sa konalo 10. júna 1988 za účasti 150 občanov. K 26. marcu 1989 bolo v kultúrnom dome dohotovené javisko a boli ušité bočné závesy, opona, záclony a závesy na okná. Práve 26. marca 1989 sa v novom kultúrnom dome uskutočnilo prvé divadelné predstavenie na javisku, v rámci ktorého vystúpili ochotníci Csemadoku. Dňa 23. marca 1991 boli zahájené stavebné práce pri výstavbe kuchyne. Prvá svadba už pri použití novo postavenej kuchyne sa konala dňa 7. septembra 1991 a bola to svadba Ernesta Szaba mladšieho.

Kultúrny dom v Beši

Obecný ples v roku 2014

výstavbe kuchyne. Prvá svadba už pri použití novo postavenej kuchyne sa konala dňa 7. septembra 1991 a bola to svadba Ernesta Szaba mladšieho.

Ľudové zvyky a tradície

Ľudové zvyky a tradície sú nedeliteľnou súčasťou spoločenského života každého ľudského sídla, avšak podoba jednotlivých zvykov a tradícií a ich udržiavanie je individuálne pre každú obec alebo mesto. Drvivá väčšina zvykov a tradícií pochádza z minulosti a ich pôvod je spätý najmä s cirkvou a náboženským životom alebo s významnými udalosťami, ktoré sa týkali každodenných činností ľudí ako boli rôzne oslavy ukončenia prác, oslavy so vzdávaním vďaky za úrodu a iné. Viacero z ľudových zvykov a tradícií postupne zaniklo, niektoré z nich sa však pravidelne udržiavajú a vykonávajú až dodnes. Výnimkou tohto celo slovenského javu nie je ani Beša, ktorá však nebola nikdy v širokom ďalekom okolí preslávená svojimi zvyklosťami a tradíciou, pričom zapadala do šedého priemeru obcí v blízkom okolí.

Najvýznamnejšou celo obecnou tradíciou v Beši, ktorá sa pravidelne udržuje aj v súčasnosti sú hody. Pôvodom tejto tradície je cirkevný sviatok, pričom hody sú tradičná slávnosť spojená s hostinou na počesť patróna miestneho rímskokatolíckeho kostola. V prípade Beši sa hody oslavujú na počesť svätej Anny a konajú sa v období okolo 26. júla. Bešianske hody neoslavujú iba miestni rímskokatolícki veriaci, ale jedná sa o celo obecný sviatok. Počas hodového týždňa prebieha v rodinách väčšie upratovanie, pečenie koláčov a zákuskov a príprava na nedeľnú hodovú hostinu, na ktorú sa pozýva najbližšia rodina z bližších aj vzdialenejších miest. Do obce prichádzajú „hodári“ s putovnými kolotočmi a strelnicami. Počas hodového piatka a soboty sa konajú hodové diskotéky a zábavy. Vyvrcholením hodového týždňa je hodová nedeľa, kedy sa stretávajú miestni obyvatelia v širšom rodinnom kruhu na hodovej hostine. Najmä menšie deti sa po hostine tešia na kolotoče a strelnice, v blízkosti ktorých sa stretávajú celé rodiny. Počas hodovej nedele sa taktiež často organizujú aj hodové futbalové zápasy.

**Sv. Anna - patrónka
rímskokatolíckeho kostola**

Symbol Veľkej noci - Veľkonočné vajíčka

K ďalším súčasným celo obecným zvyklostiam a tradíciám patrí obdobie veľkonočných sviatkov, najmä Veľkonočného pondelka. Pôvod Veľkej noci je tiež náboženský, pričom sa jedná o najvýznamnejší kresťanský sviatok v roku. Veľkonočnými sviatkami sa pripomína a oslavuje Ježišova posledná večera (Zelený štvrtok), jeho ukrižovanie (Veľký piatok), pochovanie (Biela sobota), zmŕtvychvstanie (Veľkonočná nedeľa) a zjavenie vzkrieseného Krista dvom učeníkom idúcim do mestečka Emauzy (Veľkonočný pondelok). Veľká noc sa podľa kresťanských cirkví slávi prvú nedeľu po prvom splne po jarnej rovnodennosti. Ak spln pripadá na nedeľu, Veľká noc bude až nasledujúcu nedeľu. Dátum Veľkej noci sa teda môže odlišovať medzi

jednotlivými rokmi až o viac ako jeden mesiac (od 22. marca do 25. apríla). Zvyky a tradície obdobia Veľkej noci od Zeleného štvrtka do Veľkonočnej nedele slávia v Beši najmä katolícki veriaci prevažne počas svätých omší, ktoré sa konajú vo večerných hodinách. Zaujímavou tradíciou je pochod rímskokatolíckych veriacich v Bielu sobotu počas svätej omše. Sprievod veriacich vychádza z kostola svätej Anny a po prejdení okolo pomníka v strede obce sa vracia späť do kostola. Z celo obecného pohľadu k najtypickejším veľkonočným tradíciám patria veľkonočné polievačky, kedy sa počas Veľkonočného pondelka navštevujú rodiny, ktoré majú dievčatá a ženy, pričom ich muži a chlapci polievajú vodou a rôznymi voňavkami. Je to symbolom toho, aby boli celý rok svieže a jaré. Odmenou pre polievačov je pohostenie od vyoblievaných dievčat a žien a pre mladších polievačov aj drobná sladká a peňažná výslužka. Tradičnými jedlami, ktorými sa hostia počas Veľkonočného pondelka polievajú sú rôzne chlebičky s vajíčkami a šunkou, zákusky a iné najmä čokoládové sladkosti. Samozrejmosťou sú alkoholické a nealkoholické nápoje. V Beši nebola nikdy tradícia šibačiek

ani pletenia veľkonočných korbáčov. Tieto zvyky pretrvali iba v tých rodinách, do ktorých sa priženil jeden z členov rodiny pochádzajúci z oblasti, kde sa pravidelne šibačky vykonávali.

Medzi ďalšie pôvodne náboženské celo obecné tradície a zvyklosti v Beši patria Vianoce a Vianočné sviatky, ktoré sa oslavujú od 24. do 26. decembra. Na rozdiel od hodov a Veľkonočných sviatkov sa Vianoce slávia prevažne doma, v úzkom rodinnom kruhu. Spoločnými znakmi všetkých obyvateľov počas Vianoc sú vianočný stromček, vianočná výzdoba, pečenie vianočných špecialít, štedrovečerná večera, vianočné darčeky a iné zvyky. V prvej polovici decembra sa v strede obce, v tesnej blízkosti pomníka, stavia obecný vianočný stromček s výzdobami. Konkrétne vianočné zvyklosti ako napríklad dátum stavania vianočného stromčeka alebo zloženie štedrovečernej hostiny sú v každej rodine individuálne. K najčastejším štedrovečerným jedlám patria rybacia polievka - halászlé, kapustnica, šošovicová polievka, zemiakový šalát s rybou - najmä s kaprom, vianočné oplátky s medom, orechy a iné ovocie. Rímskokatolícki veriaci chodia na polnočnú svätú omšu, ktorá sa začína presne o polnoci z 24. na 25. decembra. K vianočným zvykom možno zaradiť aj sviatok svätého Mikuláša, ktorý sa oslavuje 6. decembra. Je obľúbený najmä u detí, ktoré sú v tento deň obdarované sladkosťami a rôznymi drobnosťami. Tradičným mikulášskym zvykom je očistiť si topánky, dať ich večer do obloka a ráno si v nich nájsť sladké prekvapenie.

Mikuláš v obci Beša

Baburiatka - symbol Kvetnej nedele

Ďalšou významnou celo obecnou tradíciou s náboženským pôvodom sú Dušičky - Pamiatka zosnulých. Obdobie Dušičiek, ktoré oficiálne pripadajú na 2. november, je spojené s návštevou cintorínov, zdobením hrobov, pálením sviečok na hrobových miestach a predovšetkým uctením si pamiatky na zosnulých rodinných príslušníkov a známych.

K ďalším náboženským tradíciám, ktoré sa v Beši zachovali až do súčasnosti, najmä u rímskokatolíckych veriacich, patrí Kvetná nedeľa, kedy si ľudia do kostola prinášajú rozvinuté vrbové prútiky - baburiatka, ktoré im kňaz posväť. Baburiatka si potom veriaci odnášajú domov a majú chrániť

ich domy pred búrkami a skazou. Tradícia pôstu a pôstneho obdobia je spojená najmä s Popolcovou stredou, odkedy sa začína počítať 40 dňové pôstne obdobie. S Vianocami sú spojené adventné nedele, kde sa počas každej adventnej nedele zapaluje ďalšia nová sviečka na adventnom venci.

Z pohľadu zvykov a tradícií je v obci veľmi obľúbeným dňom posledný deň v roku - Silvester, kedy ľudia oslavujú ukončenie starého a príchod nového roka. Je to čas zábavy a osláv, kde nesmie chýbať polnočný prípitok sektom alebo šampanským. Príchod Nového roka je často sprevádzaný ohňostrojom a zábavnou pyrotechnikou.

Ďalšou obľúbenou tradíciou sú fašiangy. Začínajú sa na Troch kráľov a končia sa Popolcovou stredou. V súčasnosti sú v Beši spojené najmä s obdobím plesov, v rámci ktorého sa v kultúrnom dome každoročne organizuje detský maškarný ples a starostovský ples. K ďalším tradičným súčasným zvykom v obci patrí stavanie celo obecného mája v strede obce, v tesnej blízkosti pomníka. Máj stavajú obecní mládenci a to tak, aby bol postavený k 1. máju daného roka. Ako máj slúži vysoký rovný strom, najčastejšie je to jedľa alebo smrek, ktorého vrcholce sú

Máj v strede obce

vyzdobené pestrofarebnými stuhami. V minulosti sa stavali máje aj pred jednotlivými domami, kde mali v rodine dievča a staval ich obyčajne mládenec dievčaťu o ktoré sa uchádzal. Dnes sa táto tradícia zo života obce celkom vytratila a stavia sa iba celo obecný máj. Medzi ďalšie súčasné obecné tradície patrí oslava dňa

Deň detí

matiek (predtým to bol medzinárodný deň žien), ktorý sa slávi druhý májový víkend rôznymi kultúrnymi podujatiami. Ďalej je to medzinárodný deň detí, ktorý sa oslavuje rôznymi detskými zábavnými a športovými aktivitami zvyčajne v areáli futbalového ihriska v období okolo 1. júna.

Veľké množstvo z ľudových zvykov a tradícií, ktoré sa v Beši vykonávali v minulosti postupne zaniklo a v súčasnosti sa vôbec neudržiavajú. K takýmto zvyklostiam napríklad patrí chodenie troch kráľov, hromnice, svättojánska noc a svättojánske ohne, vynášanie moreny, sviatosť Lucie, rôzne pracovné tradície ako driapanie a páranie peria a iné.

O tom, že Beša nikdy nebola obec s bohatými kultúrnymi tradíciami a zvykmi hovorí aj skutočnosť, že obec nikdy nemala svoj typický ľudový odev - kroj, ktorý by bol jedinečný pre obec Bešu. Podobne na tom sú však aj okolité obce s výnimkou niektorých požitavských obcí ako Maňa alebo takzvaných čilejkárskych obcí v okolí Čajkova.

Šport

Futbal

Najdlhšie celoobecne organizovaným a zároveň najvýznamnejším športovým odvetvým v obci Beša je futbal. Počiatky organizovaného futbalu v obci Beša siahajú do roku 1949, kedy bol oficiálne založený futbalový klub Sokol Beša. Priezviská zakladajúcich členov *Potančok, Ondrejko, Kapitáň, Magna, Potančok, Predajniansky, Hronec, Pišta, Pieter, Oleríny, Kováč, Filo a Ondrejko* prezrádzajú, že drvivá väčšina z nich pochádzala z časti obce Kulantovo, čiže futbal na Beši bol v jeho počiatkoch záležitosťou tejto po slovensky hovoriacej časti obce. Postupne sa k futbalu pridali aj futbalisti z iných častí obce Beša a blízkeho okolia a názov futbalového klubu bol zmenený na názov Telovýchovná Jednota Klas Beša. Klubové farby TJ Klas Beša sú biela a čierna. **Oficiálne klubové logo bešiarskeho futbalového klubu dlhé roky nemal. Prvé oficiálne logo začal klub používať až od roku 2016 a sú v ňom zohľadnené klubové farby, rok vzniku klubu ako aj obecné symboly.**

Logo TJ Klas Beša

Pôvodné miesto futbalového ihriska

pomery a značné nerovnosti terénu. Na podnet futbalového zánietenca Ladislava Baku bol v rokoch 1973 až

V 1. polovici 20. storočia neboli v Beši vytvorené priaznivé podmienky pre futbal. Značná časť pozemkov v obci má pahorkatinný charakter nevhodný na futbal a na rovinatej časti boli polia alebo lúky, ktoré boli v tom čase v súkromnom vlastníctve. Zlepšenie podmienok pre futbal nastáva až po roku 1948. Prvé futbalové zápasy sa hrávali v roku 1949 na ihrisku, ktoré bolo umiestnené vedľa súčasného športového areálu (na týchto miestach sa konal napríklad festivalu Beša Music Fest). Neskôr sa futbal v Beši hrával na futbalovom ihrisku, ktoré sa nachádzalo na mieste súčasného futbalového areálu, avšak malo zlé sklonové

1974 vybudovaný nový športový areál s krytou tribúnou, kde sa organizovaný futbal hráva až dodnes. V rámci neho už boli zrealizované rozsiahle terénne úpravy, kde bol odstránený nevyhovujúci sklon a nerovnosti terénu. Počas rekonštrukcie areálu bolo ihrisko dočasne umiestnené v blízkosti areálu poľnohospodárskeho družstva Beša, pri dnešnom vodojeme.

Futbalový zápas v 50. rokoch 20. storočia

V prvých rokoch od založenia futbalového klubu hrávali bešianski futbalisti svoje futbalové zápasy s okolitými obcami vo forme vzájomne dohodnutých priateľských zápasov. Neskôr Bešania hrali už v organizovaných súťažiach, a to v okresných futbalových súťažiach okresu Šurany kam Beša v tom čase spadala. Od roku 1960 sa stala Beša súčasťou levicekeho okresu na základe čoho bola v rámci reorganizácie začlenená do okresných futbalových súťaží levicekeho okresu, kde hrá až do súčasnosti. Výsledky bešianskeho futbalového klubu sú zatiaľ známe od sezóny

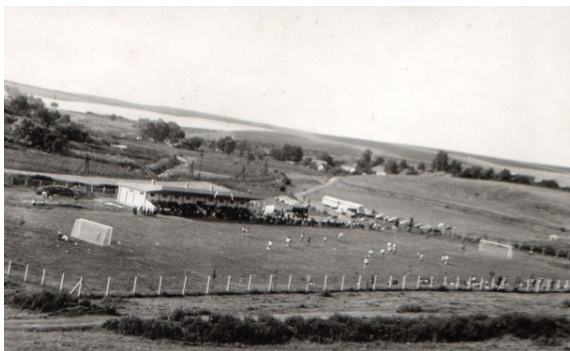
1966/67, kedy hrala v III. triede západ, ktorá by sa dala prirovnať k súčasnej II. triede (VII. lige) ObFZ Levice.

Najväčším úspechom TJ Klas Beša bolo viacnásobné účinkovanie v II. B triede levicekeho okresu, ktorá sa dá prirovnať k súčasnému oblastnému majstrovstvu okresu Levice (VI. lige) ObFZ Levice, a to počas 6 ročníkov nepretržite v sezónach 1969/70 až 1974/75, pričom najlepším výsledkom bolo 7. miesto v sezónach 1969/70 a 1970/71. K výnimočným ročníkom patrili aj sezóny 1968/69 (III. trieda Západ), 1985/86 (III. trieda Západ), 1993/94 (III. trieda Severozápad) a 2010/11 (III. trieda), kedy bešianski futbalisti vyhrali svoju súťaž a postúpil z prvého miesta do vyššej súťaže. Naopak k nevydareným ročníkom patrili ročníky 1974/75 (II. B trieda), 1976/77 (III. trieda Sever), 1986/87 (II. trieda Severozápad), 1991/92 (II. B trieda – Severozápad), 1995/96 (II. trieda), 2011/12 (II. trieda) a 2017/18 (II. trieda) kedy bešianski futbalisti väčšinou z posledného miesta vypadli do nižšej súťaže.

„Nové“ ihrisko avšak ešte s nerovnosťami terénu a bez tribúny

Veľkú tradíciu spojenú s varením guláša mal futbalový turnaj, ktorý sa v Beši organizoval počas futbalovej prestávky v letných mesiacoch. Turnaja sa zúčastnili zvyčajne 4 mužstvá, okrem domáceho mužstva TJ Klas Beša ešte ďalšie 3 prizvané mužstvá - väčšinou z blízkeho okolia. V 70.-tych rokoch 20. storočia niesol tento turnaj názov "O putovný pohár oslobodenia", neskôr bol premenovaný na turnaj "O pohár starostu obce Beša".

Futbalový areál v 70. rokoch 20. storočia

Za obdobie od vzniku v roku 1949 po súčasnosť hralo za bešiansky futbalový klub približne 300 až 400 futbalistov z Beše a z blízkeho okolia. Žiadny z rodákov z Beše sa nepresadil ako hráč v najvyšších republikových ligových súťažiach v kategórii dospelých. Najtalentovanejší Bešania boli buď „ťahúňmi“ TJ Klas Beša alebo hrali vyššie okresné súťaže v blízkom okolí, napríklad Ladislav Baka hral za Slovan Levice, ktorý v tom čase pôsobil v krajskej súťaži.

V rámci bešianskeho futbalu pôsobilo mnoho zanietených funkcionárov, bez ktorých by nemohol klub fungovať. Z funkcionárov to boli najmä Ladislav Baka, Alexander Kálnay, Ernest Szabó st., Ondrej Drappan, Ladislav Drappan, Ladislav Buzáši a Vojtech Kosár.

Za najväčšiu osobnosť bešianskeho futbalu v celej jeho doterajšej histórii možno považovať Ladislava Baku, ktorý bol vynikajúci hráč (tvorca hry najúspešnejšieho tímu TJ Klas Beša, ktorý pôsobil v II. B triede v rokoch

1969/70 až 1974/75) a neskôr zaniatený futbalový funkcionár, ktorého hlavným pričinením vyrástol súčasný futbalový areál. Medzi významné osobnosti bešianskeho futbalu možno zaradiť aj dlhoročného funkcionára klubu Ladislava Drappana, ktorý pôsobil aj na úrovni funkcionárskych štruktúr Oblastného futbalového zväzu Levice.

Veľkým deficitom bešianskeho futbalového klubu je absencia dorastu, ktorý bol naposledy zriadený v prvej polovici 90. rokov 20. storočia, čo sa neskôr prejavilo v značne zníženej výkonnosti futbalového mužstva dospelých. Ďalším ešte väčším problémom, ktorý je typický pre súčasnosť a s ktorým sa boria všetky futbalové kluby v menších obciach, Bešu nevynímajúc, je nedostatok hráčov, predovšetkým mladších ročníkov. Vyplýva to zo súčasného spôsobu života predovšetkým u mladých ľudí, kde pohyb a športové aktivity idú do ústrania na úkor technickým a technologickým vymoženostiam (počítačové hry, internet, ..). Na deficit hráčov majú vplyv aj súčasné sociálne pomery, pretože veľa predovšetkým mladších ľudí pracuje v zahraničí resp. vo vzdialenejších častiach Slovenska a z tohto dôvodu nemôžu pravidelne hrať. Toto sa plne prejavuje aj v bešianskom futbalovom klube, za ktorý v súčasnosti hráva menej ako 50 % mužov pochádzajúcich z Beše, a aj to z väčšej časti vekovo starších. Trendom posledných rokov je odhlasovanie futbalových mužstiev z organizovaných súťaží, čo je v podstate zánik futbalu v obci. V okolí Beše takto skončil futbal v Dolnej Seči, v Ondrejovciach, v Hornom Piali a v roku 2018 aj v Dolnom Piali. Dlhé roky sa futbal nehral v Bardoňove a niekoľko rokov ani na Pozbe a v Dedinke. V súčasnosti (sezóna 2018/19) TJ Klas Beša hráva v poslednej, III. triede (VIII. lige), Oblastného futbalového zväzu Levice. Predsedom futbalového klubu je Ladislav Buzáši.

Futbalová tribúna v Beši

Zaujímavosti:

- ❖ *Názov futbalového klubu „TJ KLAS“ majú aj v obciach Farná a Šarovce (okres Levice), Dolné Trhovište (okres Hlohovec), Horné Hámre (okres Žarnovica) a Nová Bošáca (okres Nové Mesto nad Váhom).*
- ❖ *O návrhu loga klubu sa rozhodovalo hlasovaním za 4 rôzne grafické návrhy na fanúšikovskej stránke TJ Klas Beša, ktorá bola vytvorená na sociálnej sieti Facebook. Víťazné logo TJ Klas Beša vychádza z loga futbalového klubu SK Hradec Králové, ktoré používalo v roku 1994. Logo navrhol Ing. Kristián Václav.*

Zakladatelia futbalového klubu Sokol Beša (horný rad) – 28. august 1949

Futbalové tímy TJ Klas Beša:

Konečné tabuľky jednotlivých futbalových sezón TJ Klas Beša (od sezóny 1966/67):

Sezóna 1966/67 - III. trieda Západ (konečná tabuľka)

Mužstvo	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Podlužany	16	12	1	3	56 : 16	25
2. Pukanec	16	9	2	5	65 : 31	20
3. Nová Dedina	16	8	1	7	31 : 25	17
4. Čajkov	16	7	3	6	26 : 27	17
5. Veľký Ďúr	16	7	2	7	30 : 30	16
6. Horný Pial	16	8	0	8	26 : 32	16
7. Beša	16	6	2	8	22 : 47	14
8. Jur nad Hronom	16	6	0	10	22 : 41	10
9. Lok	16	3	1	12	14 : 43	7

Sezóna 1967/68 - III. trieda Západ - Konečná tabuľka

Mužstvo	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Pukanec	16	11	3	2	50 : 14	25
2. Lok	16	10	3	3	48 : 18	23
3. Veľký Ďúr	16	9	1	6	39 : 30	19
4. Jur nad Hronom	16	7	3	6	49 : 36	17
5. Zbrojníky	16	7	2	7	30 : 30	16
6. Beša	16	6	4	6	24 : 31	16
7. Horný Pial	16	5	4	7	23 : 32	14
8. Čajkov	16	5	2	9	20 : 35	12
9. Kukučínov	16	1	0	15	10 : 72	2
10. Nová Dedina	0	0	0	0	0 : 0	0

Nová Dedina sa odhlásila zo súťaže.

Sezóna 1968/69 - III. trieda Západ - Konečná tabuľka

Mužstvo	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Beša	18	13	2	3	51 : 12	28
2. Jur nad Hronom	18	13	1	4	59 : 19	27
3. Veľký Ďúr	18	10	3	5	39 : 25	23
4. Horný Pial	18	8	5	5	36 : 24	21
5. Tlmače B	18	9	2	7	54 : 35	20
6. Čajkov	18	9	1	8	29 : 33	19
7. Lok	18	8	1	9	29 : 32	17
8. Zbrojníky	18	7	1	10	29 : 40	15
9. Kukučínov	18	3	0	15	24 : 57	6
10. Mochovce	18	2	0	16	13 : 86	4

Beša postúpila do II. B triedy.

Sezóna 1969/70 - II. B trieda - Konečná tabuľka

Mužstvo	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Plavé Vozokany	22	15	5	2	68 : 22	35
2. Veľké Ludince	22	13	5	4	46 : 27	31
3. Horné Túrovce	22	11	4	7	56 : 34	26
4. Ipeľský Sokolec	22	10	4	8	49 : 38	24
5. Stredné Túrovce	22	8	7	7	39 : 37	23
6. Dolné Túrovce	22	9	4	9	42 : 38	22
7. Beša	22	10	1	11	43 : 36	21
8. Svodov	22	7	6	9	37 : 47	20
9. Kalná	22	9	1	12	52 : 59	19
10. Hronské Kosičky	22	8	2	12	23 : 63	18
11. Kalinčiakovo	22	7	2	13	33 : 52	16
12. Hontianska Vrbica	22	3	1	18	18 : 59	7

Sezóna 1970/71 - II. B trieda - Konečná tabuľka

Mužstvo	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Veľké Kozmálovce	22	13	4	5	63 : 19	30
2. Veľké Ludince	22	11	7	4	44 : 31	29
3. Dolné Túrovce	22	12	4	6	60 : 29	28
4. Horné Túrovce	22	10	8	4	55 : 27	28
5. Kalná	22	11	5	6	63 : 38	27
6. Svodov	22	12	2	8	55 : 37	26
7. Beša	22	6	8	8	21 : 36	20
8. Málša	22	7	6	9	28 : 56	20
9. Ipeľský Sokolec	22	8	3	11	41 : 54	19
10. Stredné Túrovce	22	6	5	11	39 : 59	17
11. Pohronský Ruskov	22	5	3	14	25 : 58	13
12. Demandice	22	2	3	17	24 : 75	7

Sezóna 1971/72 - II. B trieda - Konečná tabuľka

Mužstvo	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Hronské Kľačany	22	19	0	3	85 : 15	38
2. Rybník	22	18	2	2	62 : 12	38
3. Kalná	22	15	1	6	77 : 36	31
4. Veľké Ludince	22	13	4	6	49 : 24	30
5. Horné Túrovce	22	13	1	8	55 : 38	27
6. Dolné Túrovce	22	9	5	8	37 : 31	23
7. Svodov	22	8	2	12	28 : 45	18
8. Málša	22	7	2	13	29 : 54	16
9. Čata	22	6	3	13	27 : 65	15
10. Beša	22	4	4	14	32 : 53	12
11. Ipeľský Sokolec	22	3	3	15	26 : 73	9
12. Stredné Túrovce	22	3	1	18	21 : 82	7

Sezóna 1972/73 - II. B trieda - Konečná tabuľka

Mužstvo	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Rybník	22	16	4	2	56 : 11	36
2. Veľké Ludince	22	16	3	3	52 : 24	35
3. Jur nad Hronom	22	16	2	4	60 : 30	34
4. Kalná	22	11	7	4	62 : 33	29
5. Dolný Pial	22	13	2	7	98 : 41	28
6. Hontianska Vrbica	22	9	5	8	48 : 32	23
7. Horné Túrovce	22	9	1	12	47 : 46	19
8. Veľké Túrovce	22	5	6	11	29 : 52	16
9. Málša	22	6	3	13	28 : 46	15
10. Beša	22	5	2	15	25 : 66	12
11. Čata	22	3	3	16	27 : 96	9
12. Svodov	22	3	2	17	33 : 88	8

Sezóna 1973/74 - II. B trieda - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Kalná	22	17	0	5	78 : 22	34
2. Dolný Pial	22	15	4	3	67 : 22	34
3. Veľké Túrovce	22	11	4	7	50 : 39	26
4. Horné Túrovce	22	11	4	7	50 : 51	26
5. Bátorce	22	11	2	9	59 : 60	24
6. Čajkov	22	9	5	8	39 : 42	23
7. Jur nad Hronom	22	8	6	8	52 : 43	22
8. Hontianska Vrbica	22	8	3	11	40 : 33	19
9. Málša	22	8	1	13	32 : 54	17
10. Svodov	22	5	6	11	37 : 66	16
11. Beša	22	4	5	13	25 : 57	13
12. Farná	22	5	0	17	28 : 68	10

Sezóna 1974/75 - II. B trieda - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Veľké Túrovce	22	15	2	5	64 : 33	32
2. Hontianska Vrbica	22	15	1	6	60 : 23	31
3. Veľké Ludince	22	13	3	6	63 : 23	29
4. Jur nad Hronom	22	12	4	6	56 : 36	28
5. Horné Semerovce	22	11	2	9	46 : 48	24
6. Čajkov	22	9	5	8	63 : 43	23
7. Bátorce	22	9	3	10	50 : 52	21
8. Horné Túrovce	22	10	1	11	49 : 59	21
9. Devičany	22	6	4	12	34 : 59	16
10. Málša	22	5	6	11	30 : 65	16
11. Svodov	22	5	3	14	28 : 62	13
12. Beša	22	3	4	15	35 : 75	10

Súťaž prešla reorganizáciou. Beša zostúpila do III. triedy Sever.

Sezóna 1975/76 - III. trieda Sever - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Tlmače B	26	22	2	2	109 : 19	46
2. N. Dedina-Gondovo	26	15	2	9	72 : 45	32
3. Čajkov	26	14	4	8	72 : 49	32
4. Veľký Ďúr	26	13	2	11	50 : 35	28
5. Devičany	26	11	4	11	42 : 66	26
6. Beša	26	12	1	13	43 : 67	25
7. Nová Dedina	26	10	4	12	40 : 49	24
8. Veľké Kozmálovce	26	11	1	14	54 : 54	23
9. Jur nad Hronom	26	9	5	12	49 : 53	23
10. Horný Pial	26	9	5	12	43 : 50	23
11. Tehla	26	10	2	14	52 : 61	22
12. Krškany	26	8	6	12	57 : 75	22
13. Bátorce	26	10	2	14	50 : 71	22
14. Kozárovce B	26	6	4	16	37 : 76	16

Sezóna 1976/77 - III. trieda Sever - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Čajkov	26	22	1	3	63 : 23	45
2. Podlužany	26	18	3	5	67 : 25	39
3. Veľký Ďúr	26	14	4	8	49 : 32	32
4. Horný Pial	26	12	5	9	49 : 41	29
5. Devičany	26	12	4	10	54 : 53	28
6. Mýtne Ludany	26	10	5	11	46 : 46	25
7. N. Dedina-Gondovo	26	10	4	12	60 : 53	24
8. Jur nad Hronom	26	10	4	12	49 : 57	24
9. Krškany	26	10	3	13	48 : 59	23
10. Nová Dedina	26	9	5	12	40 : 52	23
11. Tehla	26	7	6	13	38 : 57	20
12. Hronské Kosičky	26	10	0	16	34 : 57	20
13. Veľké Kozmálovce	26	9	0	17	45 : 47	18
14. Beša	26	6	2	18	30 : 70	14

Beša zostúpila do IV. triedy - Sever.

Sezóna 1977/78 - IV. trieda Sever - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Vyšné nad Hronom	18	14	3	1	53 : 9	31
2. Kozárovce B	18	13	2	3	51 : 14	28
3. Kalinčiakovo	18	12	1	5	35 : 22	25
4. Beša	18	10	1	6	51 : 25	21
5. Bátorce	18	9	1	7	41 : 21	19
6. Malý Kiar	18	8	2	8	40 : 36	18
7. Brhlavce	18	5	3	10	32 : 37	13
8. Drženice	18	5	1	12	20 : 50	11
9. Ondrejovce	18	4	2	12	24 : 49	10
10. Jablonožce	18	0	0	18	6 : 90	0

Sezóna 1978/79 - IV. trieda Sever - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Bátorce	16	13	2	1	61 : 13	28
2. Devičany	16	13	0	3	47 : 15	26
3. Kalinčiakovo	16	8	3	5	40 : 29	19
4. Domadice	16	7	3	6	33 : 25	17
5. Malý Kiar	16	6	2	8	27 : 35	14
6. Beša	16	5	3	8	20 : 33	13
7. Brhlavce	16	4	3	9	15 : 34	11
8. Drženice	16	3	2	11	16 : 45	8
9. Ondrejovce	16	2	2	12	10 : 46	6
10. Jablonožce	0	0	0	0	0 : 0	0

Jablonožce počas sezóny vystúpili zo súťaže.

Sezóna 1979/80 - IV. trieda Sever - Neúplná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Devičany	15	12	1	2	58 : 10	26
2. Beša	16	13	1	2	43 : 17	27
3. Kozárovce B	15	9	3	3	47 : 24	21
4. Domadice	15	8	1	6	44 : 32	17
5. Tehla	15	7	1	7	30 : 28	15
6. Malý Kiar	16	5	2	9	36 : 40	12
7. Drženice	15	4	1	10	21 : 51	7
8. Jablonožce	15	2	2	11	22 : 70	6
9. Ondrejovce	16	1	3	12	20 : 46	5

Beša skončila po záverečnom kole na 2. mieste.

Sezóna 1980/81 - IV. trieda Sever - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Domadice	18	13	1	4	44 : 22	27
2. Malé Kozmálovce	18	9	4	5	49 : 38	22
3. Lok	18	8	4	6	42 : 32	20
4. Ondrejovce	18	9	2	7	38 : 30	20
5. Beša	18	9	1	8	36 : 31	19
6. Malý Kiar	18	8	1	9	45 : 38	17
7. Kalná B	18	6	5	7	42 : 50	17
8. Drženice	18	7	0	11	42 : 54	14
9. Krškany	18	6	2	10	33 : 58	14
10. Tehla	18	4	2	12	29 : 47	10

Sezóna 1981/82 - IV. trieda Sever - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Nová Dedina B	22	16	4	2	73 : 28	36
2. Veľký Ďúr	22	10	7	5	56 : 40	27
3. Lok	22	11	4	7	52 : 39	26
4. Malé Kozmálovce	22	11	3	8	51 : 39	25
5. Ondrejovce	22	11	3	8	51 : 41	25
6. Krškany	22	9	5	8	44 : 36	23
7. Kalná B	22	9	4	9	46 : 42	22
8. Tehla	22	10	2	10	49 : 49	22
9. Beša	22	8	5	9	37 : 39	21
10. Drženice	22	6	1	15	37 : 64	13
11. Bory	22	6	1	15	35 : 68	13
12. Malý Kiar	22	5	1	16	32 : 78	11

Sezóna 1982/83 - IV. trieda Sever - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Ondrejovce	20	17	1	2	93 : 27	35
2. Malé Kozmálovce	20	14	4	2	65 : 32	32
3. Lok	20	12	4	4	57 : 33	28
4. Tehla	20	10	4	6	54 : 43	24
5. Beša	20	9	5	6	40 : 30	23
6. Kalinčiakovo	20	10	2	8	59 : 56	22
7. Krškany	20	4	5	11	37 : 59	13
8. Veľký Ďúr	20	6	1	13	45 : 67	13
9. Kalná B	20	4	3	13	31 : 62	11
10. Bory	20	5	1	14	35 : 70	11
11. Malý Kiar	20	2	4	14	28 : 68	8

Beša v rámci reorganizácie súťaže postúpila do III. triedy - Západ.

Sezóna 1983/84 - III. trieda Západ - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Veľké Kozmálovce	18	13	3	2	47 : 15	29
2. Ondrejovce	18	13	2	3	49 : 17	28
3. Dolný Pial	18	10	2	6	51 : 29	22
4. Lok	18	9	3	6	33 : 34	21
5. Malé Kozmálovce	18	8	2	8	43 : 40	18
6. Beša	18	6	4	8	33 : 44	16
7. Veľký Ďúr	18	5	3	10	24 : 36	13
8. Horný Pial	18	5	2	11	34 : 56	12
9. Kalná B	18	4	3	11	27 : 54	11
10. Tehla	18	3	2	13	24 : 46	6

Sezóna 1984/85 - III. trieda Západ - Neúplná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Dolný Pial	18	15	2	1	72 : 12	32
2. Ondrejovce	18	14	1	3	61 : 21	29
3. Lok	18	13	1	4	48 : 30	27
4. Beša	17	7	4	6	38 : 27	18
5. Tekovské Lužany B	18	7	4	7	35 : 42	18
6. Kalná B	18	6	1	11	24 : 52	13
7. Veľký Ďúr	17	4	4	9	31 : 44	12
8. Horný Pial	18	5	0	13	25 : 64	10
9. Malé Kozmálovce	18	5	0	13	38 : 58	10
10. Tehla	18	3	3	12	23 : 45	9

Mužstvo Beše po poslednom kole obsadilo 4. miesto.

Sezóna 1985/86 - III. trieda Západ - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Beša	16	14	2	0	57 : 11	30
2. Lok	16	13	2	1	47 : 14	28
3. Ondrejovce	16	8	4	4	45 : 26	20
4. Veľký Ďúr	16	6	2	8	37 : 36	14
5. Tekovské Lužany B	16	6	2	8	32 : 36	14
6. Veľké Kozmálovce	16	5	4	7	27 : 34	14
7. Malé Kozmálovce	16	3	4	9	21 : 43	10
8. Tehla	16	3	2	11	17 : 58	8
9. Horný Pial	16	2	2	12	19 : 44	6

Beša postúpila do II. Triedy - Severozápad.

Sezóna 1986/87 - II. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Vyšné nad Hronom	22	13	6	3	59 : 22	32
2. Starý Tekov	22	14	2	6	68 : 28	30
3. Kozárovce	22	11	5	6	47 : 29	27
4. Čajkov	22	9	9	4	36 : 23	25
5. Pukanec	22	11	3	8	53 : 34	23
6. Hronské Kľačany	22	11	1	10	36 : 32	23
7. Žembovce	22	10	3	9	10 : 45	23
8. Kalná	22	8	6	8	27 : 41	22
9. Rybník	22	7	4	11	44 : 53	18
10. Nová Dedina	22	8	3	11	38 : 42	17
11. Hronské Kosičky	22	6	0	16	22 : 67	12
12. Beša	22	1	4	17	14 : 68	6

Beša zostúpila do III. Triedy - Severozápad.

Sezóna 1987/88 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Nová Dedina	26	20	3	3	74 : 24	43
2. Nový Tekov	26	17	5	4	56 : 26	39
3. Rybník	26	14	4	8	73 : 39	32
4. VTJ Levice	26	12	7	7	76 : 50	31
5. Dolný Pial	26	11	8	7	55 : 42	30
6. Hronské Kosihy	26	10	7	9	52 : 47	27
7. Beša	26	11	5	10	47 : 47	27
8. Podlužany	26	10	5	11	48 : 61	25
9. Veľký Ďúr	26	10	4	12	41 : 53	24
10. Lok	26	7	5	14	31 : 60	19
11. Kalinčiakovo	26	4	10	12	41 : 61	18
12. Krškany	26	6	4	16	26 : 60	16
13. Hontianske Trstany	26	6	5	15	40 : 72	15
14. Ondrejovce	26	6	2	18	42 : 68	14

Sezóna 1988/89 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Rybník	26	21	2	3	103 : 22	44
2. Nový Tekov	26	14	4	8	70 : 42	32
3. Lok	26	15	3	8	55 : 51	31
4. VTJ Levice	26	12	5	9	70 : 57	29
5. Dolný Pial	26	12	3	11	58 : 46	27
6. Kalinčiakovo	26	11	4	11	44 : 52	26
7. Veľké Kozmálovce	26	10	4	12	52 : 55	24
8. Podlužany	26	10	4	12	52 : 65	24
9. Veľký Ďúr	26	9	5	12	55 : 58	23
10. Beša	26	7	7	12	31 : 53	21
11. Krškany	26	10	3	13	44 : 71	21
12. Hontianske Trstany	26	8	5	13	47 : 84	21
13. Santovka	26	9	1	16	51 : 64	19
14. Hronské Kosihy	26	6	6	14	38 : 50	18

Sezóna 1989/90 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Plavé Vozokany	24	16	4	4	65 : 32	36
2. Dolný Pial	24	15	5	4	83 : 34	35
3. VTJ Levice	24	15	4	5	64 : 32	34
4. Santovka	24	12	3	9	49 : 42	27
5. Nový Tekov	24	12	4	8	45 : 35	26
6. Lok	24	12	4	8	45 : 35	26
7. Veľké Kozmálovce	24	10	2	12	44 : 57	22
8. Kalinčiakovo	24	10	1	13	43 : 50	21
9. Beša	24	9	3	12	44 : 52	21
10. Podlužany	24	7	5	12	40 : 52	19
11. Nová Dedina B	24	8	3	13	37 : 55	19
12. Hontianske Trstany	24	6	1	17	34 : 84	13
13. Veľký Ďúr	24	3	3	18	28 : 65	9
14. Krškany	0	0	0	0	0 : 0	0

Krškany v jarnej časti vystúpili so súťaže.

Sezóna 1990/91 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Tlmače B	24	18	4	2	89 : 25	40
2. Nový Tekov	24	18	2	4	65 : 27	38
3. Dolný Pial	24	12	4	8	65 : 51	26
4. Vyšné nad Hronom	24	11	3	10	64 : 49	25
5. Veľké Kozmálovce	24	11	5	8	43 : 40	25
6. Podlužany	24	10	4	10	67 : 61	24
7. Beša	24	11	4	9	40 : 36	24
8. Lok	24	11	2	11	43 : 40	24
9. Santovka	24	10	3	11	38 : 54	23
10. Kalinčiakovo	24	8	4	12	41 : 59	20
11. Hronské Kosihy	24	8	2	14	41 : 46	18
12. Bátorce	24	5	3	14	39 : 81	13
13. Veľký Ďúr	24	1	5	18	16 : 82	7
14. Hontianske Trstany	0	0	0	0	0 : 0	0

Hontianske Trstany v jarnej časti vystúpili so súťaže. Beši boli odrátané 2 body za disciplinárne priestupky. **Beša v rámci reorganizácie súťaže postúpila do II. B triedy.**

Sezóna 1991/92 - II. B trieda - Koneč. tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Dolný Pial	28	20	3	5	104 : 32	43
2. Ipelšský Sokolec	28	19	4	5	81 : 29	42
3. Veľké Turovce	28	17	6	5	79 : 27	40
4. Jur nad Hronom	28	12	8	8	57 : 44	32
5. Lok	28	10	8	10	60 : 60	28
6. Sikenica	28	11	6	11	57 : 68	28
7. Vyškovce	28	9	7	12	42 : 57	25
8. Santovka	28	9	7	12	49 : 81	25
9. Vyšné nad Hronom	28	8	8	12	53 : 60	24
10. Nová Dedina	28	9	6	13	51 : 61	24
11. Hronovce	28	10	6	12	48 : 69	24
12. Veľké Kozmálovce	28	7	11	10	33 : 38	23
13. Podlužany	28	9	4	15	64 : 73	20
14. Zbrojníky	28	8	2	18	52 : 85	20
15. Beša	28	4	8	16	29 : 75	16
16. Čaka	0	0	0	0	0 : 0	0

Čaka v jarnej časti vystúpila so súťaže. **Beša zostúpila do III. triedy - Severozápad.**

Sezóna 1992/93 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Hronské Kosihy	22	21	1	0	102 : 12	43
2. Devičany	22	15	2	5	58 : 37	32
3. Dolná Seč	22	10	8	4	42 : 51	28
4. Bátorce	22	12	3	7	65 : 49	27
5. Beša	22	10	5	7	44 : 37	25
6. Ondrejovce	22	9	4	9	51 : 55	22
7. Mýtne Ludany	22	8	4	10	44 : 51	20
8. Domadice	22	8	1	13	41 : 61	17
9. Malé Kozmálovce	22	5	5	12	30 : 59	15
10. INES Levice	22	5	4	13	41 : 63	14
11. Horný Pial	22	5	4	13	32 : 65	14
12. Veľký Ďúr	22	2	3	17	22 : 52	7

Sezóna 1993/94 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Beša	18	12	5	1	46 : 13	29
2. Veľký Ďúr	18	11	4	3	43 : 14	26
3. Zbrojníky	18	10	5	3	58 : 26	25
4. Bátorce	18	11	2	5	49 : 34	24
5. Dolná Seč	18	7	5	6	32 : 26	19
6. Domadice	18	8	2	8	32 : 28	19
7. Mýtne Ludany	18	5	5	8	38 : 41	15
8. Ondrejovce	18	4	2	12	19 : 49	10
9. INES Levice	18	2	3	13	16 : 54	7
10. Devičany	18	3	1	14	17 : 64	7

Beša postúpila do II. triedy.

Sezóna 1994/95 - II. trieda - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Žemberovce	28	22	3	3	70 : 20	69
2. Hronovce	28	19	2	7	76 : 24	59
3. Tešmak	28	16	4	8	60 : 42	52
4. Nová Dedina	28	16	2	10	73 : 44	50
5. Horné Semerovce	28	15	4	9	55 : 40	49
6. Hontianska Vrbica	28	13	4	11	55 : 49	43
7. Tupá	28	12	4	12	46 : 46	40
8. Keč	28	10	5	13	48 : 58	35
9. Vyškovce	28	10	6	12	40 : 44	33
10. Vyšné nad Hronom	28	9	6	13	43 : 60	33
11. Hronské Kosihy	28	10	3	15	42 : 63	33
12. Santovka	28	8	5	15	48 : 78	29
13. Kalinčiakovo	28	8	4	16	43 : 60	28
14. Podlužany	28	7	5	17	45 : 65	25
15. Beša	28	5	4	19	35 : 76	13

Od sezóny 1994/95 sa zaviedol nový bodovací systém. Beši bolo odrátaných 6 bodov za disciplinárne priestupky.

Sezóna 1995/96 - II. trieda - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Horné Semerovce	30	21	4	5	76 : 33	67
2. Sikenica	30	21	6	3	117 : 35	66
3. Hontianska Vrbica	30	20	4	6	81 : 35	64
4. Vyšné nad Hronom	30	14	5	11	81 : 35	47
5. Tešmak	30	13	6	11	65 : 63	45
6. Tupá	30	12	6	12	49 : 50	42
7. Pukanec	30	12	5	13	53 : 53	41
8. Kalinčiakovo	30	10	9	11	46 : 44	39
9. Santovka	30	11	5	14	59 : 66	38
10. Keč	30	11	6	13	69 : 73	36
11. Nová Dedina	30	10	6	14	49 : 55	36
12. Zbrojníky	30	10	6	14	46 : 60	36
13. Podlužany	30	8	9	13	49 : 58	33
14. Hronské Kosihy	30	9	6	15	47 : 81	33
15. Vyškovce	30	10	4	16	52 : 71	31
16. Beša	30	2	3	25	18 : 107	3

Beši bolo odrátaných 6 bodov za disciplinárne priestupky. **Beša zostúpila do III. Triedy - Severozápad.**

Sezóna 1996/97 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Veľký Ďúr	22	19	1	2	96 : 19	58
2. Horný Pial	22	15	1	6	74 : 36	46
3. Beša	22	11	4	7	53 : 45	37
4. Domadice	22	10	5	7	56 : 42	35
5. Bory	22	10	3	9	54 : 60	33
6. Malé Kozmálovce	22	9	5	8	55 : 46	32
7. Devičany	22	10	2	10	33 : 51	32
8. Bátorce	22	9	3	10	48 : 50	27
9. Mýtne Ludany	22	8	3	11	38 : 51	27
10. Dolná Seč	22	6	4	12	36 : 58	22
11. Hontianske Trstany	22	4	3	15	33 : 68	15
12. Ondrejovce	22	1	6	15	23 : 68	9

Sezóna 1997/98 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Horný Pial	22	20	1	1	79 : 15	61
2. Bory	22	17	1	4	68 : 25	46
3. Bátorce	22	14	0	8	79 : 39	42
4. Domadice	22	11	1	10	48 : 52	34
5. Hontianske Trstany	22	10	4	8	44 : 60	34
6. Beša	22	9	4	9	35 : 35	31
7. Mýtne Ludany	22	7	6	9	37 : 59	27
8. Malé Kozmálovce	22	7	3	12	36 : 39	24
9. INES Levice	22	7	2	13	41 : 55	23
10. Devičany	22	5	2	15	32 : 68	16
11. Dolná Seč	22	6	1	15	32 : 68	16
12. Ondrejovce	22	5	1	16	34 : 64	16

Sezóna 1998/99 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Bory	22	20	0	2	92 : 19	59
2. Nová Dedina	22	17	1	4	95 : 20	52
3. Bátorce	22	12	1	9	54 : 64	37
4. Malé Kozmálovce	22	11	3	8	61 : 54	36
5. INES Levice	22	11	3	8	59 : 61	36
6. Mýtne Ludany	22	11	0	11	47 : 42	30
7. Dolná Seč	22	10	0	12	46 : 55	30
8. Beša	22	9	1	12	42 : 52	25
9. Domadice	22	7	3	12	38 : 70	24
10. Ondrejovce	22	6	2	14	41 : 68	20
11. Devičany	22	6	0	16	39 : 83	18
12. Hontianske Trstany	22	4	2	16	42 : 68	14

Beši boli odrátané 3 body za disciplinárne priestupky.

Sezóna 1999/00 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Nová Dedina	20	16	2	2	83 : 12	50
2. Hontianske Trstáň	20	13	2	5	51 : 34	41
3. Bátorce	20	13	0	7	77 : 38	39
4. Beša	20	11	0	9	41 : 51	33
5. Devičany	20	9	1	10	39 : 49	28
6. Horný Pial	20	8	2	10	35 : 52	26
7. Domadice	20	7	4	9	40 : 41	25
8. Malé Kozmálovce	20	6	6	8	38 : 48	24
9. Ondrejovce	20	6	2	12	27 : 56	17
10. Dolná Seč	20	4	2	14	25 : 75	14
11. Mýtne Ludany	20	4	1	15	34 : 46	13
12. INES Levice	0	0	0	0	0 : 0	0

Mužstvo INES Levice bolo vylúčené zo súťaže.

Sezóna 2002/03 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Bory	22	19	1	2	82 : 28	58
2. Hontianske Trstáň	22	17	2	3	68 : 24	53
3. Pukanec	22	12	3	7	51 : 29	39
4. Rybník	22	13	0	9	48 : 46	39
5. Mýtne Ludany	22	11	1	10	56 : 41	34
6. Ondrejovce	22	11	1	10	41 : 38	34
7. Horný Pial	22	10	4	8	41 : 40	34
8. Domadice	22	7	4	11	32 : 47	25
9. Beša	22	8	1	13	36 : 52	25
10. Vyšné nad Hronom	22	6	2	14	35 : 56	20
11. Malé Kozmálovce	22	5	1	16	22 : 54	16
12. Devičany	22	2	2	18	24 : 82	8

Sezóna 2005/06 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Jur nad Hronom "B"	20	16	2	2	59 : 17	50
2. Bory	20	14	4	2	50 : 15	46
3. Hronské Kosihy	20	12	5	3	61 : 24	41
4. Mýtne Ludany	20	11	2	7	49 : 32	35
5. Veľký Ďúr	20	10	1	8	46 : 26	32
6. Nová Dedina "B"	20	10	2	8	42 : 26	32
7. Podlužany "B"	20	7	6	7	33 : 35	27
8. Beša	20	6	3	11	31 : 45	21
9. Vyšné nad Hronom	20	6	1	13	27 : 46	19
10. Horný Pial	20	4	1	15	27 : 61	13
11. Domadice	20	0	0	20	9 : 107	0
12. Devičany	0	0	0	0	0 : 0	0
13. Ondrejovce	0	0	0	0	0 : 0	0

Devičany sa odhlásili zo súťaže.

Ondrejovce boli vyradené zo súťaže.

Sezóna 2008/09 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Veľké Kozmálovce	21	19	1	1	82 : 18	58
2. Veľký Ďúr	21	16	2	3	79 : 27	50
3. Hronské Kosihy	21	12	3	6	55 : 28	39
4. Malé Kozmálovce	21	9	5	7	55 : 38	32
5. Beša	21	8	1	12	40 : 43	25
6. Podlužany "B"	21	6	3	12	36 : 62	21
7. Jur nad Hronom "B"	21	4	4	13	29 : 55	16
8. Hontianske Trstáň	21	0	1	20	10 : 115	1

Sezóna 2000/01 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Bátorce	18	15	1	2	74 : 24	46
2. Beša	18	13	0	5	49 : 26	39
3. Hontianske Trstáň	18	12	2	4	61 : 26	38
4. Malé Kozmálovce	18	12	1	5	45 : 23	37
5. Ondrejovce	18	7	3	8	26 : 41	24
6. Mýtne Ludany	18	7	1	10	39 : 44	22
7. Horný Pial	18	6	3	9	39 : 48	21
8. Devičany	18	5	1	12	32 : 60	16
9. Domadice	18	5	0	13	31 : 47	9
10. Dolná Seč	18	2	0	16	32 : 89	6

Sezóna 2003/04 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Pukanec	18	17	0	1	74 : 11	51
2. Rybník	18	15	1	2	75 : 19	46
3. Beša	18	9	3	6	38 : 37	30
4. Horný Pial	18	9	1	8	45 : 30	28
5. Malé Kozmálovce	18	8	2	8	36 : 34	26
6. Mýtne Ludany	18	7	3	8	34 : 37	24
7. Ondrejovce	18	7	1	10	29 : 48	22
8. Vyšné nad Hronom	18	6	0	12	18 : 43	18
9. Devičany	18	3	1	14	19 : 68	10
10. Domadice	18	2	0	16	13 : 60	6

Sezóna 2006/07 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Mýtne Ludany	24	20	2	2	93 : 19	62
2. Veľký Ďúr	24	20	2	2	75 : 21	62
3. Veľké Kozmálovce	24	10	5	9	61 : 56	35
4. Beša	24	6	6	12	33 : 67	24
5. Podlužany "B"	24	6	4	14	42 : 61	22
6. Horný Pial	24	6	4	14	42 : 65	22
7. Vyšné nad Hronom	24	3	3	18	42 : 99	12

Víťazom súťaže sa na základe lepších vzájomných zápasov stali Mýtne Ludany

Sezóna 2001/02 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Demandice	18	13	2	3	51 : 16	41
2. Mýtne Ludany	18	13	1	4	49 : 21	40
3. Rybník	18	12	3	3	54 : 23	39
4. Malé Kozmálovce	18	9	3	6	28 : 30	30
5. Beša	18	9	2	7	42 : 38	29
6. Vyšné nad Hronom	18	8	3	7	48 : 39	27
7. Horný Pial	18	7	2	9	31 : 49	23
8. Ondrejovce	18	7	1	10	37 : 43	22
9. Domadice	18	2	0	16	22 : 70	6
10. Devičany	18	1	1	16	29 : 62	4
11. Dolná Seč	0	0	0	0	0 : 0	0

Dolná Seč sa počas sezóny odhlásila zo súťaže.

Sezóna 2004/05 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Rybník	24	19	2	3	85 : 23	59
2. Mýtne Ludany	24	18	2	4	68 : 40	56
3. Horný Pial	24	15	5	4	76 : 39	50
4. Jur nad Hronom B	24	14	4	6	77 : 28	46
5. Hronské Kosihy	24	12	3	9	59 : 50	39
6. Nová Dedina B	24	9	6	9	43 : 37	33
7. Beša	24	9	6	9	55 : 55	33
8. Máláš	24	7	5	12	37 : 55	26
9. Podlužany B	24	7	2	15	49 : 73	23
10. Vyšné nad Hronom	24	6	4	14	44 : 75	22
11. Malé Kozmálovce	24	5	4	15	29 : 63	19
12. Ondrejovce	24	5	4	15	35 : 73	19
13. Devičany	24	5	3	16	42 : 88	18
14. Želiezovce "B"	0	0	0	0	0 : 0	0

Želiezovce "B" sa počas sezóny odhlásili zo súťaže.

Sezóna 2007/08 - III. trieda Severozápad - Koneč. tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Pukanec	20	15	4	1	59 : 18	49
2. Veľký Ďúr	20	11	5	4	49 : 25	38
3. Podlužany "B"	20	9	3	8	32 : 39	30
4. Veľké Kozmálovce	20	7	6	7	34 : 29	27
5. Beša	20	4	5	11	23 : 47	17
6. Vyšné	20	1	3	16	12 : 51	6
7. Horný Pial	0	0	0	0	0 : 0	0

Horný Pial sa odhlásil zo súťaže.

Sezóna 2009/10 - III. trieda - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Hronské Kosihy	30	22	7	1	106 : 29	73
2. Ipeľský Sokolec	30	21	1	8	90 : 39	64
3. Lontov	30	20	2	8	78 : 42	62
4. Malé Kozmálovce	30	19	6	5	91 : 48	60
5. Máláš	30	13	8	9	47 : 48	47
6. Jur nad Hronom "B"	30	14	4	12	52 : 44	46
7. Beša	30	14	3	13	66 : 55	45
8. Tešmak	30	13	6	11	60 : 58	45
9. Horné Semerovce	30	12	8	10	64 : 58	44
10. Hronovce	30	12	3	15	49 : 54	39
11. Farná	30	13	2	15	64 : 69	38
12. Tek. Lužany 4FSC	30	11	4	15	59 : 69	37
13. Pastovce	30	9	6	15	45 : 69	33
14. Hokovce	30	5	4	21	37 : 80	19
15. Santovka	30	5	2	23	41 : 103	17
16. Malé Ludince	30	3	2	25	30 : 114	11

Reorganizácia súťaže - z pôvodných dvoch III. tried vznikla jedna spojená.

Sezóna 2010/11 - III. trieda - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Beša	28	19	5	4	85 : 33	62
2. Žemberovce	28	20	3	5	74 : 23	60
3. Tek. Lužany 4FSC	28	14	9	5	74 : 49	51
4. Horné Semerovce	28	14	7	7	67 : 49	49
5. Farná	28	13	4	11	63 : 56	43
6. Hronovce	28	12	6	10	53 : 42	42
7. Tupá	28	11	7	10	40 : 41	40
8. Santovka	28	10	8	10	67 : 64	38
9. Hokovce	28	11	4	13	57 : 65	37
10. Pastovce	28	10	4	14	60 : 51	34
11. Jur nad Hronom "B"	28	8	6	14	39 : 66	30
12. Demandice	28	8	5	15	41 : 54	29
13. Tešmak	28	11	3	14	50 : 70	27
14. Malé Ludince	28	7	1	20	53 : 94	22
15. Máláš	28	5	2	21	24 : 90	17

Beša postúpila do II. triedy.

Sezóna 2011/12 - II. trieda - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Jur n/Hronom	30	23	1	6	101 : 31	70
2. Nový Tekov	30	20	4	6	97 : 38	64
3. Žemberovce	30	20	4	6	91 : 41	64
4. Plavé Vozokany	30	18	6	6	96 : 53	60
5. Bory	30	15	5	10	69 : 44	50
6. Ipeľský Sokolec	30	14	1	15	60 : 83	40
7. Malé Kozmálovce	30	11	6	13	53 : 72	39
8. Lok	30	10	8	12	77 : 65	38
9. Pukanec	30	9	10	11	49 : 56	37
10. Veľké Kozmálovce	30	10	6	14	60 : 60	36
11. Dolný Pial	30	10	4	16	45 : 64	34
12. Šarovce	30	10	3	17	40 : 76	33
13. Ipeľské Úľany	30	8	7	15	42 : 77	31
14. Mýtne Ludany	30	8	6	16	46 : 69	30
15. Beša	30	8	3	19	44 : 79	27
16. Vyškovce	30	7	4	19	49 : 111	25

Beša zostúpila do III. triedy.

Sezóna 2012/13 - III. trieda - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Hronovce	20	16	3	1	58 : 14	51
2. Vyškovce	20	16	1	3	70 : 20	49
3. Beša	20	14	4	2	74 : 15	46
4. Bátorovce	20	9	3	8	60 : 56	30
5. Hontianske Trstany	20	7	4	9	34 : 42	25
6. Malé Ludince	20	7	2	11	38 : 47	23
7. Farná	20	6	3	11	43 : 52	21
8. Málša	20	6	1	13	33 : 55	19
9. Pastovce	20	6	1	13	30 : 58	19
10. Lontov	20	5	3	12	30 : 56	18
11. Tupá	20	5	1	14	27 : 82	16
12. Santovka	0	0	0	0	0 : 0	0
13. Tek. Lužany 4FSC	0	0	0	0	0 : 0	0

Santovka a Tekovské Lužany 4FSC sa odhlásili zo súťaže.

Sezóna 2014/15 - III. trieda - Konečná tabuľka

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Malé Kozmálovce	22	17	2	3	63 : 26	53
2. Ipeľské Úľany	22	17	1	4	79 : 24	52
3. Ipeľský Sokolec	22	16	2	4	78 : 26	50
4. Málša	22	11	3	8	44 : 30	36
5. Hontianske Trstany	22	10	6	6	36 : 34	36
6. Farná	22	10	4	8	54 : 56	34
7. Beša	22	8	4	10	39 : 33	28
8. Lontov	22	7	4	11	48 : 69	25
9. Tupá	22	5	5	12	22 : 51	20
10. Malé Ludince	22	4	6	12	32 : 52	18
11. Hokovce	22	3	4	15	28 : 71	13
12. Pastovce	22	2	3	17	17 : 68	9
13. Demandice	0	0	0	0	0 : 0	0

Demandice sa odhlásili zo súťaže.

Sezóna 2015/16 - III. trieda (VIII. Liga) - Konečná tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Sikenica	18	15	2	1	75 : 11	47
2. Kalná n. Hron. "B"	18	15	2	1	77 : 15	47
3. Ipeľský Sokolec	18	11	2	5	68 : 34	35
4. Beša	18	8	4	6	31 : 31	28
5. Málša	17	9	0	8	34 : 37	27
6. Farná	18	7	2	9	30 : 58	23
7. Hontianske Trstany	18	6	1	11	35 : 60	19
8. Lontov	18	3	4	11	25 : 42	13
9. Tupá	18	2	4	12	21 : 50	10
10. Malé Ludince	18	1	4	13	20 : 78	7
11. Pastovce	0	0	0	0	0 : 0	0

Pastovce sa odhlásili zo súťaže. V rámci reorganizácie súťaže Beša postúpila do II. triedy.

Sezóna 2016/17 - II. trieda (VII. liga) - Konečná tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Tlmače	30	22	7	1	87 : 21	73
2. Kalná n. Hron. "B"	30	21	7	2	127 : 26	70
3. Pukanec	30	17	7	6	104 : 40	58
4. Sikenica	30	16	7	7	80 : 39	55
5. Keť	30	17	3	10	69 : 53	54
6. Hronské Kosihy	30	16	2	12	76 : 69	50
7. Malé Kozmálovce	30	10	8	12	54 : 64	38
8. Ipeľský Sokolec	30	11	4	15	62 : 62	37
9. Bory	30	9	6	15	63 : 88	33
10. Beša	30	8	9	13	41 : 64	33
11. Vyškovce	30	9	6	15	48 : 87	33
12. Ipeľské Úľany	30	8	7	15	44 : 73	31
13. Veľké Kozmálovce	30	9	3	18	43 : 74	30
14. Mýtne Ludany	30	8	5	17	54 : 83	29
15. Horné Semerovce	30	6	8	16	43 : 99	26
16. Čaka	30	7	3	20	30 : 83	24

Sezóna 2017/18 - II. trieda (VII. liga) - Konečná tab.

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Hronské Kosihy	30	23	4	3	125 : 53	73
2. Jur nad Hronom	30	22	6	2	85 : 27	72
3. Keť	30	16	5	9	76 : 56	53
4. Dolný Pial	30	15	7	8	61 : 42	52
5. Vyškovce	30	13	6	11	61 : 53	45
6. Mýtne Ludany	30	12	7	11	67 : 69	43
7. Sikenica	30	13	4	13	66 : 74	43
8. Veľké Kozmálovce	30	12	4	14	73 : 67	40
9. Veľké Turovce	30	13	3	14	82 : 80	39
10. Pukanec	30	11	6	13	54 : 58	39
11. Hontianske Trstany	30	11	7	12	66 : 63	37
12. Ipeľské Úľany	30	10	6	14	54 : 64	36
13. Bory	30	9	4	17	61 : 78	31
14. Malé Kozmálovce	30	8	2	20	66 : 110	26
15. Ipeľský Sokolec	30	7	5	18	52 : 96	26
16. Beša	30	5	4	21	30 : 92	19

Beša zostúpila do III. triedy.

Sezóna 2018/19 - III. trieda (VIII. liga) - Po jeseni

Klub	Z	V	R	P	Skóre	Body
1. Farná	10	6	2	2	25 : 13	20
2. Pohron. Ruskov "B"	10	5	2	3	28 : 17	17
3. Horné Semerovce	10	4	4	2	15 : 11	16
4. Rybník	10	4	1	5	29 : 26	13
5. Kalinčiakovo	10	3	4	3	23 : 22	13
6. Čaka	10	3	3	4	21 : 15	12
7. Beša	10	3	2	5	14 : 18	11
8. Tupá	10	2	2	6	17 : 50	8

Ostatné športy

Okrem futbalu v Beši neexistuje žiadny iný pravidelne organizovaný šport, ktorý reprezentuje obec Bešu v dlhodobých súťažiach. V obci sa pravidelne organizoval stolnotenisový turnaj, jeho organizátorom bol predovšetkým vtedajší zubný lekár pôsobiaci v obci MUDr. Ján Littva a neskôr aj Vladimír Michač.

Od roku 2007 do roku 2010 boli v obci Ladislavom Macákom ml. organizované stretnutia a preteky terénnych áut a špeciálov na upravených offroadových tratiach, ktoré poskytujú kopce Bešianskej pahorkatiny v blízkosti futbalového areálu. V posledných rokoch sú v Beši vytvorené priaznivé podmienky pre pravidelné športové aktivity obyvateľov zamerané na kondíciu a fitness ako napríklad cvičenie zumbly, posilňovňa a pod.

Stolnotenisový turnaj v roku 2007

Konané športové podujatia sa väčšinou uskutočňujú v areáli futbalového ihriska alebo v rámci miestneho kultúrneho domu. Športové zariadenia ako napríklad viackapacitná telocvičňa, volejbalové ihrisko, tenisový kurt alebo športové multifunkčné ihrisko v obci chýbajú. Najbližšia viackapacitná telocvičňa a športové multifunkčné ihrisko sa nachádza v obci Dolný Pial, najbližší tenisový kurt sa nachádza v obci Horný Pial prípadne v obci Trávnica.

Dobré podmienky pre športové vyžitie obyvateľov obce počas letných aj zimných mesiacov (beh, turistika, cyklistika, motokros, sánkovanie, ...) poskytujú okolité kopce Bešianskej pahorkatiny. V prípade priaznivých klimatických podmienok je možné korčuľovanie a hranie hokeja na močiari v blízkosti železničnej stanice.

Zdravotná starostlivosť

Zdravotná starostlivosť v takej podobe ako ju poznáme dnes, v minulosti neexistovala. Odborného lekára si mohli dovoliť iba tí najbohatší, zvyšní obyvatelia, ktorých bola drvivá väčšina, svoje zdravotné problémy riešili formou rôznych bylinkárov, babíc, felčiarov a ráhhojčov. Zlepšenie tejto situácie nastáva až v 19. storočí, kedy sa zavádzali povinné očkovania proti vtedajším najrozšírenejším chorobám ako napríklad tuberkulóza. Výrazné zlepšenie nastáva až 20. storočí, kedy boli v širšom okolí obce zakladané prvé nemocnice a otázka zdravia obyvateľov bola riešená na úrovni okrskových lekárov, ktorého služby využívali obyvatelia viacerých obcí. Ich sídlom boli spočiatku okresné mestá alebo väčšie obce, neskôr sa rozšírili aj do menších obcí.

Odkedy sa stala Beša sídlom okrskového lekára nie je známe, avšak už v 30. rokoch 20. storočia bola v jednej z miestností bývalej budovy obecného a notárskeho úradu (dnes na jeho mieste stojí kostol reformovanej cirkvi) zriadená ambulancia okrskového lekára, ku ktorému okrem Beše spadali aj obyvatelia okolitých menších obcí a majerov. Okrskovým lekárom bol v Beši v 30. rokoch 20. storočia MUDr. Hugo Wilcsek, na prelome 30. a 40. rokoch 20. storočia MUDr. Rajmund Mucha. Najbližšia lekáreň bola vo Veľkej Kálnej. Pôrodná babica v prípade potreby dochádzala zo susedného Dolného Pialu. V období 2. svetovej vojny bola v Beši zriadená poľná nemocnica, ktorú si tu zriadili nemeckí vojaci. Bola umiestnená v budove vtedajšieho obecného a notárskeho úradu. Významný zlom v zdravotníctve obyvateľov nastal po skončení druhej svetovej vojny, kedy bola v rokoch 1951 až 1953, v budove dnešného obecného úradu, zriadená ambulancia obvodného a zubného lekára, ktorú využívali okrem domácich aj obyvatelia okolitých obcí. Zdravotníctvo v obci v 70. rokoch 20. storočia vyzeralo nasledovne: V Beši mal ordináciu obvodný lekár, zubný lekár prichádzal do obce dvakrát týždenne z Levíc. Na gynekologické vyšetrenia chodili ženy do Kálnej nad Hronom a detská ambulancia bola taktiež v Kálnej nad Hronom. Pôvodné ordinačné priestory však boli kapacitne obmedzené, postupom času nevyhovovali, preto bolo potrebné zriadiť nové zdravotné stredisko, ktoré malo vyhovovať všetkým vtedajším moderným požiadavkám.

Budova zdravotného strediska

Budova zdravotného strediska v 70. rokoch

S výstavbou nového zdravotného strediska sa v Beši začalo v roku 1974 a stavba sa realizovala v rámci takzvanej akcie „Z“. Ku koncu roku 1974 boli položené základy a bola zakúpená určitá časť materiálu. V apríli 1975 bola zahájená práca pre získanie vodného zdroja. Stavba obvodného zdravotného strediska sa skolaudovala 5. decembra 1978, avšak pre kolaudačné závady nemohlo byť dielo odovzdané do užívania. V roku 1979, po odstránení všetkých kolaudačných závad, bolo Obvodné zdravotné stredisko dané do užívania, a to dňom 1. novembra 1979. Na tú dobu to bola moderná stavba, ktorá bola aj moderne vybavená. Stavebný dozor na výstavbe Obvodného zdravotného strediska mal Ing. Milan Slušný, vedúcim stavby bol Štefan

Kafka, stálym pracovníkom tejto stavby bol Tibor Kotlár. Na výstavbe Obvodného zdravotného strediska sa podieľali iba občania z Beše, ako sídelnej obce tohto zariadenia a významnou mierou k výstavbe prispelo aj JRD Beša.

Nové obvodné zdravotné stredisko v Beši poskytovalo základnú zdravotnú starostlivosť pre päť obcí. Okrem Bešanov slúžilo aj obyvateľom obcí Dolný Pial, Horný Pial, Tehla a Lula. Aj táto skutočnosť dokazuje, že obec Beša bola v tom čase významnou spádovou obcou.

Po sprevádzkovaní obvodného zdravotného strediska v Beši boli do novej budovy zdravotného strediska presťahované z pôvodných priestorov ordinácie obvodného a zubného lekára. Ďalej bola zriadená ambulancia detského lekára a neskôr aj ambulancia gynekologického lekára. **Priestory zdravotného strediska boli postupne viackrát obnovené, posledná výrazná obnova vonkajších a vnútorných priestorov zdravotného strediska prebehla v rokoch 2017 až 2018.**

Interiér zdravotného strediska

K najdlhšie pôsobiacim lekárom po sprevádzkovaní obvodného zdravotného strediska v obci patrili: praktickí

lekári - MUDr. Zoltán Náter, MUDr. Peter Jedlička, MUDr. Viktória Verebesová, MUDr. Ľubica Boriková, zubní lekári - MUDr. Ján Paška, MUDr. Peter Éder, MUDr. Alena Škutelová, MUDr. Ján Littva, MUDr. Júlia Nichtová a MUDr. Jozef Mészáros. V ambulancii detského lekára to boli MUDr. Ján Suchý, MUDr. Helena Marková (najdlhšie pôsobiaci detská lekárka v obci, ktorá tu pôsobila niekoľko desiatok rokov) a MUDr. Jana Oršulová.

Čakáreň zubného lekára

V súčasnosti sa v Obvodnom zdravotnom stredisku v Beši nachádza ordinácia praktického lekára pre dospelých, zubného lekára a detského lekára. Taktiež je tu zriadená aj pobočka lekárne.

Ordináciu praktického lekára pre dospelých vedie MUDr. Ľubica Boriková striedavo v obciach Beša, Dolný Pial a Bátovce, pričom v Beši praktický lekár ordinuje v dňoch utorok, streda a v piatok. Ordináciu detského lekára v Beši zastrešuje MUDr. Jana Oršulová, ordinuje striedavo v obciach Beša a Podhájska, v Beši v dňoch utorok a štvrtok. Ordináciu zubného lekára vedie MUDr. Jozef Mészáros striedavo v obciach Veľký Ďur, Beša a Dolný Pial, pričom v Beši zubný lekár ordinuje v utorok. Lekáreň v Beši, ktorá je pobočkou vrábeľskej lekárne Nerium, vedie lekárnička RNDr. Anna Guttmanová.

Zaujímavosť:

Ako uznávaní lekári pôsobia aj niekoľkí rodáci z Beše. Patria k nim predovšetkým:

- **MUDr. Ján Baťalík (športový lekár, Nitra, v rokoch 2012 až 2018 pôsobil ako lekár „A“ mužstva slovenskej futbalovej reprezentácie)**
- **doc. MUDr. Tibor Ďuriš, CSc. (internista, NsP Nové Zámky)**
- **MUDr. Darina Renčková (rodená Starčeková, reumatologička, Sokolov, ČR).**

Doc. MUDr. Tibor Ďuriš, CSc.

Doprava

Železničná doprava

Železničná stanica Beša

Železničná doprava je už od 25. septembra 1914 bezpochyby najvýznamnejšou verejnou dopravou v obci. V tento pamätný dátum, ktorý sa zlatými písmenami vryl do histórie obce Beša, totiž prešiel našou obcou prvý vlak. Železnica už od jej zriadenia neslúžila iba na prepravu cestujúcich a tovarov ale napríklad v prvej tretine 20. storočia sa stala hlavným prostriedkom na prepravu poštových zásielok.

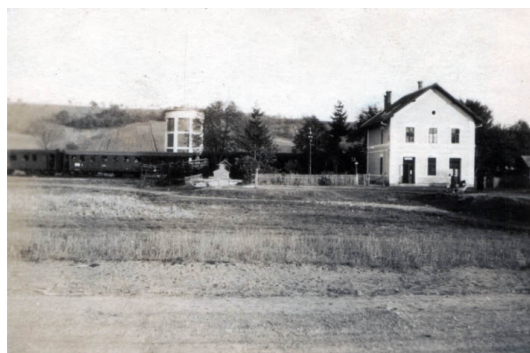
V rámci výstavby miestnej železnice Šurany - Levice bola pre obyvateľov obce Beša a obyvateľov Malej Baračky (vtedy súčasť obce Bardoňovo) zriadená železničná stanica „Barsbese - Baracska“ (Tekovská Beša – Baračka, dnes Bardoňovo), ktorej pôvodná poloha z roku 1914 zostala nezmenená až do dnes.

Budova železničnej stanice v Beši ako aj celá trať miestnej železnice bola postavená maďarskou stavebnou firmou Fried a Adorján so sídlom v Budapešti. O tom, že túto miestnu železničnú trať projektovala rovnaká spoločnosť, svedčí aj skutočnosť, že výzorovo a konštrukčne rovnaká železničná budova ako v Beši sa nachádza aj v obciach Hul a Lok.

V minulosti, keď obec Beša nebola zastavaná v takom rozsahu ako dnes, železničná stanica Beša nemala ideálnu polohu pre obyvateľov Beše, keďže ležala na úplnom okraji obce, na rozhraní obce Beša a Malej Baračky. Neskôr po zastavaní nových obytných plôch a pripojení Malej Baračky k obci Beša sa poloha železničnej stanice Beša z pohľadu obyvateľov obce zlepšila.

Budova železničnej stanice ako aj budovy stanovišťa výhybkárov boli postavené v roku 1914. Železničná stanica Beša bola veľmi krátka, mala iba 240 metrov a všetky tri staničné koľaje (prvá, druhá, štvrtá) pojali len po 30 vozňov.

Prestavba koľajiska, doplnenie ďalšej koľaje a predĺženie všetkých koľají bolo dokončené v roku 1936. Nová (tretia) koľaj bola odovzdaná pre dopravu dňa 31. októbra 1936.

**Železničná stanica
v prvej polovici 20. storočia**

Skladište pre tovar bolo iba menšie drevené. Rampa bola krátka, preprave nevyhovovala a preto bola v roku 1936 predĺžená na dĺžku 50 metrov. Koľajová váha bola postavená takisto v roku 1936. Po dobu bola uzavretá skladištná koľaj č.4 a tým bola postavená slepá koľaj na repnú kampaň. Dňa 10. decembra 1936 bola spojená slepá koľaj s koľajou č.4.

Žst. Beša - Sklad a bývalá vodáreň

7. mája 1937 bola dokončená a daná do prevádzky vodáreň, ktorú postavila firma Štern a Blaško Malacky. Celý vodárenský systém na zbrojenie rušňov bol v Beši zložený zo zdroja vody, ktorým bola studňa; z čerpaceho zariadenia; z vodojemu, ktorý slúžil ako zásobáreň vody; z potrubného systému, ktorý spájal studňu s vodojemom a vodojem s vodnými žeriavmi a zo samotných vodných žeriavov, z ktorých stekala voda do vodojemu tendra parného rušňa.

V roku 1946 sa začalo stavať nové skladište pre tovar, ktoré bolo ukončené a odovzdané do užívania v júni 1947.

Prvé vlaky boli ťahané parnými rušňami. Beša bola v „období pary“ významnou železničnou stanicou, pretože po vystavaní vodárne tu zbrojili vodu parné rušne. Najbližšími stanicami s vodáreňou boli Levice respektíve Šurany. Postupný technický rozvoj vytlačil tento na uhlie a vodu extrémne náročný, ale na druhej strane najromantickejší druh rušňov a začalo sa obdobie nafty a naftových (motorových) rušňov. Po zrušení parnej trakcie a jej nahradení motorovými rušňami dochádza aj v Beši k útlmu vodárne a celého vodárenského systému. Vodné žeravičky na zbrojenie rušňov boli odmontované a samotná budova vodárne postupne chátra.

Motorové rušne vydržali až do začiatku deväťdesiatych rokov 20. storočia, kedy došlo k ďalšiemu technickému rozvoju, a to k elektrifikácii traťového úseku Nové Zámky – Hronská Dúbrava, ktorého súčasťou bola aj železničná stanica v Beši. Prvý vlak ťahaný elektrickým rušňom prešiel železničnou stanicou Beša 21. decembra 1991 o 0:52 hodine, bol to rýchlik idúci z Bratislavy do Košíc. **Veľkou výhodou elektrifikácie oproti motorovej prevádzke je okrem nižších prevádzkových nákladov aj výrazný pozitívny dopad na čistotu ovzdušia a nižšiu hlučnosť, čo sa ihneď prejavilo aj v Beši.**

Prvým prednostom stanice bol Arnošt Bába, ktorý svoju funkciu vykonával do roku 1937. Po ňom funkciu prednostu prevzal Augustín Doleček (10. marec 1937 - 11. november 1938). Po Viedenskej arbitráži a počas 2. svetovej vojny železničná stanica (ďalej len žst.) Beša pripadla pod správu maďarských štátnych železníc (MÁV), **prednostom stanice bol Andor Pázmándy**. Po prinavrátení žst. Beša pod správu Československých štátnych dráh (ČSD) sa prednostom stal Jozef Janoviak (1945 - november 1956). Po ňom nasledovali Ján Habala (november 1956 - február 1959), Ján Medveď (február 1959 - október 1960), Michal Vavro (október 1960 - 1961) a Ján Kramár (1961 - 1985), ktorý po povojnovej ére vykonával funkciu prednostu stanice najdlhšie. Od 1. januára 1986 nastúpil ako posledný prednosta samostatnej železničnej stanice Beša Tomáš Kossi. K 1. januáru 1995 bola v rámci reorganizácie železníc funkcia prednostu stanice v žst. Beša zrušená, žst. Beša sa stala nesamostatnou stanicou a pripadla pod žst. Podhájska, ktorej prednostom bol Vladimír Polák. Od 1. decembra 2005 patrí žst. Beša pod žst. Levice, ktorej prednostom je Ing. Peter Bosíni.

Železničné priecestie v Beši

Súčasnosť

Železničná stanica Beša

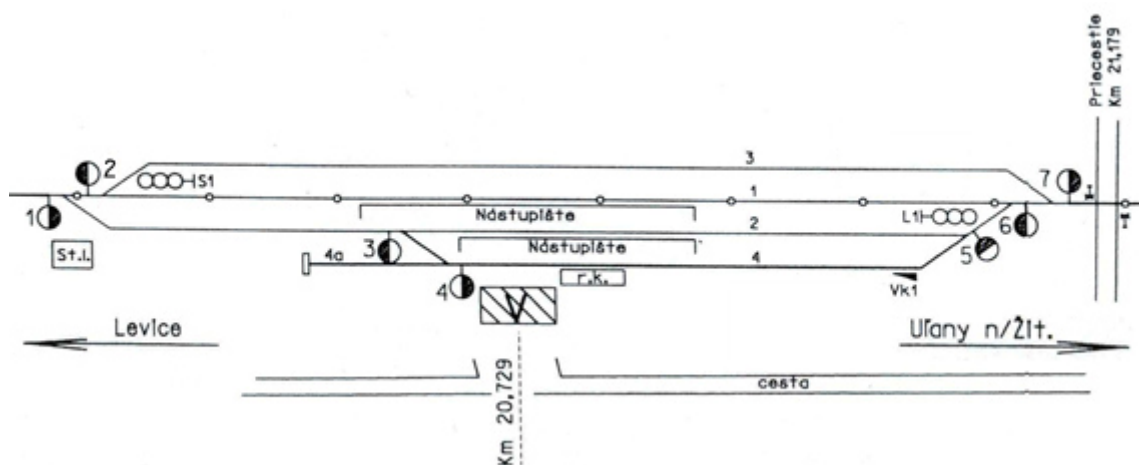
Železničná stanica Beša leží v kilometri 20,729 jednokoľajnej elektrifikovanej trate Hronská Dúbrava - Palárikovo, ktorá je v úseku Žiar nad Hronom - Žarnovica dvojkoľajná. Z pohľadu železničných tratí sa železničná stanica Beša nachádza na železničnej trati číslo 150 (Nové Zámky - Zvolen), ktorá tvorí časť druhého najvýznamnejšieho vnútroštátneho železničného koridoru, medzi železničiarimi prezývaného ako „južný ťah“.

V rámci prepravy cestujúcich zastavujú v Beši všetky osobné vlaky jazdiace medzi stanicami Nové Zámky - Levice (- Zvolen). Najbližšou železničnou stanicou, kde zastavujú rýchlikové a diaľkové spoje je Podhájska. **Najbližšia**

železničná stanica, kde zastavujú medzinárodné vlaky, je Nové Zámky.

V stanici sú tri dopravné koľaje (1., 2. a 3. koľaj), jedna manipulačná koľaj (4. koľaj), koľaj pre zvláštne účely (4a. koľaj) a dve vyvýšené nástupištia. Nástupište pri prvej koľaji má dĺžku 213 m, pri druhej koľaji 151 m. V obvodu železničnej stanice Beša sa nachádza 7 výhybiek a 1 výkoľajka. Trakčné vedenie v železničnej stanici Beša a v príslušných medzistaničných úsekoch je napájané jednofázovým striedavým prúdom 25 kV, 50 Hz a je konštruované na rýchlosť 120 km/h. Výška trakčného vedenia je 5,50 m nad temenom koľajnice. Železničná

stanica Beša je vybavená zabezpečovacím zariadením kategórie II. b TEST 14 s úplným zabezpečením vlakových ciest. V medzistaničných úsekoch Výhybňa Pál - Beša a Beša - Podhájska je traťové zabezpečovacie zariadenie 3. kategórie (automatické traťové zabezpečovacie zariadenie).

Schematický plán železničnej stanice Beša

Pre cestujúcich je zriadená čakáreň, kde sú umiestnené vývesné cestovné poriadky, upozornenia pre cestujúcich, príchody a odchody vlakov. Vedľa prijímacej budovy sa nachádza bufet. Pre nakládku a vykládku vozňových zásielok sa používa bočná rampa pri koľaji č. 4 v dĺžke 50 m. Prístup k rampe je od príchodovej cesty. Manipulačný priestor je vedľa koľaje číslo 4.

Železničná stanica Beša je stanicou nesamostatnou, pridelenou k železničnej stanici Levica. Sídlo prednostu je v železničnej stanici Levica. V súčasnosti v železničnej stanici Beša pracujú 5 výpravcovia (Miroslav Augustín, Rudolf Kecskés, Jana Kecskésová, Ján Václav, Adriana Vašeková).

Výpravca Ján Václav pri výkone služby

Zaujímavosti:

- ❖ **Železničná stanica „Barsbese – Baracska“ (Beša – Bardoňovo) bola jednou z mála nácestných staníc, kde na niekoľko minút zastavil „Zlatý vlak“, ktorý dňa 30. apríla 1939 prepravoval relikviu svätého Štefana.**
- ❖ **Zaujímavým a ojedinelým zjavom v Beši bol prechod vlaku Orient-Express železničnou stanicou Beša dňa 11. júla 2007. Takto si aj obyvatelia obce Beša mohli na niekoľko sekúnd vychutnať nostalgiu legendárneho historického luxusného vlaku, ktorý na územie Slovenskej republiky prišiel vôbec prvýkrát v histórii.**
- ❖ **Cestujúci v železničnej stanici Beša boli medzi prvými na Slovensku, ktorí mali možnosť otestovať na vlastnej koži jedno z najmodernejších a najnovších železničných koľajových vozidiel jazdiacich na území Slovenska - dvojposchodovú elektrickú jednotku typu push - pull radu 951. Dňa 16. augusta 2011 bola totiž spustená v železničnom úseku Levica - Nové Zámky jej ostrá skúšobná prevádzka s cestujúcimi, pričom zmienená elektrická jednotka radu 951 bola nasadzovaná na vytýpovaných osobných vlakoch, ktoré zastavovali aj v bešianskej železničnej stanici. Už za krátky čas sa táto dvojposchodová súprava,**

Elektrická jednotka Push-pull

ktorá je zložená z upraveného rušňa radu 263 („Princezná“) a z 3 nových poschodových vozňov (z ktorých dva sú vložené vozne a jeden riadiaci vozeň), stala veľmi obľúbenou medzi cestujúcimi.

- ❖ **Železničná stanica Beša je jednou z 55 železničných staníc na Slovensku, kde sú umiestnené dvojjazyčné názvy železničnej stanice. Od mája 2017 je ku slovenského názvu železničnej stanice „Beša“ doplnený aj názov v maďarskom jazyku „Bese“.**

Dvojjazyčný názov želez. stanice

Autobusová doprava

Autobusová zastávka Beša, Jednota

zavedený autobusový spoj ČSAD Beša - Levice, čím sa v značnej miere vylepšila možnosť cestovania občanov obce. Trasa je: Beša - Jesenské Údolie - Iňa - Lok - Kalná nad Hronom - Horná Seč - Levice.“

Druhou najvýznamnejšou verejnou dopravou v obci Beša je doprava autobusová. Presný dátum odkedy bola v Beši zavedená pravidelná autobusová doprava nie je známy, s veľkou pravdepodobnosťou to bolo až po skončení druhej svetovej vojny.

O autobusovej doprave v Beši nie sú zachytené podrobnejšie zmienky ani v Kronike obce Beša, môžeme sa však v nej napríklad dočítať, že „Dňa 22.5.1986 bola na hlavnej ulici osadená kovová búdka ako čakáreň pre cestujúcich autobusmi ČSAD“, „Dňom 1.10.1987 bol

Poslednou informáciou, žiaľ negatívnou, je zápis z roku 2000, kde je uvedené: „Zrušenie autobusových spojov cez víkendy vyvolalo nespokojnosť občanov, ale napriek petícii prevádzkovateľ - Slovenská autobusová doprava Levice z dôvodu nerentabilnosti spoje neobnovila.“ **Uvedený stav trvá v Beši až do súčasnosti (rok 2018), keďže z verejnej dopravy počas víkendov je v obci prevádzkovaná iba železničná doprava.**

Prevádzkovateľom autobusovej dopravy v Beši sa postupne stali:

- Československá automobilová doprava (ČSAD) Bratislava n.p., dopravný závod Levice
- od roku 1989 - Československá automobilová doprava (ČSAD) Bratislava, š.p., odštepny závod Levice
- od roku 1994 - Slovenská autobusová doprava (SAD) Bratislava, š.p., odštepny závod Levice
- od roku 1996 - Slovenská autobusová doprava (SAD) Levice, š.p.
- od roku 2000 - Slovenská autobusová doprava (SAD) Nové Zámky, š.p.
- od roku 2002 - Slovenská autobusová doprava (SAD) Nové Zámky, a.s.
- **od roku 2013 – ARRIVA Nové Zámky, a.s., organizačná jednotka (OJ) Levice**

Ďalším prevádzkovateľom autobusovej dopravy v Beši je spoločnosť ARRIVA Nitra a.s., prevádzka Zlaté Moravce, ktorá zabezpečuje prepravu k priemyselnému parku vo Vrábľoch.

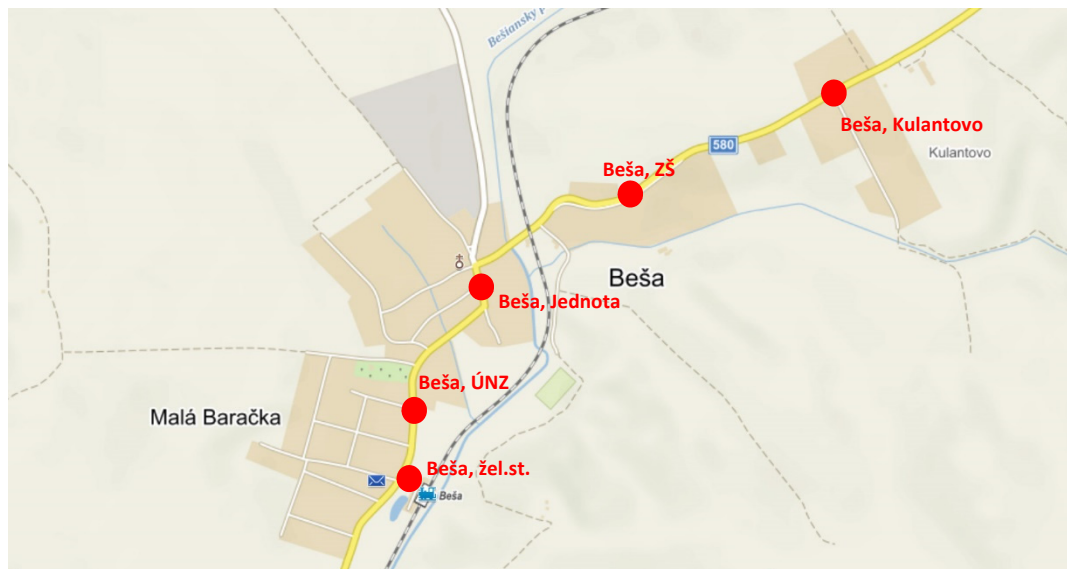
Autobusová zastávka Beša, Kulantovo

V súčasnosti (rok 2018) cez obec Beša premávajú autobusy prímestskej dopravy ARRIVA Nové Zámky, a.s. v trase Levice – Horná Seč – Kalná nad Hronom - Lok - Iňa - Jesenské - Beša - Dolný Pial (8 autobusov smerom do Levíc a 7 autobusom smerom z Levíc denne) a autobusy spoločnosti ARRIVA Nitra, a.s. v trase Vráble – Telince – Čifáre – Veľký Ďur - Tehla - Lula - Iňa - Beša – Horný Pial - Dolný Pial (2 autobusy smerom do Vrábľov a 3 autobusy smerom z Vrábľov denne). Obidve linky sú prevádzkované iba počas pracovných dní.

V obci je zriadených 5 autobusových zastávok:

- *Beša, Jednota* - zastávka leží v samotnom centre obce, na „hlavnej“ ulici
- *Beša, ÚNZ* - zastávka leží v tesnej blízkosti zdravotného strediska
- *Beša, žel.st.* - zastávka leží v tesnej blízkosti železničnej stanice Beša
- *Beša, ZŠ* - zastávka leží v tesnej blízkosti základnej a materskej školy v Beši
- *Beša, Kulantovo* - zastávka leží v časti Kulantovo, v tesnej blízkosti evanjelickej modlitebne

Najvýznamnejšou z nich je zastávka *Beša, Jednota*, nachádzajúca sa v strede obce, na ktorej ešte v neďalekej minulosti zastavoval aj diaľkový autobusový spoj *Nové Zámky - Žilina*. Práve táto autobusová zastávka bola v roku 2007 výrazne obnovená.

Zaujímavosť:

Z Beše pochádza niekoľko vodičov linkového autobusu, ktorí dlhé roky slúžili na prímestských autobusoch jazdiacich cez obec Bešu. K najdlhšie slúžiacim patrili respektíve patria *Ondrej Drappan, Jozef Albert, Jozef Bahík* a iní.

Pošta a poštový úrad

Poštový úrad bol v Beši zriadený v roku 1884, rovnako ako v susednom Dolnom Piali a Bardoňove. Prvým poštovým úradníkom bol miestny rímskokatolícky učiteľ *Anton Beluch*, po jeho smrti úrad prevzala jeho manželka. Sídлом poštového úradu boli rôzne prenajaté priestory v rodinných domoch. Veľkú zásluhu na rozvoji poštového úradu v Beši malo aj vybudovanie železničnej trate z *Fedýmeša nad Žitavou* (dnešné *Úľany nad Žitavou*) do *Levíc* v roku 1914, ktorá prechádza cez obec Beša, pretože v prvých desaťročiach 20. storočia sa poštové zásielky doručovali najmä železnicou.

Bývalé sídlo poštového úradu (č.d.120)

V prvej polovici 30. rokov 20. storočia sa poštový úrad nachádzal v prenajatej izbe rodinného domu (č.d. 120) v centre obce. Do pôsobnosti poštového úradu patrili okrem Beše aj obce *Jesenské, Lula, Tehla, Pozba* a okolité majere *Barak* a *Červený majer*. Poštový úrad však neposkytoval služby telegrafu. V prípade, že Bešania chceli využívať služby telegrafu, najbližší štátny telegrafný úrad bol zriadený v obci *Baračka* (dnešné *Bardoňovo*).

Prichádzajúca a odchádzajúca pošta bola prepravovaná raz denne, a to dopoludňajším vlakom. Poštový úrad mal 2 doručovateľov. Presný dátum odkedy bol v Beši zriadený telegraf nie je známy, v 2. polovici 30. rokov 20. storočia však už telegraf v obci bol. Vedúcou poštového úradu v tom čase bola Lenka Magyarová. V povojnových časoch poštový úrad otvoril v roku 1945 Ján Kresánek. Bešiiansky poštový úrad mal od prelomu rokov 1947/48 dvoch doručovateľov. Dlhoročnou vedúcou poštového úradu bola Alžbeta Kramárová, ktorá tu pôsobila v rokoch 1959 až 1987. Po nej boli vedúcimi pošty Oľga Kosibová, Mária Machajdíková, Helena Zovčáková, Katarína Mráziková a od roku 2001 až do súčasnosti Ivana Drappanová.

Zamestnankyne pošty v Beši
(Ružena Hlinková a Ivana Drappanová)

Poštový úrad bol do roku 1960 umiestnený vo viacerých prenajatých objektoch v obci, najdlhšie v dome zosnulého Štefana Starčeka (č.d. 120) - 29 rokov. Od roku 1960 až po súčasnosť sídli v budove dnešného Obecného úradu. Zabezpečuje všetky služby týkajúce sa činnosti pošty a zároveň slúži ako pobočka Poštovej banky.

Poštový úrad v Beši okrem samotnej obce Beša zastrešuje aj obec Jesenské. Poštové smerovacie číslo pošty Beša je 935 36. Vedúcou pošty je Ivana Drappanová, dlhoročnou doručovateľkou pošty v Beši je Ružena Hlinková. Poštu do Jesenského doručuje Ivana Drappanová.

Vedenie a verejná správa obce

Budova bešiianskeho obecného úradu
a notariátu v 30 až 40. rokoch 20. storočia

Najvyšším zástupcom obce bol v minulosti dedinský richtár, ktorý bol volený samotnými obyvateľmi obce. Za richtára však nemohol kandidovať hocikto, kandidáta na richtára navrhoval výhradne majiteľ miestnych pozemkov – zemepán. V novoveku sa volilo z troch kandidátov navrhnutých zemepánom, pričom funkčné obdobie takto zvoleného richtára bolo spravidla jeden rok a richtár sa zodpovedal priamo zemepánovi. Úlohou richtára bolo spravovať obec, starať sa o bezpečnosť a poriadok v obci. Richtár mal právo vykonávať nižšie súdnictvo a mal na starosti plynulé odvádzanie poddanských dávok, desiatku a deviatku, ako aj štátnych daní. Okrem richtára sa volili aj zástupca richtára a dvaja prisašní, ktorí pomáhali richtárovi vo výkone jeho služby.

Po zániku feudalizmu v roku 1848 a po reformách obecnej správy v 2. polovici 19. storočia už kandidát na richtára (starostu) nebol závislý od návrhu zemepána, predlžovalo sa jeho funkčné obdobie a dôležitým orgánom vo vedení obce sa stalo obecné zastupiteľstvo, ktorého členovia boli z polovice volení a z polovice tvorení najväčšími platiteľmi daní v obci. Na úrovni štátnej správy bol najvyšším predstaviteľom v obci notár, ktorý bol prostredníkom medzi úradom hlavného slúžneho na okrese a obcou. Viedol obecnú agendu a matriku, zúčastňoval sa na zasadnutiach obecného zastupiteľstva, vyhotovoval zmluvy, mal prehľad o pozemkovej agende a vplyv pri vojenských odvodoch

Nová budova obecného úradu
a notariátu v roku 1941

obyvateľov. V Beši bol notariát zriadený v roku 1895, pričom pod jeho pôsobnosť okrem Beše patrili aj obce Pozba, Tehla a Lula. Sídлом obecného úradu a notariátu bola do začiatku 40. rokov 20. storočia už neexistujúca budova v centre obce ležiaca na miestach dnešného kostola reformovanej cirkvi. Začiatkom 40. rokov 20. storočia bola v blízkosti železničnej stanice postavená nová budova, do ktorej bol následne presťahovaný obecný úrad a notársky úrad s notárskym bytom. V tejto budove sídli obecný úrad až do súčasnosti.

V roku 1767 bol richtárom obce Ján Brix, v roku 1856 Peter Galambos. Mená ostatných richtárov a starostov obce do začiatku 20. rokov 20. storočia zatiaľ nie sú známe. Ich archívne skúmanie bude predmetom ďalších aktualizácií knižky o Beši. Starostom obce bol v roku 1923 Ján Pompos, v rokoch 1924 až 1925 Ján Koncsal, v rokoch 1925 až 1931 Imrich Kurucz, v rokoch 1931 až 1938 Ľudovít Kálnay a v rokoch 1938 až 1945 Pavol Kálnay.

Mená notárov v obci:

1895 - 1900	Štefan Skarka
1900	Edmund Závodszky
1900 - 1909	Štefan Gaál
1909 - 1923	Ferdinand Lányi
1923 - 1925	Adolf Rejthar
1925 - 1928	Štefan Bányai
1928 - 1930	Ján Jankejech
1930	Róbert Raposs
1930 - 1935	Ján Májek
1935 - 1938	Ján Spáč
1939 - 1945	Koloman Bálint
1945 - 1948	Andrej Kmeť

Pečiatky notariátu z 20. rokov 20. storočia

Po ukončení 2. svetovej vojny a opätovnom pripojení obce Beša k Československu prevzali funkcie obecného zastupiteľstva a starostu novo vytvorené národné výbory, na ktorých čele stáli komisári obce. V Beši nimi boli Ján Kováč, Štefan Mankovecký a Ján Horňák. Po februári 1948, kedy sa k moci dostali komunisti bolo vedenie obce riešené formou volenej rady miestneho národného výboru (MNV), ktorá bola podriadená príslušnému okresnému národnému výboru (ONV). Taktiež boli zrušené notariáty, ktorých funkciu prevzal miestny národný výbor. Najvyšším zástupcom obce bol predseda MNV, ktorý musel byť členom Komunistickej strany Československa (KSČ). Za neho boli v Beši postupne zvolení Štefan Šafár (1950 – 1960), Ján Oleríny ml. (1960 – 1964), Ľudovít Štiglic (1964 – 1981) a Alžbeta Pánisová (1981 – 1990). Uvedený systém vydržal až do roku

*Budova bešianskeho obecného úradu
v súčasnosti*

1990, kedy po páde komunistického režimu miestny národný výbor nahradilo obecné zastupiteľstvo na čele s demokraticky voleným starostom obce, ktorým sa postupne stali Alexander Kálnay (1990 – 1998), Ladislav Drappan (1998 – 2010) a Miroslav Černák (2010 – súčasnosť). Medzi jednotlivými voľbami sa zaviedlo 4 ročné funkčné obdobie. Počet členov obecného zastupiteľstva sa viackrát menil, v súčasnosti má bešianske obecné zastupiteľstvo 7 demokraticky volených členov. Aktuálnymi poslancami obecného zastupiteľstva, ktorí boli zvolení v komunálnych voľbách konaných v roku 2018, sú: Lea Škultétyová, Vojtech Kosár, Róbert Karika, Ing. Gabriela Kosárová, Ladislav Buzáši, Jolana Lokšová a Renáta Bielíková.

Po zrušení obecných notárov sa okrem štatutárov obce o zabezpečenie výkonov činnosti obecného úradu napr. vedenie matriky, vedenie účtovníctva, tvorba nariadení obce a pod. starali zamestnanci MNV resp. obecného úradu. Po roku 1948 tieto činnosti vykonával Andrej Kmeť, po ňom dlhoročná pracovníčka MNV

Rozália Gašparíková a od začiatku 90. rokov 20. storočia až po súčasnosť uvedené činnosti vykonáva Bc. Terézia Zöldová.

Zaujímavosti:

- ❖ O čom napríklad rokovalo obecné zastupiteľstvo v Beši v 20. a 30. rokoch 20. storočia?

Najčastejším bodom rokovaní obecného zastupiteľstva v uvedenom období boli žiadosti rôznych osôb o uznanie takzvaného domovského práva, nazývaného tiež domovská príslušnosť. Na základe domovského práva mala osoba nárok na nerušený pobyt v obci a predovšetkým právo na sociálne zaopatrenie a zaopatrenie v starobe. O udelení domovského práva rozhodovala výhradne daná obec a nebolo možné sa odvolať voči jej rozhodnutiu. Pri jej udelení sa postupovalo v zmysle daného zákona, v rámci ktorého sa skúmalo, či daná osoba bola narodená v Beši, koľko rokov tu žila, akú mala štátnu príslušnosť a či sa podieľala na platení daní do obecnej pokladnice. Na jednej strane bolo domovské právo záväzkom obce voči svojmu občanovi, na druhej strane to bol nástroj, ako sa zbaviť rôznych privandrovalcov a osôb v obci nechcených. Uznanie domovského práva osvedčoval takzvaný domovský list a evidencia sa viedla v príslušných matrikách. V prípade, že obec osobe domovské právo neudelila, poslala príslušnú osobu takzvaným „postrkom“ do jeho domovskej obce na náklady príslušnej osoby. Domovské právo zaniklo až v roku 1948.

Pečiatka z 20. rokov 20. storočia

Pečiatka z 20. rokov 20. storočia

Častou témou obecného zastupiteľstva bola výstavba novej budovy notariátu a bytu pre notára. Už v roku 1923 vtedajší obecný notár Adolf Rejthar podáva oficiálnu žiadosť na výstavbu novej budovy notariátu s bytom pre notára, pretože budova notariátu s notárskym bytom je vo veľmi zanedbanom stave. Vzhľadom na rôzne faktory ako hľadanie finančných zdrojov na výstavbu, spolupodieľanie sa okolitých obcí, ktoré spadali pod bešiiansky notariát, nezhody o mieste výstavby atď. výstavba novej budovy dlhé roky stagnovala a vážne hrozilo, že notariát v Beši bude zrušený. Dokonca na obecnom zasadnutí v roku 1934 obecné zastupiteľstvo hlasovalo, či bude v prípade zrušenia notariátu v Beši Beša pričlenená pod notariát v Dolnom Piali alebo v Trávnici. Našťastie pre obyvateľov Beše sa notariát v Beši nakoniec podarilo zachovať a nová budova notariátu bola postavená začiatkom 40. rokov 20. storočia (dnes v tejto budove sídli obecný a poštový úrad).

Ďalšími témami rokovaní obecného zastupiteľstva boli napríklad tvorba obecných rozpočtov, riešenie rôznych sporov a sťažností medzi obyvateľmi (napríklad za neoprávnený výrub stromov a pod.), verejná ústna dražba na zakúpenie poľovného práva na určitý počet rokov, žiadosti o finančnú pomoc pre rôzne organizácie ale napríklad aj náležitosti týkajúce sa zaopatrenia obecných býkov a iného obecného majetku.

Zaujímavosťou bolo, že hoci v 20. a 30. rokoch 20. storočia, kedy spadala Beša pod Československo a štátnym jazykom bola slovenčina, po slovensky takmer nikto z obyvateľov Beše nevedel. Výnimkou boli iba kolonisti z Kulantova, ktorí sa sem prisťahovali zo stredného Slovenska. Aj všetky zasadnutia bešiianskeho obecného zastupiteľstva prebiehali predovšetkým v maďarskom jazyku. Úradné zápisnice z rokovania obecného zastupiteľstva, ktoré spisoval obecný notár boli už písané v maďarskom aj slovenskom jazyku. V niektorých rokoch dokonca iba v slovenskom jazyku, neskôr v 30. rokoch iba v maďarskom jazyku.

Pečiatka z 30. rokov 20. storočia

❖ *Dobové preukazy*

Ešte nie až v takej dávnej minulosti potrebovali obyvatelia množstvo úradných povolení, ktoré v súčasnej dobe vyvolávajú skôr úsmev. Jedným z takýchto povolení, ktoré sa vyžadovalo ešte v polovici 40. rokov 20. storočia bolo úradné povolenie na použitie bicykla na cestných komunikáciách, takzvaná „Legitimácia pre majiteľov, držiteľov bicykla, používaného na verejných cestách“, ktoré vydával miestny národný výbor (MNV). Jedno z takýchto povolení vydal v roku 1946 vedúci úradu MNV v Beši Andrej Kmeť obyvateľovi Beše Karolovi Sztrédovi.

Priezvisko a meno: <i>Sztréda Karol</i>	Popis osoby:
Povolanie: <i>stolar</i>	Postava: <i>stredná</i>
Stále bydlisko: <i>Beša</i>	Obličaj: <i>okulka</i>
Miesto a dátum narodenia: <i>Beša, 6. apr. 1931</i>	Vlasy: <i>guštavové</i>
Značka bicykla: <i>Premier</i>	Oči: <i>sivé</i>
Číslo bicykla: <i>466333</i>	Ústa: <i>súmerné</i>
Vlastnoručný podpis majiteľa legitimácie: <i>Sztréda Karol</i>	Nos: <i>prázdny</i>
	Zvláštne znamenie: <i>/</i>
	Dátum: <i>1. Beša, dia 21. IV. 1946.</i>

Legitimácia pre majiteľov a držiteľov bicykla

Poľnohospodárstvo a vinohradníctvo

Poľnohospodárstvo

Beša, nachádzajúca sa v Podunajskej nížine, bola vzhľadom na jej prírodné a klimatické pomery už od jej počiatkov poľnohospodársky zameranou obcou. Podiel poľnohospodárskej ornej pôdy bol v minulosti výrazne odlišný, pričom v katastri Beše bolo omnoho viac lesnej plochy, ktorú obyvatelia postupne kľčovali a takto vznikala ďalšia a ďalšia orná pôda, pasienky a zastavaná plocha.

V dávnej minulosti sa v Beši ako aj v širokom okolí pestovali najmä plodiny pre zabezpečenie základných životných potrieb samotných obyvateľov. Typickým príkladom je pšenica, ktorá ako najdôležitejšia chlebová plodina predstavuje základný zdroj ľudskej výživy. Neskôr pribúdali plodiny pre kŕmenie domácich zvierat (napr. rôzne druhy obilnín a krmovín) ako aj technické plodiny, ktoré boli zároveň surovinami pre druhotné potreby človeka ako napríklad ošatenie, bývanie a iné. K takýmto plodinám patril ľan, konope, drevo a pod.

**Poľnohospodárske práce
60. roky 20. storočia**

Počas žatvy - 60. roky 20. storočia

Neskôr pestovanie poľnohospodárskych plodín Bešania prispôbovali okrem svojich potrieb aj potrebám, ktoré priniesol spoločenský vývoj. Keď bol v roku 1854 v Šuranoch zriadený cukrovar, ktorý bol vtedy najmodernejší v celom Uhorsku, obyvatelia vo väčšom množstve začali pestovať cukrovú repu. Z pohľadu živočíšnej časti obyvatelia obce chovali najmä drobnú hydinu, kozy a ošípané, majetnejší hospodári chovali aj hovädzí dobytok a kone, ktoré boli využívané aj ako pracovná sila pri poľnohospodárskych prácach. Rozšíreným bolo včelárstvo a od 18. storočia aj chov hodvábnika (priadky morušovej), ktorý sa za účelom získavania vlákien hodvábu choval až do polovice 20. storočia.

Systém poľnohospodárstva **v období feudalizmu (10. až 19. storočie)** bol v Beši rovnaký ako v celom Uhorsku. **Pôdu mohli vlastníť iba príslušníci šľachtických rodov (zemepáni)** a ostatní obyvatelia - poddaní - si za takzvanú feudálnu rentu (rôzne peňažné, robotné a naturálne čiastky) od nich pôdu prenajímali. Len odvádzaním zemepanského deviatku a cirkevného desiatku prišli poddaní každoročne o pätinu dopestovanej úrody, drobných hospodárskych zvierat a včiel. Najväčším bremenom bola robotná renta - nútené práce, ktoré museli poddaní vykonávať so záprahom alebo ručne na majetkoch svojich zemepánov. Veľmi ťažkým obdobím pre poddaných bolo aj obdobie vládnutia Turkov na našom území, keď okrem pôvodných feudálnych povinností museli odvádzať dane aj Turkom. Z daňového súpisu tureckých daňových poplatníkov z druhej polovice 17. storočia vyplýva, že obyvatelia Beše ako aj okolitých obcí odvádzali Turkom okrem iných daní aj daň z pestovania pšenice, zo zmiešaného obilia, z muštu, z úľov, za šošovicu, za hrach, za ľan a konope, za sudy, za drevo a seno, za ošipané a za pasenie.

Žatevné práce - 60. roky 20. storočia

Poddanské obyvateľstvo sa delilo na tri základné skupiny: sedliakov, želiarov a podželiarov (dedinská chudoba). Prvé dve sa od seba odlišovali na základe množstva užíwanej urbárskej pôdy, resp. držby domu. Posledná skupina bola bezmajetná a predstavovali ju rôzni sluhovia a nádenníci, ktorí bývali v podnájdoch a živili sa rôznymi formami námezdné práce.

Výstavba areálu JRD Beša

Častou formou v oblasti pestovania plodín a chovu úžitkových zvierat boli v minulosti majere, ktoré si zakladali zemepáni na vlastných majetkoch a prioritne slúžili pre zabezpečenie dostatku potravín samotného sídla zemepána. Zemepánom nespotrebovaná časť úrody, výrobkov a zvierat bola odpredaná na rôznych trhoch. Majere sa zakladali mimo obcí, v areáli poľa, ktoré vlastnil zemepán a tvoril ich stavebne uzatvorený celok hospodárskych budov, ktorý pozostával z časti kde bol ubytovaný pracovný personál tvorený podželiarmi, z časti kde bol ustajnený dobytok (chliev, maštal'), z časti kde bol sklad vymláteného obilia (sýpka) a z časti slúžiacej k prechovániu nevymláteného obilia a poľnohospodárskeho náčinia nutného pre obhospodarovanie pôdy (stodola). Hlavným produktom majerov boli obiloviny (pšenica, ovos, proso), mliečne výrobky (mlieko, syry, maslo) a hospodárske zvieratá (kravy, ošipané, kone, ovce). V čele majera stál šafár, ktorý zodpovedal za chod celého majera. V katastri Beše sa takýto majer nachádzal na mieste dnešného Kulantova a založila a vlastnila ho rodina Hunyadiovcov. Aj v blízkosti Beše sa nachádzalo niekoľko majerov, napríklad Barak, Červený majer a Malá Beša, ktoré ležali v katastri Bardoňova.

Po zrušení poddanstva a poddanských povinností (od roku 1848) sa celková situácia bežných obyvateľov Beše výrazne zlepšila a ľudia hospodárili na zmluvne prenajatých alebo vlastných pozemkoch. Každý však hospodáril samostatne a neexistovalo žiadne organizované spoločné hospodárenie. Prevládali drobní roľníci. Prvou veľkou lastovičkou v spoločnom hospodárení v obci Beša bolo založenie Potravného družstva v roku 1911, ktorého hlavnou činnosťou bol predaj každodenných potrieb, tabakových výrobkov a pohostinstvo. Potravné družstvo v Beši založil miestny rímskokatolícky učiteľ Ján Klačanský a jeho členstvo fungovalo na základe členských podielov a bolo dobrovoľné.

Žatevné práce - 80. roky 20. storočia

Živočišna výroba v 2. polovici 20. storočia

použiť na všeobecne užitočné účely. Zvyšok pôdy sa mal za úhradu prideliť jednotlivcom, menovite maloroľníkom, želiarom, bezzemkom, drobným živnostníkom, poľnohospodárskym a lesným zamestnancom ako aj rôznym združeniam, družstvám, obciam a iným právnickým osobám.

Po roku 1948, po zmene politického režimu na komunistický bola v poľnohospodárstve zvolená cesta spoločného obhospodarovania pôdy a družstevná veľkovýroba vo forme jednotných roľníckych družstiev. Po viacerých agitáciách miestnych predstaviteľov KSČ bolo v Beši dňa 27. júna 1950 založené Jednotné roľnícke družstvo (JRD), ktorého predsedom sa stal Ján Trnka. Toto JRD bolo iba menšinové, prevádzkový poriadok podpísalo 51 členov, z ktorých väčšina pochádzala z časti Kulantovo. Zvyšní hospodáriaci obyvatelia obce neboli myšlienke združstevňovania naklonení a až na hrubý nátlak orgánov KSČ museli v auguste 1957 nedobrovoľne podpísať členstvo

už v celo obecnom JRD, kam museli samozrejme odovzdať aj všetky svoje pozemky a domáce zvieratá. V roku 1958 malo bešianske JRD celkovo 174 členov a 745 hektárov pôdy. Od 1. januára 1973 bolo k Jednotnému roľníckemu družstvu Beša pripojené aj JRD Iňa a vzniká nový názov JRD Úsvit Beša. Od 1. januára 1974 bolo k JRD Úsvit Beša pripojené JRD Jesenské Údolie a od 1. januára 1975 aj JRD Tehla a JRD Lula. Toto zlúčené družstvo hospodáril v roku 1975 na 2 452 hektároch poľnohospodárskej pôdy a malo 461 zamestnancov. Počas obdobia komunizmu nastáva najproduktívnejšie obdobie poľnohospodárstva v obci. Samozrejmosťou je chov hovädzieho dobytku, ošípaných, oviec, včelárstvo, v rastlinnej výrobe pestovanie obilnín, krmovín,

Areál PD Beša v súčasnosti

viniča, cukrovej repy a zeleniny, predovšetkým paradajok, uhoriek, hrachu a iných. Počas tohto obdobia malo JRD v Beši aj významné kultúrno-spoločenské postavenie, keďže mnohé investičné výstavby obce alebo obcou organizované podujatia boli vykonávané v úzkej spolupráci práve s JRD. Po zmene politického režimu nastáva po roku 1989 na Slovensku celkový útlm v poľnohospodárstve, ktorý sa nevyhol ani obci Beša.

Administratívna budova PD Beša

Dochádza k zmene názvu na Poľnohospodárske družstvo (PD) Beša, niektorí vlastníci pôdy si vyberajú z družstva svoje parcely a pestujú sa iba plodiny s vysokou ziskovosťou a dobrým odbytom ako napríklad repka olejná a obilniny.

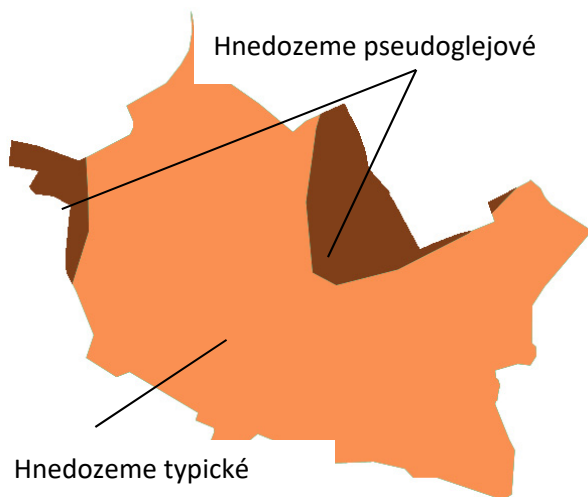
V živočišnej výrobe dochádza taktiež k útlmu, úplne zaniká včelárstvo a chov oviec, neskôr postupne zaniká aj chov ošípaných. **Ekonomické ukazovatele družstva od začiatku 90. rokov 20. storočia nie sú ideálne, čo sa prejavilo najmä v niekoľkoročnom investičnom dlhu na základe ktorého družstvo chátra a je bez výraznejších inovačných technológií. V roku 2014 došlo ku zmene vlastníckych podielov, PD Beša sa stáva súčasťou nadnárodného koncernu Agrofert. Dochádza k postupnej obnove budov v priestoroch družstva, avšak v Beši**

zaniká akákoľvek živočíšna výroba a družstvo sa venuje výhradne iba rastlinnej výrobe s rýchlym výnosom, ktorá je dopestovaná s výraznou podporou umelých hnojív.

Predsedomi JRD respektíve PD Beša postupne boli Ján Trnka, Ján Magna, Ing. Milan Mahút a Ing. Štefan Kráľ, ktorý je najdlhšie pôsobiacim predsedom v histórii bešianskeho družstevníctva. Od roku 2014 je predsedom PD Beša Zdenek Kúdela.

Logo PD Beša

Pôdny typ v katastri obce Beša

K typickým poľnohospodárskym častiam katastra obce Beša patria časti Šikovský vrch (Sikói hegy), Bešiansky vrch (Besei hegy), Jahodná (Eperjes), Dlhý les (Hosszú erdő), Krátke role (Rövid földek), Brvno (Szálfa), Malá studňa (Kiskút), Móre lúky (Móre), Žltý hon (Sárgadűlő), Cirkevná dolina, Hlboký jarok (Mélyárok), Nad hradskou (Országút felett) a Pod hradskou (Országút alatt).

Z pohľadu pôdneho typu v katastri obce Beša prevládajú hnedozeme. Na drivej väčšine katastra prevládajú *hnedozeme typické*, ktorých pôdnym substrátom je spraš. Tieto hnedozeme sa využívajú najmä ako orná pôda pre prestovanie obilnín, kukurice, špeciálnych plodín, krmovín a cukrovej repy. Okrem nich sa v katastri obce nachádzajú aj oblasti, kde prevládajú *hnedozeme pseudoglejové*. Ich pôdnym substrátom sú sprašové a polygenetické hliny a ich využitie je orná pôda najmä pre pestovanie obilnín, kukurice, krmovín a trávnych porastov.

Zaujímavosti:

- ❖ Výrazným poľnohospodárskym strediskom v tesnej blízkosti obce Beša bol hospodársky dvor Barak patriaci pod Stredné odborné učilište poľnohospodárske (SOUN) v Šuranoch, v ktorom našlo zamestnanie aj väčšie množstvo Bešanov. **Vyvinul sa z majera, ktorý tu už bol minimálne v 2. polovici 18. storočia, presný dátum jeho vzniku nie je známy.** Katastrálne však spadal pod Bardoňovo. V čase jeho najväčšieho rozkvetu v 2. polovici 20. storočia bol Barak známy najmä svojim čerešňovým sadom, do ktorého chodievali na každoročné ošetrovacie brigádnic, najmä však študenti, zo širokého ďalekého okolia. Okrem čerešňového sadu sa tu vo väčšej miere pestovali jahody, ríbezle, tabak a samozrejme aj typické poľnohospodárske plodiny ako obilniny, kukurica, cukrová repa a pod. Z pohľadu živočíšnej výroby bolo zaujímavosťou, že sa na Baraku chovali okrem bežných úžitkových zvierat aj kone. Dnes je však hospodársky dvor Barak iba tieňom svojej slávnej minulosti. Živočíšna výroba ani pestovanie dovtedy typických plodín ako ríbezle a tabak tu už neexistuje, zachovala sa predovšetkým rastlinná výroba s plodinami s vysokou ziskovosťou. **Zašlú slávu Baraku sa v posledných rokoch snaží aspoň čiastočne obnoviť spoločnosť Agro Gombár s.r.o., ktorá tu založila nový marhuľový sad a jahodovú plantáž určenú na samozber.**

Hospodársky dvor Barak

❖ *V minulosti bol v celom Uhorsku rozšírený chov hodvábnika (priadky morušovej). Tento motýľ, ktorý sa živí výhradne listami zo stromu moruše je producent hodvábu, pričom hodváb tvorí zámotok (kokón) kukly húseníc priadky morušovej. V Beši sa hodvábnik choval ešte koncom 50. rokov 20. storočia. V roku 1958 sa chovu hodvábnika venovalo aj bešianske JRD, a to v novo postavenom kravíne, ktorý ešte nebol obsadený hovädzím dobytkom. V uvedenom roku dokonca bešianske JRD získalo 1. miesto v celoslovenskej súťaži v chove hodvábnika, keď vyprodukovalo 205 kilogramov zámotkov. Priadku morušovú v roku 1958 chovali aj zamestnanci bešianskej železničnej stanice v príľahlom sklade. V neskorších rokoch chov hodvábnika v Beši úplne zanikol, v obci je však možné aj v súčasnosti nájsť stromy moruše, ktoré sa nachádzajú pri vstupe do obce od Pozby resp. od Horného Pialu.*

Zámotok priadky morušovej

Vinohradníctvo

Počiatky pestovania viniča a vinohradníctva v širšom okolí Beše siahajú až do dávnej minulosti. Umožnili to vhodné prírodné podmienky a najmä civilizačný dotyk s Rímskou ríšou. V období 3. až 4. storočia sa tak vďaka Rimanom v Nitrianskom regióne rozšírilo pestovanie prvých ušľachtilých odrôd viniča. Zánik Rímskej ríše

Vinice v miestnej časti Bosňa

a obdobie sťahovania národov na niekoľko storočí zničili základy rímskej civilizácie, čo sa prejavilo aj útlmom vinohradníctva. Slovania, ktorí územie Slovenska začali obsadzovať niekedy od 5. storočia, víno nepoznali a preto ani nejavili záujem o udržanie jeho pestovania. Zmena nastala až s príchodom kresťanstva, pre ktoré je víno dôležitý liturgický nápoj. Opätovné pestovanie viniča sa tak začalo spájať s novou vierou. Po vzniku Uhorska sa s pestovaním hrozna pokračovalo, pričom najväčšiu zásluhu na jeho rozširovaní a kultivácii mali benediktínski mníši. Výnimkou nebol ani benediktínsky kláštor v Hronskom Beňadiku, ktorý podporoval pestovanie viniča v Pohroní. Z pohľadu histórie vinohradníctva k najnepriaznivejším

obdobiam patrilo obdobie vpádu mongolských vojsk do Uhorska v polovici 13. storočia a najmä obdobie panovania Osmanskej ríše na našom území v 16. a 17. storočí kedy dochádzalo k častým likvidáciám a pustošeniu viníc. Pre toto obdobie bolo typické aj odvádzanie rôznych daní a desiatkov Turkom, pričom jednou z povinností poddaných bol aj desiatok z muštu.

Opätovný rozkvet vinohradníctva nastal až po ukončení tureckých a stavovských vojen začiatkom 18. storočia. Výrazný vplyv na vinohradníctvo mal koniec 19. storočia, ktorý bol spätý s najväčšou katastrofou európskeho vinohradníctva vôbec - s chorobou fyloxérou. Fyloxéra podľahli vinohrady v celej Európe a spôsobila rýchly úpadok európskeho ušľachtilého viniča. Fyloxéra a jej negatívny dopad sa nevyhli ani bešianske vinice, čoho následkom ľudia začali pestovať nové odrody viniča, ktoré boli síce odolné ale v mnohých prípadoch však menej kvalitné. Takýmto spôsobom sa aj v Beši rozšírili „samorodáky“ ako otelo, delevár, konkordia a mnoho ďalších, ktoré sa pestujú v značnej miere aj v súčasnosti.

Pestovanie viniča v Beši v posledných desaťročiach negatívne ovplyvnilo viacero skutočností. Množstvo viníc bolo zlikvidovaných na úkor získania ornej pôdy a kataster Beši nebol zvolený ako perspektívne miesto na pestovanie viniča pre tunajšie poľnohospodárske družstvo (predtým JRD), ktoré si vybudovalo veľké družstevné vinice v neďalekej Ini. Vo všeobecnosti sa dá skonštatovať, že vinohradnícka tradícia v obci postupne upadá, počet viníc z roka na rok klesá a čoraz viac vinohradov nechávajú ich vlastníci dlhodobo pustiť. Je to spôsobené viacerými ekonomickými a spoločenskými faktormi ako nízka výkupná cena hrozna a neatraktivita poľnohospodárskeho odvetvia. Významný vplyv na uvedenú skutočnosť majú aj dlhodobo nepriaznivé demografické štatistiky obce a odliv obyvateľov do miest.

Vinice nad stanicou - miestna časť Bosňa

Z celkovej rozlohy katastra obce Beša (cca 728 hektárov) predstavuje v súčasnosti rozloha viníc cca 8 hektárov, čo tvorí cca 1 %. Mnohí Bešania však vlastní aj vinice ležiace v blízkosti obce, ktoré ale spadajú do katastra susedných obcí. Typickým príkladom sú vinice v časti Šomod', ktorá leží v katastri obce Lula. Tradičnými bešianskymi vinohradníckymi lokalitami v katastri obce sú miestne časti Krásna, Jankovské vinice, Rendeš, Bešianska dolina a Bosňa. Z katastrov susedných obcí je to už spomínaná časť Šomod' (Lula) a Čierny breh (Bardoňovo). Aj v Beši je možné pri niektorých viniciach nájsť menšie chatky a útulne, ktoré sú medzi vinohradníkmi prezývané ako hajlochy. Žiadne z nich však nie sú historické a drvivá väčšina z nich bola postavená v druhej polovici 20. storočia a neskôr.

Typický pohľad na vinicu v Beši

Beša je v súčasnosti zaradená do Nitrianskej vinohradníckej oblasti a spolu s ďalšími 20 obcami (Čechynce, Čifáre, Golianovo, Iňa, Klasov, Lúčnica nad Žitavou, Lula, Malý Cetín, Malý Lapáš, Melek, Nová Ves nad Žitavou, Paňa, Tajná, Tehla, Veľký Cetín, Veľký Ďur, Veľký Lapáš, Vinodol, Vráble a Žitavce) spadá do Vrábeľského vinohradníckeho rajónu. Z pohľadu vinohradníctva je zaradená medzi vinohradnícke obce kategórie B1, kam sú zaradené obce v klimaticky najteplejších vinohradníckych rajónoch s energetickou bilanciou nad 200 MJ.cm⁻².

Oblasť obchodu a služieb

V minulosti žila väčšina ľudí na hranici chudoby prípadne až pod ňou, preto sa kupovali iba najnevyhnutnejšie potraviny a potreby, ktoré si ľudia nevedeli dopestovať prípadne vyhotoviť. Častou formou získania tovaru alebo služby bol bartel - „výmena niečoho za niečo“. Miestom nákupu boli predovšetkým trhy a jarmoky konané vo väčších, väčšinou okresných mestách.

Prvé predajne, resp. obchodíky v menších obciach si začali zriaďovať najmä miestni židovskí obyvatelia. Inak tomu nebolo ani v Beši, do ktorej sa Židia prisťahovali v období okolo 40. rokov 19. storočia. Odkedy boli zriadené prvé „židovské“ obchody nie je známe, avšak už zo sčítania ľudu z roku 1869 je možné vyčítať, že miestni židovskí obyvatelia boli krčmári alebo obchodníci. V Beši mali zriadené obchody zamerané predovšetkým na základné potraviny (múka,

Budova bývalého „židovského“ obchodu, neskôr predajňa mäsa a údenín

korenie, ...) a bežné potreby ako aj krčmu s výčapom. Židia taktiež predávali aj sezónny tovar ako hydina, koža a iné. K typickým židovským obchodníckym rodinám v Beši patrili Krénovci, Húberovci a iní.

V roku 1911 bolo v Beši založené miestnymi obyvateľmi Potravné družstvo, ktoré okrem iného pozostávalo

**Budova potravného družstva približne
v polovici 20. storočia**

aj z družstevnej predajne s potravinami a zmiešaným tovarom. Budova predajne potravného družstva (fotografia na strane 46) stála na hlavnej ulici v blízkosti súčasného obchodného domu Jednota, dnes už neexistuje. Potravnému družstvu sa darilo tak dobre, že v roku 1929 bola v centre obce postavená nová budova potravného družstva (dnešné pohostinstvo). Bešianske potravné družstvo prešlo v ďalších rokoch rôznou transformáciou až sa po znárodnení po roku 1948 dostalo pod správu spotrebného družstva Jednota. Prvým predsedom správy družstva sa stal Dávid Kálnay a vedúcim predajne Ľudovít Starček. Ďalším dlhoročným vedúcim bol Štefan Buzáši a zamestnancami manželka Vincent a Irena Žilinskí.

Pre výrazné zlepšenie kúpischopnosti obyvateľov Beše bola v centre obce v roku 1960 postavená nová obchodná budova, v rámci ktorej boli zriadené samoobsluha s potravinami a samostatná obchodná miestnosť s priemyselným tovarom. Predajne spadali pod sieť Spotrebné družstvo (SD) Jednota. Prvou vedúcou potravín bola Valéria Babincová. Vedúcimi predajne resp. ďalšími zamestnancami v nasledujúcich rokoch boli Štefan Šafáry, Anna Potančoková, Helena Slaničanová, Zuzana Vargová, Lea Škultétyová, Hajnalka Szabóová, Anna Schmidtová, Henrieta Buzášiová, Soňa Melišková a mnohí ďalší. V predajni priemyselného tovaru, ktorá bola vyhľadávanou aj v rámci širšieho okolia, bola dlhoročnou vedúcou Viola Siváková. Po nej bol vedúcim predajne Róbert Lenthár.

**Budova predajne potravín a zmiešaného
tovaru v 2. polovici 20. storočia**

Po zriadení novej budovy potravín, bývalá budova potravného družstva slúžila ako pohostinstvo. Dlhoročnou vedúcou pohostinstva bola Irena Žilinská, ktorá tu pracovala až do svojej osemdesiatky. Po nej sa stala vedúcou Magdaléna Szabóová. V 70. až 80. rokoch 20. storočia sa v budove pohostinstva aj varilo. Kuchárkou bola Zuzana Vargová.

Staničný bufet

Pre lepšiu dostupnosť obyvateľov boli v roku 1962 zriadené malé potraviny vo forme bufetu v časti Kulantovo, kde boli vedúcimi predajne Helena Slaničanová a neskôr Jolana Lokšová. Bufet s potravinami bol zriadený aj v tesnej blízkosti železničnej stanice, jeho vedúcimi postupne boli Alžbeta Ďurišová, Katarína Dudáková a Helena Slaničanová.

V roku 1962 bola zriadená aj predajňa textilu. Spočiatku bola umiestnená do prvej budovy potravného družstva, neskôr do novej budovy v centre obce (v súčasnosti dom číslo 116). Dlhoročnou vedúcou predajne bola Lívia Kreková. Po nej sa vedúcou stala Valéria Starčeková. V tom istom

roku bola na úrovni Miestneho národného výboru zriadená aj prevádzka stolárstva, obuvníctva a kováčstva-klampiárstva. Z prevádzok sa dlhodobo udržala iba prevádzka stolárstva, ktorú vykonával Karol Sztreda. V roku 1962 bola zriadená aj predajňa mäsa a mäsových výrobkov. Bola umiestnená v centre obce, v budove

bývalého židovského obchodu a krčmy (v súčasnosti dom č. 115). Predajňa mäsa však dlho nevydržala, predaj mäsa bol následne riešený formou pojazdnej predajne, ktorá navštevovala obec 2 krát týždenne. V roku 1977 bola obnovená predajňa mäsa, ktorá bola presťahovaná do domu č. 116 (spoločne s textilom), avšak ani táto dlho nevydržala a bola nahradená pojazdnu predajňou.

Od polovice 70. rokov 20. storočia bola v obci zriadená aj prevádzka pohrebníctva, ktorú viedla Mária Sztredová. Po nej jej prevádzku prevzal Karol Sztreda a neskôr Mária Václavová. V obci bola zriadená aj prevádzka Uhoľných skladov. Predajňa s váhou a skladom uhlia sa nachádzala v blízkosti dnešného obecného úradu, na miestach, kde v súčasnosti stoja domy číslo 264 a 265. Predaj plynových fliaš zabezpečoval Ondrej Drappan. Dlhoročnému výkupu ovocia a zeleniny sa venoval Pavol Kálnay, neskôr aj Marta Jancseková.

Budova pohostinstva v 21. storočí

Výrazný vplyv na oblasť obchodu a služieb mal rok 1989 kedy došlo k zmene režimu z komunistického na kapitalistický, čím sa otvorila cesta k súkromnému podnikaniu. Značný dopad to malo aj na Bešu, kde niektoré obchodné prevádzky zanikli a niektoré vznikli. Po roku 1989 zanikla predajňa textilu. Prevádzky pohostinstva, potravín, priemyselného tovaru a oboch bufetov prešli do ekonomického prenájmu prípadne boli odkúpené

Potraviny COOP Jednota v roku 2018

ich vtedajšími vedúcimi. V ďalších rokoch pre nerentabilnosť úplne zaniká predajňa priemyselného tovaru, bufet v Kulantove a prevádzka pohrebníctva. Na druhej strane začiatkom a v priebehu 90. rokov 20. storočia vzniklo niekoľko nových predajní a prevádzok, ktoré vlastnili súkromné osoby. Väčšina z nich bola prevádzkovaná iba niekoľko rokov a do súčasnosti sa nezachovala. Výnimkou je bistro, ktoré v roku 1993 otvoril Ľuboš Skačan v priestoroch svojho rodinného domu.

V súčasnosti (rok 2018) sa v Beši nachádza predajňa potravín COOP Jednota v centre obce a súkromný bufet na železničnej stanici, ktorý do roku 2018 viedla Helena

Slaničanová. Ďalej sa v obci nachádza pohostinstvo, ktoré vlastní Miroslav Černák a bistro patriace Ľubošovi Skačanovi. Malú predajňu zmiešaného tovaru prevádzkuje v blízkosti obecného úradu Renáta Bieliková. Okrem toho v obci pôsobí väčšie množstvo živnostníkov, ktorí poskytujú služby v rôznych oblastiach ako napríklad stolárstvo, obrábanie kovov, elektrikárske práce a mnohé iné.

Spolky a záujmové združenia v obci

K najvýznamnejším súčasným spolkom a záujmovým združeniam v obci Beši patria:

Telovýchovná jednota Klas Beša - je občianske združenie zamerané na športovú činnosť, s orientáciou na futbal. Pod hlavičkou Telovýchovnej jednoty (TJ) Klas Beša súťažia bešianski futbalisti už niekoľko desaťročí v okresných futbalových súťažiach oblastného futbalového zväzu (ObFZ) Levice. Vznik futbalového klubu v Beši siaha do roku 1949, kedy bol v Beši založený futbalový klub Sokol Beša, ktorý bol neskôr premenovaný na TJ Klas Beša. V súčasnosti TJ Klas Beša pôsobí v VIII. lige (III. triede) ObFZ Levice. Okrem športových aktivít členovia TJ Klas Beša organizujú rôzne spoločenské podujatia, najmä hodové diskotéky a zábavy. Súčasným predsedom TJ Klas Beša je Ladislav Buzáši.

Logo TJ Klas Beša

Csemadok Beša - je miestna organizačná zložka maďarského spoločenského a kultúrneho zväzu na Slovensku, ktorého hlavným cieľom je zachovávanie kultúry a tradícií ako aj podpora kultúrneho, spoločenského a vedeckého života Maďarov na Slovensku. **Csemadok (Kultúrny spolok maďarských pracujúcich v Československu - CSEhszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesülete)** bol na Slovensku založený v roku 1949, miestna pobočka Csemadoku bola v Beši založená 19. novembra 1950. Prvým predsedom Csemadoku v Beši bol **Ľudovít Demény**. Csemadok organizuje rôzne spoločenské a kultúrne podujatia so zameraním na občanov maďarskej národnosti. Súčasnou predsedkyňou miestnej organizácie Csemadoku je Bc. Terézia Zöldová.

Logo kultúrneho zväzu
Csemadok

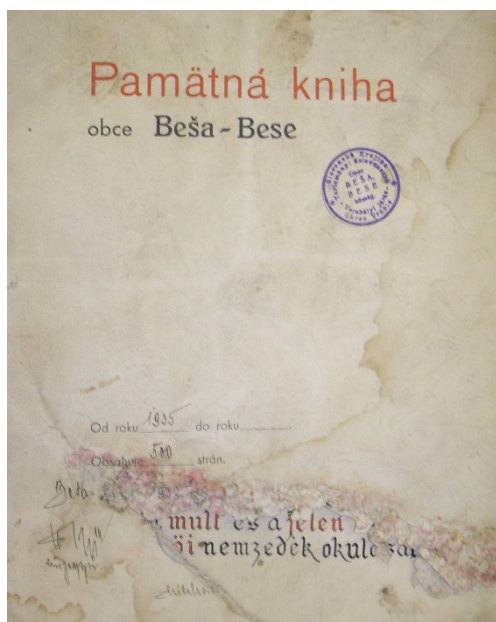
Poľovnícke združenie Lyska Beša - je záujmové združenie obyvateľov zamerané na poľovnícku činnosť. Výmera, na ktorej hospodári poľovnícke združenie Lyska, spadá pod poľovnú oblasť Levice a poľovnú podoblasť Beša (M X.2). **Veľkosť výmery poľovného revíru poľovníckeho združenia je 1 631 ha, z toho tvoria poľnohospodárske pozemky 1 558 ha a lesné pozemky 73 ha. Výmera uznanej bažantnice je 136 ha.** Hlavnou zverou poľovníckeho združenia je bažant, zajac a srnčia zver.

Pozemkové spoločenstvo - Lesná spoločnosť Beša - je záujmové spoločenstvo vlastníkov pozemkov, ktorej hlavným predmetom činnosti je ťažba dreva z okolitých lesov, ktoré sú vo vlastníctve pozemkového spoločenstva. **Súčasným predsedom spoločenstva je PaedR. Peter Varga, PhD.**

Medzi ďalšie spolky, spoločenstvá, zväzy a združenia, ktoré v minulosti pôsobili v obci Beša, ale v súčasnosti sú neaktívne prípadne úplne zanikli, patrili napríklad potravné družstvo založené v roku 1911, miestny hasičský (požiarny) zbor, ktorý pôsobil naposledy v 80. rokoch 20. storočia, miestna organizácia Jednota SD, miestna organizácia Československého červeného kríža, Zväz záhradkárov, Zväz drobnochovateľov, Zväz protifašistických bojovníkov ako aj rôzne združenia, zväzy a orgány typické pre komunistický režim ako napríklad Socialistický zväz mládeže (SZM), Zväzarm, Zväz československo - sovietskeho priateľstva, Slovenský zväz žien, Osvetová beseda a iné.

Kronikárstvo

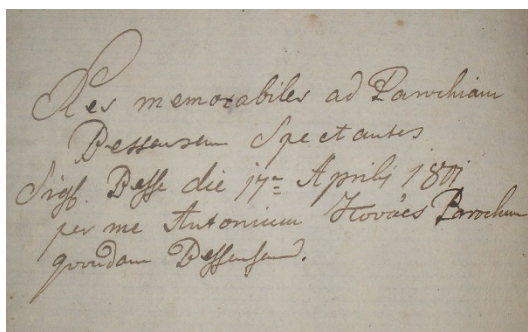
Prvým dokumentom, ktorý sa letopisne zaoberal obcou Beša bola *Pamätná kniha obce Beša* z roku 1935, ktorú spracoval v maďarskom jazyku vtedajší riaditeľ reformovanej školy v Beši Imrich Schmidt. V tomto diele je približne na 120 stranách najkomplexnejšie spracovaný vtedajší život v obci ako aj história obce Beša. Pamätná kniha sa už ako kronika spracovávala do roku 1938. Posledné zápisky do nej spracoval miestny učiteľ štátnej slovenskej školy Štefan Pešty v slovenskom jazyku. Bližšie informácie ohľadne tohto dokumentu sú uvedené v časti Zaujímavosti a články o obci Beša, v článku *Pamätná kniha obce Beša (1935 - 1938)*.

**Pamätná kniha obce Beša z rokov
1935 - 1938**

Po roku 1938 a v období 2. svetovej vojny sa žiadna obecná kronika nevedla. Od 50. rokov 20. storočia sa píše nová kronika obce Beša v slovenskom jazyku, ktorá má v súčasnosti už dva zväzky a je uložená na Obecnom úrade v Beši. Na písaní novej obecnej kroniky sa podieľali: Imrich Hirner (do roku 1960), Ľudovít Štiglinc (1961 - 1963), Ľudovít Starček (1964 - 1967), Vojtech Bogdán (1968 - 1969), Lujza Potančoková (1970 - 1975), Alžbeta Pánisová (1976 - 1978), Ľudovít Starček (1979 - 1995), Jozef Varga (1996 - 1998), Terézia Zöldová (1999 - 2002). V súčasnosti sa kronika obce nevedie a obec nemá kronikára.

Samostatnú kroniku má zriadenú bešianska rímskokatolícka farnosť, ktorú od roku 1801 začal písať vtedajší bešiansky farár Anton Kovács. Táto kronika je najstarším letopisným dielom spracovaným v Beši a sú v nej zachytené najdôležitejšie udalosti farnosti, zoznam jednotlivých kňazov pôsobiach v Beši a výkazy hospodárenia farnosti vo vybraných rokoch. Kronika je písaná prevažne v latinskom jazyku, čiastočne v maďarskom jazyku a najnovšie zápisky sú v slovenskom jazyku.

Úvod farskej kroniky z roku 1801

Okrem obecnej a farskej kroniky sa v obci viedli respektíve stále vedú rôzne školské kroniky, a to: kronika materskej školy, kronika maďarskej základnej školy, pionierska a oddielová kronika základnej školy a obnovená kronika základnej školy. Z pohľadu kvality spracovania,

Kronika maďarskej základnej školy

informácií a fotodokumentácie sú najcennejšími z nich kronika maďarskej základnej školy, ktorú v školských rokoch 1958/59 až 1977/78 spracovával v maďarskom jazyku riaditeľ maďarskej školy Ľudovít Géczi-Tóth, kronika materskej školy, ktorá sa vedie v slovenskom jazyku od roku 1948 po súčasnosť a obnovená kronika základnej školy, ktorú od školského roku 2002/03 obnovila vtedajšia riaditeľka základnej školy Marcela Matejovová a píše sa až do súčasnosti. Pionierska kronika zachytáva obdobie od školského roku 1965/66 po školský rok 1988/89, je však spolu s oddielovou kronikou vo veľkej miere poznačená vtedajším komunistickým režimom a nesie sa v jeho duchu.

Vlastnú kroniku - pamätnú knihu - mala aj bešianska železničná stanica. Pôvodná Pamätná kniha železničnej stanice Beša bola stratená, nová Pamätná kniha sa písala od roku 1945. Z tejto sa do dnešného dňa zachovali zápisy za roky 1945 - 1955, 1959 - 1960 a 1985 - 1992. Zápisy za jednotlivé roky spracovával prednosta železničnej stanice.

Od roku 1995 sa v rámci reorganizácie stala železničná stanica Beša nesamostatnou, bol zrušený prednosta stanice a stanica pripadla pod žst. Podhájska. Od roku 2005 v rámci ďalšej reorganizácie pripadla pod žst. Levice. Všetky významné udalosti týkajúce sa žst. Beša boli od roku 1995 spracované v Pamätnej knihe žst. Podhájska resp. žst. Levice.

Technická vybavenosť obce

V obci Beša sa nachádza obecný úrad, matričný úrad, poštový úrad, železničná stanica, zdravotné stredisko (detský, praktický a zubný lekár), lekáreň, dom smútku, materská škola, základná škola (1. až 4. ročník), kultúrny dom a futbalový areál. V obci sa ďalej nachádzajú dve predajne s potravinami, dve pohostinstvá, poľnohospodárske družstvo, stolárska dielňa ako aj mnoho živnostníkov, ktorí podnikajú v rôznych oblastiach.

Elektrifikácia

Obec je plne elektrifikovaná.

Verejný vodovod

Zásobovanie obce pitnou vodou je zabezpečené z diaľkového vodovodu Gabčíkovo - Nové Zámky - Kolta - Levice, privádzajúceho pitnú vodu zo Žitného ostrova z veľkozdroja Gabčíkovo. Verejný vodovod bol v obci dokončený v roku 1996 a je prevádzkovaný Západoslovenskou vodárenskou spoločnosťou.

Plynofikácia obce

Obec je plynofikovaná, realizácia plynofikácie bola ukončená v roku 1998.

Verejná kanalizácia

V obci nie je vybudovaná.

Tabuľkový prehľad - Základné charakteristiky vybavenosti obce**Spádovosť obce:**

Sídlo matričného úradu	Beša
Sídlo pracoviska daňového úradu	Levice
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	Kálna nad Hronom
Sídlo Okresného súdu	Levice
Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru	Levice
Sídlo pracoviska obvodného úradu	Levice
Sídlo Územnej vojenskej správy	Nitra
Sídlo územného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Levice

Technická vybavenosť obce:

Pošta	Áno
Káblová televízia	Nie
Verejný vodovod	Áno
Verejná kanalizácia	Nie
Kanalizačná sieť pripojenia na ČOV	Nie
Rozvodná sieť plynu	Áno
Najbližšia zastávka vlakov osobnej dopravy	V obci

Šport:

Kúpalisko umelé alebo prírodné	Nie
Telocvičňa	Áno
Ihrisko pre futbal	Áno

Kultúra:

Knižnica	Áno
Videopožičovňa a DVD požičovňa	Nie
Kino stále	Nie

Zdravotníctvo:

Lekárne a výdajne liekov	Áno
Samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých	Áno
Samostatné ambulancie praktického lekára pre deti a dorast	Áno
Samostatné ambulancie praktického lekára stomatóloga	Áno
Samostatné ambulancie praktického lekára gynekológa	Nie

Životné prostredie:

Skládka komunálneho odpadu	Nie
Komunálny odpad	Áno

Vybrané služby:

Predajňa potravinárskeho tovaru	Áno
Pohostinské odbytové stredisko	Áno
Pradajňa pohonných látok	Nie
Zariadenie pre údržbu a opravu motorových vozidiel	Nie
Hromadné ubytovacie zariadenie	Nie
Bankomat	Nie

ZAÚJÍMAVOSTI A ČLÁNKY O OBCI

V tejto časti knižky je spracovaný výber rôznych zaujímavostí a článkov týkajúcich sa Beše, ktoré si mohli v období od roku 2006 po rok 2009 prečítať návštevníci internetových stránok o obci Beša. Nájdete tu informácie a zaujímavosti z histórie našej obce, prírodných pomerov, spoločenského života ako aj z toho najdôležitejšieho - o samotných obyvateľoch obce a ich životných osudoch. Okrem už v minulosti zverejnených článkov nájdete v tejto časti knižky, 2 úplne nové články, ktoré doteraz neboli nikde zverejnené – „*Relikvie svätého Štefana v Beši*“ a „*Vývoj osídlenia Beše*“. Prijemné čítanie ...

Kulantovo

Poloha Kulantova v rámci obce Beša

Jednou z najrázovitejších častí obce Beša, hoci doteraz administratívne netvorí žiadnu jej oficiálnu časť je Kulantovo. História Kulantova, nachádzajúceho sa v najvyššie položenej obývanej časti katastra obce Beša, smerom k obci Horný Pial, je spätá so vznikom majera, **ktorý vznikol na majetkoch grófa Hunyadiho**. Majer sa nachádzal nad cestou do Horného Pialu, v širšom okolí dnešnej budovy bývalého bufetu a jeho hlavnou úlohou bolo zabezpečiť dostatočné množstvo potravín prioritne pre rodinu Hunyadiovcov. Presný dátum jeho vzniku nie je známy, avšak je ho možné odhadnúť podľa takzvaných vojenských mapovaní, ktoré sa realizovali na území celého Uhorska. Na

mape 1. vojenského mapovania z rokov 1782 až 1784 majer ešte zakreslený nie je. V rámci 2. vojenského mapovania z rokov 1843 až 1844 je už kulantovský majer zakreslený ako „*Hunyady M.H.*“, čiže jeho vznik siaha do rozmedzia rokov 1784 až 1844. V rámci 3. vojenského mapovania, ktoré sa v okolí Beše realizovalo v roku 1882 je zakreslený ako „*Kulantó mājor*“.

Veľký význam v histórii samotného Kulantova má obdobie okolo 20. rokov 20. storočia, ktoré bolo charakteristické vznikajúcimi pozemkovými reformami vo vtedajšom Československu. Prvým zákonným opatrením pozemkovej reformy bolo vydanie tzv. záborového zákona č. 215/1919 Zb. z. a n. zo dňa 16. apríla 1919. Záborový zákon vyhlásil tzv. veľký pozemkový majetok, t.j. súbor nehnuteľností patriacich jednému vlastníkovi alebo spoluvlastníkom presahujúcich 150 hektárov poľnohospodárskej pôdy alebo 250 hektárov všetkej pôdy, za zabratý. Tým obmedzil pôvodným vlastníkom voľné disponovanie s pôdou a vyhradil štátu právo tento majetok vyvlastniť a prideliť. Pridelovanie zabratej pôdy upravoval

Mapa z rokov 1843 až 1844

pridelový zákon č. 81/1920 Zb. z. a n. z 30. januára 1920, ktorý umožňoval štátu podržať si podľa potreby zabratý majetok, prípadne ho použiť na všeobecne užitočné účely. Zvyšok pôdy sa mal za úhradu prideliť jednotlivcom, menovite maloroľníkom, želiarom (bírešom), bezzemkom, drobným živnostníkom, poľnohospodárskym a lesným zamestnancom ako aj rôznym združeniam, družstvám, obciam a iným právnickým osobám.

Jedným z hlavných účelov pozemkovej reformy bola aj vnútorná kolonizácia, ktorej úlohou bolo osídliť najmä pohraničné oblasti republiky s redším osídlením, ale aj osídliť málo zaľudnené oblasti Podunajskej nížiny, oblasť

Ulicami Kulantova

Východoslovenskej nížiny, juhoslovenských kotlín, ale aj rozsiahlych oblastí Podkarpatskej Rusi, patriacej vtedy k 1. ČSR. Kolonizátormi boli najmä obyvatelia oblastí, kde v povojnových časoch nebolo takmer úrodnej pôdy a ani žiadneho priemyslu, kde by sa obyvateľstvo mohlo zamestnať. Vďaka kolonizácii teda bolo možné kúpiť kvalitnú pôdu, samostatne hospodáriť a zabezpečiť si tak primerané živobytie s možnosťou získania rôznych štátnych najmä daňových úľav.

Panoráma Kulantova

Takto sa na základe horeuvedenej pozemkovej reformy a vnútornej kolonizácie vyvinulo aj dnešné Kulantovo, pričom vzniklo parceláciou majetku grófa Františka Hunyadiho, ktorý v tom čase býval v Budapešti a tunajšie jeho pozemky mal v prenájme statkár Hecht. Tieto pozemky, ktoré dovtedy slúžili prevažne ako majer boli v roku 1921 odkúpené 17 rodinami slovenského pôvodu - kolonizátormi, ktorí sa sem prisťahovali zo stredného Slovenska z okolia Banskej Bystrice. Konkrétne z obce Povrazník 7 rodín, zo Šajby (terajšie Strelníky) 7 rodín, z Lihotky-Poniky 2 rodiny a z obce Priechoda 1 rodina. K najčastejším priezviskám nových obyvateľov Kulantova patrili Hronec, Majer, Potančok, Oleríny, Ondrejko, Magna, Lokša, Predajniansky a iné.

K odkúpeným pozemkom patrili toho času aj štyri hospodárske budovy - zvyšok z bývalého majera - a to: 1 košiar pre ovce, 1 břešňa spolu s maštaľami, 1 břešňa samostatná a 1 pajta-stodola, ktoré v počiatkoch novousadlíci využívali ako ubytovanie. Prvé roky novousadlíkov na Kulantove boli veľmi ťažké. Okrem značne obmedzených bytových možností, kde spočiatku bývali spolu 3 až 4 rodiny, nových obyvateľov Kulantova trápili aj mnohé ekonomické problémy súvisiace so splácaním pôžičiek, ktoré si vzali na nákup pozemkov, pričom vďaka vysokej zadlženosti a exekútorom boli

Cesta k cintorínu

nútení predať časť svojho majetku. Určité zlepšenie nastalo až okolo roku 1929, kedy sa jednotlivé rodiny začali postupne osamostatňovať. Ako prví si vystavali svoj vlastný dom Ján Oleríny, Brzulovci, Ďurečkovci, Predajniansky a iní. V nasledujúcich rokoch obytné domy pribúdali, územie Kulantova sa zasídlovalo a bytové aj ekonomické pomery sa tiež postupne pomaly zlepšovali.

Svadobné zvyky Kulantovčanov

Ďalšou skutočnosťou s ktorou sa museli noví obyvatelia Kulantova, ktorí boli výhradne slovenskej národnosti vyrovnávať, bola skutočnosť, že v materskej obci Beša bola škola iba s vyučovacím jazykom maďarským. Ich deti spočiatku prvé 2 - 3 roky dochádzali do maďarskej školy v Beši. Približne od roku 1924 chodili do provizórnej

slovenskej školy v dnešnom Jesenskom, kde neskôr Slovenská liga v roku 1928 postavila novú školskú budovu. V tejto prebiehalo vyučovanie v slovenskom jazyku až do skončenia 2. svetovej vojny a obnovy

Československa, po ktorej bola v obci Beša otvorená jedna trieda s vyučovacím jazykom slovenským. Veľmi ťažkým obdobím pre Kulantovčanom bolo obdobie pripojenia obce Beša k Maďarsku v roku 1938, kedy boli často utláčaní po národnostnej stránke. Značnú úľavu im prinieslo až ukončenie 2. svetovej vojny v roku 1945 a opätovné pripojenie obce Beša k Československu.

Noví osadníci Kulantova sa už od svojho príchodu venovali výhradne poľnohospodárstvu, pričom boli malí respektíve strední roľníci. Medzi osadníkmi prevládali úzke príbuzenské vzťahy a aj sobáš sa spočiatku uzatvárali len medzi príslušníkmi Kulantova. Postupne však dochádzalo k asimilácii obyvateľov Kulantova a obyvateľov materskej obce Beša, ktorá sa neskôr vo viacerých prípadoch končila manželstvami medzi Kulantovčanmi a Bešanmi prípadne obyvateľmi okolitých obcí.

Charakteristickým znakom Kulantovčanov okrem výhradne slovenskej národnosti je aj ich aj vyznanie - evanjelická cirkev augsburského vyznania, ktorá dovtedy v obci Beša nemala skoro žiadne zastúpenie. Postupne sa v blízkosti "kulantovského" hája vybudoval cintorín a v samotnom Kulantove sa zriadila v prenajatých domových priestoroch modlitebňa, kde sa pravidelne vykonávajú omšové obrady evanjelikov.

Evanjelická modlitebňa

***Budova bývalého obchodu
v súčasnosti modlitebňa***

Kulantovčania sa aktívne angažovali vo viacerých oblastiach. Boli medzi prvými, ktorí prejavili podporu myšlienke družstevňovania. Toho príkladom bola skutočnosť, keď dňa 27. júna 1950 bolo v Beši založené jednotné roľnícke družstvo (JRD), jeho členovia boli z drvivej väčšiny Kulantovčania. Predsedom JRD sa stal Kulantovčan Ján Trnka.

Kulantovčania však boli veľmi aktívni aj v oblasti športu. Futbalový klub Sokol Beša, ktorý bol založený v roku 1949 tvorili taktiež z veľkej väčšiny práve Kulantovčania. Taktiež na úrovni vedenia obce dosiahli Kulantovčania značné

úspechy, keď komisárom obce resp. predsedom Miestneho národného výboru - MNV (čo bola funkcia terajšieho starostu obce) bol v 2. polovici 40. rokov 20. storočia Ján Kováč a neskôr v období rokov 1960 až 1964 Ján Oleríny ml.

Vývoj obce Beša a aj samotného Kulantova napredoval postupne ďalej. V druhej polovici 20. storočia v rámci JRD Beša bolo na Kulantove zriadené malé stredisko živočíšnej výroby, ktoré je však už niekoľko rokov zrušené a o jeho existencii svedčí iba schátralé torzo bývalej hospodárskej budovy pre hovädzí dobytok. V roku 1962 bol na Kulantove zriadený bufet a neskôr aj autobusová zástávka "Beša, Kulantovo". Poslednými veľkými projektmi v Kulantove bolo zriadenie obecného vodovodu v roku 1996, obecnej plynofikácie v roku 1998 a chodníka spájajúceho Bešu s Kulantovom v roku 2015.

Ulicami Kulantova

V súčasnosti žije v Kulantove približne 60 obyvateľov, väčšinou vekovo starších. Samotné Kulantovo dnes tvoria dve na sebe kolmé ulice s 39 domami, z toho 25 je trvale obývaných. Bufet, ktorý bol na Kulantove

Ulicami Kulantova

zriadený od roku 1962 zanikol. V jeho priestoroch je dnes zriadená evanjelická modlitebňa. V jej tesnej blízkosti sa nachádza autobusová zastávka "Beša, Kulantovo". Typickým znakom dnešného Kulantova ako aj samotnej obce Beša a jej blízkeho okolia je veľký podiel prisťahovalcov, ktorí sa sem v posledných rokoch prisťahovali z rôznych kútov Slovenska, pričom v mnohých prípadoch odkúpené domy využívajú len ako víkendové sídlo v spojitosti s blízkym kúpaliskom v Podhájskej.

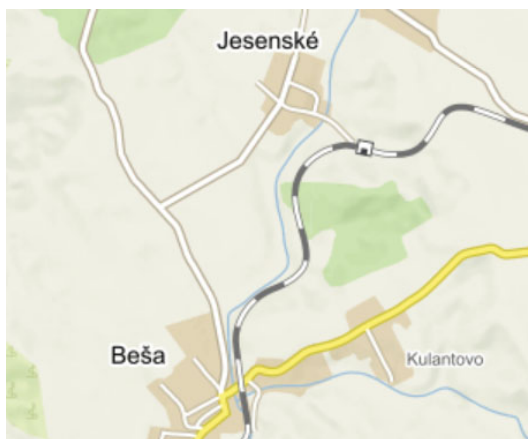
Hoci je v súčasnosti na všetkých oficiálnych dokumentoch týkajúcich sa tejto časti obce (mapy, cestovné poriadky, ...) použitý názov „Kulantovo“, jeho historický názov bol iný. Počas Uhorska bol jeho historický názov „Kulantó“ alebo

„Kullantó“, neskôr v období po vzniku ČSR sa používal poslovenčený názov „Kulantov“ alebo „Kullantov“. Pomenovanie „Kulantov“ sa napríklad uvádza aj v prvých rokoch písania novej obecnej kroniky (rok 1957). Až neskôr ďalším poslovenčením vzniká názov „Kulantovo“.

Jesenské ako bývalá súčasť obce Beša

Jedným z ukazovateľov dôležitosti a významu každej obce je aj zoznam jej častí. Ako je to už mnohokrát v tejto publikácii uvedené, v súčasnosti má obec Beša dve oficiálne časti, a to Beša a Malá Baračka. Prevažná väčšina obyvateľov obce si určite ešte pamätá, že v minulosti patrila k obci Beša ešte jedna jej oficiálna časť, a to časť Šetétkút, neskôr premenovaná na Jesenské respektíve Jesenské Údolie.

Hoci sa Šetétkút objavuje v historických listinách už v roku 1251 (Sytetkuth), čo je v porovnaní s Bešou skôr o 41 rokov, z dlhodobého pohľadu nikdy nemal taký význam ako Beša. Bolo to najmä tým, že predovšetkým v stredoveku všetko významné súviselo s cirkvou - v Beši bol postavený rímskokatolícky kostol a neskôr bol v našej obci zriadený aj farský úrad, pričom Šetétkút bol iba jeho filiálkou. Taktiež v porovnaní technického zabezpečenia oboch obcí (úrady, infraštruktúra, ...) bola na tom vždy lepšie obec Beša. *Zaujímavé je, že spočiatku mal Šetétkút pravdepodobne o niečo viac obyvateľov ako Beša – podľa tureckého súpisu daňových poplatníkov z roku 1570 mala Beša 6 domov a Šetétkút 9. Neskôr sa pravdepodobne Šetétkút nevyhol stagnácii a dosahoval postupne charakter osady.*

Obec Jesenské

Panoráma obce Jesenské

V spojitosti s obcou Beša je významný rok 1892, kedy bol Šetétkút, dovtedy samostatná osada, pripojený k Beši a tvoril jednu z jej oficiálnych častí. Obyvatelia Šetétkútu boli v tom čase slovenského ale aj maďarského pôvodu a tunajšie pozemky patrili prevažne grófovi Kelecsényimu.

Veľký význam v ďalšom vývoji osady Šetétkút malo obdobie okolo 20. rokov 20. storočia, ktoré bolo charakteristické vznikajúcimi pozemkovými reformami v ČSR, v rámci ktorých jedným z najvýznamnejších úsilí bola vnútorná kolonizácia, ktorej úlohou bolo osídliť najmä pohraničné oblasti republiky s redším osídlením, ale aj osídliť málo zaľudnené oblasti Podunajskej nížiny a iných oblastí. Vďaka kolonizácii bolo možné kúpiť kvalitnú pôdu, samostatne hospodáriť a zabezpečiť si tak primerané živobytie s možnosťou získania rôznych štátnych najmä daňových úľav. Takto na základe pozemkovej reformy a vnútornej kolonizácie prišli v roku 1921 do Šetétkútu kolonizátori slovenského pôvodu, ktorí pochádzali najmä z okolia Liptovského Mikuláša (Bobrovec, Hutý, Trstené) ale aj z neďalekých Úľan nad Žitavou. K majetku sa dostali parceláciou pozemkov grófa Kelecsényiho.

Kostol v Jesenskom (rok 1938)

Noví obyvatelia Šetétkútu, ktorí boli výhradne slovenského pôvodu sa postupom času snažili osamostatniť od materskej obce Beša, ktorá bola vo výraznej miere maďarská. Po splnení určitých predpísaných podmienok (dostatočný počet rodín v kolónii a iné) dochádza v roku 1927 k osamostatneniu Šetétkútu, pričom dochádza zároveň k premenovaniu obce na Jesenské, ktoré bolo pomenované na počesť významného slovenského básnika a prozaika Janka Jesenského. **Výber nového mena obce pravdepodobne nebol náhodný, keďže práve básnik Janko Jesenský bol v tom čase županom Nitrianskej veľžupy, ktorý oficiálne podpísal toto osamostatnenie.** Jesenské bola jedna z prvých a jedna z mála kolónií vzniknutých v rámci kolonizácie, ktoré sa osamostatnili od svojich materských obcí.

V tomto období mali veľmi podobný vývoj obe vtedajšie súčasti obce Beša - Šetétkút (Jesenské) aj Kulantovo, ktoré sa líšili iba pôvodom a vyznaním kolonizátorov (Šetétkút - okolie Liptovského Mikuláša, rímskokatolíci, Kulantovo - okolie Banskej Bystrice, evanjelici) a tým, že kolónia Kulantovo sa nikdy neosamostatnila.

Železničná zastávka Jesenské Údolie

Obyvatelia Jesenského boli veľmi aktívni, v roku 1924 v Jesenskom zriadili provizórnu školu s vyučovacím jazykom slovenským a o 4 roky neskôr - v roku 1928, sa im aj vďaka Slovenskej lige podarilo postaviť novú budovu školy - jednotriedku s vyučovacím jazykom slovenským, do ktorej okrem Jesenčanov chodili aj deti z Kulantova, ktoré predtým mali možnosť chodiť iba do maďarskej školy v Beši.

O značnej aktivite Jesenčanov hovorí aj najväčšia dominantka obce - rímskokatolícky kostol, postavený v pseudogotickom štýle, ktorý začali Jesenčania stavať v roku 1936 a aj za finančnej pomoci ich príbuzných zo zahraničia bol dokončený v roku 1938.

Ďalším zlomovým rokom Jesenského v súvislosti s obcou Beša bol rok 1938, kedy na základe Viedenskej arbitráže južná časť Slovenska vrátane obce Beša a Jesenského pripadla k Maďarsku. Ešte v tom istom roku Jesenské stratilo samostatnosť a opätovne bolo pripojené k Beši ako jej časť „Šetétkút“, čiže sa dosiahol stav spred roku 1927. Krutú daň za tento politický vývoj museli zaplatiť najmä Jesenčania, ktorí vzhľadom na ich slovenský pôvod museli opustiť svoje domovy a ubytovať sa kde kto vedel v novovzniknutom Slovenskom štáte.

Po skončení 2. svetovej vojny a opätovnom pripojení južnej časti Slovenska k Československu v roku 1945 ako aj po návrate Jesenčanov do svojich domovov, bola na krátky čas osada Jesenské samostatnou. V roku 1950 bola osada Jesenské opäť pripojená k obci Beša, pričom zároveň dochádza ku zmene názvu z Jesenského na názov Jesenské Údolie.

Obecný úrad v Jesenskom

Od konca 40. rokov 20. storočia dochádza k prudkému rozvoju Jesenského Údolia. K najvýznamnejším udalostiam patrili otvorenie železničnej zastávky "*Jesenské Údolie*" dňa 12. mája 1948, založenie jednotného roľníckeho družstva (JRD) v roku 1950, výstavba novej cesty medzi Bešou a Jesenským Údolím v roku 1958, výstavba cesty medzi Jesenským Údolím a Iňou v roku 1975 a iné.

Na komunálnej úrovni malo Jesenské Údolie v Miestnom národnom výbore (MNV) (dnešné Obecné zastupiteľstvo) obce Beša jedného zástupcu, ktorý zastupoval časť Jesenského Údolia a hájil jeho záujmy.

Otázka osamostatnenia Jesenského Údolia bola opäť aktuálna začiatkom 90. rokov 20. storočia. Dňa 12. júla 1991 sa v obci Beša konalo miestne referendum ohľadne odčlenenia osady Jesenské Údolie. Z počtu 578 voličov sa na referende zúčastnilo iba 146, z ktorých 136 hlasovalo za odčlenenie, 4 proti odčleneniu a 6 voliči sa nevyjadrili.

10. októbra 1991 sa opäť konalo miestne referendum, ale iba v osade Jesenské Údolie. Zo všetkých občanov zúčastnených na referende, hlasovalo za odčlenenie 39 občanov, proti odčleneniu bol 1 občan, hlasovania sa zdržali 2 občania a 2 voličské hlasy boli neplatné.

Vstup do obce Jesenské

Posledný deň, kedy osada Jesenské Údolie patrila k obci Beša bol 31. január 1992. Dňom 1. februára 1992 sa Jesenské Údolie definitívne osamostatnilo od obce Beša, pričom od toho istého dňa došlo aj ku zmene názvu - z názvu Jesenské Údolie na pôvodný názov obce Jesenské.

Pamätná kniha obce Beša (1935 - 1938)

Pamätná kniha obce Beša

Jedným z najkvalitnejšie spracovaných dokumentov mapujúcich život v obci Beša s ktorým som sa doteraz stretol je bezpochyby Pamätná kniha obce Beša, ktorá bola spracovaná v období rokov 1935 až 1938 vtedajším riaditeľom reformovanej školy v Beši Imrichom Schmidtom. Toto letopisné dielo je vlastne prvou kronikou obce Beša. Autor v nej približne na 120 stranách najkomplexnejšie spracoval vtedajší život v obci ako aj históriu obce Beša. Písanie kroník v tom čase vyplývalo zo zákona z roku 1920 a z nariadenia vlády z roku 1932, pričom každá obec musela mať svoju kroniku. Pamätná kniha obce Beša je spracovaná v maďarskom jazyku a je doplnená niekoľkými ručnými kresbami a grafmi.

Pamätná kniha je rozdelená do troch základných častí, a to: Súčasnosť (*Mai állapotok*), Minulosť (*Emlékezzünk régiekről*) a Nedávna minulosť (*Közelmult eseményei*). V prvej časti autor podrobne popísal celkový život v obci Beša v 30. rokoch 20. storočia, pričom nevynechal oblasti ako pomenovanie obce, poloha a mapa obce, prírodné pomery, dominanty obce, zvyky obyvateľov (napríklad ako sa v tom čase stavali a zariaďovali domy, ako a kde sa ľudia zabávali) a mnohé ďalšie. Druhá časť je pomerne obsiahle venovaná samotnej histórii obce Beša. Pri oslavách 700. výročia prvej písomnej zmienky o obci Beša v roku 1992 bolo pri slávnostnej rekapitulácii histórie obce Beša použitých veľa statí práve z tejto časti Pamätnej knihy. Tretia časť je venovaná najmä udalostiam z obdobia okolo začiatku 20. storočia ale aj rôznym štatistickým ukazovateľom obce Beša ako napríklad počet obyvateľov od roku 1733, národnostné zloženie obyvateľov, vývoj počtu detí navštevujúcich školy v Beši, katastrálna štatistika a pod.

Ukážka z Pamätnej knihy

Posledné zápisy v Pamätnej knihe obce Beša urobil v roku 1938, ale už

Kresba kostola sv. Anny

v slovenskom jazyku Štefan Pešty, učiteľ štátnej ľudovej školy v Novej Baračke, ktorý v marci 1938 prevzal funkciu kronikára obce Beša po Imrichovi Schmidtovi. Pamätná kniha sa už po roku 1938 nevedla, pravdepodobne z dôvodu Viedenskej arbitráže a 2. svetovej vojny.

Dnes sa tento dokument nachádza v Štátnom archíve v Leviciach a je bezplatne k nahliadnutiu v bádateľni archívu. O existencii tohto dokumentu sa dlho v obci nevedelo, všeobecne bolo prezentované, že prvú kroniku obce Beša, t.j. práve zmienenú Pamätnú knihu, niekto ukradol. Dokument však bol uložený v Štátnom archíve v Nových Zámkoch (v období rokov 1949-1960 Beša patrila pod okres Šurany, ktoré od roku 1960 stratili štatút okresného mesta a patrili práve pod okres Nové Zámky) a neskôr v rámci delimitácie bola Pamätná kniha presunutá do Štátneho archívu v Leviciach.

Ako motiváciu k nahliadnutiu Pamätnej knihy obce Beša v bádateľni Štátneho archívu v Leviciach uvádzam jeden z posledných zápisov v Pamätnej knihe, ktorý zapísal v slovenskom jazyku kronikár

Štefan Pešty:

"Jún roku 1936 bol pre obyvateľov Beše veľmi búrlivý, pre rôzne maličkosti vyvinuli sa spory medzi ľuďmi. Zabávali sa v družstve Jonáš Demény, Jozef Varga a vrábeľský exekútor. Pri pijatike sa pohádali, z čoho vzniklo nepriateľstvo a rvačka medzi Deményom a Vargom. Demény išiel domov pre loveckú pušku. Dobehol do dvora Vargu a cez dvere strelil na Vargu. Keď Demény vychádzal z dvora, Varga strelil cez okno na Deménya. Trafil ho do žalúdka. Z ulice sa Demény vrátil a ešte raz strelil do izby. Varga vyšiel na ulicu, keď Demény išiel domov a od zadu strelil Deménya do hlavy. Hneď odpadol a na mieste bol mŕtvy. Dva dni ležal na ulici, kým neprišla komisia zistiť prípad vraždy. Bola prevedená pitva, čím zistili, že prvá rana bola vyliečiteľná, ale druhá hneď ho usmrtila. Dozvuky tejto vraždy sa odohrávali u krajského súdu v Nitre."

Kresba zvonice reformovanej cirkvi

Týmto článkom som chcel vyjadriť svoj veľký obdiv a úctu Imrichovi Schmidtovi, autorovi Pamätnej knihy za jeho jedinečné dielo o obci Beša, ktoré bude v budúcnosti veľmi obtiažne prekonať.

Poznámka: Imrich Schmidt sa narodil v Deve (dnes súčasť Rumunska) v roku 1900. Zmaturoval v Bratislave, neskôr bol poslucháč umeleckej akadémie vo Vroclavi (dnes súčasť Poľska). Do Beše prichádza v roku 1931 kde prijal funkciu riaditeľa miestnej reformovanej školy. Angažoval sa vo viacerých oblastiach verejného života obce. Zomrel v roku 1958. Pochovaný je spolu s manželkou na cintoríne v Beši.

Imrich Schmidt

Osudy bešianskych Židov

Už len zopár schátraných náhrobných kameňov v miestnom cintoríne nám pripomína skutočnosť, že v minulosti aj v obci Beša žilo niekoľko židovských rodín. Presný dátum príchodu prvých Židov do obce Beša nie je známy.

Podľa rozboru rokov a miesta narodení Židov žijúcich v obci Beša pri sčítaní ľudu z roku 1869 je možné predpokladať, že prví Židia prišli do obce v období okolo 40. rokov 19. storočia.

Počty Židov žijúcich v Beši boli v rámci sčítania obyvateľov nasledovné: rok 1869 - 33, 1880 - 25, 1890 - 22, 1900 - 17, 1910 - 21, 1919 - 19, 1921 - 10, 1930 - 10). Tieto údaje sa však viažu k náboženskej príslušnosti a nie k národnosti, pretože veľa Židov sa hlásilo k maďarskej národnosti a až od roku 1921 sa v štatistikách objavuje národnosť "Židovská".

Na základe sčítania ľudu z roku 1869 je možné o židovských obyvateľoch Beše a ich majetku vyčítať nasledovné informácie:

Meno otca rodiny	Počet osôb v rodine	Sluha	Povolanie	Narodený v Beši (rok - potomok)	Číslo domu	Ulica	Viac rodín v dome	Ďalšie využitie domu	Počet kráv	Počet koní	Počet oviec	Počet kôz
Kohn Šimon	6	1	krčmár	1868 - 4. dieťa	4	Hlavná (Fő)	nie	krčma	1	-	12	1
Neuman Šalamún	5	1	krčmár	-	7	Hlavná (Fő)	nie	krčma	1	-	40	-
Veiner Mojžiš	5	-	krčmár	1849 - 1. dieťa 1855 - 2. dieťa 1867 - 3. dieťa	8	Hlavná (Fő)	nie	krčma	1	1	-	1
Handel Móric	3	1	obchodník	1866 - 1. dieťa	13	Trávnická (Fűsi)	áno	obchod	1	1	2	1
Grosz Herman	5	-	obchodník	1850 - 1. dieťa 1857 - 2. dieťa 1869 - 3. dieťa	17	Rozmarínová (?)	áno	obchod	1	-	-	1
Birman Šalamún	4	-	obchodník s kožou	1858 - 1. dieťa 1869 - 2. dieťa	62	Hlavná (Fő)	áno	obchod	-	-	-	-
Vindholcz Jakub	5	1	krčmár	-	65	Hlavná (Fő)	nie	krčma	2	-	75	2
Celkom	33											

Ako to bolo zvykom aj v širokom okolí Židia žijúci v Beši boli krčmári alebo rôzni obchodníci napríklad s hydinou, kožou, korením a podobne. Predovšetkým krčmári fungovali aj ako „banka“, keďže za úroky požičiavali peniaze. Ďalším znakom Židov bolo, že patrili medzi najvzdelanejšiu časť vtedajších obyvateľov obce, takmer všetci vedeli čítať a písať, čo v tom čase zďaleka nebolo pravidlom. Kultúrnym a náboženským miestom tunajších Židov bolo predovšetkým okresné mesto Vrábľa, kde sa nachádzala početná židovská komunita a bola tu postavená židovská synagóga. Malá modlitebňa pre židovských veriacich bola zriadená aj v susednej Pozbe.

Najznámejším bešianskym Židom je pravdepodobne Áron Krén, ktorý je známy v súvislosti s nálezom pozostatkov bešianskeho mamuta, ktoré sa našli začiatkom roku 1902 pri kopaní pivnice jeho domu ležiaceho

v strede obce. V tom istom roku Áron Krén svoj hodnotný nález predal za 600 korún známemu zberateľovi Andrejovi Kmeťovi.

Začiatkom 40. rokov 20. storočia žili v obci Beša tri židovské rodiny, a to: Krénovci, Huberovci a Löwyovci. Ako mnoho iných Židov aj oni sa živili najmä obchodovaním. Krénovci vlastnili v strede obce krčmu a obchod s korením, Huberovci sa živili najmä obchodovaním s hydinou a Löwyovci sa venovali poľnohospodárstvu.

Vzťahy medzi Židmi a "nežidmi" boli v obci Beša bezproblémové, obidve skupiny sa vzájomne tolerovali a pojem ako antisemitizmus v Beši vôbec neexistoval. Tieto vynikajúce vzťahy sa nezmenili ani v období nástupu nacizmu a prenasledovania Židov.

V roku 1938 na základe Viedenskej arbitráže pripadla obec Beša pod Maďarsko a táto skutočnosť možno zachránila množstvo nielen bešianskych Židov. Maďarsko dlho odmietalo naliehanie nacistov, aby sa v Maďarsku začalo s konečným riešením židovskej otázky, pričom prvé deportácie Židov sa uskutočnili až v roku 1944. Napríklad v prvom Slovenskom štáte sa začalo s deportáciou Židov do koncentračných táborov už v roku 1942. Na veľký tlak nacistického Nemecka 5. apríla 1944 vstúpilo v Maďarsku do platnosti nariadenie o povinnom označovaní Židov žltou hviezdou a od 28. apríla 1944 vstúpilo do platnosti nariadenie o sústreďovaní židovských obyvateľov do ghett, odkiaľ po pár týždňoch budú nahananí do nákladných vagónov a odvezení do plynových komôr v Oswiečime (nemecky Auschwitz).

Horeuvedené skutočnosti teda neobišli ani Bešu. Bešianski Židia si museli zhotoviť z látky žltú hviezdu, ktorú vždy museli nosiť na svojom oblečení. Dňa 8. mája 1944 museli všetci Židia v Beši opustiť svoje domovy a boli vysťahovaní do ghett vo Vrábľoch, kde strávili niekoľko dní a následne boli premiestnení do Levíc. 13. júna 1944 boli deportovaní do nákladných vagónov a po troch dňoch cesty dorazili do neslávne známeho Oswiečimu. Hrôzy a utrpenia, ktoré tam prežili deportovaní Židia radšej nebudem uvádzať. Tu v plynových komorách našlo smrť aj veľa Židov z obce Beša, prevažne vekovo starších, presný počet však nie je známy. **Obeťou 2. svetovej vojny sa stal aj Elemér Huber, ktorý v rámci mobilizácie v roku 1939 nastúpil na front a patril medzi 11 mužov z obce, ktorí sa z neho nevrátili živí.**

**Židovské náhrobné kamene
na bešianskom cintoríne**

**Židovské náhrobné kamene
na bešianskom cintoríne**

Našťastie nie všetci bešianski Židia našli svoju smrť v Oswiečime. Napríklad sestry Huberové, ktoré mali v tom čase okolo 20 rokov, deportovali po niekoľkých týždňoch z Oswiečimu do Hessisch-Lichtenau, kde až do oslobodenia (marec 1945) pracovali v továrni na muníciu. Okrem sestier Huberových prežili deportáciu do Oswiečimu aj Vojtech Löwy s manželkou. O ostatných bešianskych Židoch, ktorí boli deportovaní nie sú k dispozícii žiadne informácie a s najväčšou pravdepodobnosťou zahynuli v jednom z koncentračných táborov.

Po návrate z Hessisch-Lichtenau žili sestry Huberové ešte krátky čas v Beši, neskôr sa z Beše najmä z rodinných dôvodov odsťahovali. Vojtech Löwy s manželkou sa už do Beše nevrátili. Od odchodu sestier Huberových v druhej polovici 40. rokov 20. storočia až k dnešnému dátumu v obci Beša nežijú žiadni Židia.

Trigonometrické body v okolí obce Beša

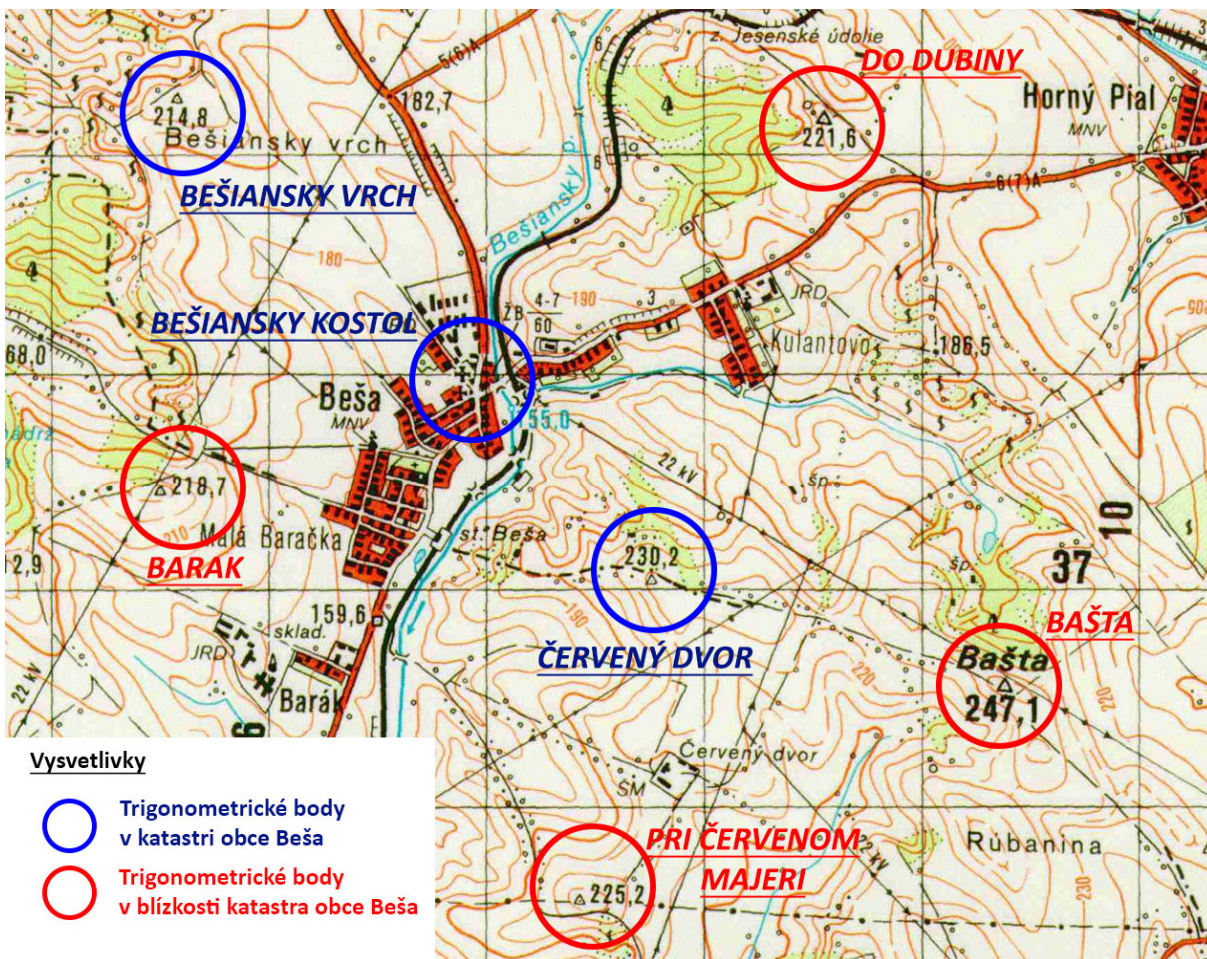
Každý kto si pozrie nejakú podrobnejšiu mapu má možnosť všimnúť si malý čierny trojuholník doplnený výškovou kótou, ktorý je rozložený po celej ploche zobrazovanej mapy. Keď sa pozriete do vysvetliviek uvedených máp dozviete sa, že sa jedná o trigonometrický bod.

Trigonometrický bod

Pod týmito tajomným názvom sa skrýva pevný bod na zemskom povrchu (rôzne miesta v poli, bod v skale, časť stavby, a pod.), ktorý bol účelne stanovený príslušnými geodetickými pravidlami a normami. Trigonometrické body tvoria tzv. trigonometrické siete, t.j. sústavu trojuholníkov, pričom vrcholy trojuholníkov sú uvedené trigonometrické body. Tieto trigonometrické siete sa vpisujú do konkrétneho mapovaného územia a slúžia pre geodetické účely a výpočty polohového charakteru, určovanie vzájomnej polohy bodov ako aj pre vytvorenie geodetického podkladu pre všetky druhy technických prác ako sú mapovacie, projekčné, vytyčovací a iné práce.

V súčasnosti je trigonometrická sieť na Slovensku vybudovaná tak, že priemerná vzájomná vzdialenosť trigonometrických bodov nie je väčšia ako 3 km. V reálnej praxi sa dá trigonometrický bod ľahko spoznať podľa ochranného a signalizačného zariadenia trigonometrického bodu, ktorým je najčastejšie železná tyč vsadená do betónového podstavca, natretá farebnými červeno-bielymi pruhmi, pričom na tyčovom znaku je upevnená výstražná tabuľa s nápisom *"Podrobná triangulácia"* *"Poškodenie sa trestá"*. Samotný trigonometrický bod sa spravidla nachádza vo vzdialenosti 0,75 m od uvedeného ochranného a signalizačného zariadenia a tvorí ho najčastejšie kamenný hranol vsadený do zeme. Pre každý trigonometrický bod sú taktiež vyhotovené geodetické údaje, ktoré obsahujú okrem miestopisu bodu aj ďalšie údaje ako súradnice, nadmorská výška, názov trigonometrického bodu a pod.

Trigonometrické body v katastri obce Beša

V katastri obce Beša sa nachádzajú dovedna 3 trigonometrické body, a to: "Bešiiansky vrch", "Bešiiansky kostol" a "Červený dvor".

Bešiiansky vrch - Trigonometrický bod, s rovnomenným názvom ako časť katastra obce Beša, v ktorom sa nachádza - Bešiiansky vrch (maď. Besei hegy), leží v nadmorskej výške 214,8 m.n.m. Bod ľahko nájdete na základe ochrannnej železnej tyče s červeno-bielymi pruhmi, ktorú spozorujete v poli, v tesnej blízkosti poľnej cesty prechádzajúcej časťou katastra Bešiiansky vrch (oproti kríkom). Zo stanovišťa trigonometrického bodu je možné vzhliadnuť pekne výhľady na obec Beša ako aj na časť viníc ležiacich v katastri obce Beša.

Bešiiansky vrch**Bešiiansky kostol**

Bešiiansky kostol - Trigonometrický bod tvorí stred makovice veže rímsko-katolíckeho kostola sv. Anny v Beši. Uvedený trigonometrický bod sa nachádza v nadmorskej výške 190,7 m.n.m. (tento údaj nie je nadmorská výška samotného kostola Sv. Anny, ale len časti veže, ktorá slúži ako trigon. bod). Určitou zaujímavosťou tohto bodu je skutočnosť, že vo väčšine dostupných podrobnejších máp tento bod nie je znázornený znakom trigonometrického bodu - čierny trojuholník doplnený výškovou kótou.

Červený dvor - Trigonometrický bod Červený dvor sa nachádza na jednom z najvyššie položených častí katastra obce Beša, pričom má nadmorskú výšku 230,8

m.n.m. Trigonometrický bod leží v malom výseku úzkeho agátového porastu, ktorý tvorí prirodzenú hranicu kastastov obcí Beša a Bardoňovo, asi 100 m smerom k železničnej stanici od jediného chráneného stromu v katastri obce - bešiianskeho ceru. Bod je veľmi dobre viditeľný vďaka ochrannej červeno-bielej železnej tyči. Z Červeného dvora sa Vám naskytne dobrý panoramatický výhľad na široké okolie smerom k obci Pozba ako aj na bývalý hospodársky dvor Barak. Hoci Červený dvor leží na jednom z najvyššie položených miest bešiianskeho katastra na samotnú obec Beša až na malú časť Kulantova neposkytuje skoro žiadny výhľad. Ten nájdete asi 80 m smerom k centru obce Beša z vrcholov okolitých lúk a pasienkov resp. z už spomínaného bešiianskeho ceru (asi najkrajšie výhľady na obec Beša vôbec - vrele odporúčam).

Červený dvor Trigonometrické body v blízkosti katastra obce Beša

Bašta - Najvýznamnejší trigonometrický bod v okolí - Bašta - sa nachádza na vrchole rovnomenného kopca ležiaceho v katastri obce Dolný Pial. Kopec Bašta so svojou nadmorskou výškou 247,1 m.n.m. - najvyššie položený bod v blízkom okolí - spadá do Bešiianskej pahorkatiny, ktorú v tejto časti obyvatelia Dolného Pialu ľudovo nazývajú "Peteky". Baštu ľahko nájdete podľa vysieláča jedného z mobilných operátorov (vidieť ho dobre aj z obce Beša), ktorý sa nachádza na jeho vrchole. Trigonometrický bod ľahko nájdete vďaka ochrannej červeno-bielej železnej tyči, nachádzajúcej sa asi 30 m od uvedeného vysieláča. V súčasnosti je v tesnej blízkosti trigonometrického bodu postavený drevený posed. Bašta nie je typické vyhliadkové miesto, poskytuje však pohľad na okolité polia a malý lesík.

Bašta

Pri Červenom majeri - Trigonometrický bod Pri Červenom majeri sa nachádza v poli, v blízkosti poľnej cesty nad čerešňovým sadom, asi 150 metrov od bývalého hospodárskeho dvora Červený majer. Leží v katastri obce Bardoňovo a má nadmorskú výšku 225,2 m.n.m. Zaujímavosťou tohto trigonometrického bodu je skutočnosť, že v jeho tesnej blízkosti vedie pôvodná trasa ropovodu Družba smerujúca z Ruska do Bratislavy (v našom okolí vedie popri Ondrejovciach, Dolnom Piali a Bardoňove smerom k Trávnici, Vlkašu a popri Malej Mani ďalej na západ). V blízkosti trigonometrického bodu, asi 80 metrov smerom k obci Pozba, v úzkej medzi obrastenej stromami sa nachádza vynikajúce vyhlídkové miesto, ktoré ponúka nádherné panoramatické výhľady na celé široké okolie.

Pri Červenom majeri

Do dubiny - Trigonometrický bod Do dubiny ležiaci v katastri obce Jesenské nájdete na okraji lesíka nachádzajúceho sa nad časťou katastra obce Beša nazvanou Nad hradskou. K bodu sa ľahko dostanete, ak odbočíte z hlavnej cesty č. 580, vedúcej z Beše do Horného Pialu, na poľnú cestu (smerujúcu k malému lesíku) a asi po 250 metroch sa Vám na začiatku lesného porastu zjaví väčšia železná konštrukcia - observačný pilier vysoký 3,11 metrov, ktorý je zároveň uvedeným trigonometrickým bodom dosahujúcim nadmorskú výšku 221,6 m.n.m. V jeho tesnej blízkosti sa nachádzajú 2 veľké betónové nádrže na pitnú vodu. Z neďalekého kríkového porastu sú nádherné panoramatické vyhlídky na pahorkatinné okolie Jesenského a Horného Pialu.

Do dubiny

Barak

Barak - Trigonometrický bod Barak sa nachádza v poli, v blízkosti rázcestia poľných ciest nachádzajúcich sa na cípe časti katastra obce Beša nazvaného Krátke role, asi 70 metrov vzdušnou čiarou smerom k bývalému hospodárskemu dvoru Barak. Bod ľahko nájdete podľa 2 ochranných červeno-bielych železných tyčí stojacich v blízkosti elektrického vedenia vedúceho poľom. Trigonometrický bod leží v katastri obce Bardoňovo a má nadmorskú výšku 218,7 m.n.m. Z bodu sú vcelku dobré výhľady na obce Beša a Jesenské.

Z podrobnejších máp sa dajú mimo vrstevníc a trigonometrických bodov ešte vyčítať ďalšie hodnoty zobrazujúce nadmorskú výšku - tzv. výškové kóty. V katastri obce Beša je takouto výškovou kótou bod sútoku Bešianskeho potoka s jeho prítokom vyvierajúcim spod Bašty, ktorý sa v nadmorskej výške 155,0 m.n.m. nachádza neďaleko budovy hasičskej zbrojnice.

Pomocou vrstevníc, trigonometrických bodov a výškových kót môžeme relatívne presne odhadnúť nadmorskú výšku, ktorú dosahuje hocikaké vybrané územie. Na základe uvedených informácií môžeme teda skonštatovať, že kataster obce Beša sa nachádza v nadmorskej výške približne od 155 do 231 m.n.m. Ak by sme chceli byť presnejší je to 152 až 231 metrov nad morom, čo spadá medzi pahorkatinný ráz krajiny.

Sútok, Beša, 155,0 m.n.m.

Pomník padlým hrdinom obce v 2. svetovej vojne

Pamätník v roku 1939
„Országzászló“

Mnoho významných udalostí, pamiatok respektíve osôb si ľudia často pripomínajú prostredníctvom rôznych pamätníkov alebo pomníkov, kde sa pravidelne stretávajú za účelom spomienky na onú udalosť prípadne osobu. Takýto pamätný objekt sa nachádza skoro v každej menšej alebo väčšej obci nevynímajúc ani obec Beša.

V katastri obce Beša sa v súčasnosti nachádza iba jediný pomník. Jeho vznik siaha do roku 1939, kedy bol v strede obce **v decembri 1939** na počesť opätovného pripojenia obce Beša k Maďarsku (uskutočneného na základe Viedenskej arbitráže z 2. novembra 1938) slávnostne odhalený kamenný pomník, v rámci ktorého bola zároveň odhalená maďarská štátna zástava - „Országzászló“. **O význame tejto slávnostnej udalosti hovorí aj skutočnosť, že sa jej zúčastnil aj vtedajší minister pre záležitosti Horného Uhorska (Felvidéku) Andor Jaross, rodák z neďalekých Čiech (obec pri Podhájskej), ktorý tu mal príhovor. Uvedená udalosť len potvrdzuje fakt, že obyvatelia Beše ktorí boli v drvivej väčšine maďarskej národnosti, s radosťou vítali skutočnosť, že Beša opäť spadá pod Maďarsko.**

Ďalším míľnikom pre bešianský pomník dovtedy medzi ľuďmi prezývaným ako „Országzászló“ (štátna zástava) bolo obdobie po roku 1945, kedy bol pomník premenovaný na pomník Osloboditeľov. **Maďarská vlajka bola odstránená** a zároveň bol mierne upravený vzhľad pomníka - pôvodné kamenné stĺpiky spojené reťazou boli nahradené malým kovovým oplatením pomníka.

V roku 1960, pri príležitosti 15. výročia oslobodenia našej obce, dala obec zhotoviť na znak vďaky Sovietskej armáde pamätnú tabuľu, ktorá je vsadená v pomníku a nesie tento nápis: Dátum oslobodenia obce „27. marec 1945“ a text „Vďaka osloboditeľom“ v reči slovenskej a „Üdv a felszabadítóknak“ v reči maďarskej.

Podoba pamätníka po roku 1945

Každoročne sa vo vtedajších významných dňoch - 27. marca (dátum oslobodenia obce Beša) a 9. mája (dátum oslobodenia Československa Sovietskou armádou) konal sprievod k pomníku Osloboditeľov, kde si pri kladení vencov zúčastnení obyvatelia obce Beša pripomenuli pamiatku tých, ktorí obetovali za nás svoje životy. Tieto sprievody sa organizovali až do roku 1989, neskôr zanikli. Jedinou tradíciou v súvislosti s bešianskym pomníkom, ktorá sa udržiava až po súčasnosť je každoročné stavenie obecného mája a celo obecného vianočného stromčeka, ktoré sa stavajú v tesnej blízkosti pomníka.

Oslavy oslobodenia pri pamätníku

Významným dátumom v spojitosti s pomníkom v Beši bol aj 21. jún 1992, kedy bola v rámci osláv 700. výročia prvej písomnej zmienky obce Beša odhalená nová časť pomníka - pomník padlým hrdinom obce v 2. svetovej vojne. Pomník bol zhotovený tak, že na jestvujúci pomník Osloboditeľov bola

Na pomníku sú vyryté mená týchto Bešanov za ktorých nezneli zvony: „BAHÍK ANDRÁS, BAHÍK JÓZSEF, CSAJÁGI JÁNOS, HLADICSEK FERENC, MAGYAR JÓZSEF, SZABÓ ERNŐ, VARGA JÓZSEF, PREDAJNIAISKY ONDREJ, POTANČOK MATÚŠ, HÚBER ELEMÉR, KÓSA SÁNDOR“.

Fotografie padlých hrdinov v 2. svetovej vojne

Po 15 rokoch - v roku 2007 došlo na bešianskom pomníku k ďalším významným zmenám. Rok 2007 je zaujímavý z pohľadu obce Beša aj ako rok, kedy si obec pripomenula 715. výročie svojej prvej písomnej zmienky. A práve k oslavám uvedeného výročia, ktoré sa konali 1. septembra 2007 bol bešiansky pomník výrazne obnovený. Na pomníku bolo odstránené nie veľmi estetické kovové oplatenie, ktoré tam bolo zriadené po roku 1945. Toto oplatenie bolo nahradené kamennými stĺpikmi, ktoré sú medzi sebou spojené kovovou reťazou, pričom architektonicky sa chcel dosiahnuť pôvodný vzhľad pomníka z roku 1939. K novým prvkom pomníka patrí zámková dlažba, ktorá sa vybudovala v priestore pomníka a jeho tesnej blízkosti. Celý projekt vychádzal z architektonickej štúdie „Úprava centrálnych plôch obce Beša a výstavba drevenej zvonice“, ktorú pre obec Beša vypracoval Ing. Tibor Kálnay.

Podoba pamätníka v roku 2007

vzhľad bešianskeho pomníka, ktorý slúži ako spomienka na tých, ktorí padli za naše životy a zároveň nám pripomína hrôzy, tragédie a nezmyselnosť 2. svetovej vojny.

Podoba pamätníka v roku 1992

Úplne novým prvkom na bešianskom pomníku je mramorový erb obce Beša, ktorý bol osadený na neobsadenú kamennú časť pomníka, pričom vysviacka tohto erbu bola jedným z hlavných častí programu samotných obecných osláv 715. výročia prvej písomnej zmienky obce Beša.

Posledné zmeny podoby pomníka sú späté s rokom 2016, kedy došlo k úprave zelene pomníka, pričom boli odstránené tuje, ktoré boli nahradené inými drevinami. Nielen obyvatel'ov obce Beša ale aj všetkých tých, ktorí sa nachádzajú na križovatke ciest v strede obce môže teraz tešiť pekný pohľad na obnovený

Iba neustále pripomínanie si negatívnych udalostí našej histórie nám prinesie ponaučenie z nich pre ďalšie generácie, ktoré ju nezažili, pretože predovšetkým tu platí stará pravda „Kto nepozná svoju históriu, je odsúdený prežiť si ju znova“.

V tejto súvislosti je dôležité poznamenať, že doteraz sa nikto v obci nevenoval pamiatke 9 padlých obyvateľov obce Beša, ktorí zahynuli v 1. svetovej vojne v rokoch 1914 až 1918. Možno aj toto bude námetom na ďalšiu významnú zmenu týkajúcu sa bešianskeho pomníka pri ďalších oslavách okrúhleho výročia prvej písomnej zmienky obce. Ideálnym rokom pre túto príležitosť mohol byť rok 2018, ktorý bol 100. výročím od ukončenia 1. svetovej vojny.

Podoba pamätníka v roku 2018

Relikvie svätého Štefana v Beši

Možno ste od starších ľudí, ktorí žili v Beši alebo jej okolí, počuli o vlaku, ktorý prevážal ruku svätého Štefana. O tejto ruke mi často rozprával aj môj starý otec, ktorý býval v Beleku (dnes časť Podhájskej). Ja som to bral len ako rozprávku, ktorú si môj starý otec vymyslel, aby ma vystrašil. Až neskôr som zistil, že táto historka sa zakladala na reálnej skutočnosti a tento špeciálny vlak neobišiel ani Bešu.

Relikvia svätého Štefana

Rok 1938 bol mimoriadnym rokom pre kresťanské elity v Maďarsku, keďže sa v tomto roku konal v Budapešti 34. svetový eucharistický kongres a taktiež sa v tomto roku oslavovalo i okrúhle 900. výročie smrti svätého Štefana, ktorý je považovaný za zakladateľa Uhorského kráľovstva. Na základe týchto mimoriadnych udalostí sa zrodil zaujímavý návrh - vyrobiť špeciálny vlak, ktorý bude prepravovať relikviu svätého Štefana - svätú Pravicu (Szent Jobb), pričom bude vystavená na obdiv obyvateľom po celom území Maďarska. Týkalo sa to samozrejme aj častí, ktoré boli po Viedenskej arbitráži konanej dňa 2. novembra 1938 opätovne pripojené k Maďarsku.

Ešte v roku 1938, po štyroch mesiacoch práce, bol zhotovený „zlatý“ vozeň, ktorý bol špeciálne upravený na prevoz vzácnnej relikvie. Tú bolo možné vzhľadom na spoza sklenených posuvných dvier v strede vozňa. Vozeň bol vyhotovený podľa návrhov Vilmosa Urbányiho a Lajosa Mártona. Vonkajšiu maľovanú výzdobu mal na starosti Lajos Márton a István Szlamka, pričom výzdoba vozňa bola spleťou charakteristickej maďarskej ornamentiky ako aj známych cirkevných motívov. „Zlatý“ vlak (Aranyvonat) okrem samotného „zlatého“ vozňa umiestneného v strede vlaku pozostával z parnej lokomotívy a niekoľkých vozňov umiestnených pred a za „zlatým“ vozňom, kde sa zdržiavali členovia korunnej stráže, členovia duchovenstva ako aj významné osoby politického a kultúrnospoločenského života daného regiónu.

„Zlatý“ vozeň v ktorom bola prepravovaná relikvia svätého Štefana

Cesta „Zlatého vlaku“ so svätou Pravicom po 22 vytypovaných mestách Maďarska sa začala 31. mája 1938 a bola ukončená v roku 1942, pričom neobišla ani Nové Zámky a Levice. Pohyb svätej Pravice bol vopred presne naplánovaný. Vlakové stanice, v ktorých mal „Zlatý vlak“ zastaviť boli slávnostne vyzdobené. Na hraniciach jednotlivých žúp očakával prichádzajúci vlak osobitný uvítací výbor, ktorý vlak sprevádzal smerom k slávnostne vyzdobenej cieľovej stanici, kde sa konali za prítomnosti veľkého počtu ľudí slávnostné procesie. Vlak zotrval v známych biskupských centrách jednu noc, v mestách len zopár hodín, kým vo vybraných medziľahlých staniciach len niekoľko minút. Na miestach, kde Zlatý vlak nezastavil, prešiel iba spomalenou rýchlosťou, aby obyvatelia kľačiac na kolenách mohli vzdať hold svätej Pravici, ktorú bolo vidno spoza presklených posuvných dvier „zlatého“ vozňa.

Práve cesta svätej Pravice z Budapešti cez Komárno a Nové Zámky do Levíc, ktorá sa uskutočnila dňa 30. apríla 1939, viedla aj cez Bešu, pričom železničná stanica „Barsbese – Baracska“ (Beša – Bardoňovo) bola jednou z mála nácestných staníc, kde „Zlatý vlak“ na niekoľko minút zastavil. Bolo to zapríčinené skutočnosťou, že práve v tejto železničnej stanici ležiacej v blízkosti hranice Tekovskej a Nitrianskej župy, nastúpili do „Zlatého vlaku“ členovia osobitného uvítacieho výboru, ktorými boli tekovský župan Július Koczor, tekovský podžupan Dezider Sáska a Pavol Kovács, dekan z Hrkoviec. V bešiánskej železničnej stanici, ktorá bola slávnostne vyzdobená, pobudol „Zlatý vlak“ celkovo približne 5 minút. Z Beše pokračoval do Levíc, kam dorazil o 16:51 hod., pričom svätá Pravica tu pobudla 104 minút a následne sa presunula ďalej.

Zaujímavosti o relikvii svätého Štefana a „zlatom“ vozni:

- ❖ Podľa legendy našli neporušenú pravú ruku uhorského kráľa Štefana v jeho rakve, práve v deň vyhlásenia jeho osoby za svätého, v roku 1083, 45 rokov od jeho smrti. Odvtedy bola uctievaná ako relikvia. Pravdepodobne za čias tatárskeho alebo tureckého vpádu sa stratila, našla sa okolo roku 1590 v dominikánskom kláštore v Dubrovniku. Po zdĺhavých diplomatických rokovaniach ju od dominikánskeho rádu odkúpila kráľovná Mária Terézia, relikvie boli prevezené v roku 1771 najprv do Viedne a potom slávnostne do Budína.
- ❖ Počas 2. svetovej vojny bola relikvia svätého Štefa spolu s maďarskými korunovačnými klenotmi ukradnutá a ukrytá v jaskyni v okolí rakúskeho Salzburgu. Tu ich objavili americkí vojaci, ktorí ich vrátili do Maďarska v roku 1945.
- ❖ Svätá Pravica je dnes uložená v bazilike Svätého Štefana v Budapešti. Pravidelne sa počas osláv Dňa svätého Štefana, ktorý sa slávi 20. augusta, konajú procesie s relikviou po stanovených uliciach Budapešti.
- ❖ Osud „zlatého“ vozňa od polovice 40. rokov 20. storočia nie je známy. Buď sa stal obeťou 2. svetovej vojny alebo komunistického režimu, ktorý nemal v milosti veci súvisiace s Horthyovským režimom alebo s cirkvou. V posledných rokoch sa vyvíja predovšetkým zo strany Spolku ochrancov maďarskej kráľovskej koruny, spoločnosti MÁV Nosztalgia a železničných opravovní v Dunakeszi snaha o opätovné postavenie „zlatého“ vozňa, ktorý bude postavený na základe dostupnej foto- a videodokumentácie pôvodného „zlatého“ vozňa z roku 1938.

**Železničná stanica Tekovská Beša – Baračka
v deň prevozu relikvie (30.4.1939)**

Vývoj osídlenia Beše

Ak by ste sa v súčasnosti prešli pešo obcou Beša od dopravnej značky označujúcej začiatok obce po najvzdialenejšiu dopravnú značku označujúcu koniec obce (v smere od Pozby na Horný Pial respektíve opačne), prešli by ste približne 2,6 kilometra. Ak by ste to urobili napríklad pred sto rokmi bolo by to menej, ak by ste to urobili v dávnej minulosti bolo by to výrazne menej, pretože súčasné osídlenie Beše zďaleka nezodpovedá tomu, ako tomu bolo v minulosti.

Mapa osídlenia Beše v rokoch 1782 až 1784

Presný dátum odkedy bolo osídlené územie súčasného katastra Beše nie je známe. Surčitosťou však môžeme skonštatovať, že Beša bola obývaná už pred rokom 1292, čo potvrdzuje aj prvá písomná zmienka o obci Beša z uvedeného roku. Presný počet obyvateľov ani presná poloha osídlenia týchto obyvateľov nie sú taktiež známe. Bešu tvorilo na konci 13. storočia zopár jednoduchých drevených domov so slamenou strechou. V tom čase mala väčšia obec maximálne 10 takýchto domov, takže Beša ich musela mať menej. Vzhľadom na okolitý terén a zvyklosti pri osídľovaní je pravdepodobné, že vtedajší obyvatelia žili v doline Bešianskej pahorkatiny, v blízkosti vodného toku a križovatky ciest,

najpravdepodobnejšie v tých miestach kde sa nachádza súčasná „hlavná“ ulica v centre obce.

Postupne sa s pribúdajúcim počtom obyvateľom rozširoval aj počet domov. Z rôznych dostupných archívnych údajov, súpisov a sčítaní ľudu je možné vyčítať nasledovné počty domov: rok 1570 - 6 domov, rok 1600 - 16 domov, rok 1828 - 55 domov, rok 1869 - 78 domov, rok 1890 - 77 domov, rok 1900 - 88 domov, rok 1910 - 101 domov, rok 1935 - 101 domov, rok 2013 - 257 domov. Počet domov sa v dávnej minulosti menil predovšetkým počas dobyvačných nájazdov Turkov v 16. a 17. storočí, kedy bola obec s drevenými domami so slamenou strechou niekoľkokrát čiastočne vypálená.

Presnejšiu polohu osídlenia obce poznáme až od rokov 1782 až 1785, kedy sa v Uhorsku realizovalo takzvané 1. vojenské mapovanie. V okolí Beše sa toto mapovanie realizovalo v rokoch 1782 až 1784. Osídlenie obce pred týmito rokmi bolo najpravdepodobnejšie taktiež v okolí kde sa nachádza súčasná „hlavná“ ulica v centre obce. Z mapy prvého vojenského mapovania je možné vyčítať, že osídlenie obce tvorili domy ležiace na súčasnej „hlavnej“ ulici, a to od rímskokatolíckeho kostola svätej Anny, ktorý je na mape zakreslený symbolom kríža, po časť ulice „za hlavnou cestou“ (v súčasnosti sú na tejto ulici čísla domov 124 až 136). V tomto období už stál v blízkosti obce majer (Barak, na mape označený ako m.h.), majer na Kulantove na mape zakreslený nie je, pravdepodobne ešte nebol zriadený.

Mapa osídlenia Beše v rokoch 1843 až 1844

Ešte kvalitnejšie mapové zobrazenie osídlenia Beše prinieslo takzvané 2. vojenské mapovanie, ktoré sa v Uhorsku realizovalo v rokoch 1819 až 1869. V okolí Beše sa toto mapovanie realizovalo v rokoch 1843 až 1844. Z neho je možné vyčítať, že v tomto období bola okrem „hlavnej“ ulice zasídlená aj časť obce, ktorá bola ohraničená ulicou, kde sa v súčasnosti nachádza kultúrny dom respektíve kde v minulosti stála bývalá reformovaná, neskôr národná škola (od kultúrneho domu po číslo domu 160). Zopár domov stálo aj za Bešianskym potokom v smere od hlavnej ulice na Horný Pial. Na mape sa už objavuje hospodársky dvor grófa

Hunyadiho (Hunyadi M.H.), ktorý prináležal k Beši a nachádzal sa na území dnešného Kulantova. Zaujímavosťou, ktorú je možné na mape nájsť je umiestnenie cintorína, ktorý sa nachádzal na úplne inom mieste ako je tomu v súčasnosti. Vtedajší cintorín sa nachádzal v blízkosti rímskokatolíckeho kostola svätej Anny, v okolí súčasnej „kostolnej“ ulice, približne na miestach, kde sa v súčasnosti nachádzajú domy č. 101 až 109. Z mapy je taktiež možné vyčítať značné množstvo močiarnej pôdy (tyrkysová farba) nachádzajúcej sa v Beši, predovšetkým v okolí Bešianskeho potoka a jeho prítoku. Vznikala predovšetkým vplyvom rôznych povodní na nevyregulovanom toku Bešianskeho potoka a jeho prítokov, pričom zároveň ovplyvňovala aj samotné osídlenie obce, pretože na močiarnej pôde si chcel postaviť dom iba málokto.

„Kulantovo“ (1843 - 1844)

Takmer rovnaké osídlenie obce, avšak hustejšie osídlené vystavanými domami, bolo zmapované aj v rámci takzvaného 3. vojenského mapovania, ktoré sa v Uhorsku realizovalo v rokoch 1869 až 1887. V okolí Beše sa toto vojenské mapovanie prevádzalo v roku 1882.

Ďalšie zmeny vo vývoji osídlenia Beše je možné vyčítať z vojenského mapovania, ktoré sa realizovalo v roku 1941. Okrem už v minulosti osídlenej časti obce, ktorá sa neustále zhusťovala novými domami, dochádza k osídlovaniu v časti Kulantovo, kde si postupne od konca 20. rokov 20. storočia vystavali svoje domy kolonizátori slovenského pôvodu, ktorí do obce prišli v roku 1921 zo stredného Slovenska. Taktiež najvýraznejšie nové domy pribúdali v ulici ležiacej za železničným priestupom smerom na Kulantovo (predovšetkým v okolí súčasných domov č. 78 až 82).

Mapa osídlenia Beše (1882)

Medzi 80. rokmi 19. storočia a 40. rokmi 20. storočia dochádza k postupnému osídlovaniu ulice ležiacej oproti železničnej stanici Beša – Baračka (Barsbese – Baracska). Táto ulica ležala na rozhraní katastrov obcí Beša a Baračka (dnešné Bardoňovo), v časti, ktorá sa nazýva Malá Baračka a administratívne aj katastrálne spadala pod obec Baračka. Osídľovanie tohto priestoru súviselo predovšetkým s majerom Barak spadajúcim taktiež pod Baračku, kde našlo prácu množstvo tu osídlených obyvateľov. Tento stav však prinášal aj niektoré značné

obmedzenia pre obyvateľov Malej Baračky, keďže napríklad k lekárovi alebo na poštový úrad museli chodiť do omnoho vzdialenejšej Baračky. Zo zaujímavostí z mapy z roku 1941 je možné vyčítať, že obecný cintorín sa už nachádzal na mieste súčasného cintorína.

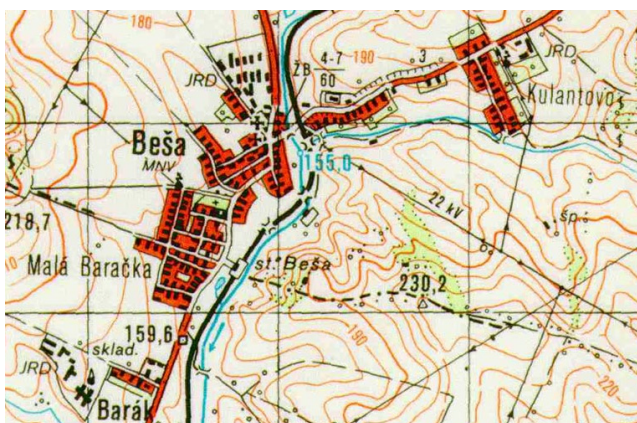

Mapa osídlenia Beše (1941)

Najvýraznejšie zmeny v osídlení Beše nastávajú predovšetkým od 40. rokov 20. storočia do konca 20. storočia, kedy Beša dosahuje svoj demografický vrchol a pribúda najviac nových domov a funkčných budov. Významnou udalosťou majúcou vplyv na veľkosť osídlenia Beše bolo začlenenie Malej Baračky pod obec Beša v roku 1971, pričom Malá Baračka

tvorí oficiálnu časť obce. Taktiež došlo k výstavbe viacerých obecných funkčných budov ako napríklad areál poľnohospodárskeho družstva, nová základná škola, budova zdravotného strediska, dom smútku, kultúrny dom a iné, ktoré rozširovali dovtedajšie osídlenie Beše.

Osídlenie obce - Súčasnosť

Postupne sa zahusťovalo a rozširovalo osídlenie takmer na všetkých dovtedajších osídlených miestach, až došlo k úplnému ucelenému prepojeniu osídlenia medzi časťou Malá Baračka a centrom obce. Osídlenie medzi centrom obce a Kulantovom sa taktiež zahusťovalo, avšak ešte ani v roku 2018 nie je ucelene osídlené.

V súčasnosti demografický vývoj obyvateľov Beše dlhodobo stagnuje a Beša sa radí medzi malé obce. Aj z tohto dôvodu sa neosídľujú žiadne nové časti obce, nové domy sa v obci stavajú na mieste pôvodných starých domov, prípadne sa zahusťuje osídlenie na už utvorených uliciach.

K 31.12.2018 je v Beši 324 stavieb s prideleným súpisným číslom. Z toho je 264 rodinných domov, 4 bytové domy, 27 budov (budovy školstva, cirkvi, kultúry, športu, železníc, poľnohospodárstva, administratívne ...), 17 garáží a 12 iných stavieb (letné kuchyne a iné stavby, ktoré sa inde nedajú zaradiť). Obývaných je 196 rodinných domov, 4 bytové domy a 1 budova železníc.

Z uvedených zopár riadkov je teda možné skonštatovať, že najstaršou časťou Beše z pohľadu osídlenia obce obyvateľmi je areál tvorený súčasnou „hlavnou“ ulicou v centre obce. Pri pešej prechádzke centrom obce si môžete povedať, že práve v týchto miestach sa v minulosti odohrávali najvýznamnejšie udalosti späté s Bešou ...

Poznámka: Článok je venovaný iba osídleniu súčasnej obce Beša. Nie je tu zohľadnené osídlenie v časti Šetétkút / Jesenské / Jesenské údolie, ktorá bola v rokoch 1892 až 1926 a 1950 až 1992 pripojená k Beši a tvorila oficiálnu miestnu časť obce Beša.

Výstavba nových domov v obci

Najväčšie železničné nehody v blízkosti obce Beša

Už to tak nejako býva, že život so sebou prináša nielen pozitívne ale občas aj negatívne stránky a skutočnosti. Z pohľadu železnice a železničnej prevádzky k tým negatívnym stránkam patria najmä rôzne železničné nehody a nešťastia, ktoré žiaľ, z času na čas vo väčšej alebo v menšej miere neobídu ani Bešu a jej blízke okolie.

Podľa záznamov z Pamätnej knihy železničnej stanice Beša, jediná vážnejšia nehoda, ktorá sa uskutočnila priamo v areáli železničnej stanice v Beši, bola železničná nehoda z novembra 1944. Nehodu zapríčinil vlak vchádzajúci do stanice od Horného Píalu, ktorý z nezistených príčin nemohol zastaviť pred návestidlom s návestťou „Stoj“ a vrazil do stojacích vozňov, ktoré sa práve nachádzali na píalskom zhlaví železničnej stanice. Táto nehoda si našťastie nevyžiadala žiadny ľudský život, nikto nebol ani zranený, poškodených však bolo 6 vozňov a čiastočne aj rušeň.

6.9.1978 VÝHYBŇA PÍAL - BEŠA - Čelná zrážka nákladných vlakov

6.9.1978 VÝHYBNĚ PIAL - BEŠA - Čelná zrážka nákladných vlakov

Omnoho vážnejšou bola železničná nehoda, ktorá sa stala 6. septembra 1978, približne o 00:05 hod., na širšej trati medzi výhybnou Píal a železničnou stanicou Beša. Pri tejto nehode sa čelne zrazili vlak vezúci mimoriadny sovietsky vojenský prevoz idúci od výhybne Píal s nákladným vlakom idúcim z Beše. Vlaky idúce rýchlosťou 31 km/h respektíve 38 km/h sa čelne zrazili v kilometri 17.940, ktorý sa nachádza medzi zastávkou Jesenské Údolie a železničnou stanicou Beša. Po zrážke došlo k vykoľajeniu niekoľkých vozňov a rušňa nákladného vlaku. Prvé dva vozne nákladného vlaku, ktoré tvorili cisternové vozne, zišli z trate a spôsobili ekologickú

haváriu na poli JRD, keď z nich vytieklo približne 35 000 litrov mazutu. Poškodených a vykoľajených bolo aj niekoľko vozňov s vojenskou technikou. Celková škoda spôsobená nehodou dosiahla sumu cca 4,6 mil. Kčs a vyžiadala si 4 zranené osoby, ktorými boli zamestnanci Československých štátnych dráh (ČSD). Za železničnú nehodu boli zodpovední rušňovodič a dozorujúci rušňový inštruktor vlaku vezúceho vojenskú prepravu, pretože vlak samovoľne odišiel z výhybne Píal bez súhlasu na odchod a riadnej výpravy vlaku. Keďže sa jednalo o nehodu sovietskeho vojenského prevozu, nehodu prešetrovali aj príslušné vojenské orgány, mala status najvyššieho utajenia a brala sa ako štátne tajomstvo.

18.11.1958 - HUL - čelná zrážka Pn 6267 a Mn 8707

Železničné nehody neobchádzali ani blízke okolie našej obce. K ich obľúbeným miestam určite patrí železničná stanica Hul, kde sa stali v druhej polovici 20. storočia viaceré vážne železničné nehody. Prvou veľkou nehodou v žst. Hul bola železničná nehoda, ktorá sa udiala 18. novembra 1958 o 23:16

hod. Práve v tomto čase vošiel do stanice nákladný vlak prichádzajúci od Šurian, ktorý bol nasmerovaný na obsadenú koľaj, na ktorej stál iný nákladný vlak, pričom došlo k zrážke vlakov, ktorá mala za následok vykoľajenie viacerých vozňov a ich poškodenie. 12 vozňov bolo celkom zdemolovaných, 20 ďalších vozňov a rušň

14.4.1961 HUL zrážka vlakov Pn6273 a Mn8712

vchádzajúceho vlaku boli poškodené menej. Celková škoda na majetku v dôsledku nehody činila takmer 500 tisíc Kčs. Za železničnú nehodu bol zodpovedný výhybkár na výhybkárskom stanovišti, ktorý postavil vlakovú cestu prichádzajúcemu vlaku na obsadenú koľaj č. 1 namiesto požadovanej koľaje č. 3. Aj za ďalšiu vážnu nehodu v žst. Hul, ktorá sa stala 14. apríla 1961 o 03:56 hod. bol zodpovedný výhybkár na výhybkárskom stanovišti, ktorý postavil vlakovú cestu prichádzajúcemu vlaku od Podhájskej na obsadenú koľaj.

Opäť to bolo na obsadenú koľaj č. 1 namiesto požadovanej

koľaje č.3 a opäť došlo k zrážke nákladného vlaku, ktorý s rýchlosťou asi 30 km/h nabehol na stojací nákladný vlak. Zrážka vlakov si vyžiadala jedného ťažko zraneného a dvoch ľahšie zranených zamestnancov ČSD. Taktiež došlo k rozsiahlemu vykoľajeniu vozňov a aj oboch rušňov. Zdemolovaných bolo 5 vozňov, značné poškodenia utrpeli oba rušne a ďalších 13 vozňov obišlo s menším poškodením. Celková vzniknutá škoda bola odhadovaná na cca 380 tisíc Kčs.

Najtragickejšia železničná nehoda v blízkom okolí Beše sa však stala približne o 3 mesiace neskôr, tento krát v železničnej stanici Úľany nad Žitavou. Vinou a nedôslednosťou výpravcu slúžiaceho v žst. Úľany nad Žitavou, došlo dňa 4. júla 1961 o 17:22 hod. k nepovolenému prestaveniu výhybky, ktorá bola prestavená akurát v čase, keď ňou prechádzal osobný vlak prichádzajúci od Šurian, pričom časť vlaku bola prestavená na jazdu do priameho smeru a časť vlaku bola nasmerovaná do odbočky. Vplyvom toho došlo k vykoľajeniu a prevráteniu vozňa osobného vlaku, čo malo za krutý následok 5 vyhasnutých ľudských životov, 2 ťažko a 7 ľahko zranených. Materiálne škody neboli až také vysoké, činili približne 7 000 Kčs.

4.7.1961- UL'ANY nad Žit. - vykoľajenie Os 726

13.8.1977 - vyh. HORNY PIAL - neskoré brzdenie Pn 62881

K väčším železničným nehodám možno zaradiť aj nehodu z 13. augusta 1977, kedy došlo o 02:45 hod. vo výhybni Pál k prerazeniu zarážadla ukončenia slepej koľaje nákladným vlakom. Pri nehodovej udalosti došlo k vykoľajeniu vlakového rušňa, ktorý zbehol z násypu aj so šiestimi vozňami. Celkom sa vykoľajilo deväť vozňov a z toho šesť bolo navrhnutých na zrušenie. Celková škoda bola odhadnutá na 768 600 Kčs. Dôvodom tejto nehody bol rušňovodič vlaku, ktorý bol pod vplyvom alkoholu (1,23 ‰), preto nedokázal odhadnúť vhodnú zábrzdnu vzdialenosť a zastaviť.

Zatiaľ posledná tragická železničná nehoda sa v okolí Beše stala dňa 7. decembra 1988, kedy došlo v medzistaničnom úseku Podhájska - Hul k čelnému stretu drobného vozidla MUV 69 s nákladným vlakom, ktoré si vyžiadalo 1 ľudský život a 1 vážne zranenú osobu. Príčinou nehody bolo nezastavenie drobného vozidla v železničnej stanici Hul, kde mal s nákladným vlakom križovať. Pri nehode bol usmrtený vedúci drobného vozidla a jeho spolupracovník ťažko zranený. Škoda vplyvom nehody bola vyčíslená na čiastku cca 5 000 Kčs.

7.12.1988 PODHAJSKÁ zrážka Vn 51470 a nasl. 2021-MUV 69

Jednou veľkou skupinou železničných nehôd sú strety železničných vozidiel s cestnými vozidlami na železničných priecestiach. Medzi takto neslávne známe okolité traťové úseky patria najmä Úľany nad Žitavou - Maňa a Kalná nad Hronom – Levice. K poslednej vážnejšej kolízii na železničnom priecestí v okolí obce Beša došlo dňa 27. augusta 2007 medzi žst. Úľany nad Žitavou a žst. Maňa, a to medzi osobným vlakom a nákladným autom, pričom následkom vzájomnej zrážky boli zranené 3 osoby. Trochu lepšie dopadol vzájomný stret rýchlika s nákladným autom v úseku Kalná nad Hronom - Levice zo dňa 19. júla 2000, pri ktorom nedošlo k zraneniu osôb, ale došlo k vykoľajeniu rušňa. Podobný osud mal aj vzájomný stret osobného vlaku s nákladným autom z 12. apríla 1994 v úseku Úľany nad Žitavou - Maňa, kde nedošlo k zraneniu osôb, ale došlo k vykoľajeniu motorového vozňa. O tragických nehodách na železničných priecestiach by vedeli rozprávať najmä v susednej obci Pozba, kde na miestnom nekrytom priecestí v blízkosti miestneho areálu poľnohospodárskeho družstva tragicky zahynul nejaký človek.

12.4.1994 UL'ANY nad Žit. - MAŇA priecestie MOs 1251 - Liaz

Našťastie v Beši, na následky nehôd na železničných priecestiach, ktoré sa nachádzajú v obci a v jej tesnej blízkosti celkovo dve, nedošlo nikdy k žiadnej strate na ľudských životoch. V súvislosti so železnicou je však v obecnej kronike zaznamenaný jeden nešťastný úraz z 9. septembra 1987, kedy

obyvateľ Beše, Jozef Lukáč, spadol na železničnom prechode pod nákladný vlak, ktorý mu následne amputoval obe nohy.

5.5.1986 LOK vykoľajenie 6 ložených vozňov pri vchode Pn 62001

Medzi časté železničné nehody možno zaradiť aj rôzne vykoľajenia vlakov, vozňov respektíve rušňov. K najväčším nehodám, ktoré vznikli vykoľajením vlaku možno v okolí obce Beša zaradiť vykoľajenie nákladného vlaku v železničnej stanici Hul dňa 27. januára 1957 ako aj vykoľajenie vlaku v železničnej stanici Lok, dňa 5. mája 1986, kedy došlo pri vchode nákladného vlaku do stanice k vykoľajeniu 6 ložených vozňov na výhybke. Medzi železničné vykoľajenia menšieho rozsahu možno zaradiť nehodu z 9. júla 1986, kedy došlo k vykoľajeniu posunujúceho rušňa na vlečke medzi Kalnou nad Hronom a Mochovcami. K nim patria taktiež vykoľajenia rušňov bez

väčších následkov a škôd, ku ktorým v minulosti, najmä v roku 1987, dochádzalo pri prevádzke šesťnápravových rušňov T.679.1 „Sergej“ v medzistaničnom úseku Beša - výhybňa Píal. Práve tento úsek trate sa vyznačuje väčším množstvom traťových oblúkov s nepriaznivými polomerami, ktoré sú pre šesťnápravové rušne nevhodné. Zároveň tento úsek predstavuje najväčšie stúpanie trate v celom blízkom okolí.

Dúfam, že týchto niekoľko riadkov z čiernej histórie železníc Vás neodradí od použitia verejnej železničnej dopravy a zároveň trochu zvýši Vašu pozornosť nielen pri prechádzaní železničnými priecestiami a prechodmi. Veď ako sa hovorí „čert nikdy nespí“ a niekedy stačí naozaj iba drobná chvíľka nepozornosti, ktorá môže výrazne zmeniť náš život. Predsa každý ľudský život stojí za trochu našej pozornosti.

9.7.1986 MOCHOVCE

OKOLIE OBCE

Cestovný ruch patrí k najvýznamnejším odvetviam, ktoré sa priamo týkajú každého z nás. Väčšinou sa spája s príjemnými slovíčkami spoznávanie, rekreácia, zotavenie, turistika, oddych. Aj v okolí obce Beša sa nájde množstvo známych aj menej známych miest, ktoré rozhodne stoja za pozornosť a Vašu návštevu. V tejto časti knižky sú spracované najvýznamnejšie turistické zaujímavosti a atrakcie, ktoré nájdete v okolí Beše, teda je to taký malý turistický minisprievodca širšieho okolia obce Beša. Príjemné spoznávanie ...

Tabuľkový prehľad - Najvýznamnejšie turistické zaujímavosti a atrakcie v okolí obce

Turistická zaujímavosť resp. atrakcia	Lokalita	Približná vzdialenosť od obce Beša	Poznámky
Historické pamiatky - Hrady a zručaniny			
Levický hrad	Levice	21 km	
Nitriansky hrad	Nitra	35 km	
Hrad Gýmeš - zručanina	Jelenec	37 km	
Hrad Hrušov - zručanina	Hostie	46 km	
Oponický hrad - zručanina	Oponice	56 km	
Historické pamiatky - Zámky a kaštiele			
Kaštieľ Kelecsényiovcov v Bardoňove	Bardoňovo	8 km	
Kaštieľ Rudnyianszkých v Trávnici	Trávnica	11 km	
Kaštieľ Balogovcov v Trávnici	Trávnica	11 km	
Kúria Barlanghyovcov v Trávnici	Trávnica	11 km	Verejnosti neprístupný
Kaštieľ Maňa	Maňa	15 km	Verejnosti neprístupný
Dobóv kaštieľ pri Levickom hrade	Levice	21 km	
Kaštieľ Nová Ves nad Žitavou	Nová Ves nad Žitavou	21 km	
Barokový kaštieľ v Kalinčiakove	Levice - Kalinčiakovo	26 km	
Kaštieľ Beladice (Park Hotel Tartuf)	Beladice	28 km	
Kaštieľ v Palárikove	Palárikovo	30 km	
Eszterházyovský kaštieľ Želiezovce	Želiezovce	30 km	
Kaštieľ rodiny Migazzi Zlaté Moravce	Zlaté Moravce	33 km	
Kaštieľ Forgáčovcov Jelenec	Jelenec	35 km	
Zámok Topoľčianky	Topoľčianky	38 km	
Malý a veľký kaštieľ Oponice	Oponice	56 km	
Historické pamiatky - Sakrálne pamiatky			
Kláštor Máriačalád (Mariánska Čelad') - zručanina	Veľké Lovce, Podhájska	9 km	
Románsky kostol Levice-Kalinčiakovo	Levice - Kalinčiakovo	26 km	
Kláštor Hronský Beňadik	Hronský Beňadik	30 km	
Trojičné súsošie Nové Zámky	Nové Zámky	33 km	
Evanjelický kostol Bátovce	Bátovce	34 km	
Katedrála svätého Emeráma Nitra	Nitra	35 km	
Románske pamiatky v Bíni (kostol Panny Márie, kaplnka Dvanástich apoštolov)	Bíňa	36 km	
Predrománsky kostol sv. Juraja Kostofany pod Tribečom	Kostofany pod Tribečom	39 km	
Románsky kostol sv. Michala Archanjela	Nitra - Dražovce	39 km	
Kostol sv. Mikuláša Pukanec	Pukanec	39 km	
Trojičný morový stĺp Pukanec	Pukanec	39 km	
Kláštorný Kostol Diakovce	Diakovce	54 km	

Turistická zaujímavosť resp. atrakcia	Lokalita	Približná vzdialenosť od obce Beša	Poznámky
Ostatné pamiatky a atrakcie			
Tekovská hviezdáreň	Levice	21 km	
Hrádocká Venuša a archeologická lokalita Zámeček	Šurany-Nitriansky Hrádok	22 km	
Jurský park Jur nad Hronom	Jur nad Hronom	24 km	
Pamätník Vozokanský lev	Veľké Vozokany	28 km	
Filagória Santovka	Santavka	36 km	
Slovenská ústredná hviezdáreň Hurbanovo	Hurbanovo	41 km	
Pevnostný systém v Komárne	Komárno	57 km	
Múzeá , skanzeny			
Dom bojovej slávy Kalná nad Hronom	Kalná nad Hronom	13 km	
Dom ľudového bývania Veľké Lovce	Veľké Lovce	16 km	
Mašekov mlyn - Požitavské múzeum mlynárstva	Vráble - Horný Ohaj	17 km	
Mestské múzeum v Šuranoch (Synagóga)	Šurany	20 km	
Tekovské múzeum Levice	Levice	21 km	
Ľudový dom Jur nad Hronom	Jur nad Hronom	24 km	
Múzeum Jána Thaina Nové Zámky	Nové Zámky	33 km	
Galéria umenia Nové Zámky	Nové Zámky	33 km	
Skalné obydlia Brhlovce	Brhlovce	34 km	
Slovenské poľnohospodárske múzeum Nitra	Nitra	35 km	
Diecézne múzeum Nitrianskeho biskupstva	Nitra	35 km	
Ponitrianske múzeum	Nitra	35 km	
Nitrianska galéria	Nitra	35 km	
Hipologické múzeum Topoľčianky	Topoľčianky	38 km	
Vodný mlyn Bohunice	Bohunice	39 km	
Vodný mlyn Kolárovo	Kolárovo	52 km	
Apponyiho múzeum Oponice	Oponice	56 km	
Pútnické miesta			
Pozba-Studnička	Pozba	6 km	
Studnička Nová Ves nad Žitavou	Nová Ves nad Žitavou	21 km	
Kalvária Dvory nad Žitavou	Dvory nad Žitavou	26 km	
Hronský Beňadik	Hronský Beňadik	30 km	
Kalvária Nitra	Nitra	35 km	
Bíňa	Bíňa	36 km	
Prírodné zaujímavosti			
Prírodná rezervácia Žitavský Luh	Maňa, Kmeťovo, Michal nad Žitavou	18 km	
Arborétum Mlyňany	Tesárske Mlyňany, Vieska nad Žitavou	28 km	
Prírodná rezervácia Zúgov - Vodné kaskády	Nové Zámky	33 km	
Prírodná rezervácia Horšianska dolina	Levice-Horša, Kmeťovce, Krškany, Žemberovce	29 km	
Jelenská gaštanica Jelenec	Jelenec	35 km	
Národný žrebčín Topoľčianky	Topoľčianky	38 km	
Zubria obora Topoľčianky	Lovce	44 km	
Andezitové kamenné more	Malá Lehota	56 km	

Turistická zaujímavosť resp. atrakcia	Lokalita	Približná vzdialenosť od obce Beša	Poznámky
Rozhľadne, výhľady			
Rozhľadňa Levice – Kalvária	Levice	21 km	
Pamätník a rozhľadňa na vrchu Šíklôš (Vápnik)	Mýtna Ludany, Levice	26 km	
Rozhľadňa Háj	Nová Baňa	44 km	
Rozhľadňa Drieňová	Jedľové Kostoľany	48 km	
Rozhľadňa Vápenný vrch	Skýcov	50 km	
Kúpaliská, jazerá a vodné plochy			
Termálne kúpalisko Podhájska	Podhájska	7 km	
Rybník Biela Taňa	Trávnica	13 km	nevhodné pre verejné kúpanie
Rekreačný areál Tona Šurany	Šurany	19 km	v súčasnosti uzatvorené verejným hygienikom
Vodná nádrž Veľké Kozmálovce	Veľké Kozmálovce	26 km	
Termálne kúpalisko Margita Ilona	Levice - Kalinčiakovo	28 km	
Termálne kúpalisko Štrand Nové Zámky	Nové Zámky	33 km	
Termálne kúpalisko Santovka	Santovka	36 km	
Vodná nádrž Lipovina Bátovce	Bátovce	36 km	
Termálne kúpalisko Poľný Kesov	Poľný Kesov	40 km	
Termálne kúpalisko Vadaš Štúrovo	Štúrovo	54 km	
Termálne kúpalisko Patince	Patince	65 km	
Zimné atrakcie			
Lyžiarsky vleč Čechy	Čechy	16 km	
Lyžiarske stredisko SKI centrum Drozdovo	Nová Baňa – Drozdovo	51 km	
Lyžiarske stredisko Salamandra Resort	Banská Štiavnica, Hodruša - Hámre	66 km	
Lyžiarske stredisko Ski Blanc Ostrý Grúň - Kollárová	Ostrý Grúň	66 km	

FOTODOKUMENTÁCIA OBCE

Jednou z najvzácnejších a najzaujímavejších častí každej knižky je fotodokumentácia. Obzvlášť to platí pri faktografických knižkách, ku ktorým sa aspoň trochu snaží zaradiť aj knižka, ktorú práve čítate, kde platí trochu upravené staré porekadlo: „Lepšie raz vidieť ako stokrát o tom čítať“. Hoci najstaršie zachované fotografie zobrazujúce Bešu sú iba z obdobia 20. rokov 20. storočia, pre našu malú obec sú mimoriadne cenné a po ich vzhliadnutí si ihneď môžeme predstaviť, ako sa v minulosti Bešania obliekali, ako vyzerali vtedajšie dominanty obce a pod.

Zhromaždená fotodokumentácia nie je venovaná len samotnej minulosti obce, ale nájdete tu aj množstvo zaujímavých záberov zo súčasnosti obce, z rôznych spoločenských akcií, z okolia obce alebo len z obyčajných potuliek ulicami obce. V časti fotodokumentácie si môžete zaspomínať na školské časy strávené v materskej a základnej škole v Beši. Nadšencov výhľadov zaujmú aj letecké snímky Beše, ktorých autorom je vo väčšine prípadov Miroslav Kálnay.

Keďže množstvo, predovšetkých cennej historickej, fotodokumentácie bolo použité v samotnom obsahu knihy snažil som v tejto časti knihy vyhnúť duplicitným snímkam.

Dôležité upozornenie: Všetka fotodokumentácia bola zverejnená výhradne za účelom priblížiť život v obci Beša v minulosti a v súčasnosti v jeho rôznych oblastiach. Keďže základnou a najcennejšou časťou života obce sú práve jej obyvatelia, množstvo fotografií zobrazuje osoby. V súvislosti s aktuálne platnými zákonmi o ochrane osobných údajov (napr. GDPR a pod.) by som Vás chcel požiadať, aby ste v prípade, že niektorá zo zverejnených fotografií ohrozuje Vaše osobné údaje, napísali na moju e-mailovú adresu kristian.vaclav@gmail.com a následne obratom zabezpečím odstránenie predmetnej fotografie z elektronickej knižky o obci Beša. Pevne však verím, že uvedená situácia v praxi nenastane a zverejnené fotografie budú pre Vás príjemnou spomienkou.

Na uvedenú e-mailovú adresu mi taktiež môžete posilať fotografie z histórie a života obce, ktoré ste v knižke nenašli a myslíte si, že rozhodne stoja za zverejnenie. Budete sa tak spolupodieľať na ďalších aktualizáciách knižky o Beši.

Príjemné prezeranie ...

Beša na historických pohľadniciach

Pohľadnica obce Beša z 20. – 30. rokov 20. storočia: V ľavej časti pohľadnice sa nachádza bešianska „hlavná ulica“ s už neexistujúcou drevenou zvonnicou reformovanej cirkvi z roku 1828 a obnovenou v roku 1928. Na pravej strane pohľadnice je už neexistujúca prvá budova Potravného družstva založeného v roku 1911, ktorá sa nachádzala taktiež na „hlavnej ulici“ v tesnej blízkosti súčasného obchodného domu „Jednota“.

Pohľadnica obce Beša z prvej polovice 40. rokov 20. storočia: V ľavej časti je pamätník „Országzászló“ (štátna vlajka) vybudovaný v roku 1939 pri príležitosti opätovného pripojenia Beše k Maďarsku, v hornej časti stredného poľa je budova vtedajšieho obecného a notárskeho úradu (dnes na jej mieste stojí reformovaný kostol), v dolnej časti stredného poľa je nová budova Potravného družstva z roku 1929 (dnes hostinec) a v pravej časti rímskokatolícky kostol svätej Anny z roku 1753.

Pohľadnica obce Beša zo začiatku 21. storočia: Zaujímavosťou pohľadnice je heraldicky nesprávny erb a vlajka obce, ktoré sa už nepoužívajú.

Pohľadnica obce Beša vydaná v roku 2007 k 715. výročiu prvej písomnej zmienky

L'UDOVÝ KROJ V BEŠI.
NÉPVISELET BARSBESÉRÖL.

Pohľadnica z 30. až 40. rokov 20. storočia

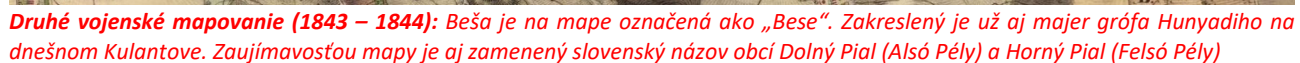
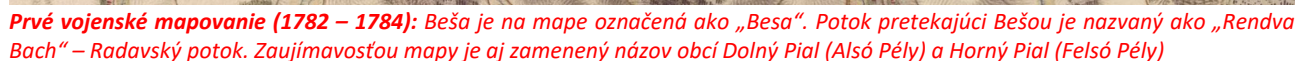

Beša na historických pečiatkach

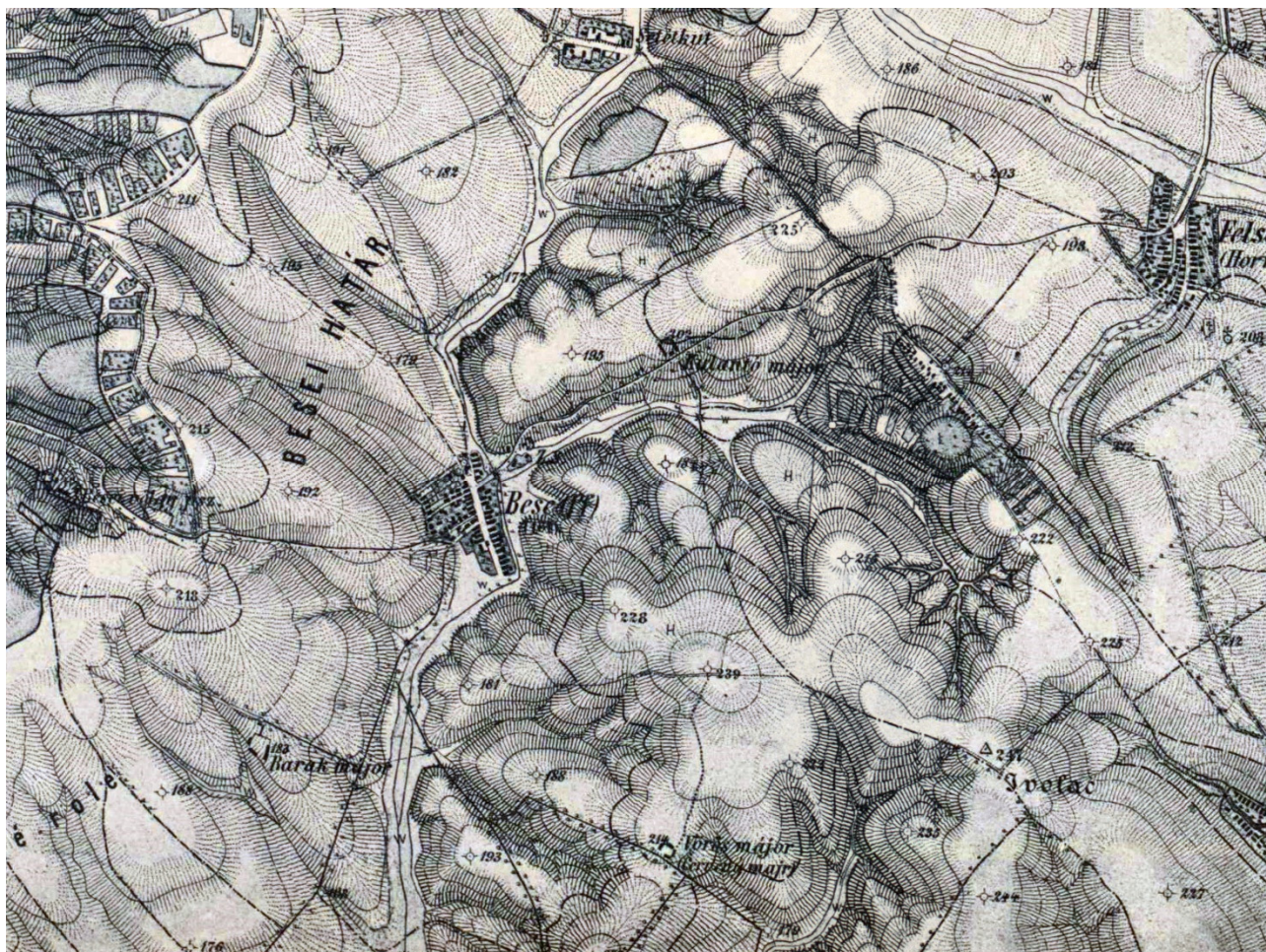

Miestny národný výbor
935 36 V BEŠI
okres Levice

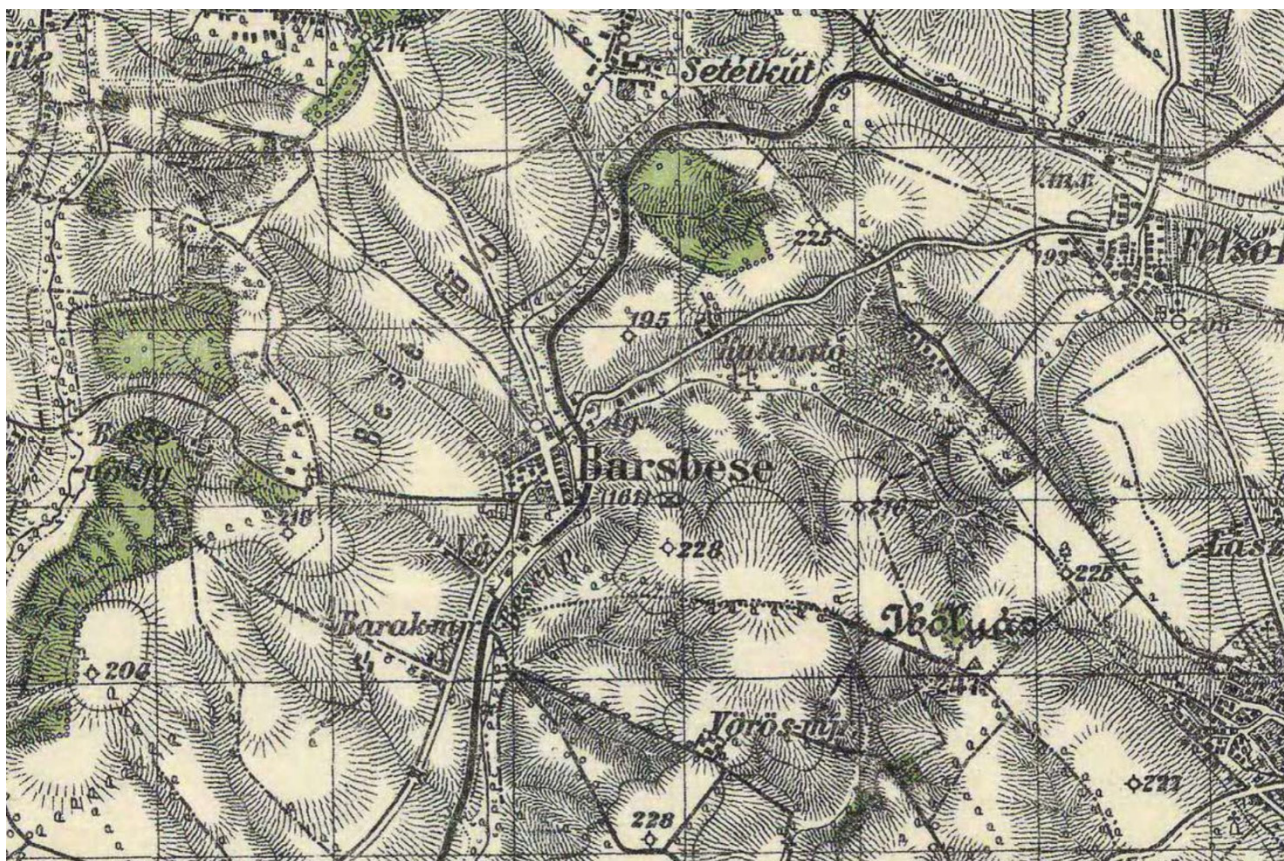

Tretie vojenské mapovanie (1882): Beša je označená ako „Bese“. Súčasťou obce bol aj majer Kulantov „Kulántó májor“.

Vojenské mapovanie (1941): Beša je označená ako „Barsbese“, Kulantovo ako „Kullantó“. Potok pretekajúci obcou je nazvaný ako Bešiarsky potok „Besei patak“. Písmenami „Vá“ je označená železničná stanica (Vasútállomás)

Zo života obce

Centrum obce približne v polovici 20. storočia

Centrum obce v 70. rokoch 20. storočia

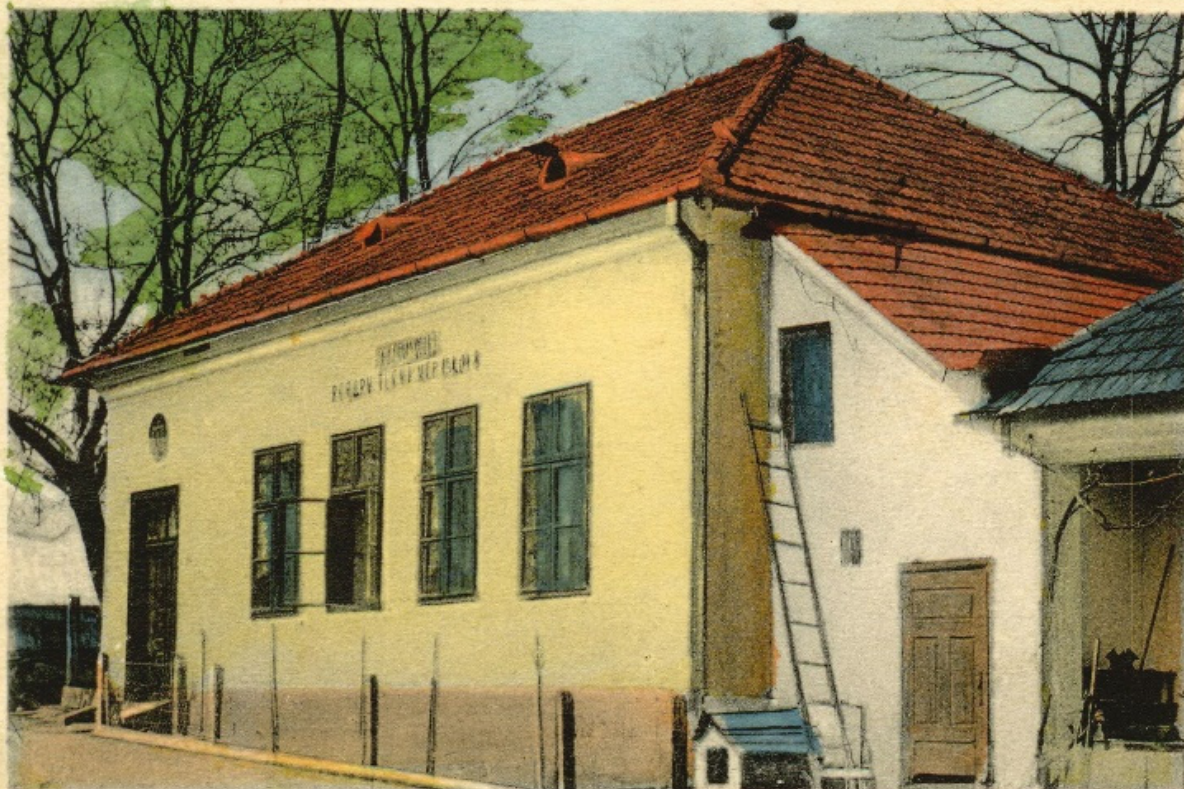
Centrum obce – rok 2018

Fotografie obce z 20. rokov 20. storočia

Potravné Družstvo. — A fogyasztási szövetkezet.

Ref. škola. — Ref. iskola.

Ulice obce približne v polovici 20. storočia

Bývalá budova (židovskej) krčmy, na dobovej fotografii predajňa mäsa a údenín (dnes rodinný dom, č. d. 115). Pri kopaní pivnice tohto domu bola v roku 1902 objavená kostra mamuta.

Dobové fotografie zo 40. až 60. rokov 20. storočia

Bývalá budova potravného družstva, na dobovej fotografii predajňa textilu (budova už neexistuje, stála na hlavnej ulici v blízkosti obchodu Jednota)

Národná škola na „Pažiti“ na prelome 50. a 60. rokov 20. storočia (budova už neexistuje, dnes sa na jej mieste nachádza rodinný dom)

Budova bývalého obecného úradu a notariátu, neskôr sídlo materskej školy, v 60. rokoch 20. storočia. Drevená zvonica stála v tomto období pred kostolom reformovanej cirkvi

Budova súčasného obecného úradu v 40. až 50. rokoch (hore) a 70. rokoch 20. storočia (dolu)

Pohľad na pomník, farskú budovu a katolícky kostol v 50. až 60. rokoch 20. storočia

Okolie a budova železničnej stanice v 2. polovici 20. storočia

Kurz zdravotnej starostlivosti

Oslavy v obci

Družstvo bešianskych dobrovoľných hasičov

Súťaž dobrovoľných hasičov

*Prihovor predsedu MNV Ľudovíta Štiglinca
(ako predseda MNV slúžil 17 rokov,
v rokoch 1964 - 1981)*

Oslavy 1. mája v 60. rokoch 20. storočia

Zo života obce v 50. a 60. rokov 20. storočia

Oslavy medzinárodného dňa žien v obci. V popredí bývalá predsedkyňa MNV Alžbeta Pánisová

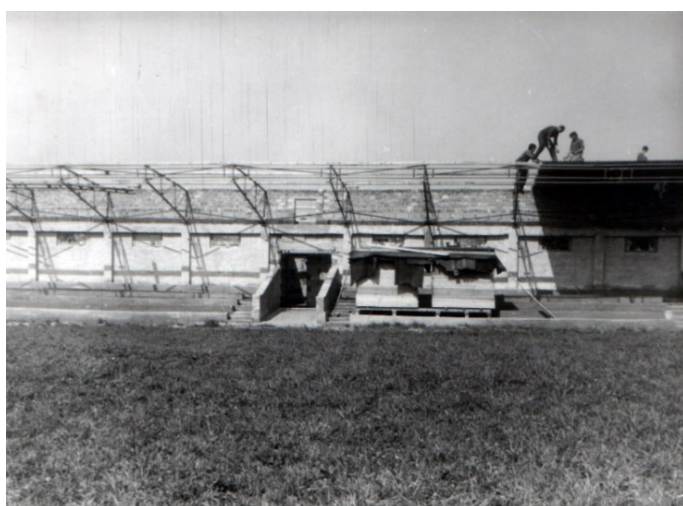
Kurz varenia

Zo života obce v 70. a 80. rokoch 20. storočia

Výstavba futbalového areálu v 70. rokoch 20. storočia a pozvánka na jej slávnostné odovzdanie

RADA MNV A VÝBOR TELOVÝCHOVNEJ JEDNOTY V BEŠI

z príležitosti OSLÁV 30. VÝROČIA SNP — dovoľujú si Vás pozvať na

*Slávnostné odovzdanie budovy
športových obliekárni*

do užívania, ktoré sa uskutoční dňa 21. sept. 1974
o 13.00 hod. v športovom areáli TJ.
Tešíme sa na Vašu účasť!

VÝBOR TJ

RADA MNV

- PROGRAM:**
1. Zahájenie
  2. Prejav zástupcu ONV a ČSZTV
  3. Slávnostný akt odovzdania stavby
  4. Družné posedenie a ľudová veselica

*Dlhoročná atrakcia obce – Bociany na stípe
v blízkosti budovy Obecného úradu
(dnes už v obci nie sú)*

*Bešianski ochotnícki divadelníci a členovia
kultúrneho spolku Csemadok*

Prihovor starostu obce Alexandra Kálnaya počas osláv 700. výročia prvej písomnej zmienky o obci v roku 1992

Bývalý starosta obce Alexander Kálnay (druhý sprava), bývalý starosta obce Ladislav Drappan (tretí sprava) a hlavný iniciátor dnešného futbalového areálu Ladislav Baka (štvrtý sprava)

Zo života obce na prelome milénia

Bývalý starosta obce Ladislav Drappan so spevákom Dušanom Grúňom, ktorý je rodákom zo susedného Jesenského

Počas dňa detí

Výstavba chodníka v cintoríne

Maškarný ples

Oslavy 715. výročia prvej písomnej zmienky o obci v roku 2007

Festival Offroad Beša v roku 2008

Stolnotenisový turnaj v roku 2007

*Festival Beša Music Fest v roku 2013 (vpravo)
a v roku 2015 (vľavo)*

Oslavy 720. výročia prvej písomnej zmienky o obci v roku 2012

Darovanie krvi v obci v roku 2014

Obecný ples v roku 2014

Výstavba chodníka na Kulantovo v roku 2015

Opekačka počas dňa detí v roku 2016

Zdobenie obecného „mája“ v roku 2016

Školské a predškolské časy

Ročníkové fotografie:

Školský rok 1934/35 – Katolícka škola
(učiteľ: Ondrej Dékay)

Druhá polovica 30. rokov 20. storočia – Katolícka škola

Druhá polovica 30. rokov 20. storočia – Katolícka škola

30. roky 20. storočia – Reformovaná „kalvínska“ škola
(učiteľ: Imrich Schmidt)

40. roky 20. storočia – Národná škola

Školský rok 1948/49 – Materská škola
(učiteľ: Terézia Hirnerová)

Školský rok 1953/54 – Materská škola
(učiteľ: Lujza Potančoková)

Školský rok 1954/55 – Materská škola
(učiteľ: Lujza Potančoková)

Školský rok 1955/56 – Národná škola, maďarská trieda
(učiteľ: Lúdvít Géczy-Tóth)

Školský rok 1956/57 – Materská škola
(učiteľ: Lujza Potančoková)

Školský rok 1956/57 – Národná škola, maďarská trieda
(učiteľ: Lúdvít Géczy-Tóth)

Školský rok 1957/58 – Materská škola
(učiteľ: Lujza Potančoková)

Školský rok 1957/58 – Národná škola, slovenská trieda
(učiteľ: Imrich Hirner)

Školský rok 1957/58 – Národná škola, slovenská trieda
(učiteľ: Imrich Hirner)

Školský rok 1958/59 – Materská škola
(učiteľ: Mária Michalčíková, Lujza Potančoková)

Školský rok 1959/60 – Materská škola
(učiteľ: Lujza Potančoková)

Školský rok 1958/59 – Národná škola, maďarská trieda
(učiteľ: Lujza Potančoková)

Školský rok 1959/60 – Národná škola, maďarská trieda
(učiteľ: Lujza Potančoková)

Školský rok 1960/61 – Základná škola, maďarská trieda
(učiteľ: Ľudovít Géczi-Tóth)

Školský rok 1961/62 – Materská škola
(učiteľ: Lujza Potančoková)

Školský rok 1962/63 – Materská škola
(učiteľ: Lujza Potančoková)

Školský rok 1963/64 – Materská škola
(učiteľ: Lujza Potančoková)

Školský rok 1963/64 – Základná škola, maďarská trieda,
1. a 3. ročník
(učiteľ: Ľudovít Géczi-Tóth)

Školský rok 1963/64 – Zákl. škola, maďarská trieda - 2., 4. a 5. ročník
(učiteľ: Ľudovít Géczi-Tóth, Anna Molnárová)

Školský rok 1964/65 – Základná škola, maďarská trieda,
1. a 4. ročník
(učiteľ: Ľudovít Géczi-Tóth)

Školský rok 1964/65 – Zákl. škola, maďarská trieda - 2., 3. a 5. ročník
(učiteľ: Anna Molnárová, Ľudovít Géczi-Tóth)

Školský rok 1964/65 – Materská škola
(učiteľ: Lujza Potančoková)

Školský rok 1965/66 – Materská škola
(učiteľ: Lujza Potančoková)

Školský rok 1965/66 – Zákl. škola, maďarská trieda - 2., 4. a 5. ročník
(učiteľ: Helena Rákócziová, Ľudovít Géczi-Tóth)

Školský rok 1966/67 – Zákl. škola, maďarská trieda - 2., 3. a 5. ročník
(učiteľ: Ľudovít Géczi-Tóth, Ružena Tottszzerová)

Školský rok 1966/67 – Materská škola
(učitel: Lujza Potančoková)

Školský rok 1968/69 – Materská škola
(učitel: Lujza Potančoková)

Školský rok 1969/70 – Materská škola
(učitel: Lujza Potančoková)

Školský rok 1970/71 – Materská škola
(učitel: Lujza Potančoková)

Školský rok 1971/72 – Materská škola
(učitel: Lujza Potančoková)

Školský rok 1972/73 – Materská škola
(učitel: Alžbeta Kurčínková (Pánisová), Lujza Potančoková)

Školský rok 1973/74 – Materská škola
(učiteľ: Alžbeta Kurčinková (Pánisová), Lujza Potančoková)

Školský rok 1974/75 – Materská škola
(učiteľ: Lujza Potančoková, Alžbeta Kurčinková (Pánisová))

Školský rok 1977/78 – Materská škola
(učiteľ: Alžbeta Kurčinková (Pánisová), Júlia Capcarová)
na fotografii sú aj zamestnankyne školskej jedálne
Dionýza Géczi-Tóthová, a Irena Gányovicsová)

Školský rok 1980/81 – Materská škola
(učiteľ: Alžbeta Kurčinková (Pánisová), Júlia Capcarová)

Školský rok 1980/81 – Základná škola
(učiteľ: Soňa Melišková, Mária Belová, Karol Drieňovský)

Školský rok 1981/82 – Materská škola
(učiteľ: Lýdia Haluzová (Horváthová), Viola Purgatová (Lehocká))

*Školský rok 1982/83 – Materská škola
(učiteľ: Viola Purgatová (Lehocká), Eleonóra Budinská)*

*Školský rok 1983/84 – Materská škola
(učiteľ: Viola Purgatová (Lehocká), Eleonóra Budinská)*

*Školský rok 1984/85 – Materská škola
(učiteľ: Etela Búrová)*

*Školský rok 1984/85 – Základná škola
(učiteľ: Hilda Šelingerová, Mária Belová)*

*Školský rok 1988/89 – Základná škola
(učiteľ: Mária Belová, Vieroslava Lukáčová)*

*Školský rok 1989/90 – Základná škola
(učiteľ: Vieroslava Lukáčová)*

Školský rok 1991/92 – Základná škola
(učiteľ: Mária Belová, Vierošlava Lukáčová)

Školský rok 1992/93 – Materská škola
(učiteľ: Iveta Fabiánová, Viola Lehocká)

Školský rok 1994/95 – Materská škola
(učiteľ: Viola Lehocká, Iveta Fabiánová)

Školský rok 1997/98 – Materská škola
(učiteľ: Viola Lehocká, Iveta Fabiánová)

Školský rok 1997/98 – Základná škola
(učiteľ: Mária Belová, Vierošlava Lukáčová)

Školský rok 1999/00 – Základná škola
(učiteľ: Vierošlava Lukáčová, Mária Belová, Andrea Schmidtová)

*Školský rok 1999/00 – Materská škola
(učitel: Viola Lehocká, Iveta Fabiánová)*

*Školský rok 2001/02 – Materská škola
(učitel: Viola Lehocká, Iveta Fabiánová)*

*Školský rok 2002/03 – Materská škola
(učitel: Iveta Fabiánová)*

*Školský rok 2002/03 – Základná škola
(učitel: Marcela Matejovová, Andrea Schmidtová)*

*Školský rok 2003/04 – Materská škola
(učitel: Iveta Fabiánová, Ingrid Homolová)*

*Školský rok 2003/04 – Základná škola
(učitel: Marcela Matejovová, Andrea Schmidtová)*

Školský rok 2004/05 – Materská škola
(učitel: Iveta Fabiánová, Ingrid Homolová)

Školský rok 2005/06 – Materská škola
(učitel: Iveta Fabiánová, Vlasta Lacková)

Školský rok 2006/07 – Materská škola

Školský rok 2006/07 – Základná škola
(učitel: Erika Rosenbergová, Marcela Matejovová,
Andrea Schmidtová)

Školský rok 2007/08 – Materská škola
(učitel: Iveta Fabiánová, Vlasta Lacková)

Školský rok 2007/08 – Základná škola
(učitel: Eva Krajčiová, Marcela Matejovová,
Erika Rosenbergová)

Školský rok 2008/09 – Materská škola
(učiteľ: Iveta Fabiánová, Vlasta Lacková)

Školský rok 2009/10 – Materská škola
(učiteľ: Vlasta Lacková)

Školský rok 2010/11 – Materská škola
(učiteľ: Vlasta Lacková, Iveta Fabiánová)

Školský rok 2010/11 – Základná škola
(učiteľ: Eva Krajčiová, Denisa Mumperová)

Školský rok 2011/12 – Materská škola
(učiteľ: Iveta Fabiánová, Vlasta Lacková)

Školský rok 2012/13 – Materská škola
(učiteľ: Iveta Fabiánová)

MŠ Beša, šk. rok 2013/2014

Školský rok 2013/14 – Materská škola
(učiteľ: Iveta Fabiánová, Vlasta Lacková)

Školský rok 2013/14 – Základná škola
(učiteľ: Eva Čížmanská, Martina Benčová)

MŠ Beša, šk. rok 2014/2015

Školský rok 2014/15 – Materská škola
(učiteľ: Iveta Fabiánová)

Materská škola, Beša, šk. rok 2015/2016

Školský rok 2015/16 – Materská škola
(učiteľ: Vlasta Lacková, Iveta Fabiánová)

ZŠ Beša I. - 4. roč, šk. rok 2015/2016

Školský rok 2015/16 – Základná škola
(učiteľ: Mária Mészárossová, Eva Krajčiová)

Školský rok 2016/17 – Základná škola
(učiteľ: Martina Szoboňová, Eva Krajčiová)

*Školský rok 2016/17 – Materská škola
(učitel: Iveta Fabiánová, Vlasta Lacková)*

Materská škola, Beša, šk. rok 2017/2018

*Školský rok 2017/2018 – Materská škola
(učitel: Vlasta Lacková, Iveta Fabiánová)*

Dobové fotografie – Pionieri, iskry ...

Školský rok 1965/66 – Iskry (vľavo), pionieri (vpravo)

*„Pionierska“ nástenka na základnej škole
v školskom roku 1973/74*

Pioniersky sľub v školskom roku 1970/71

Sľub iskry: „Domovina moja krásna sľubujem ti v tento deň, že ja tvoja iskra jasná, tebe k sláve vyrastiem.“

Sľub pioniera: „Sľubujem pred svojimi druhmi, že budem pracovať, učiť sa a žiť podľa pionierskych zákonov, aby som bol dobrým občanom svojej milovanej vlasti Československej socialistickej republiky a svojím konaním chrániť česť Pionierskej organizácie a SZM.“

Čestné uznanie bešianskym pionierom z roku 1967

Koniec školského roka 1972/73

Deň pionierov – Rok 1975

Sprievod žiakov k ucteniu si pamiatky osloboditeľov obce (27. marec 1972)

Ulicami obce

Beša z výšky

Autorom panoramatických fotografií uverejnených na stranách 194, 195 (dole), 196 a 197 je Miroslav Kálnay.

Mapa obce Beša

ZÁVER

Keď som vymýšľal názov knižky, ktorú som chcel už dlhší čas napísať o Beši, po krátkom čase ma napadlo spojenie „*Stopy praveku v objatí pahorkatiny*“, čo sa mi veľmi zapáčilo. Na prvý pohľad možno zvláštna kombinácia, ale po vzhliadnutí textu knižky ste sa iste dovtípili, že toto pomenovanie vzniklo v súvislosti s nálezom pozostatkov mamuta v roku 1902 ako aj pahorkatinným okolím našej obce. Tieto dva symboly sú pre Bešu možno najvýraznejšie, avšak Beša poskytuje omnoho viac zaujímavostí, pamiatok a informácií, ktoré rozhodne stoja za zmienku a ktoré som sa Vám snažil v tomto diele priblížiť z nestranného a nezaujatého pohľadu. Taktiež som sa snažil, aby knižka, ktorú práve čítate, nebola iba hromadou nezaujímavých a nudných údajov a tabuliek, ale aby v nej boli zachytené aj rôzne zaujímavosti, pikošky, príbehy ako aj tipy na výlety súvisiace s Bešou a jej blízkym okolím.

Záver väčšinou patrí rôznym poďakovaniam a venovaniam, preto by som sa aj ja chcel veľmi pekne poďakovať všetkým, ktorí akoukoľvek formou prispeli ku vzniku tejto knižky. Osobitne by som sa chcel poďakovať súčasnému starostovi obce Beša - Miroslavovi Černákovi, bývalému starostovi obce - Ladislavovi Drappanovi, dlhoročnej zamestnankyni obecného úradu v Beši Bc. Terézii Zöldovej za ústretovosť a súčinnosť pri poskytovaní a zisťovaní podkladov, riaditeľkám materskej školy Ivete Fabiánovej a základnej školy Eve Krajčiovej za podklady z materskej a základnej školy ako aj Mgr. Margaréte Novákovej za jej cenné odborné rady a pripomienky. V neposlednom rade moja vďaka patrí manželke Katke, deťom Kristinkovi, Šimonkovi a Karolínke, rodičom a sestre, ktorým by som chcel toto útle dielo o Beši venovať.

Knižku by som chcel aktualizovať pravidelne každých 4 až 5 rokov o nové informácie a zaujímavosti o Beši, ktoré vyplynú z prirodzeného vývoja obce, ale aj z rôznych doteraz neprebádaných archívnych zdrojov. Oblasť, ktoré nie sú dostatočne zdokumentované, je ešte stále dosť. Ako vzorový príklad uvediem futbalový klub TJ Klas Beša, ktorý bude v roku 2019 oslavovať 70. výročie od svojho vzniku. Rukolapne poznáme výsledky bešianskych futbalistov iba od sezóny 1966/67. Staršie výsledky, bude potrebné dohľadať v archívoch. K ďalším neprebádaným oblastiam, ktorým by som sa chcel v budúcich aktualizáciách knižky venovať patria napríklad mená bývalých starostov a richtárov obce pôsobiach do roku 1923, výskyt priezvisk obyvateľov Beše od zriadenia cirkevnej matriky v roku 1733, zaujímavosti z „čiernej“ kroniky obce a mnoho ďalších. Najbližšiu aktualizáciu knižky plánujem spracovať k roku 2022, kedy Beša oslávi 730. výročie svojej 1. písomnej zmienky, pričom knižka bude „vydaná“ v elektronickej podobe začiatkom roku 2023.

Na záver len zopakujem svoje želanie z úvodu knižky, že budem naozaj rád, ak sa z týchto niekoľkých desiatok stránok dozviete množstvo informácií o Beši a jej blízkom okolí, o ktorých ste doteraz vôbec netušili, a tieto informácie prehĺbia Vašu lásku k nášmu rodnému kraju a k dedičstvu, ktoré nám zanechali naši predkovia.

Pruslín Václav

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Kronika obce Beša

Schmidt Imre: Pamätná kniha obce Beša

Podklady z MŠ a ZŠ Beša

Výročné správy obce Beša za roky 2014 až 2017

Borovszky Samu: Magyarország vármegyei és városai - Bars vármegye

Hampel József: A bronzkor emlékei Magyarhonban

Hoffmann István: Korai magyar helynévszótár

Sz. Kiss Károly: A barsi ref. Esperesség multja s jelenéből

Pius Miroslav: Kronika znovuobjaveného času

Dvořák Pavel: Prvá kniha o Bratislave

Ďurišová Anna: Mamut z Beše - legenda a skutočnosť

Blaskovics József: Az újvári ejálet török adóösszeírásai

Ižold Peter: Turecký daňový súpis z roku 1664, Kozárovské noviny

Markusková Helena: Sociálne pomery v novozámockom ejálete počas osmanskej nadvlády

Kubáček Jiří: Dejiny železníc na území Slovenska

Gulík Jozef ml.: Železničné nehody na Slovensku 1, 2

Daniel František: Nehodové udalosti týkajúce sa RD Nové Zámky, www.zeleznicny.net

Vincze Ladislav: Železničnú trať Levice - Šurany postavili pred sto rokmi

Biely Pius: Tekov 2

Dangl Vojtech: Bitky a bojiská v našich dejinách

Jankó Annamária, Porubská Bronislava: Vojenské mapovanie na Slovensku 1769 - 1883

Majtán Milan: Názvy obcí Slovenskej republiky (Vývin v rokoch 1773 - 1997)

Ottov historický atlas Slovensko

Kováč Dušan: Dejiny Slovenska

A M. Kir. központi statisztikai hivatal: A visszacsatolt Felvidék és Ruténföld címtára

Ďurčo Peter a kol.: Databáza vlastných mien a názvov lokalít na Slovensku

Kisfaludi Júlia: Postatörténeti kronológia 1867–1900-ig

Hudi József: Dunántúli egyházleírások a XVIII. századból - A Pápai Református Gyűjtemények Kiadványai, Forrásközlések 5

Csatár István, Ölvedi János: A visszatért Felvidék adattára

A Dunántúli Református Egyházkerület névtárai 1850 - 1910

Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, 1. časť

Atlas krajiny Slovenskej republiky

Monografia Ondrejovce - Barsendréd 1260-2010

Obecné noviny, Devínčan 06/2010

<http://sk.wikipedia.org> - Slobodná encyklopédia

www.statistics.sk - portál Štatistického úradu Slovenskej republiky

www1.enviroportal.sk/ziva-priroda - Živá príroda výchovno-vzdelávací program

www.podnemapy.sk - Pôdny portál

<http://stromy.enviroportal.sk> - Katalóg chránených stromov Slovenskej republiky

www.zitava.sk - Regionálny portál Požitia

www.slovakia.travel - oficiálny turistický portál Slovenskej republiky

www.arcanum.hu/mol - stránky maďarského krajinského archívu

www.archivportal.hu - portál maďarského národného archívu

www.hungaricana.hu – portál zdigitalizovaných historických dokumentov a listín

www.madari.sk – portál venovaný Maďarom na Slovensku

www.velemjaro.sk – portál venovaný histórii obcí s maďarskou menšinou na Slovensku

www.studnickapozba.sk – stránky pútnického miesta Pozba-Studnička

www.ecavkalna.eu – stránky evanjelického zboru a.v. Kalná nad Hronom

www.pozbaireformata.szm.com/1hu.htm - stránky farnosti kresťanskej reformovanej cirkvi v Pozbe

OBSAH

Predslov	3
Základné údaje o obci	4
Poloha obce.....	4
Dopravná infraštruktúra obce.....	6
Symboly obce	7
<i>Erb obce .....</i>	7
<i>Vlajka obce.....</i>	8
<i>Pečať obce.....</i>	8
Kataster obce	9
<i>Miestne časti obce .....</i>	10
Prírodné pomery	12
<i>Geomorfologické a geologické pomery .....</i>	12
<i>Klimatické pomery .....</i>	14
<i>Vodstvo .....</i>	14
<i>Rastlinstvo.....</i>	15
<i>Živočíšstvo.....</i>	16
Obyvateľstvo obce	18
Demografické údaje k 31.12.2018	18
Národnostné zloženie obyvateľov	19
Náboženské vyznanie obyvateľov	20
Vzdelanostná úroveň obyvateľov	21
Priezviská obyvateľov	21
Známi rodáci z obce	22
<i>Imre Beluch Besey.....</i>	22
<i>Miroslav Potančok .....</i>	23
<i>Arnold Pompos.....</i>	23
<i>Ján Baťalík.....</i>	24
Dejiny obce	25
Najstaršie dejiny obce	25
<i>Prvotné osídlenie a archeologické nálezy v katastri obce.....</i>	25
<i>Pomenovanie obce.....</i>	31
<i>Prvá písomná zmienka obce .....</i>	32
Od prvej písomnej zmienky do 20. storočia.....	35
<i>Beša v stredovekých listinách .....</i>	35
<i>13. - 15. storočie .....</i>	36
<i>16. - 17. storočie - Obdobie tureckej nadvlády, reformácie a stavovských povstaní.....</i>	36
<i>18. storočie - Protireformácia, rekatolizácia a osvietenské reformy .....</i>	39
<i>19. storočie - Zrušenie poddanstva .....</i>	42
Beša v 20. storočí	46
<i>Prvé roky 20. storočia .....</i>	46
<i>Beša a železnica .....</i>	47
<i>1. svetová vojna a jej následky .....</i>	47
<i>ČSR a medzivojnové obdobie .....</i>	49
<i>Kolonizácia - Kulantovo, Jesenské.....</i>	49
<i>Viedenská arbitráž - Opätovné pripojenie k Maďarsku .....</i>	50
<i>2. svetová vojna a jej následky .....</i>	52
<i>Povojnové obdobie.....</i>	52
<i>Obdobie komunizmu - prudký rozmach obce .....</i>	53
<i>Obdobie po páde komunizmu .....</i>	56

<i>Vznik Slovenskej republiky a druhá polovica 90. rokov 20. storočia</i>	57
Beša v 21. storočí - Súčasnosť obce	58
Tabuľkový prehľad najvýznamnejších historických udalostí obce	61
<i>Vývoj pomenovania obce</i>	61
<i>Vývoj počtu obyvateľov obce</i>	61
<i>Administratívny vývoj obce</i>	61
<i>Zoznam starostov obce od 20. rokov 20. storočia</i>	62
<i>Výsledky parlamentných volieb v obci</i>	63
<i>Najvýznamnejšie udalosti obce</i>	63
Život v obci	67
Cirkev	67
<i>Rímskokatolícka cirkev</i>	67
<i>Reformovaná kresťanská cirkev</i>	74
<i>Evanjelická cirkev</i>	78
Školstvo	79
<i>Ľudové, cirkevné, národné a základné školy</i>	79
<i>Materská škola</i>	85
<i>Technická vybavenosť školy</i>	89
Kultúra a spoločenský život v obci	90
Ľudové zvyky a tradície	92
Šport	94
<i>Futbal</i>	94
<i>Ostatné športy</i>	104
Zdravotná starostlivosť	105
Doprava	107
<i>Železničná doprava</i>	107
<i>Autobusová doprava</i>	110
Pošta a poštový úrad	111
Vedenie a verejná správa obce	112
Poľnohospodárstvo a vinohradníctvo	115
<i>Poľnohospodárstvo</i>	115
<i>Vinohradníctvo</i>	119
Oblasť obchodu a služieb	120
Spolky a záujmové združenia v obci	122
Kronikárstvo	123
Technická vybavenosť obce	124
Zaujímavosti a články o obci	126
Kulantovo	126
Jesenské ako bývalá súčasť obce Beša	129
Pamätná kniha obce Beša (1935 - 1938)	131
Osudy bešianskych Židov	133
Trigonometrické body v okolí obce Beša	135
Pomník padlým hrdinom obce v 2. svetovej vojne	138
Relikvie svätého Štefana v Beši	140
Vývoj osídlenia Beše	142
Najväčšie železničné nehody v blízkosti obce Beša	144
Okolie obce	148
<i>Tabuľkový prehľad - Najvýznamnejšie turistické zaujímavosti a atrakcie v okolí obce</i>	148
Fotodokumentácia obce	151
Beša na historických pohľadniciach	152
Beša na historických pečiatkach	155

Beša na historických mapách	156
Zo života obce	158
Školské a predškolské časy.....	169
Ulicami obce.....	185
Beša z výšky.....	193
Mapa obce Beša	198
Záver.....	199
Zoznam použitej literatúry	200
Obsah	201

1292 - 2018

